

Quintus Curtius De rebus gestis Alexandri Magni, regis Macedonum

<https://hdl.handle.net/1874/420930>

gce 2

QVINTVS

CVRTIVS DE REBVS

GESTIS ALEXANDRI

MAGNI, REGIS MA

CEDONVM.

Cum Annotationibus Des.

Erasmi Roterodami.

P. A R I S I S
A P V D S I M O N E M C O L I N A E V M.
1 5 3 3

QUINTVS

CVRTVS DE REBVS

CVRTVS ALEXANDRI

MAJVS PRINCEPS

AVGVSTVS

CVRTVS AVGVSTVS

AVGVSTVS

AVGVSTVS

AVGVSTVS

AVGVSTVS

CLARISSIMO PRINCIPI HER.

NESTO BAVARIAE DVCI

ERASMVVS ROTEROD.

S. P. D.

SIM. Tullius omnium suffragijs vberrimus & inexhaustus facundiæ fons fatetur eloquætiæ venam facillime inarescere, ni quotidiana legendi dicendique exercitatione sufficias, Herneste princeps nõ tantum imaginibus inclyte, quid mihi credis accidisse, cui cum vix tenuis quidam orationis riuulus contigerit, iam anni complures in eo studiorum genere cõsumpti sunt, quod adeo ad expoliendam orationem non facit, vt quãlibet etiã benigne fluentem copiam possit extinguere, ac dictioni quãtumvis nitenti situm ac rubiginem obducere? Quid enim inutilius ad tuendam rhetorices politiem, quã tumultuaria lectione sursum ac deorsum per omnes authores, eosque interim incõditos raptari? Quod vsque nobis faciundũ fuit in Nouo Testamento, in recudendis ac recudendis Chiliadibus, in instaurandis Hieronymi libris. Proinde quò contractam hisce studijs, orationis vel scabritiem vel inopiam aliqua ex parte corrigemus, dum proximo vere Britanniam adirem, Q. Curtium itineris ac nauigationis comitem adiunxi, qui mihi olim puero lectus, mire candidus ac tersus est visus. Nec alius sane visus est ex tãto regustatus interuallo. Dolet authorem lectu dignissimum ἀκίφαλον nobis superesse, nimirum duobus primoribus libris amputatis,

ultimo pluribus in locis trunco, mutiloq;. Rissimus interea græculam in historia vanitatem, quam tamē Q. Curtius subinde temperasse videtur. Et tamē cum huc omneis ingenij sui nervos intenderent, vt eximium quēdam & inimitabilem principem depingerent, quid aliud nobis, quàm toties furiosum, sed vbiq; foelicem orbis prædonem descripserunt? Neque enim ille periculiosior erat vino temulentus, quàm ira atque ambitione. Et quo foelicior erat impotentis animi temeritas, hoc erat rebus humanis perniciosior. Mihi certe non magis placet Græcorum Historicorum Alexander, quàm Achilles Homericus, pessimum vterq; boni principis exemplar, etiàm si quæ virtutes tot vitijs admixtæ videri possint. Videlicet operæpretiū erat Africam, Europam, Asiam, tot misceri cladibus, vt vnus furiosi iuuenis animo mos gereretur, cuius ambitioni nec orbis hic solidus erat satis futurus? Bene habet quod illi pesti fortuna, cæteris in rebus nimium indulgens, longævitatē negarit. Locos aliquot obiter annotatos correximus, addito Elencho, qui potissimū indicaret si quid noue dictum apud hunc scriptorem extaret, ne desit quo placemus *λογόμασι γὰρ* quosdam, qui ad singulas pene voces nobis solent obstrepere, clamitantes apud probos aucthores nusquam inueniri. Hoc quicquid est vel studij, tibi visum est dicare, quo testaremur nos vel memores esse principis, cui tum ipse priuatim plurimum debeam, vt à quo fuerim pridē amplissimis conditionibus prouocatus, tum pu-

blice debeant omnes bonarum literarum Mystæ, quas tu sic ornas clarissimis maiorum tuorum stemmatis, sic morum integritate commendas, sic benignitate foues, sic autoritate tueris, vt breui nihil sit illis futurum fœlicitus, si si cæteri principes, omiſſa bellandi rabie, tuum exemplum æmulentur. Bene vale. Anno domini. M. D. XVII. pridie Nonas Nouembris,

INDEX ANNOTATIONVM

IN QVINTVM QVARTVM

PER ERASMV M RO

TERODAMVM.

A

- A** Bfuisse pro defuisse. 4. 11.
 Abstergeri, non abstergi, vt sit secundæ coniugationis 3. 18. 31.
 Acinacis Gladij genus 7. 19. 27. 19.
 Ad noctem, pro vsq; ad noctem 4. 16.
 Ad teli iactum εντος βελων. 25. 27.
 Ad vltimum pro deniq; 2. 5.
 Agere æstiuæ pro esse in æstiuis 128. 5.
 Aggerare spatium pro aggere cõplere. 45. 32.
 Anniuersarium. sacrum, quodannis reccurrens. 238. 2.
 Ante rationem est, id est potior est ratione, siue plus potest quàm ratio.
 Aptius pro conuenientius 102. 12.
 Arietat illum in terrã, pro præcipitat. 312. 19.
 Auaritia gloriæ, pro auiditas, vt Horatius, Præ-

ter laudem nullius auaris 290.26.

B

Bilinguis, non pro ficto, sed pro callente duas
linguas. 207.15.

C

Castra Alexandri. In Hieronymo legitur Clau-
stra Alexandri, & fortassis sic hoc loco legen-
dum est. 63.56.

Celeber auditu, pro celebris fama 262.5.

Circa regem, pro apud regem 3.8.

Circumfectos campos, pro circūiacentes. 1. 13.

Circumfedere arcem, pro obsidere 2. 6.

Circundare vallum, & circundare urbem, vt &
quod circumponitur, & cui circūponitur ali-
quid, circundari dicatur 4. 14.

Committere pro coniungere, siue contiguum
facere 2. 30.

Consultum gratis in illos, pro animaduersum
grauius 125.25.

Conuersari, pro familiariter versari 253.32.

Copis, gladij genus 282.5.

Cortus, bellicæ machinæ 51.15.

D

Dedere urbem, vt non solum ad hominem, sed
ad rem referatur 2. 11.

Decernere, pro congregari siue conflagere 4. 9.

Delicata aqua, vt non dicas solum delicatum
hominem, aut delicatas aures, aut delicatum
palatum 110.14.

Desperati, actiue, qui desperant 156.30.

E

Eluuius, terra vi ibriū exhausta 153.23.270.14

Erubescit fateri, pro pudet fateri 237. 17.
Erubescere fortunæ, pro pudere fortunæ.

122. 11.

Estimo pro hoste, habeo pro hoste 41. 22.

Et si nihil aliud, certe gemitu interpolabo, more
re græco, *εἰ καὶ μὴ εἰς ἄλλο* 63. 12.

Exinanire, pro exhaurire 88. 25.

Exolescere, pro venire in desuetudinem 177. 8.

Extra teli iactum, *ἔξω τῶν βελῶν* 47. 1.

Extra munimēta se euoluit, videtur extra præ-
positioni addere verbum motus 1. 19.

F

Facies rerum, pro species 228. 20.

Figurare, pro fingere & imaginari 189. 23.

G

Gerere belli effigiem, pro præ se ferre speciem
8. 28.

Gratulari victoriam, pro de victoria 68. 27.

Gratiarum actio, pro agere gratias 79. 26.

H

Habitu, pro cultu 7. 4.

I

Iactatio, pro iactantia siue ostentatione 73. 21.

Iam, pro præterea 6. 6.

Ignoratio, pro ignorata re 111. 30.

Illi & illi, pro ij & illi 8. 15.

Imperat socijs naues, noue dixit, sed eleganter
3. 26

Implere numerum, pro conficere 4. 22.

Incessit animo, pro venit in animum 3. 7.

Inducias pacti, pacisci vtrunque dicitur, & qui
promittit, & qui promissum recipit 2. 8.

A iij

In cōspectū dedit, p̄ produxit & ostētauit. 4. 13.
In expedito est, pro in promptu est 3. 29.
Inhibere remis nauim, reniti remis vt sistatur.
Cicero ad Atticum explicat huius verbi elegantiam 53. 9.
Inire numerū copiarū, pro recēdere copias 4. 16.
In paucis charus, pro egregie charus 68. 4.
In paucissimis, pro rārus & eximius 27. 1. vbi
& vocem in, omiffam reponē.

Interfluit urbem 2. 24.
Infederant iugum, pro occuparant. Sic Verg.
insistere limen. 23. 30.
Inultus, pro impune ac tuto 10. 22.
Inulti patebant, pro impune 51. 28.
Ipsos, pro se 43. 24.

L

Locum fecit, pro præbuit occasionem 1. 16.
Luere æs alienum, pro soluere quod alius debeat 333. 26.

M

Maiora omniū, pro maxima omnium 298. 26.
Multiplicare metum, pro augere 118. 1.
Murices, hamorum genus 89. 1.
Mutare exilium patria sede, vt mutetur & id
quod pro alio accipitur. Sic Horat. Quid terras
alio calentes Sole mutamus? 18. 11.

N

Nomen retinet, pro tenet 1. 19.
Non cadit in te, pro non congruit tibi 199. 30.
Notabile iugum, in bonam partem 3. 2.
Nox apparebat. legendum arbitror, nox apparebat 30. 3.

Obedienter	311. 11.
Oloqui, non qui clam obtrectant, sed qui recla- ment	334. 15.
Obluctari difficultatibus, pro luctari cum diffi- cultatibus	161. 15.
Obmoliri pro obijcere, cui contrarium amoliri, pro amouere	161. 6.

P

Pari armatu, pro armatura	4. 26.
Pardalis	105. 13.
Particeps tibi huius rei	163. 8.
Patrium carmen, non paternum, sed a maiori- bus traditum	8. 1.
Pendere tributum, pro soluere	43.
Permisere se regi, pro dedidere se regi	2. 11.
Perniciabilis, pro perniciosus	189. 12.
Perpetrare, in bonū, sacrificio perpetrato	86. 7.
Pertinet ad mare, pro spectat ad mare siue per- tingit	23. 22.
Piissimi ciuium. Cum id verbi Cicero latinū es- se neget	307. 26.
Postferendus nemini, pro posthabendus	203. 1.
Potiri Asiæ, sicut potiri rerum	3. 6.
Præbere speciem, pro præ se ferre speciem	2. 29.
Præferre speciē lætitiæ, pro præ se ferre	193. 19.
Præpositus regioni, sicut præfectus regioni	4. 5.
Prima, pro principijs in acie	88. 15.
Pro comperto esse, pro certum esse	185. 10.
Prolatare, pro differre	331. 20.
Propitiare victoriam, pro propitiā facere.	86. 6.

Q

Quartis castris, pro quarta mansione	104. 20.
Quinquagenariæ cohortes, quæ ex quinquagenis constabant	109. 16.

R

Reddere speciẽ cetræ, pro præferre speciẽ	4. 25
Reciprocatur mare, pro redit unde venerat	319. 13.
Recognoscere pecuniã, pro recensere	105. 25.
Regioni circa Tyrũ, pro finitimæ, siue περιχώρῳ	
Reprehensi, pro retracti.	89. 16. (56. 20.
Resurrexit, pro rursus erecta est	127. 15.
Retinet pro tenet	1. 19.

S

Sarissa, hastæ genus	312. 5.
Soporatus dolor recruduit. Soporatus dixit pro sopitus	185. 15.
Speciem gerens, pro speciẽ præbens	4. 20.
Speciẽ insulę præbet, pro præ se fert speciẽ	2. 29
Speciem reddere, præ se ferre	4. 26.
Speciem tribuere, pro præ se ferre	21. 4.
Speciem representare, pro præbere speciẽ, seu potius in memoriam reuocare	25. 10.
Stata vice, pro certis vicibus	318. 6.
Statiua habere, pro stationes	10. 8.
Strenue pro celeriter siue, ptinus	189. 16, 241. 4
Strenuo saltu, pro celeri	287. 9.
Strenuæ mortis, pro citæ	315. 25.
Successit in tabernaculum, pro subijt	84. 8.
Super pylas	107. 5.

T

Temporale ingenium, pro instabili leuicq;	56. 28.
quæ vetusti codices temporaria habent: quos	

nos secuti sumus.

Tertium, pro tertia vice 21. 28.
Tuo verberatu, pro tuo impulsu, siue te cogente.
188. 18.

V

Vestis habitu, pro specie vestis, ac mox vulgari habitu 7. 4.
Veneti ab Enetis originem ducunt 4. 1.
Vice illorum, pro causa illorum 229. 6.
Ultima pati, pro extrema pati 1. 24.
Volui agiq, pro ἀγρεῖν καὶ φέρειν 135. 21.
Vsu abhorrens, haud scio an pro vsu, visu legendum sit. in quibusdam legitur vsibus. 3. 2.
Ut si alerentur, pro ac si 107. 11.
Vulgatum cōtagiū, in vulgus sparsum ac mox vulgauerat morbos 320. 25.
322. 8.
Vtilius q̄ gratius, noua corrigēdi forma 200. 10

Finis Indicis.

BARTHOLOMAEVS MERVLA

GENEROSO ADOLESCENTI

FRANCISCO, GEORGII

Cornelij equitis & Decēuis

ri clarissimi filio

S. P. D.

QUum in amoenissimis ortis tuis deambularem, essentq; ante oculos variae animalium effigies in topiario opere artificis manu expolitae, forte nauem turritam conspeximus. Inde primum sermo nobis de nauali praelio est habitus: tum de imperatoria virtute vtro citroq; multa verba fecimus, Alexandrūq;

illum Macedonem, qui rerum gestarum gloria Magni cognomen sibi vendicauit, iudicio Hannibalis ducibus cunctis præferendum arbitrati sumus. Siquidē in eo fuisse collegimus quatuor illa quæ in consummatissimo imperatore requiri scripsere eloquentissimi viri, scientiam scilicet rei militaris, virtutem, auctoritatem, ac felicitatem. Quumq; res eius gestas a Quinto Curtio elegantissime cōscriptas tibi breuiter exposuissem, exarsisti incredibilem quadā cupidine legendi luculentissimi scriptoris historiam. Cæterum quoniā in eo loca multa deprauata offenderas, iniunxisti tu mihi, vt opus totum recognoscerem, ac diligenter emendarem. Quod eo libentius feci, quòd tibi ille non voluptatem modo, sed doctrinam etiam est allaturus non medio crem. Est enim Q. Curtius in scribendo acutus, vehemens, candidus, ac perquā eloquēs. In concionibus enim, quas crebro reperies, quātum ille ingenio & eloquentia valuerit, facile cognosces. Itaq; collato vetere exemplari, multis etiā locis nostro Marte castigatis, voluntati tuæ morem gessimus. Habebunt tua causa Alexandri rerum studiosi librum quàm emendatissimum. Tuum fuerit, opus totum perlegere, & præcellentissimi regis gesta percensere, virtutesq; eius imitari: vitia vero, quæ in eo imperatore plurima fuisse cognosces, non solum damnes, sed etiā fugias velim. Vale, & nos ama. Venetijs. M. cccc. lxxxix. tertio Nonas Iulias.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Tertius.

5 Nter hæc Alexander ad
conducendum ex Pelo-
poneso militem Clean-
dro cum pecunia misso,
Lyciæ Paphiliæq; rebus
compositis, ad urbē Ce-
lenas exercitū admouit.
Media illa tēpestate mœ-
nia interfluebat Marſya,
10 amnis fabulosis græcorū carminibus inclytus.
fons eius ex summo mōtis cacumine excurrēs,
in subiectam petram magno strepitu aquarum
cadit. Inde diffusus circūiectos rigat campos, li-
quidus, & suas duntaxat vndas trahens. Itaque
15 color eius placido mari similis, locum Poetarū
mendacio fecit. quippe traditum est, Nymphas
amore amnis retētas in illa rupe cōsidere. Cæ-
terum quā diu intra muros fluit, nomen suum
retinet. At cū extra munimenta se euoluit, mæ-
20 iore vi ac mole agentem vndas Lycum appel-
lant. Alexander quidē urbem destitutā a suis
intrat. Arcem vero in quā cōfugerāt, oppugna-
re adorsus, Caduceatorē præmisit, qui denuncia-
ret, ni se dederēt, ipsos vltima esse passuros. Illi

Se. Oppidanis

2. *Edificio*

3. *judicio*

*ad hunc locum
J. in aqua magis
in etiam hanc*

Caduceatorem in turrim & situ & opere multa
 tum editam perductum, quanta esset altitudo,
 intueri iubent, ac nunciare Alexandro non eadem
 ipsum & incolas æstimatione munimenta
 5 metiri, se scire inexpugnabiles esse, ad ultimum *se. vi. rium*
 pro fide morituros. Cæterum vt circūsideri ar-
 cem, & omnia sibi in dies arctiora viderunt esse,
 sexaginta dierum inductas pacti, vt nisi intra
 eos auxilium Darius ipse misisset, dederent vrbem:
 10 posteaquã nihil inde præsidij mittebatur
 ad præstitutam diem, permisere se regi. Super-
 ueniunt deinde Legati Atheniensium petentes
 vt capti apud Granicum amnem redderentur sibi.
 Ille non hos modo, sed etiam cæteros græcos
 15 restitui suis, iustum respōdit, finito Persico bello.
 Cæterum Alexādro imminens de Dario cura
 erat, quem nondum Euphratem superasse cognouerat.
 Vndique omnes copias contrahit, totis viribus
 20 tantī belli discrimen aditurus. Phrygia erat,
 per quam ducebatur exercitus, pluribus vicis
 quàm vrbibus frequēs. Tunc habebat quondam
 nobilem Midæ ciuitatē regiam, Gordium nomen
 est vrbī, quā Sangarius amnis interfluit,
 25 pari interuallo Pontico & Cilico mari distantem.
 Inter hæc maria angustissimū Asiæ spatium
 esse comperimus, vtroq; in arctas fauces
 compellente terram. Quæ quia continenti
 adheret, sed magna ex parte cingitur fluctibus,
 speciem insulæ præbet. Ac nisi tenue discrimen
 30 obijceret, maria, quæ nūc diuidit, committeret.
 Alexander vrbe in suam ditionē redacta, Iouis
 templū intrat. Vehiculum, quo Gordiū patrem

*5. araba J. in aqua
in hunc locum*

- vectum esse constabat, aspexit, cultu haud sane
 a vilioribus vulgatisq; vsu abhorrens. Notabile
 erat vinculū, astrictum cōpluribus nodis in se-
 metipfos implicatis, & celātibus nexus. Incolis
 5 deinde affirmantibus editam esse oraculo for-
tem, Asiæ potiturum qui inexplicabile vincu-
 lum soluisset, cupido incessit animo sortis eius
 implendæ. Circa regem erat & Phrygum tur-
 ba, & Macedonum, illa explicatione suspensa,
 10 hæc sollicita ex temeraria regis fiducia: quippe
 series vinculorū erat ita astricta, vt vnde nexus
 inciperet, quove se conderet, nec ratione nec vis-
 su percipi posset. Soluere aggresso iniecerat cu-
 ram, ne in omen verteretur irritum inceptum.
 15 Ille nequaquam diu luctatus cum latentibus no-
 dis, Nihil, inquit, interest quo modo soluantur.
 gladioque ruptis omnibus loris, oraculi sortem
 vel elusit, vel impleuit. Cum deinde Darium
 regem, vbicunq; esset, occupare statuisset, vt
 20 a tergo tuta relinqueret, Amphoterum classi ad-
 oram Hellepontī, copijs autem præfecit Egea-
 logum, Lesbum, & Chium, Coumque præsidijs
 hostium liberaturos. His talenta ad belli vsu
 quingenta attributa. Ad Antipatrum, & eos qui
 25 græcas vrbes tuebantur, sexcenta missa ex fœ-
 dere: naues socijs imperat, quæ Hellepōto pres-
 siderent. Nondum enim Memnonē vita excess-
 sisse cognouerat, in quem omnes intenderat cu-
 ras, satis gnarus cuncta in expedito fore, si nihil
 30 ab eo moueretur. Iamq; ad urbē Ancyram ven-
 tum erat, vbi numero copiarū inito, Paphlago-
 niam intrat. huic iuncti erant Eneti, vnde quidā

*de Persand**effatum**Sc: Alexandro
in hypoch**aggredi
v. cuncta**de Persand
in hypoch**Pocast, castum nunc
maximo n. a. n. n. n.
Sige d. e. e. e. e. e.
ind. aff. i. c. m. a. d. d. b. e. e. e.**operabant
p. a. l. d. e. e.*

Venetos trahere originem credunt. omnifq; hæc
 regio paruit regi, datisque obsidibus, tributum,
 quod ne Persis quidē tulissent, pendere ne coge-
 rētur, impetrauerunt. Chalas huic regioni præ-
 positus est. Ipse assumptis qui ex Macedonia nu-
 per aduenerant, Cappadociam petijt. At Da-
 rius nunciata Memnonis morte, haud secus q̄
 par erat, motus, omiſſa omni alia ſpe, ſtatuit
 ipſe decemere: quippe quæ per duces ſuos acta
 erant, cuncta damnabat, ratus pluribus curam,
 omnibus abſuiſſe fortunã. Igitur caſtris ad Ba-
 byloniam poſitis, quò maiore animo capeſſeret
 bellũ, vniuerſas vires in cõſpectum dedit, & cit-
 cũdato vallo, quod decem millium armatorum
 multitudinem caperet, Xerxis exemplo nume-
 rum copiarum iniijt. Orto ſole, ad noctem agmĩ-
 na, ſicut deſcripta erant, intrauere vallum. Inde
 occupauerat emiſſa Meſopotamiæ campos e-
 quitum peditumq; propemodum innumerabi-
 lis turba, maiorem quã pro numero ſpeciem ge-
 rens. Perſarum erãt centũ millia, in queis eques
 triginta millia implebat. Medi decẽ equitum,
 quinquaginta millia peditum habebant. Barca-
 norum equitum duo millia fuere, armati bipẽ-
 nibus, leuibusque ſcutis cetræ maxime ſpeciem
 reddentibus. peditum decem millia pari arma-
 tu ſequebãtur. Armenij quadraginta millia mi-
 ſerant peditum, additis ſeptem millibus equi-
 tum. Hyrcani egregij vt inter illas gentes, ſex
 millia expleuerãt equis militatura. Iidem vicies
 quadraginta millia peditum armati erant. plu-
 ribus hærebant ferro præfixæ haſte. Quidam li-

2. Soluissent

5
Caps. 2.

2. ex vallo No

randasse

gnum igne durauerant, hos quoque duo millia
 equitum ex eadem gente comitata sunt. A Cas-
 spio mari octo millium pedester exercitus vene-
 rat, ducenti equites. Cū his erant ignobiles Asię
 5 gentes duo millia pedītū. equitum duplicē pa-
 rauerāt numerū. his copijs triginta millia Grę-
 corum merce de conducta, egregię inuentutis
 adiecta sunt. Nam Bactrianos & Sogdianos, &
 Indos, cęterosq; rubri maris accolas, ignota etiā
 10 ipsi gētium nomina festinatio prohibebat acci-
 ri. Nec quicq; illi minus q̄ multitudo militū de-
 fuit. Cuius vnīuersę aspectu admodū letus, pur-
 puratis solita vanitate spem eius inflātibus, cō-
 uersus ad Caudemū Atheniēsem belli peritum,
 15 & ob exiliū infestum Alexandro, quippe Athe-
 nis iubente eo fuerat expulsus, percontari cę-
 pit, satis ne ei videretur instructus ad obtere-
 dum hostē. At ille & suę fortis, & regię super-
 bię oblitus, Verū, inquit, & tu forsan audire nos-
 20 lis, & ego, nisi nūc dixero, alias nequaq; confite-
 bor. hic tāti apparatus exercitus, hęc tot gentiū
 & totius orientis excita sedibus suis moles fini-
 timis potest esse terribilis. Nitet purpura, auro-
 que fulget, armis, & opulentia, quātam qui octu-
 25 lis nō subiecerint, animis concipere nō possent.
 Sed Macedonū acies torua sane & inculta cly-
 peis, hastisq; immobiles cuneos, & conferta ro-
 bora virorum teget. Ipsi phalāgem vocāt pedi-
 tum stabile agmen. Vir viro, armis arma cōser-
 30 ta sunt. ad nutum monētis intenti, sequi signa,
 ordines seruare didicere. Quod imperat, omnes
 exaudiunt, obsistere, circuire, discurrere, in cor-

nu mutare pugnam, nō duces magis quā mī-
 lites callent. Et ne auri argentiq; studio teneri
 putes, adhuc illa disciplina paupate magistra
 iterit. Fatigatis humus cubile est. Cibus, quem
 5 occupati parant, fatiat. Tēpora somni arctiora
 quā noctis sunt. Iā Theſſali equites, & Acar-
 nanes Etholiq; inuicta bello manus, fundis cre-
 do & hastis igne duratis repellentur: pari robo-
 re opus est. In illa terra, quæ hos genuit, auxi-
 10 lia quærenda sunt. Argentum istud atq; aurum
 ad conducendum militē mitte. Erat Dario mi-
 te ac tractabile ingenium, nisi suam naturam
 plerumq; fortuna corrumperet. Itaque veritas
 impatiens, hospitem ac supplicem tunc ma-
 15 xime vtilia suadentem abstrahi iussit ad capita-
 le supplicium. Ille ne tum quidē libertatis obli-
 tus, Habeo, inquit, paratum mortis meæ vlti-
 rem. Expetet pœnas mei consilij spreti ipse con-
 tra quem tibi suasi. Tu quidē licentia regni
 20 subito mutatus, documentum eris posteris, ho-
 mines cum se permisere fortunæ, etiam naturā
 dediscere. Hæc vociferantem, quibus erat impe-
 ratum, iugulant. Sera deinde pœnitentia subit
 regem, ac vera dixisse cōfessus, eum sepeliri ius-
 25 sit. Timodes erat Mentoris filius, impiger iue-
 nis, cui præceptum est a rege, vt omnes peregrī
 nos milites, in queis plurimum habebat spei, a
 Farnabazo acciperet, opera eorum vsurus in bel-
 lo. Ipsi Farnabazo tradit imperium, quod ante
 30 Memnoni dederat. Anxium de instantibus cu-
 ris agitabant etiam per somnum species immi-
 nentium rerum, siue illas ægritudo, siue diuina

capitula

Se: Quod dicitur

q. impetent

diuini

Cap. 3. 25

tio animi præſagientis accerſit. Caſtra Alexan-
 dri magno ignis fulgore collucere ei viſa ſunt,
 & paulo poſt Alexandrum adduci ad ipſum in
 eo veſtis habitu, quo ipſe fuiſſet cum appella-
 5 tus eſſet rex: equo deinde per Babyloniam ve-
 ctum, ſubito cum ipſo equo oculis eſſe ſubdu-
 ctum. Ad hæc vates varia interpretatione cu-
 ram diſtraxerunt. Alij lætum id regi ſomnium
 eſſe dicebant, quod caſtra hoſtiũ arſiſſent, quod
 10 Alexandrum depoſita regia veſte in perſico &
 vulgari habitu productũ eſſe vidiffet. Quidam
 non ita augurabantur, quippe illuſtria Macedo-
 num caſtra viſa, fulgorem Alexãdro portende-
 re, quæ regnum Aſiæ occupare habuiſſent, haud
 15 ambigua rei, quoniam in eodem habitu Darius
 fuiſſet cum appellatus eſt rex. Vetera quoque
 omnia, vt fert ſolicitudo, reuocauerãt. Recenſe-
 bant enim Darium in principio imperij vagia
 nam acinacis perſicam iuſſiſſe mutari in eã for-
 20 mam qua Græci vterentur, protinuſque Chal-
 deos interpretatos, imperium Perſarum ad eos
 tranſiturũ, quorũ arma eſſet imitatus. Ceterum
 ipſe & vatum reſponſo, quod edebatur. in vul-
 gus, & ſpecie quæ per ſomnum oblata erat, ad
 25 modum lætus, caſtra ad Euphratem mouere iu-
 bet. Patrio more Perſarũ traditũ eſt, orto ſole,
 demũ procedente die iam illuſtri, ſignum e ta-
 bernaculo regis buccina dabatur. Sup taberna-
 culum, vnde ab omnibus conſpici poſſet, imago
 30 ſolis cryſtallo incluſa fulgebat. Ordo autem
 agminis erat talis. Ignis, quem ipſi ſacrum &
 æternum vocabant, argenteis altaribus præferes

batur. Magi proximi patrium carmen canebāt.
 Magos trecenti & sexagintaquinque iuvenes
 sequebantur punicis amiculis velati, diebus to-
 tius anni pares numero: quippe Persis quoq; in
 5 totidem dies descriptus est annus. Currum de-
 inde Ioui sacratum albentes vehebant equi. hos
 eximiae magnitudinis equus, quem solis appel-
 labant, sequebatur. Aureae virgæ, & albæ vestes
 regentes equos adornabant. haud procul erant
 10 vehicula decem multo auro argentoque cælata.
 Sequebatur hæc equitatus duodecim gentium
 varijs armis & moribus. Proximi ibant, quos
 Persæ immortales vocant, ad decem milia. cul-
 tus opulentiae barbaræ non alios magis hone-
 15 stabat. Illi aureos torques, illi vestem auro dis-
 tinctam habebant, manicatasque tunicas gem-
 mis etiam adornatas. Exiguo interuallo, quos
 cognatos regis appellant, decem & quinque mil-
 lia hominum. Hæc vero turba muliebriter pro-
 20 pemodum culta, luxu magis quam decoris ar-
 mis conspicua erat. Doryphori vocabantur, pro-
 ximum his agmen, soliti vestem excipere regis
 lem. Hi currum regis anteibant, quo ipse emi-
 nens vehebatur. Vtrunque currus latus deorum
 25 simulacra ex auro argentoque expressa deco-
 rabant: distinguebant interuenientes gemæ ius-
 gum: ex quo eminebāt duo aurea simulacra cu-
 bitalia, quorum alterum in alterū belli gerebat
 effigiem. Inter hæc auream aquilam pinnae ex-
 30 tendenti similē sacrauerant. Cultus regis inter
 omnia luxuria notabatur. Purpureæ tunicæ me-
 dium album intextum erat. pallam auro distins

Etiam, aurei accipitres, velut rostris inter se cor-
 ruerent, adornabant: & zona aurea muliebriter
 cinctus Acinacem suspenderat, cui ex gemma
 erat vagina. Cydarim Persæ regium capitis vo-
 cabant insigne. hoc cerulea fascia albo distincta
 5 circuibat. Currum decem millia hastatorum se-
 quebantur: hastas argento exornatas, spicula
 auro præfixa gestabant. Dextera læuacq; regem
 ducenti ferme nobilissimi propinquorum co-
 mitabatur. Horum agmen claudebatur trigin-
 10 ta millibus peditū, quos equi regis quadringen-
 ti sequebantur. Interuallo deinde vnus stadij,
 matrem Darij Syfigambim currus vehebat, &
 in alio erat coniunx. Turba fœminarum regi-
 15 nas comitantium equis vectabatur. Quindecim
 inde, quas Armanaxas appellant, sequebantur.
 In his erant liberi regis, & qui educabant eos,
 spadonumq; grex, haud sane illis gentibus vilis.
 Tum regiæ pellices trecentæ sexaginta vehe-
 20 bantur, & ipsæ regali cultu ornatuq; post quas
 pecuniam regis sexcēti muli & trecenti came-
 li vehebant, præsidio sagittariorum persequen-
 te. Propinquorū amicorūq; coniuges huic agmi-
 ni proximæ, lixarumq; & calonum greges ve-
 25 hebantur. Vltimi erant cum suis quisq; ducibus
 qui cogerent agmen, leuiter armati. Contra, si
 quis aciem Macedonum intueretur, dispar acies
 erat, equis virisque non aurea, non discolori ve-
 ste, sed ferro atque ære fulgentibus. Agmen &
 30 stare paratum, & sequi, nec turba, nec sarcinis
 prægraue. Intentum ad ducis non signum mo-
 do, sed etiam nutum. Et castris locus, & exer-

citui cōmeatus suppetebant. Ergo Alexandro
 in acie miles non defuit. Darius tantæ multî-
 tudinis rex, loci in quo pugnauit, angustijs re-
 ductus est ad paucitatem, quam in hoste cons-
 5 temperat. Interea Alexāder Abistamene Cap-
 padociæ præposito, Ciliciam petens, cum omni-
 bus copijs regionem quæ castra Cyri appellāt,
 peruenerat. Statua illic habuerat Cyrus, cum
 aduersus Cræsum in Lydiam exercitum duce-
 10 ret. Aberat ea regio quinquaginta stadia ab ad-
 itu quo Ciliciam intramus, Pylas incolę dicunt,
 arctissimas fauces, munimenta quæ manu pos-
 nimus, naturali situ imitante. Igitur Arsanēs,
 qui Ciliciæ præerat, reputans quid in initio bel-
 15 li Memnon suafisset, quondam salubre consi-
 lium sero exequi statuit. Igne ferroquē Ciliciam
 vastat, vt hosti solitudinem faciat. quicquid vsui
 esse potest, corrumpit, sterile ac nudum solum,
 quod tueri nequibat, relicturus. Sed longe uti-
 20 lius fuit angustias aditus qui Ciliciam aperit,
 valido occupare præsidio, iugumq; opportune
 itineri imminens obtinere, vnde inultus subeun-
 tem aut prohibere aut opprimere hostem po-
 tuisset. Tunc paucis qui callibus præsiderent, re-
 25 lictis, retro ipse concessit populator terre, quam
 populationibus vindicare debuerat. Ergo qui re-
 licti erant, proditos se rati, nec aspectum qui-
 dem hostis sustinere voluerunt, cum vel paucio-
 res locum obtinere potuissent. Namq; perpetuo
 30 iugo montis asperi ac prærupti Cilicia includi-
 tur: quod cum a mari surgat, velut sinu quodam
 flexuq; curuatum, rursus altero cornu in diuersa

sum littus excurrit. Per hoc dorsum, qua maxi-
 me introrsum mari cedit, asperi tres aditus &
 perangusti sunt, quorum vno Cilicia intranda
 est, campestris eadem, quæ vergit ad mare, pla-
 5 niciem eius crebris distinguuntibus riuus. Py-
 rhamus & Cydnus inclyti amnes fluunt. Cydnus
 non spatio aquarum, sed liquore memorabilis,
 quippe leni tractu è fontibus labens, puro solo
 excipitur. Nec torrentes incurrunt, qui placide
 10 manantis alueum turbent. Itaque incorruptus, idem-
 que frigidissimus, quippe multa riparum amœ-
 nitate inumbratus, vbiq; fontibus suis simi-
 lis in mare euadit. Multa in ea regione monu-
 15 monstrabantur urbium sedes Lyrnessi & Ce-
 besti, Specus quoque, & Corycium nemus, vbi
 crocum gignitur, cæteraque in quibus nihil
 præter famam durauerat. Alexander fauces iur-
 gi, quæ pylæ appellantur, intrauit. Contemplatus
 20 locorum situs, non aliàs magis dicitur admira-
 tus esse felicitatem suam. Obrui potuisse vel sa-
 xis confitebatur, si fuissent qui vi subeuntes
 propellerent. Iter vix quatermos capiebat arma-
 tos. Dorsum montis imminebat viæ non angu-
 25 stæ modo, sed plerunq; præruptæ, crebris ob-
 errantibus riuus, qui ex radicibus montium ma-
 nant. Thracas tamen leuiter armatos præcedere
 iusserat, scrutariq; calles, ne occultus hostis
 in subeuntes crumperet. Sagittariorum quoq;
 30 manus occupauerat iugum. intentos arcus ha-
 bebant, moniti non iter ipsos inire, sed prælium.
 Hoc modo agmen peruenit ad urbem Tarson,

cui tum maxime Persæ subijciebant ignem, ne
 opulentum oppidum hostis inuaderet. At ille
 Parmenione ad inhiendum incendium cū ex-
 pedita manu præmisso, posteaquam Barbaros
 5 aduentu suorum fugatos esse cognouit, urbem
 à se conseruatam intrat. Mediam Cydnus a-
 mnis, de quo paulo ante dictū est, interfluit. &
 tunc æstas erat, cuius calor non aliam magis q̄
 Cilicię oram vapore solis accendit. & diei feru-
 10 diffimum tempus cœperat. Puluere ac sudore
 simul perfusum regē inuitauit liquor fluminis,
 vt calidum adhuc corpus ablueret. Itaq; veste
 deposita in conspectu agminis, decorum quoq;
 futurum ratus, si ostendisset suis leui ac parabili
 15 cultu corporis se esse cōtentum, descendit in flu-
 men. Vixq; ingressi subito horrore artus rigere
 cœperunt, pallor deinde suffusus est, & totum
 propemodum corpus vitalis calor reliquit. Ex-
 spiranti similem ministri manu excipiunt, nec
 20 satis compotem mentis in tabernaculum dese-
 runt. Ingens sollicitudo, & penè iam luctus in ca-
 stris erat. Flentes querebantur in tanto impetu
 cursuq; rerum omnis ætatis ac memoriæ claris-
 simum regem non in acie, saltem non ab hoste
 25 deiectum, sed abluentem aqua corpus, ereptum
 esse, & extinctum: Instare Darium, victorem
 antequam vidisset hostem. Sibi easdem terras,
 quas victores peragrassent, repetendas: omnia
 aut ipsos aut hostes populos: per vastas soli-
 30 tudines, etiam si nemo insequi velit, euntes, fa-
 me atq; inopia debellari posse. Quem signum
 daturum fugientibus? quem ausurum Alexan-

dro succedere? Iam vt ad Helleſpōtum fuga pe-
 netrarent, claſſem, qua tranſeant, quem præpa-
 raturum? Rurſus in ipſum regem miſericordia
 verſa, illum florem iuuentæ, illam vim animi,
 5 eundem regem & commilitonem diuelli a ſe &
 abrūpi immemores ſui querebātur. Inter hæc
 liberius meare ſpiritus cœperat: alleuabat rex
 oculos, & paulatim redeunte animo, circumſtan-
 tes amicos agnouerat. Laxataq; viſ morbi ad
 10 hoc ſolum videbatur, quia magnitudinem ma-
 li ſentiebat. Animum autem ægritudo corporis
 vrgebat, quippe Dariū quinto die in Ciliciam
 fore nunciabatur. Vincitum ergo ſe tradi, & tan-
 tam victoriam eripi ſibi è manibus, obſcuraque
 15 & ignobili morte in tabernaculo extingui ſe
 querebatur. Admiſſiſq; amicis pariter & medi-
 cis, In quo me, inquit, articulo rerum mearum
 fortuna deprehenderit, cernitis. Strepitū hoſti-
 lium armorum exaudire mihi videor: & qui vlti-
 20 tro intuli bellum, iam prouocor. Darius ergo
 cum tam ſuperbas literas ſcriberet, fortunam
 meam in conſilio habuit, ſed nequicquam, ſi mi-
 hi arbitrio meo curari licet. Lenta remedia &
 ſegnes medicos non expetunt tempora mea.
 25 Vel mori ſtrenue, quàm tarde cōualeſcere mihi
 melius eſt. Proinde ſi quid opis, ſi quid artis in
 medicis eſt, ſciant me non tam mortis, quàm
 belli remedium quærere. Ingentem omnibus
 incuſſerat curam tam præceps temeritas eius.
 30 Ergo pro ſe quiſq; precari cœpere, ne feſtina-
 tione periculum augetet, ſed eſſet in poteſtate
 medentium, Inexperta remedia haud iniuria

- ipsis esse suspecta, cū ad perniciem eius etiā à la-
 tere ipsius pecunia sollicitaret hostis, quippe Da-
 rius mille talenta interfectori Alexandri daturū
 se pronunciarī iusserat. Itaq; ne aufurū quidem
 5 quenkam arbitrabantur experiri remedium,
 quod propter nouitatem posset esse suspectum.
 Erat inter nobiles medicos è Macedonia regem
 secutus Philippus natione Acarnan, fid⁹ admo-
 dum regi puero comes, & custos salutis datus:
 10 quem non vt regem modo, sed etiā vt alumnū
 eximia charitate diligebat. Is nō p̄ceps se, sed
 strenuum remedium afferre, tātamq; vim mor-
 bi potione medicata leuaturum esse promisit.
 Nulli promissum eius placebat p̄ter ipsum
 15 cuius periculo pollicebatur. Omnia quippe faci-
 lius q̄ moram perpeti poterat. Arma & acies
 in oculis erant, & victoriā in eo positam esse
 arbitrabatur, si tantū ante signa stare potuisset:
 id ipsum, quod post diem tertiū medicamentū
 20 sumpturus esset (ita enim medicus p̄dixerat)
 ægre ferens. Inter hæc a Parmenione fidissimo
 purpuratorum literas accepit, quibus ei denun-
 ciabat ne salutem suam Philippo cōmitteret:
 mille talentis a Dario, & spe nuptiarum sororis
 25 eius esse corruptum. Ingentem animo sollicitu-
 dinē literæ incusserant, & quicquid in vtrancq;
 partem aut metus aut spes subiecerat, secreta
 æstimatione pensabat. Bibere perseuerem; vt si
 venenū datum fuerit, ne immerito quidem quic-
 30 quid acciderit, euenisse videatur: Damnem ne
 medici fidē? In tabernaculo me opprimi patiat:
 Non. Atqui fatius est alieno me mori scelere, q̄

- metu meo. Diu animo in diuersa versato, nulli
quid scriptum esset enunciat, epistolamq; sigilla
lo annuli sui impressam, puluino cui incubebat,
subiecit. Inter has cogitationes biduo absump-
5 pto, illuxit a medico destinatus dies. Et ille cum
poculo in quo medicamentū diluerat, intrauit.
Quo viso Alexander leuato corpore in cubitū,
epistolam a Parmenione missam sinistra manu
tenens, accepit poculum, & hausit interritus.
10 tum epistolam Philippum legere iubet, nec à
vultu legentis mouit oculos, ratus aliquas con-
scientiæ notas in ipso ore posse deprehendere.
Ille epistola perlecta, plus indignationis quàm pa-
uoris ostendit, proiectisq; amiculo & literis an-
15 te lectum, Rex (inquit) semper quidem spiritus
meus ex te pependit, sed nunc vero arbitror sa-
cro & venerabili ore trahitur. Crimen parricidij
quod mihi obiectum est, tua salus diluet. Serua-
tus à me, vitam mihi dederis oro, quæ soq; amisa
20 soq; metu, patere medicamentum cōcipi venis.
Laxa paulisper animum, quem solitudine in-
tempestiua amici sane fideles, sed moleste sedu-
li, turbant. Non securum modo hæc vox, sed
etiam lætum regem, ac plenum bonæ spei fecit.
25 Itaq; si dii (inquit) Philippe tibi permisissent,
quo maxime modo animū velles experiri meū,
alio profecto voluisses: sed certiore quàm ex-
pertus es, ne optasses quidem. hac epistola acce-
pta, tamen quod dilueras bibi. Et nunc credo te
30 non minus pro tua fide, quàm pro mea salute ef-
se sollicitum. Hæc locutus, dextram Philippo
offert. Cæterum tanta vis medicaminis fuit, vt

quæ secuta sunt, criminationem Parmenionis
 adiuuerint. Interclusus spiritus arcte meabat,
 nec Philippus quicquam inexpertum omisit. Il-
 le fomenta corpori admouit, ille torpentē nunc
 5 cibi, nunc vini odore excitauit. Atq; vt primum
 mentis compotem esse sensit, modo matris so-
 rorumq; modo tantæ victoriæ appropinquan-
 tis admonere non destitit. Vt vero medicamen-
 tum se diffudit in venas, & sensim toto corpo-
 10 re salubritas percipi potuit, primo animus vi-
 gorem suum, deinde corpus quoque expecta-
 tione maturius recuperauit. quippe post ter-
 tium diem, quàm in hoc statu fuerat, in conspe-
 ctum militum venit: nec auidius ipsum regem,
 15 quàm Philippum intuebatur exercitus: pro se
 quisq; dexteram eius amplexi, grates habebant
 velut præsentī Deo. Nanque haud facile dictu
 est, præter ingenitam illi genti erga reges suos
 venerationem, quàm tum huius quoq; regis vel
 20 admirationi dediti fuerint, vel charitate flagra-
 uerint. Iam primum nihil nisi diuina ope aggre-
 di videbatur. Nam cum esset præsto vbiq; for-
 tuna, temeritas in gloriam cesserat: ætas quoq;
 vix tantis natura rebus, sed abunde sufficiens,
 25 omnia etiam eius opera honestabat: & quæ le-
 uiora haberi solēt, plerūq; in re militari grauior-
 ra vulgo sunt, exercitatio corporis inter ipsos,
 cultus habitusq; paululum à priuato abhorrēs,
 militaris vigor: queis ille vel ingenij dotibus, vel
 30 animi artibus, vt pariter charus ac venerandus
 esset, effecerat. At Darius nuncio de aduersa va-
 letudine eius accepto, celeritate quanta pote-

rat tam graue agmen ad Euphratem contēdit. Iunctoq; eo pontibus, quinq; tamen diebus traiecit exercitum, Ciliciam occupare festinās. Iamq; Alexander viribus corporis receptis, ad
 5 urbem Solos peruenerat: cuius potitus, ducētis talentis nomine multā exactis, arcis præsidiū militum imposuit. Vota deinde pro salute suscepta per ludum atque otium reddens; ostendit quanta fiducia Barbaros sperneret.
 10 Aesculapio & Mineruæ ludos celebrauit. Spectanti nunciū letus affertur à Lycarnasso, Persas acie à suis esse superatos, Myndios quoque, & Canyndios, & pleraque tractus eius suæ facta ditionis. Igitur edito spectaculo ludicro, castri-
 15 strisque motis, & Pyrrhamo amne ponte iuncto, ad urbem Mallon peruēnit, inde alteris castris ad oppidum Castabulum. Ibi Parmenio regi occurrit, quem præmiserat ad explorandum iter saltus per quem ad urbem Isson no-
 20 mine penetrandum erat. Atq; ille angustijs eius occupatis, & præsidio modico relicto, Isson quoque desertam à Barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis qui interiora montium obsidebant, præsidijs cuncta firmavit: occupatoque
 25 itinere, sicut paulo ante dictum est, idem & author & nunciū venit. Isson inde rex copias ad- mouit, ubi consilio habito vtrum ne ultra progrediendum foret, an ibi operiendū essent milites noui, quos ex Macedonia aduentare con-
 30 stabat, Parmenio non alium locum prælio aptiorem esse censebat: quippe illic vtriusque regis copias numero futuras pares, cum angu-

ftix multitudinem non caperent, planitiem
 pſis camposq; eſſe vitandos, vbi circuiti, vbi an-
 cipiti acie opprimi poſſent. Timere ne non vir-
 tute hoſtium, ſed laſſitudine ſua vincerentur.
 5 Perſas recentes inde ſucceſſuros, ſi laxius ſtare
 potuiſſent. Facile ratio tam ſalubris conſilij
 accepta eſt. Itaque inter anguſtias ſaltus hoſtē
 opperiri ſtatuit. Erat in exercitu regis Siſenes
 Perſes quondam à prætorē Aegypti miſſus ad
 10 Philippum, doniſq; & omni honore cultus: qui
 exilium patria ſede mutauerat. Secutus deinde
 in Aſiam Alexandrum, inter fideles ſocios ha-
 bebatur. huic epiſtolam Cretenſis miles obſi-
 gnatam annulo, cuius ſignum haud ſane no-
 15 tum erat, tradidit. Nabarzanes prætor Darij
 miſerat eam, hortabaturq; Siſenem, vt dignum
 aliquid nobilitate ac moribus ſuis ederet. Ma-
 gno id ei apud regem honori fore. Has literas
 Siſenes, vtpote innoxius, ad Alexandrum sæpe
 20 deferre tentauit. Sed cum tot curis apparatus
 que belli regem videret vrgeri, aptius ſubinde
 tempus expectans, ſuſpicionem inſiti ſceleſti cō-
 ſilij præbuit. nanq; epiſtola prius quàm ei red-
 deretur, in manus Alexandri peruenerat, lectā
 25 que eam ignoti annuli ſigillo impreſſo Siſeni da-
 ri iuſſerat, ad æſtimandam fidem Barbari. Qui
 quia per complures dies non adierat regem,
 ſceleſto conſilio eam viſus eſt ſuppreſſiſſe: & in
 agmine a Cretēſibus, haud dubie iuſſu regis, oc-
 30 ciſus eſt. Iamque Græci milites, quos Timodes
 Farnabazo acceperat, præcipua ſpes & prope-
 modum vnica Alexandri ad Darium peruene-

rant. Hi magnopere suadebant, vt retro abiret, spatiofosque Mesopotamiæ campos repereret. Si id consilium damnaret, at ille diuideret saltem copias innumerabiles, ne sub vnum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur.

5 Minus hoc consilium regi, quàm purpuratis eius displicebat: ancipitem fidem, & mercede venalem proditionem imminere, & diuidi non ob aliud copias velle, quàm vt ipsi in diuersa dis-

10 gressi, si quid commissum esset, traderent Alexandro. Nihil tutius esse, quàm circumdatos eos exercitu toto, obrui telis, documentum non inultæ perfidiæ futuros. At Darius, vt erat sanctus & mitis, se vero tantum facinus negat esse

15 facturum, vt suam secutos fidē, suos milites iubeat trucidari. Quem deinde amplius nationū exterarum salutem suam crediturum sibi, si tot militum sanguine imbuisset manus? Neminem stolidum consilium capite luere debere: defuturos

20 eos qui suaderent, si suasisse periculum esset. deniq; ipsos quotidie ad se vocari in consilium iubet, variasque sententiās dicere, nec tamen melioris fidei haberi qui prudentius suaserint. Itaque Græcis nunciari iubet, ipsum quidem benevolentiaē illorum gratias agere. Ceterum

25 si retro ire pergat, haud dubie regnum hostibus traditurum. Fama bella stare, & eum qui recedat, fugere credi. Trahendi vero belli insulsam esse rationem. Tantæ enim multitudini

30 utiq; cum iam hyems instaret, in regione vasta, & inuicem a suis atque hoste vexata, non sufficere alimenta, ne diuidi quidem copias posse,

seruato more maiorum, qui vniuersas vires semper
 discrimini bellorum obtulerunt. Et hercule
 terribilem antea regem, & absentia sua ad vanam
 fiduciam elatum, posteaquam aduētare se
 5 senserit, cautum pro temerario factum, delituisse
 se inter angustias saltus, ritu ignobilium ferarū,
 quæ strepitu prætereuntium audito, sylvarum
 latebris se occultauerunt. Iam etiam valetudinis
 simulatione frustrari suos milites, sed non am-
 10 plius ipsum esse passurum detrectare certamē.
 In illo specu, in quem pauidi recessissent, oppres-
 surum esse cunctantes. Hæc magnificentius ia-
 ctata quàm verius. Cæterum pecunia omni, re-
 busq; pretiosissimis Damascum Syriæ cum mo-
 15 dico præsidio militum missis, reliquas copias in
 Ciliciam duxit, insequētibus more patrio agmē
 coniuge & matre. Virgines quoq; cum paruo fi-
 lio comitabantur patrem. Forte eadem nocte &
 Alexander ad fauces quibus Syria aditur, &
 20 Darius ad eum locum quem Amanicas pylas
 vocant, peruenit. Nec dubitauere Persæ, quin
 Ippo relicta, quā ceperant, Macedones fugerent.
 Nam etiam faucij quidā & inualidi, qui agmen
 non poterant persequi, excepti erant. Quos om-
 25 nnes instinctu purpuratorum barbara feritas
 te sæuientium, præcis adductisq; manibus cir-
 cumduci, vt copias suas noscerent, satisque om-
 nibus spectatis nūciareque vidissent, regi suo
 iussit. Motis ergo castris superat Pyrrhamum
 30 amnem, in tergis, vt credebat, fugientium hæ-
 surus. At illi, quorum amputauerat manus, ad
 castra Macedonum penetrant, Darium quàm

maximo cursu posset sequi nunciantes. Vix fi-
 des habebatur. Itaque speculatores in mariti-
 mas regiones præmissos explorare iubet, ipse
 ne adesset, an præfectorum aliquis speciem tri-
 5 buisset vniuersi venientis exercitus. Sed cum
 speculatores reuenterentur, procul ingens mul-
 titudo conspecta est. Ignes deinde totis cam-
 pis collucere cœperunt, omniaque velut conti-
 nenti incendio ardere visa, cum incondita mul-
 10 titudo maxime propter iumenta laxius tende-
 ret. Itaque eo ipso loco metari suos castra iusserat,
 datus, quod omni expetiuerat voto, in illis po-
 tissimum angustijs decernendum esse. Ceterum
 vt solet fieri cū vltimi discriminis tempus ad-
 15 uentat, in solitudinem versa fiducia est. Illam
 ipsam fortunam, qua aspirante res tam prospe-
 re gesserat, verebatur, nec iniuria: ex ijs quæ
 tribuisset sibi, quam mutabilis esset, reputabat.
 Vnam superesse noctem, quæ tanti discriminis
 20 moraretur euentum. Rursus occurrebāt maio-
 ra periculis præmia. Et sicut dubium esset, an
 vinceret, ita illud vtique certum esse, honeste &
 cum magna laude moriturum. Itaque corpora
 25 milites curare iussit, ac deinde tertia vigilia in-
 structos & armatos esse. Ipse in iugum editi
 montis ascendit, multisq; collucentibus facibus
 patrio more sacrificium dijs præsidibus loci fe-
 cit. Iamque tertium, sicut præceptum erat, si-
 gnum tuba miles acceperat, itineri simul para-
 30 tus & prælio: strenueque iussi procedere, orien-
 te luce peruenerunt ad angustiās, quas occupa-
 re decreuerant. Dariū triginta inde stadia ab-

esse præmissi indicabant. Tunc cōsistere agmen
 iubet, armisque ipse sumptis aciem ordinabat.
 Dario aduentum hostium pauidi agrestes nū-
 ciauerunt. Vix credenti, occurrere etiam, quos
 5 vt fugientes sequebatur. Ergo non mediocris o-
 mnium animos formido inceserat: quippe itine-
 ri quam prælio aptiores erant, raptimq; arma
 capiebant. Sed ipsa festinatio discurrentium,
 suosque ad arma vocantium, maiorem metum
 10 incussit. Alij in iugum montis euaserant, vt ho-
 stium agmen inde prospicerent. equos pleriq;
 frenabant. discors exercitus, nec ad vnum inte-
 tus imperium, vario tumultu cūcta turbauerat.
 Darius initio montis iugum cum parte copia-
 15 rum occupare statuit, & a fronte & a tergo cir-
 cuiturus hostem. A mari quoque, quo dexterum
 eius cornu tegebatur, alios obiecturus, vt vndiq;
 vrgeret. præter hæc viginti millia præmissa cū
 sagittariorum manu, Pyrrhamum amnem, qui
 20 duo agmina interfluebat, transire, & obijcere
 sese Macedonum copijs iusserat. Si id præstare
 non possent, retrocedere in montes, & occulte
 circuire vltimos hostium. Cæterum destinata
 salubriter omni ratione, potentior fortuna dis-
 25 cussit: quippe alij præ metu imperium exequi
 non audebant, alij frustra exequabantur, quia
 vbi partes labāt, summa turbatur. Acies autem
 hoc modo stetit. Narbazanes equitatu dexte-
 rum cornu tuebatur, additis funditorum sagit-
 30 tariorumq; viginti ferme millibus. In eodem Ti-
 modes erat græcis peditibus mercede condu-
 ctis triginta millibus præpositus, hoc erat haud

5 dubium robur exercitus, par Macedonicæ phalan-
 gi acies. In læuo cornu Aristomedes Thessa-
 lus viginti milia Barbarorum peditum habe-
 bat. In subsidijs pugnacissimas locauerat gen-
 tes. Ipsum regem in eodem cornu dimicaturum
 10 tria millia delectorum equitum assueta corpo-
 ris custodiæ, & pedestris acies x l millia seque-
 batur, Hyrcani deinde Mediq; equites, his pro-
 ximi cæterarum gentium vltra eos dextra læ-
 15 uaque dispositi. Hoc agmen, sicut dictum est
 instructū, sex millia iaculatorum funditorum
 que antecedeabant. Quicquid in illis angustijs
 adiri poterat, impleuerunt copiæ, cornuacq; hinc
 20 à iugo, illinc a mari stabant: vxorem matremq;
 regis, & alium foeminarum gregem in medium
 agmen acceperant. Alexander phalangem, qua
 nihil apud Macedonas validius erat, in fronte
 cōstituit. Dexterū cornu Nicanor Parmenionis
 filius tuebatur. huic proximi stabant Conon &
 25 Perdicas, & Meleager, & Ptolemrus, & Amyntas,
 sui quisque agminis duces. In læuo, quod ad
 mare pertinebat, Craterus & Parmanio erant,
 sed Craterus Parmenioni parere iussus. Equi-
 tes ab vtroque cornu locati, dexterum Mace-
 30 dones Thessalis adiunctis, læuum Peloponens-
 ses tuebantur. Ante hanc aciem posuerat fun-
 ditorum manum, sagittarijs admixtis. Thra-
 ces quoque & Cretenses ante agmen ibant, &
 ipsi leuiter armati. At his qui præmissi à Da-
 rio iugum montis infederant, Agrianos oppo-
 suit ex Græcia nuper aduectos. Parmenioni
 autem præceperat, vt quantum posset agmen

ad mare extenderet, quo longius abesset montibus quos occupauerant Barbari. At illi neque obstare venientibus, nec circuire prætergressos ausi, funditorum maxime aspectu profugerant territi. Eaque res tutum Alexandro agminis latus, quod ne superne incessetur timuerat, præstitit. triginta & duo armorum ordines ibant. neque enim latius extendi aciem patiebantur angustia. Paulatim deinde se laxare, sinus motium & maius spatium aperire cœperant, ita ut non pedes solum pluribus ordine incedere, sed etiam a lateribus circumfundi posset equitatus. Iam in conspectu, sed extra teli iactum vtraque acies erat, cum priores Persæ inconditum & trucem sustulere clamorem. Redditur & a Macedonibus maior, exercitus impar numero, iugis montium vastisque saltibus repercussus: quippe semper circuniecta nemora petræque, quantamcunque accepere vocem, multiplicato sono referunt. Alexander ante prima signa ibat, identidem manu suos inhiens, ne suspensi acius ob nimiam festinationem concitato spiritu capesserent bellum. Cumque agmen obequitaret, varia oratione, ut cuiusque animo aptum erat, milites alloquebatur. Macedones tot bellorum in Europa victores, ad subigendam Asiam atque vltima Orientis, non ipsius magis quam suo ductu profecti, inueteratae virtutis admonebatur. Illos terrarum orbis libertores, emensosque olim Herculis & Liberi patris terminos, non Persis modo, sed etiam omnibus gentibus imposituros iugum, Macedonum Ba

tra & Indos fore, minima esse quæ nunc intuerentur, sed omnia victoria parari. Non præruptis petris Illyricorum, & Thraciæ saxis sterilem laborem fore: spolia totius Orientis offerri.

- 5 Vix gladio futurum opus. Totam aciem suo pavore fluctuantē, vmbonibus posse propelli. Victor ad hæc Atheniensium Philippus pater inuocabatur: domitęq; nuper Bœotię, & urbis in ea nobilissimæ ad solum diruræ species repræ-
- 10 sentabatur animis. iam Granicum amnem, iam tot vrbes aut expugnatas, aut in fidē acceptas, omnia quæque, quæ post tergum erant, strata, & pedibus ipsorum subiecta memorabat. Cum adierat Græcos, admonebat ab ijs gentibus illata Græciæ bella, Darij prius, deinde Xerxis insolentiæ, aquam ipsam terramq; postulantiū, vt neq; fontium hauustum, nec solitos cibos relinquerent, dedita deis templa ruinis & ignibus esse deleta. Vrbes eorum expugnatas, sœdera hu-
- 20 mani diuinique iuris violata referebat. Illyricos vero & Thracas raptō viuere assuetos, aciem hostium auro purpuręq; fulgentē intueri iubebat, prædam non arma gestantem. Irent, & imbellibus sœminis aurum viri eriperent. Aspera montium suorum iuga, nudosque colles, & perpetuo rigentes gelu, ditibus Persarum campis agrisq; mutarent. Iam ad teli iactum peruenerāt, cum Persarum equites ferociter in leuū cornu hostium inuecti sunt, quippe Darius equestri præ-
- 30 lio decernere optabat, Phalangem Macedonici exercitus robur esse coniectans. Iamque etiam dextrum Alexādri cornu circuibatur. quod vbi

Macedo conspexit, duabus alis equitum ad ius-
 gum montis iussis subsistere, ceteros in medium
 belli discrimen strenue transfert. Subductis de-
 inde ex acie Thessalis equitibus, præfectum eo-
 5 rum occulte circumire tergum suorum iubet,
 Parmenioniq; coniungi, & quod is imperasset,
 impigre exequi. Iamq; ipsi in medium Persarū
 vndiq; circumfusi, egregie tuebantur, sed con-
 ferti & quasi cohærentes tela vibrare non pote-
 10 rant. Simul vt erāt emissa, in eosdem concurrē-
 tia implicabantur, leuiq; & vano ictu pauca in
 hostem, plura in humum innoxia cadebant. Er-
 go comminus coacti conferere, gladios impigre
 stringunt. Tum vero multum sanguinis fusum
 15 est. duæ quippe acies ita cohærebant, vt armis
 arma pulsarent, mucrones in ora dirigerent. nō
 timido, non ignauo cessare tum licuit. collato
 pede, quasi singuli inter se dimicarent: in eodem
 vestigio stabant, donec vincendo locum sibi fa-
 20 cerent. Tum demū ergo promouebant gradū,
 cum hostem prostrauerāt. At illos nouus exci-
 piebat aduersarius fatigatos, nec vulnerati, vt
 alias solent, acie poterāt excedere, cū hostis in-
 staret a fronte, a tergo sui vrgerent. Alexander
 25 nō ducis magis, quam militis munera exeques-
 batur, optimū decus cæso rege expetens. quippe
 Darius curru sublimis eminebat, & suis ad se
 tuendum, & hostibus ad incessendū ingēs inci-
 tamentū. Ergo frater eius Oxatres cum Alexan-
 30 drum instare ei cerneret, equites quibus præ-
 erat, ante ipsum currū regis obiecit, armis & ro-
 bore corporis multū super cæteros eminēs, ani-

- mō vero & pietate paucissimis. Illo vtique præ-
 lio clarus, alios improuide instantes profirauit,
 alios in fugam auertit. At Macedones vt circa
 regem erant mutua adhortatione firmati, cum
 5 ipso in equitum agmen irrumpunt. Tum vero
 similis ruinæ strages erat. Circa currū Darij ia-
 cebāt nobilissimi duces, ante oculos regis egre-
 gia morte defuncti, omnes in ora proni, sicut di-
 micantes procubuerāt, aduerso corpore vulne-
 10 ribus acceptis. Inter hos Aticies & Trountes, &
 Sathaces prætor Aegypti magnorū exercituum
 præfecti noscitabantur. circa eos cumulata erat
 peditum equitumq; obscurior turba. Macedonū
 quoq; non quidē multi, sed promptissimi tamē
 15 cæsi sunt. Inter quos Alexandri dexterū femur
 leuiter mucrone perstrictum est. Iamq; qui Da-
 rium vehēbāt, equi confossi hastis, & dolore effe-
 rati, iugum quaterere, & regē curru excutere cœ-
 perant: cum ille veritus ne viuus veniret in ho-
 20 stium potestatem, desilit, & in equum, qui ad
 hoc sequebatur, imponitur, insignibus quoque
 imperij, ne fugam proderent, indecore abiectis.
 Tum vero cæteri dissipantur metu, & quæ cui-
 que patebat ad fugam via erumpunt, arma ia-
 25 cientes, quæ paulo ante ad tutelam corporum
 sumpserant: adeo pavor etiam auxilia formida-
 bat. Instabat fugientibus eques a Parmenone
 missus, & forte in id cornu omnes fuga abstule-
 rat. At in dextro Persæ Thessalos equites vehe-
 30 menter vrgebant. Iamque vna ala ipso impetu
 proculcata erat, cum Thessali strenue circum-
 actis equis diuasi rursus in prælium redeunt,

- sparsosq; in compositis victoriae fiducia Barbaros ingenti caede prosternunt. Equi pariter equitesque Persarum serie laminarum ob id genus graue agmen, quod celeritate maxime constat, egre moliebantur. quippe in circūagendis equis suis Thessali multos occupauerant. Hac tam prospera pugna nunciata, Alexander non ante ausus persequi Barbaros, vtrinque iam victor instare fugientibus coepit. Haud amplius regem quam mille equites sequebatur, cum ingens multitudo hostium caderet. Sed quis aut in victoria aut in fuga copias numerat? Agebantur ergo a tam paucis pecorum modo, & idem metus qui cogebat fugere, fugientes morabatur. At Graeci qui in Darij partibus steterant Amynta duce, (praetor hic Alexandri fuit, nunc transfuga) abrupti a caeteris, haud sane fugientibus similes euaserunt. Barbari longe diuersam fugam intenderunt, alij quam rectum iter in Persidem ducebat, quidam circuitus rupis, saltusque montium occultos petiuere, pauci castra Darij. Sed iam illa quoque hostis victor intrauerat, omni quidem opulencia ditia. Ingens auri argentiq; pondus, non belli, sed luxuriae apparatus, diriperant milites. Cumque plus raperent, passim strata erant itinera vilioribus sarcinis, quas in comparatione meliorum auaritia contempserat. Iamque ad foeminas peruentum erat, quibus quo chariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur. Nec corporibus quidem vis ac libido parcebat. Omnia planctu tumultuq; prout cuique fortuna erat, castra repleuerant, nec vlla facies mali

deerat, cum per omnes ordines etateſque victo-
ris crudelitas ac licentia vagaretur. Tunc vero
impotens fortunæ ſpecies conſpici potuit, cum
ij qui tum Dario tabernaculum exornauerant
5 omni luxu & opulencia inſtructum, eadem illa
Alexandro quaſi veteri domino reſeruabant.
Nanque id ſolum intactum omiferant milites,
ita tradito more, vt victorem victi regis taber-
naculo exciperent. Sed omnium oculos animoſ-
10 que in ſemet conuerterant captiuæ mater con-
iunxque Darij. Illa non maieſtate ſolum, ſed
etiam ætate venerabilis, hæc formæ pulchritu-
dine: nec illa quidem ſorte corrupta, acceperat
in ſinum filium nondum ſextum ætatis annum
15 egreſſum, in ſpem tantæ fortunæ, quãtam pau-
lo ante pater eius amiſerat, genitum. At in gre-
mio anus auix iacebant adultæ virgines duæ,
non ſuo tantum, ſed illius mœrore etiam con-
fectæ. Ingens circa eam nobilium ſcœminarum
20 turba conſtiterat, laceratis crinibus, abſciſſaque
veſte, priſtini decoris immemores, reginas do-
minasq; veris quondam, tunc alienis nominibus
inuocâtes. Illæ ſuę calamitatis oblitæ, vtro cor-
nu Darius ſtetiſſet, quę fortuna diſcriminis fuiſ-
25 ſet, requirebant. Negabant ſe captas, ſi viueret
rex: ſed illum equos ſubinde mutantem longius
fuga abſtulerat. In acte autem cæſa ſunt Perſa-
rum peditum centum millia, decem vero mil-
lia interfecta equitum. At ex parte Alexandri
30 quatuor & quingenti ſaucij fuere, triginta omni-
no & duo ex peditibus deſyderati ſunt, equi-
tum centum quinquaginta interfecti. Tantulo

- impensio ingens victoria stetit. Rex, qui diu
 Darium persequendo fatigatus erat, posteaquam
 & nox apparebat, & cum assequendi spes non
 erat, in castra paulo ante a suis capta peruenit.
- 5 Inuitari deinde amicos, quibus maxime affue-
 uerat, iussit, quippe summa duntaxat cutis in fe-
 more perstricta non prohibebat interesse con-
 uiuium. tum repente e proximo tabernaculo lugu-
 bris clamor Barbaro ululatu planctuque per-
- 10 mixtus epulantes conterruit. Cohors quoque
 excubabat ad tabernaculum regis, verita ne ma-
 ioris motus principium esset, armare se coepe-
 rat. Causa pavoris subiti fuit, quod mater vxor-
 que Darij cum captiuis mulieribus nobilibus re-
- 15 gem, quem interfectum esse credebant, ingenti
 gemitu eiulatuque deslebant. Vnus namque e capti-
 uis spadonibus, qui forte ante ipsarum taberna-
 culum steterat, amiculum quod Darius, sicut
 paulo ante dictum est, ne cultu proderetur, ab-
- 20 iecerat, in manibus eius qui repertum ferebat
 agnouit, ratusque interfecto detractum esse, fals-
 sum nuncium mortis eius attulerat. Hoc mulie-
 rum errore comperto, Alexander fortunae Da-
 rij, & pietati earum lachrymasse fertur. Ac pri-
- 25 mo Mithrenem, qui Sardeis prodiderat, peris-
 tum persicæ linguæ, ire ad consolandas eas ius-
 serat. Veritus deinde ne proditor captiuarum
 iram doloremque grauaret, Leonatum ex purpu-
 ratis suis misit, iussum indicare falso lamentari
- 30 eas: Darium viuum. Ille cum paucis armigeris
 in tabernaculum, in quo captivæ erant peruenit,
 missumque a rege se nunciare iubet. At hi qui in

vestibulo erant, vt armatos cōspexere, rati actū
 esse de dominis, in tabernaculum currunt, vociferantes
 a desse supremam horam, missosque qui occiderent
 captas. Itaq; vt quæ nec prohibere, nec admittere
 5 audebant, nullo responso dato ta-
 citæ opperiebantur victoris arbitrium. Leonatus
 expectato diu qui se intromitteret, postea
 quàm nemo prodire audebat, relictis in vestibulo
 satellitibus intrat in tabernaculum. Ea ipsa
 20 res turbauerat fœminas, quòd irrupisse, non ad-
 missus videbatur. Itaq; mater & coniunx prouo-
 lutæ ad pedes orare cœperunt, vt prius quàm in-
 terficerentur, Darij corpus ipsis patrio more se-
 pelire permitteret: functas supremo in regē offi-
 15 cio, se impigre morituras. Leonatus & viuere
 Darium, & ipsas non incolumes modo, sed etiã
 apparatu pristinae fortunæ regnas fore. Tum
 mater Darij alleuari se passa est. Alexander pos-
 terea die cum cura sepultis militibus quorum
 20 corpora inuenerat, Persarum quoque nobilissimis
 eundem honorem haberi iubet, matrique
 Darij permittit, quos vellet, patrio more sepe-
 laret. Illa paucos arcta propinquitate coniun-
 ctos, pro habitu præsentis fortunæ humari ius-
 25 sit, apparatus funerum, quo Persæ suprema
 officia celebrarent, inuidiosum fore existimãs,
 cum victores haud pretiose cremarentur. Iam-
 que iustis defunctorum corporibus solutis, præ-
 mittit ad captiuas, qui nunciarent ipsum venis-
 30 se. Inhibitaque comitantium turba, tabernacu-
 lum cum Ephestione intrat. Is longe omnium
 amicorum charissimus erat regi, cum ipso pari-

ter educatus, secretorū omnium arbiter, liber
 tatis quoq; in admonendo eo non alius ius ha
 bebat: quod tamē ita vsurpabat, vt magis a re
 ge permissum, quā vendicatum ab eo videres
 5 tur. Et sicut ætate par erat regi, ita corporis ha
 bitu præstabat. Ergo reginæ illum regem esse
 ratæ, suo more veneratæ sunt. Inde ex Ipadoni
 bus captiuis, quis Alexander esset, monstranti
 bus, Syfigābis aduoluta est pedibus eius, igno
 10 rationem nunquam antea visi regis excusans.
 Quam manu alleuans rex, Non errasti, inquit,
 mater. Nam & hic Alexander est. Equidem si
 hac continentia animi ad vltimum vitæ perse
 uerare potuisset, foeliciore fuisse crederem quā
 15 visus est esse cum Liberi patris imitaretur triū
 phum, ab Hellepōto vsq; ad Oceanum omnes
 gentes victoria emensus: si vicisset profecto su
 perbiā atq; iram, mala inuicta: si abstinuisset
 inter epulas cædibus amicorum, egregiosq; bel
 20 lo viros, & tot gentium secum domitores indi
 cta causa veritus esset occidere. Sed nondū for
 tuna se animo eius superfuderat. Itaque Oriens
 tem tam moderatē & prudenter tulit, ad vlti
 mum magnitudinem eius non cepit: tum quā
 25 dem ita se gessit, vt omnes ante eum reges &
 continentia & clementia vincerentur. Virgines
 & reginas excellentis formæ tā sancte habuit,
 quā si eodem quo ipsæ parente genitæ forent.
 Coniugem eiusdem quam nulla ætatis suæ pul
 30 chritudine corporis vicit, adeo ipse non viola
 uit, vt summam adhibuerit curam, ne quis ca
 ptiuo corpori illuderet. Omnem cultum reddi

- foeminis iussit, nec quicquam ex pristinae fortunae
 magnificentia captiuis praeter fiduciam desit.
 Itaque Sylligambis, Rex, inquit, mereris ut
 ea precemur tibi, quae Dario nostro quondam
 5 precatae sumus: & (ut video) dignus es, qui tantum
 regem non foelicitate solū, sed etiam aequitate
 superaueris. Tu quidem matrem me & reginam
 vocas, sed ego me tuam famulā esse confiteor.
 Et praeteritae fortunae fastigium capio, &
 10 praesentis iugū pati possum. Tua interest quantum
 in nos licuerit, si id potius clemētia, quam seuitia
 vis esse testatum. Rex bonum animū habere eas
 iussit. Darij deinde filium collo suo admo-
 15 uouit. Atque nil ille conspectu tunc primum a se
 visū conterritus, ceruicem eius manibus amplectitur.
 Motus ergo rex constātia pueri, Ephestionē intuens,
 Quam vellē, inquit, Darius aliquid ex hac indole
 hausisset. Tum tabernaculo egressus, tribus aris in
 20 ripa Pyrrhami amnis Ioui atque Herculi Mineruaeque
 sacratis, Syriam petit, Damascum, ubi regis Gaza
 erat, Parmenione praemisso. Atque is cum praecessisse
 Darij Satrapam cōperisset, veritus ne paucitas suorum
 sperneretur, accersere maiorem manum statuit.
 25 Sed forte in exploratores ab eo praemissos incidit
 nomine Mardus, qui ad Parmenionem perductus,
 literas ad Alexandrum a praefecto Damasci missas
 tradit ei: nec dubitare eum, quin omnem regiam
 supellectilem cum pecunia traderet, adiecit.
 30 Parmenio asseruari eo iusso, literas aperit, in
 quibus erat scriptū ut mature Alexander aliquem
 ex ducibus suis mitteret cum

manu exigua. Itaque re cognita Mardum datis
 comitibus ad proditorem remittit. Ille e manibus
 custodientium lapsus, Damascum ante lucem intrat. Turbauerat ea res Parmenionis an-
 5 mum, insidias timentis: & ignotum iter sine duce non audebat ingredi. Foelicitati tamen regis
 sui confusus, agrestes, qui duces itineris essent,
 excipi iussit: quibus celeriter repertis, quarto die
 ad urbem peruenit, iam metuente praefecto, ne
 10 sibi fides habita non esset. Igitur quasi parum
 munimentis oppidi fidens, ante solis ortum pecuniam
 regiam, quam gazam Persae vocant, cum pretiosissimis
 rerum efferri iubet, fugam simulans, reuera ut
 praedam hosti offerret. Multa milia virorum
 15 foeminarumque excedentem oppido sequebatur,
 omnibus miserabilis turba, praeter eum cuius fidei
 comissa fuerat: quippe quo maior proditoris
 merces foret, obijcere hosti parabat gratiorem
 20 omni pecunia praedam, nobis viros, praetorum
 Darij coniuges liberosque, praeter hos urbium
 graecarum legatos, quos Darius velut in arce
 tutissima, in proditoris reliquerat manibus.
 Gangabas Persae vocant humeris onera portantes.
 hi cum frigus tolerare non possent, quippe &
 25 procella subito niuem effuderat, & humus
 rigebat gelu, tum astrictas vestes, quas cum
 pecunia portabant, auro & purpura insignes
 induunt, nullo prohibere auso, cum fortuna regis
 etiam humilimis in ipsum licentiam faceret.
 30 Praebuere ergo Parmenioni non spernendi
 agminis speciem, qui intentiore cura suos quasi
 ad iustum prelium paucis adhortatus, equis

calcaria subdere iubet, & acri impetu in hostem
 inuehi. At illi, qui sub oneribus erant, omis-
 per metum capessunt fugam. Armati quoque,
 qui eos persequabantur, eodem metu arma iac-
 5 ctare, ac nota diuerticula petere cœperunt. Præ-
 fectus quasi & ipse conterritus simulans cuncta
 pauore cōpleuerat. Iacebant totis campis opes
 regiæ, Illa pecunia stipendio ingenti militum
 præparata, Ille cultus tot nobilium virorum,
 10 tot illustrium fœminarum, aurea vasa, aurei fres-
 ni, tabernacula regali magnificentia ornata, Ves-
 ticula quoque a suis destituta, ingentis opulen-
 tiæ plena, facies etiam prædantibus tristis, si
 qua res auaritiam moraretur: quippe tot anno-
 15 rum incredibili & fidem excedente fortuna cu-
 mulata, tunc alia stirpibus lacerata, alia in cœ-
 num demersa eruebantur. non sufficiebant præ-
 dantium manus prædæ. Iamq; etiã ad eos qui
 primi fugerant, ventum erat. Fœminæ pleræ-
 20 que paruos trahentes liberos ibant, inter quas
 tres fuere virgines, Occhi, qui ante Darium re-
 gnauerat, filiæ, olim quidem ex fastigio paterno
 rerum mutatione detractæ, sed tum sortem ea-
 rum crudelius aggrauante fortuna. In eodẽ gre-
 25 ge vxor quoq; eiusdẽ Occhi fuit, Oxatrisq;, fra-
 ter hic erat Darij, filia & cõiunx Artabazi prin-
 cipis purpuratorũ, & filius cui Ilioneo fuit no-
 men. Pharnabazi quoque, cui summum impe-
 rium maritimę oræ dederat, vxor cum filio
 30 excepta est, Mentoris filiæ tres, ac nobilissimi
 ducis Memnonis coniunx, & filius. Vixque vlla

domus purpurati fuit tantæ cladis expers. Lacedæmonij quoq; & Athenienses erant societas fide violata Persas secuti. Aristogiton, Drospides, & Leuertes, inter Athenienses genere famaq; longe clarissimi, Lacedæmonij Perisippus & Onomastorides cum Omaio & Calicratide, ij quoque domi nobiles. Summa pecuniâ signata fuit talentorum duo millia & sexaginta: facile argenti pondus quingenta æquabat. Præterea. xxx. millia hominum cum septem millibus iumentorum dorso onera portantium capta sunt. Cæterum dij tantæ fortunæ proditorem sepultura celeriter debita pœna persecuti sunt. Nanque vnus e conscijs eius, credo, regis vicem etiã in illa sorte reueritus, interfecti proditoris caput ad Darium tulit, opportunum solatiũ prodito: quippe & vltus inimicum erat, & nõdum in omnium animis memoriã maiestatis suæ exoleuisse cernebat.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Quartus.

Arius tanti modo exercitus rex, qui triumphantis magis quàm dimicantis more, curru sublimis inierat praelium, per loca, quæ propè immensis agminibus cõpleuerat, iam inania & ingenti solitudine vasta, fugiebat.

- 5
- 10 Pauci regem sequebãtur. nam nec eodẽ omnes fugam intenderant: & deficientibus equis, cursum eorum, quos subinde mutabãt, æquare non poterant. Vnchas deinde peruenit, vbi excesse eum Græcorũ quatuor millia, cum quibus ad
- 15 Euphratem contendit, id demum credens fore ipsius, quod celeritate præripere potuisset. At Alexander Parmenionem, per quem apud Damascum recepta erat præda, iussum eam ipsam & captiuos diligenti asseruare custodia, Syriæ
- 20 quam Cœlen vocant, præfecit. Nouum Imperiũ Syri nondum belli cladibus satis domiti, aspernabantur, sed celeriter subacti obedienter imperata fecerũt. Nardus quoq; insula deditur regi.
- 25 gi. Maritimam tamen oram, & pleraq; longius

- etiam a mari recedentia rex eius insulæ Strato possidebat: quo in fidem accepto, castra mouit ad urbem Marathon. Abi illi literæ a Dario red-
 duntur, quibus ut superbe scriptis vehementer
 5 offensus est. Præcipue eum mouit, quod Darius sibi regis titulum, nec eundem Alexandri nomini ascripserat. Postulabat autem magis quàm petebat, ut accepta pecuniâ quantamcunque tota Macedonia caperet, matrē sibi ac confugem
 10 liberosque restitueret. De regno, æquo, si vellet, Marte contenderet. Si saniora consilia tandem pati potuisset, contentus patrio, cederet alieni imperij finibus, amicusq; esset: in eo se fidem & dare paratum, & accipere. Contrâ Alexāder in
 15 hunc maxime modum rescripsit. Rex Alexander Dario. Celes, cuius nomē sumpsisti, Darius græcos qui oram Hellepontis tenent, coloniasque Græcorū Ionias omni clade vastauit, cum magno deinde exercitu mare traiecit, illato Ma-
 20 cedoniæ & Græciæ bello. rursus rex Xerxes gentis eiusdem ad oppugnandos nos cum immanium barbarorum copijs venit, qui nauali prælio victus, Mardonium tamen reliquit in Græcia, ut absens quoque popularetur vires, agros
 25 vreret. Philippum vero parentem meum quis ignorat ab his interfectum esse, quos ingentis pecuniæ spe sollicitauerant vestri? Impia enim bella suscipitis, & cum habeatis arma, licitami-
 30 ni hostium capita, sicut tu proxime talētis mille tanti exercitus rex percussorem in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero. Et dijs quoque pro meliore stantibus causa, ma-

ignam partem Asiæ in ditionem redegi meam: te ipsum acie vici, quem & si nihil a me impetrare oportebat quod petieras, utpote qui ne belli quidem in me iura seruaueris, tamen si ueneris supples, & matrem, & coniugem, & liberos sine pretio recepturum te esse promitto. Et vincere, & consulere victis scio. Qui si te nobis committere times, dabimus fidem impune venturum. De cætero cum mihi scribes, memeto non solum regi te, sed etiam tuo scribere. Ad hanc epistolam perferendam Therisippus missus, ipse in Phœnicem deinde descendit, & oppidum Biblio traditum recepit. Inde ad Sidona ventum est, urbem venustate fama; conditorum inclytam. Regnabat in ea Strato, Darius opibus adiutus: sed quia deditioem magis popularium quàm sua sponte fecerat, regno uisus indignus: Ephestioniq; permissum, ut quem eo fastigio Sidones dignissimum arbitrarentur, constitueret regem. Erant Ephestioni hospites clari inter suos iuuenes, qui facta ipsis potestate regnandi, negauerunt quenquam patrio more in id fastigium recipi, nisi regia stirpe ortum. Admiratus Ephestion magnitudinem animi spernentis quod alij per ignes ferarumque peterent, Vos quidem macti virtute, inquit, estote, qui primi intellexistis quanto maius esset regnum fastidire, quàm accipere. Cæterum date aliquem regis stirpis, qui minerit a uobis acceptum habere se regnum. At illi cum multos imminere tantæ spei cererent, singulis amicorum Alexandri ob nimiam

regni cupiditatem adulantes statuunt neminē
 esse potiore, quā Abdolominum quendam
 longa quidem cognatione stirpi regiae annexū,
 sed ob inopiam suburbanum hortum exigua co-
 5 lētem stipe. Causa ei paupertatis, sicut plerisque,
 probitas erat, intentusque opere diurno strepitū
 armorum, qui totam Asiam concusserat, nō ex-
 audebat. Subito deinde, de quibus ante dictum
 est, cum regiae vestis insignibus hortum intrāt,
 10 quem forte steriles herbas eligens Abdolomi-
 nus repurgabat. Tunc rege eo salutato, alter ex
 his, Habitus (inquit) hic quē cernis in meis ma-
 nibus, cum isto squalore permutandus tibi est.
 Ablue corpus illuue, æternisque sordibus squa-
 15 lidum. Cape regis animum, & in eam fortu-
 nam qua dignus es, istam continentiam pro-
 fer. Et cum in regali solio residebis, vitæ necis-
 que omnium ciuium dominus, caue obliuiscas
 20 huius status, in quo accipis regnum, imō
 Hercule propter quem. Somnio similis res Ab-
 dolomino videbatur. Interdum, satis ne sani es-
 sent, qui tam proterue sibi illuderent, percon-
 tabatur. Sed ut cunctanti squalor ablutus est,
 & iniecta vestis purpura auroque distincta, &
 25 fides a iurantibus facta serio, iam rex iisdem co-
 mitantibus in regiam peruenit. Fama (ut solet)
 strenue totas vrbes discurrit: aliorum studium,
 aliorum indignatio eminebat. Ditissimus quisque
 humilitatem inopiamque eius apud amicos Ale-
 30 xandri criminabatur. Admitti eū rex protinus
 iussit: diuque contemplatus, Corporis, inquit, ha-
 bitus, famę generis non repugnat, sed libet scire

inopiam qua patiētia tuleris. Tum ille, Vtinam
 (inquit) eodem animo regnum pati possim. Hæ
 manus suffecere desiderio meo. nihil habenti, ni-
 hil defuit. Magnæ indolis specimen ex hoc ser-
 5 monte Abdolomini cepit. Itaq; non Sarationis
 modo regiam supellectilem attribui ei iussit, sed
 pleraq; etiam ex Persica præda. regionem quo-
 que vrbi appositam, ditioni eius adiecit. Interea
 Amyntas, quem ad Persas ab Alexandro transf-
 10 fugisse diximus, cum quatuor millibus Græco-
 rû ipsum ex acie persecutis fuga Tripolim per-
 uenit. Inde in naues militibus impositis, Cyprû
 transmisit: & cum in illo statu rerum id quem-
 que, quod occupasset, habiturum arbitraretur,
 15 velut certo iure possessum, Aegyptum perere
 decreuit, vtriq; regi hostis, & semper ex ancipi-
 ti mutatione temporum pendens: hortatusque
 milites ad spem tantæ rei, docet Satacem præ-
 torem Aegypti cecidisse in acie, Persarum præ-
 20 sidium & sine duce esse, & inualidû, Aegyptios
 semper prætoribus eorum infensos, pro socijs
 ipsos, non pro hostibus æstimaturos. Omnia ex-
 periri necessitas cogebat: quippe cum primas
 spes fortuna destituit, futura præsentibus vi-
 25 dentur esse potiora. Igitur conclamant, du-
 ceret quo videretur. Atque ille vtendum ani-
 mis, dum spe calerent, ratus, ad Pelusij ostium
 penetrat, simulans a Dario se esse præmissum.
 Potitus ergo Pelusij, Memphin copias promo-
 30 uit: ad cuius famam Aegyptij vana gens, & no-
 uandis quàm gerendis aptior rebus, ex suis quis-
 que vicis vrbibusque ad hoc ipsum concurrunt,

ad delenda præsidia Perfarum, qui territi tamē
 spem obtinendi Aegyptum nō amiserunt. Sed
 eos Amyntas prælio superatos in urbem com-
 pellit, castrisque positis victores ad populandos
 5 agros eduxit, ac velut in medio positis his hos-
 stium, cuncta agebantur. Itaque Mazeces quan-
 infœlici prælio suorum animos territos esse co-
 gnouerat, tamen palâtes, & victoriæ fiducia in-
 10 cautos ostentans perpulit, ne dubitarent ex vr-
 be erumpere, & res amissas recuperare. Id con-
 silium nō ratione prudentius, quàm euentu fœlicius
 fuit. Ad vnum omnes cum ipso duces occisi sunt.
 Has pœnas Amyntas vtrique regi dedit, nihilo
 magis ei ad quem transfugerat, fidus, quàm illi quē
 15 deseruerat. Darij prætores, qui prælio apud Is-
 son superfuerant, cum omni manu quæ fugiens
 tes secuta erat, assumpta etiam Cappadocum
 & Paphlagonum iuuentute, Lydiam recupera-
 re tentabant. Antigonus prætor Alexandri Ly-
 20 diæ præerat: qui quanquam plerisque militum ex præ-
 sidijs ad regem dimiserat, tamen barbaris spre-
 tis in aciem suos eduxit. Eadem illuc quoque fortuna
 partium fuit. tribus prælijs alia atque alia regione
 commissis Persæ funduntur. Eodem tempore
 25 classis Macedonum ex Græcia accita, Aristome-
 nem, qui ad Hellepontis oram recuperandam à
 Dario erat missus, captis eius aut euersis nauibus
 superat. a Milesijs deinde Farnabazus præ-
 fectus Persicæ classis pecunia exacta, & præsi-
 30 dio in urbem Chium introducto, centum nauibus
 Andrum, & inde Syphenum petijt. is quoque
 insulas præsidijs occupat, pecunia mulctat. Ma-

gnitudo belli quod ab opulentissimis Europæ
 Asiæq; regibus in spem totius orbis occupan-
 di gerebatur, Græciæ quoq; & Cretæ arma cō-
 mouerat. Agis Lacedæmoniorū rex octo milli-
 5 bus græcorum, qui ex Cilicia profugi domos
 repetierant, contractis, bellum Antipatro Ma-
 cædoniæ præfecto moliebatur. Cretenses has
 aut illas partes secuti, nunc Spartanorum, nunc
 Macedonum præsijs occupabantur. Sed leuior
 10 ra inter illos fuere discrimina, vnum certamen,
 ex quo cætera pendebāt, intuente fortuna. Iam
 tota Syria, iam Phœnices quoque, excepta Ty-
 ro, Macedonum erant, habebatq; rex castra in
 continenti, a quo urbem angustum fretum diris-
 15 mit. Tyrus & claritate & magnitudine ante om-
 nes vires Syriæ Phœnicisq; memorabilis,
 facilius societatem Alexandri acceptura vide-
 batur, quàm imperium. Coronam igitur aureā
 legati donum afferebant, commeatusq; large &
 20 hospitaliter ex oppido adduxerant. Ille dona
 vt ab amicis accipi iussit, benigneq; legatos al-
 locutus, Herculi, quem præcipue Tyrii cole-
 rent, sacrificare velle se dixit. Macedonum re-
 ges credere ab illo deo ipsos genus ducere, se ve-
 25 ro vt id faceret, etiam oraculo monitum. Lega-
 ti respondent esse templum Herculis extra vr-
 bem, in eam sedem quam Paletron ipsi vocāt.
 Ibi regem deo sacrum rite facturum. Nō tenuit
 iram Alexander, cuius alioqui potens non erat.
 30 Itaq; Vos quidem, inquit, fiducia loci, quod in-
 sulam incolitis, pedestrem hunc exercitū sper-
 nitis, sed breui ostendam in continenti vos esse,

Proinde sciatis licet aut intraturum me urbem,
 aut oppugnaturum. Cum hoc responso dimis-
 sos monere amici cœperūt, vt regem, quem Sy-
 ria, quem Phœnix recepisset, ipsi quoq; intrare
 5 paterētur. At illi loco satis fisci, obsidionem fer-
 re decreuerunt. nancq; urbem a continenti qua-
 tuor stadiorum fretum diuidit, Africo maxime
 obiectum, crebros ex alto fluctus in littus euol-
 uens. nec accipiendo operi quo Macedones con-
 10 tinenti insulam iungere parabant, quicquā ma-
 gis quàm ille ventus obstabat: quippe vix leni
 & tranquillo mari moles agi possunt. Africus
 vero prima quæq; cōgesta pulsu illisa mari sub-
 ruit, nec vlla tam firma moles est, quā nō exci-
 15 dant vndæ per nexus operū manantes, & vbi
 acrior status extitit, summi operis fastigio su-
 perfusæ. Præter hanc difficultatem haud minor
 alia erat: muros, turesq; vrbis præaltum mare
 ambiebat. Non tormenta nisi e nauibus procul
 20 excussa emitti, non scalæ mœnibus applicari
 poterant. Præceps in salum murus pedestre in-
 terceperat iter. naues nec habebat rex, & si ad-
 mouisset, pendentes & instabiles missilibus ar-
 ceri poterant. Inter quæ, haud parua dictu res
 25 Tyriorum fiduciam accendit. Carthaginensi-
 um legati ad celebrandum anniuersarium sa-
 crum more patrio tunc venerant: quippe Car-
 thaginem Tyrii condiderunt, semper parētum
 loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, vt obs-
 30 sidionem forti animo paterentur, breui Cartha-
 gine auxilia ventura. nancq; ea tempestate ma-
 gna ex parte Punicis classibus maria obsidebā

tur. Igitur bello decreto, per muros turreſq; tor
 menta diſponunt: arma iunioribus diuidunt:
 opificeſq;, quorum copia vrbs abundabat, in of-
 ficinas diſtribuunt. Omnia belli apparatus ſtre-
 5 punt. ferreæ quoq; manus, harpagonas vocāt,
 quas operibus hoſtium iniicerēt, coruiq;, & alia
 tuendis vrbibus excogitata præparabantur. Sed
 cum fornacibus ferrum quod excudi oportebat,
 10 impoſitum eſſet, admotiſq; follibus ignem
 flatu accenderent, ſanguinis riui ſub ipſis flam-
 mis exitiſſe dicuntur, idq; omen in Macedonū
 metum verterūt Tyrij. Apud Macedonas quo-
 que cum forte panem quidam militum frange-
 ret, manantis ſanguinis guttas notauerūt. Ter-
 15 ritoq; rege Ariſtander peritiſſimus vatū respon-
 dit, ſi extrinſecus cruor fluxiſſet, Macedonibus
 id triſte futurum. Contra cum ab interiore par-
 te manauerit, vrbī quam obſidere deſtinaiſſent,
 exitū portendere. Alexander cū & claſſem pro-
 20 cul haberet, & longā obſidionē magno ſibi ad
 cætera impedimento videret fore, Caduceato-
 res, qui ad pacem eos compellerent, miſit: quos
 Tyrij contra ius gentium occiſos præcipitauerunt
 in altum. Atq; ille ſuorum iam indigna ne-
 25 ce commotus, vrbem obſidere ſtatuit. Sed antè
 iacienda moles erat, quæ vrbem continenti cō-
 mitteret. Ingens ergo animos militum deſpera-
 tio inceſſit, cernentium profundum mare, quod
 vix diuina ope poſſet impleri: quæ ſaxa tam va-
 30 ſta, quas tam proceras arbores poſſe repeririſ
 exhauriendas eſſe regiones, vt illud ſpatium ag-
 geraretur: & exæſtuare ſemper fretum: quôque

arctius volutetur inter insulam & continētem,
 hoc acrius furere. At ille haudquaquā rudis tra-
 ctandi militares animos, speciem sibi Herculis
 in somno oblatam esse pronunciat, dextrā por-
 5 rigentis: illo duce, illo aperiēte in urbem intra-
 re se visum. Inter hæc Caduceatores interfe-
 ctos, gentium iura violata referebat. Vnam esse
 urbem, quæ cursum victoris morari ausa esset.
 Ducibus deinde negotium datur, vt suos quis-
 10 que castiget: satisq; omnibus stimulis, opus or-
 sus est. Magna vis saxorum ad manū erat, Ty-
 ro vetere præbente: materies ex Libano monte
 ratibus & turribus faciendis vehebatur. Iamque
 a fundo maris in altitudinem montis opus ex-
 15 creuerat: nondum tamen aquæ fastigium æqua-
 bat: & quo longius moles agebatur a littore,
 hoc magis quicquid ingerebatur, præaltū abfor-
 bebat mare, cum Tyrij paruis nauigijs admotis
 per ludibriū exprobrabant: illos armis inclytos
 20 dorso sicut iumenta onera gestare. interroga-
 bant etiam, nū maior Neptuno esset Alexāder.
 Hæc ipsa insectatio alacritatem militum accē-
 dit. Iamq; paululum moles aquam eminebat, &
 simul aggeris latitudo crescebat, vrbicq; admo-
 25 uebatur. Tum Tyrij magnitudine molis, cuius
 incrementū eos ante fefellerat, conspecta, leui-
 bus nauigijs nondū cōmissum opus circuire cœ-
 perūt: missilibus eos quoq; qui pro opere stabāt,
 incessere. multis ergo impune vulneratis, cū &
 30 remouere & appellere scaphas in expedito non
 esset, ad curā semetipsos tuendi ab opere cōuer-
 terant. Igitur ex iumentis coria velaq; iussit ob-

tendi, vt extra teli iactū essent: duasq; turres ex capite molis erexit, e quibus in subeuntes scaphas tela ingeri possent. Contra Tyrij nauigia procul a cōspectu hostiū littori appellūt, expositiq; militibus eos qui saxa gestabant, obtruncāt. In Libano quoq; Arabum agrestes incōpositos Macedonas aggressi, triginta fere interficiunt, paucioribus captis. Ea res Alexandrū diuidere copias coēgit. Et ne segniter assidere vni vrbī videretur, operi Perdicā Crateronq; præfecit, ipse cum expedita manu Arabiam petijt. Inter hæc Tyrij nauem magnitudine eximia, saxis arenaq; a puppi oneratam, ita vt multum prora emineret, bitumine ac sulphure illitā remis concitauerunt. & cum magnam vim ventū vela quoq; concepissent, celeriter ad molem successit. Tunc prora eius accensa, remiges desilierunt in scaphas, quæ ad hoc ipsum præparatæ sequebantur. Nauis autem igne concepto latius fundere incendiū cœpit, quod, prius quàm posset occurri, turres, & cætera opera in capite molis posita cōprehēdit. At qui desilierant in parua nauigia, faces, & quicquid alendo igni aptum erat, in eadem opera ingerunt. Iamq; non modo Macedonum turres, sed etiam summa tabulata cōceperant ignē, cū ij qui in turribus erāt, partim haurirentur incēdio, partim armis omnis in mare semet ipsi immitterent. At Tyrij, qui capere eos, quàm interficere mallent, nantium manus stīpitibus saxisq; lacerabāt, donec debilitati impune nauigijs excipi possent. Nec incendio solū opera cōsumpta: sed forte eodem

die vehementior v̄etus totum ex profundo ma-
 ris illisit in molem, crebrisq; fluctibus cōpages
 operis verberatæ laxauere, saxaque interfluens
 vnda, medium opus rupit. Prorutis igitur lapi-
 5 dum cumulis, quibus iniecta terra sustinebatur,
 præceps in profundum ruit, tantæq; molis vix
 vlla vestigia inuenit Arabia rediens Alexander.
 Hic, quod in aduersis rebus solet fieri, alius in
 altum culpam referebat, cum omnes verius de
 10 sc̄uitia maris queri possent. Rex noui operis mo-
 lem orsus, in aduersum ventum non latere, sed
 recta fronte direxit, quod cætera opera velut
 sub ipso latentia tuebatur. Latitudinem quoq;
 aggeri adiecit, vt turres in medio erectæ procul
 15 teli iactu abessent. Totas autem arbores cum
 ingentibus ramis in altum iaciebant, deinde sa-
 xis onerabant, rursus cumulo eorum alias arbo-
 res iniiciebant. Tum humus aggeriebatur: super
 quæ alia strue saxorū arborumq; cumulata, ve-
 20 lut quodam nexu continens opus iunxerant.
 Nec Tyrij quicquid ad impediendā molē exco-
 gitari poterat, segniter exequiebantur. Præci-
 puum auxilium erat, qui procul hostium cons-
 pectu subibant aquam, occultoq; lapsu ad mo-
 25 lem vsq; penetrabant, falcibus palmītes arbo-
 rum eminentium ad se trahentes, quæ vbi secu-
 tæ erant, pleraque secum in profundum dabāt:
 tum leuatos onere stipites truncosq; arborum
 haud ægre moliebantur: deinde totum opus,
 30 quod stipitibus fuerat innixum, fundamento la-
 pso sequebatur. Aegro animi Alexandro, & vtrū
 perseveraret, an abiret, satis incerto, classis Cy-

pro aduenit. Eodemq; tempore Cleander cum
 græcis militibus in Asiam nuper aduectus, cen-
 tum & octoginta nauium classem in duo diuidit
 cornua. Leuum Pythagoras rex Cypriorum cum
 5 Cratero tuebatur. Alexandrum in dextro quin-
 queremis regia uehebat. Nec Tyrii, quanquam
 classem habebant, ausi nauale inire certamen, tri-
 remes omnes ante ipsa moenia opposuerunt,
 quibus rex inuectus, ipsas demersit. Postera die
 10 classe ad moenia admota, vndique tormentis, &
 maxime arietum pulsu muros quatit, quos Ty-
 rij raptim obstructis saxis refecerunt, interio-
 rem quoque murum, vt si prior sefellisset, illo se
 tuerentur, vndiq; orsi: sed vndiq; vis mali vrge-
 15 bat: moles intra reli iactum erat, classis moenia
 circuibat, terrestri simul naualiq; clade obruebantur:
 quippe binas quadriremes Macedones inter
 se ita iunxerant, vt proræ cohererent, puppes in-
 teruallo, quantum capere poterant, distarent. Hoc
 20 puppium interuallum antennis asseribusq; vali-
 dis deligatis, superq; eos potibus stratis, qui mi-
 litem sustinerent, impleuerant. sic instructas qua-
 driremes ad urbem agebant. inde missilia in pro-
 pugnantibus ingerebantur: tutum, quia proræ miles
 25 regebatur. Media nox erat, cum classem sicuti
 dictum est paratam, circumire urbem iubet: iamq;
 naues urbi vndiq; admouebantur, & Tyrii de-
 speratione toruebant, cum subito spissæ nubes
 intedere se caelo, & quicquid lucis internitebat,
 30 effusa caligine extinctum est. Tum inhorrescens
 mare, paulatim leuari: deinde acrius vento con-
 citatum, fluctus cedere, & inter se nauigia collidere

re. Iamq; scindi cœperant vincula, quibus cōnes
 xæ quadriremes erant, ruereq; tabulata, & cum
 ingenti fragore in profundum secū milites tra-
 here. Neq; enim cōserta nauigia vlla ope in tur-
 5 bido regi poterāt. Miles ministeria nautarū, re-
 miges militis officia turbabant, & quod in huius
 modi casu accidit, periti ignaris parebāt: quip-
 pe gubernatores aliās imperare soliti, tū metu
 mortis iussa exquebantur. Tandē remis pertis
 10 naciū euerberatū mare, veluti eripientibus na-
 uigia classicis cessit, appulsaq; sunt littori lace-
 rata pleraq;. Iisdē diebus forte Carthaginensīū
 legati xxx superuenerūt, magis obsessis solatiū
 quā auxiliū: quippe domestico bello Pœnos
 15 impediri, nec de imperio, sed pro salute dimica-
 re nunciabant. Syracusani tunc Africā vrebant,
 & haud procul Carthaginis muris locauerāt ca-
 stra. Non tamen defecere animis Tyrij, q̄q; ab
 ingenti spe destituti erant, sed cōiuges liberosq;
 20 deuehēdos Carthaginem tradiderunt, fortius
 quicquid accideret laturo, si charissimā sui partē
 extra cōmunis periculi sortem habuissent. Cūq;
 vnus è ciuibus cōcione indicasset oblatam esse
 per somnū sibi speciem Apollinis, quem eximia
 25 religione colerent, urbem deserentis, molemq; a
 Macedonibus iactam in salo, in syluestrem sal-
 tum esse mutatam, quanq; author leuis erat, ta-
 men ad deteriora credenda proni metu, aurea
 catena deuinxere simulacrum, aræq; Herculis,
 30 cuius numini urbem dicauerant, inseruere vin-
 culum, quasi illo deo Apollinem retēturi. Syra-
 racusis id simulacrū deuexerant Pœni, & in ma-

fore locauerant patria, multisq; alijs spolijs vr-
 bium a semet captarum non Carthaginem ma-
 gis q̄ Tyrum ornauerant. Sacrum quoq; quod
 quidem dijs minime cordi esse crediderim, mul-
 5 tis seculis intermissum, repetendi auctores quis-
 dam erant, vt ingenuus puer Saturno immola-
 retur: quod sacrilegium verius q̄ sacrum Cartha-
 ginenses a conditoribus traditum, vsq; ad ex-
 cidium vrbs suæ fecisse dicuntur: ac nisi senios
 10 res obstitissent, quorū consilio cuncta ageban-
 tur, humanitatem dira superstitione vicisset. Ceter-
 rum efficacior omni arte imminens necessitas,
 non vsitata modo præsidia, sed quædam etiam
 noua admouit. Namq; ad implicanda nauigia,
 15 quæ muros subibant, validis asseribus coruos
 & ferreas manus cum vncis ac falcibus illiga-
 uerant, vt cum tormento asseres promouissent,
 subito laxatis funibus iniicerent. Vnci quoq; &
 falces ex iisdem asseribus dependentes, aut pro-
 20 pugnatōres, aut ipsa nauigia lacerabāt. Clypeos
 vero æneos multo igne torrebāt, quos repletos
 feruida arena, cœnoq; decocto, è muris subito
 deuoluebant: nec vlla pestis magis timebatur:
 quippe vbi lorica corpusque feruens arena pe-
 25 netrauerat, nec vlla vi excuti poterat, & quic-
 quid attigerat, perurebat, iacentesq; arma, lace-
 ratas omnibus queis protegi poterāt, vulneribus
 inulti patebant. corui vero & ferreæ manus tor-
 mentis emissæ plerosq; rapiebant. Hic rex fa-
 30 tigatus statuerat soluta obsidione Aegyptum
 petere: quippe cum Asiam ingenti celerita-
 te percurisset, circa muros vnus vrbs hære-

bat, tot maximarum rerū opportunitate dimissa. Cæterum tam discedere irritū, quàm morari
 pudebat, famam quoq; , qua plura quàm armis
 euerterat, ratus leuiorem fore, si Tyrum quasi
 5 testem se posse vinci reliquisset. Igitur ne quid
 inexpertum omitteret, plures naues admoueri
 iubet, delectosque militum imponi. Et forte be-
 lua inusitatae magnitudinis super ipsos fluctus
 dorso eminēs, ad molem quam Macedones ie-
 10 cerant, ingens corpus applicuit, diuerberatisq; 01
 fluctibus alleuans semet vtrinq; conspecta est.
 Deinde à capite molis rursus alto se immerisit,
 ac modo super vndas eminens magna sui par-
 te, modo superfusis fluctibus condita, haud pro-
 15 cul munimentis vrbis emerisit. Vtrisq; letus fuit 21
 beluæ aspectus. Macedones iter iaciendo operi
 monstrasse eam augurabantur. Tyrij Neptunū
 occupati maris vindicem arripuisse beluam, ac
 molem breui profecto ruituram : lætiq; omine
 20 eo, ad epulas dilapsi, onerauere se vino, quo gra- 02
 ues, orto sole nauigia conscendunt redimita co-
 ronis floribusq; : adeo victorię non omen modo,
 sed etiam gratulationem præceperāt. Forte rex
 classē in diuersam partem agi iusserat, x x x
 25 minoribus nauigijs relictis in littore, è quibus 22
 Tyrij duobus captis, cætera ingenti terruerāt
 metu, donec suorum clamore audito Alexāder
 classē littori a quo fremitus acciderat, admo-
 uit. Prima è Macedonū nauibus quinqueremis
 30 velocitate inter cæteras eminens occurrit: quā 03
 vt cōspexere Tyrij, duæ è diuerso in latera eius
 inuectæ sunt, in quarū alterā quinqueremis ea-

dem cōcitata, & ipsa rostro iēta est, & illā inuicem tenuit. Iamq; ea quæ nō cohærebat, libeto impetu euecta, in aliud quinquere mis latus inuehebatur, cum opportunitate mira triremis è classe Alexā dri in eam ipsam quæ quinquere mi imminebat, tanta vi impulsa est, vt Tyrius gubernator in mare excuteretur è puppi. Plures deinde Macedonum naues superueniunt, & rex quoque aderat, cū Tyrij inhibentes remis ægre euellunt nauem quæ hærebat, portūq; omnia simul nauigia reperunt. Confestim rex insecutus portū quidem intrare non potuit, cum procul è muris missilibus summoueretur: naues autē omnes fere aut demersit, aut cepit. Biduo deinde ad quietē dato militibus, iussisq; & classē & machinas pariter admouere, vt utrinq; territū instaret, ipse in altissimā turrē ascendit, ingēti animo, periculo maiore, quippe regio insigni & armis fulgentibus cōspicius, vnus præcipue telis petebatur, & digna prorsus spectaculo edit. multos è muris propugnatores hasta transfixit, quosdā etiam cōminus gladio clypeoq; impulsos præcipitauit: quippe turrē ex qua dimiscabat, muris hostiū propemodū cohærebat. Iamq; crebris arietibus saxorū cōpage laxata, munita defecerant, & classis intrauerat portū, & quidā Macedonū in turres hostiū desertas euaserant, cū Tyrij tot simul malis victi, alij supplices in tēpla confugiūt, alij foribus ædiū obseratis occupant liberum mortis arbitriū, nonnulli ruunt in hostē, haud inulte tamen perituri. Magna pars summa rectorum obtinebat, saxa &

quicquid manibus fors dederat,ingerentes sub-
 euntibus. Alexāder exceptis qui in tēpla confu-
 gerāt,omnes interfici,ignēq; tectis iniici iubet,
 his per prēcones pronuntiatis:nemo tamen ar-
 5 matus opem a dijs petere sustinuit. Pueri virgī-
 nesq; templa cōpleuerant,viri in vestibulo sua-
 rum quisq; ædium stabant, parata sæuientibus
 turba.Multis tamen saluti fuere Sidonij, qui in-
 tra Macedonū præsidiā erant.in urbem quidem
 10 inter victores intrauerant, sed cognationis cum
 Tyrijs memores, quippe vtranc; urbem Age-
 norem condidisse credebant,multos Tyriorum
 etiam protegentes ad sua perduxere nauigia,
 quibus occultatis Sidona deuecti sunt.x v mil-
 15 lia hoc furto subducta sæuitiæ sunt: quantumq;
 sanguinis fufum sit, velex hoc existimari po-
 test,q; intra munimenta vrbis sex millia arma-
 torum trucidata sunt. Triste deinde spectaculū
 20 victoribus ira præbuit regis.duo millia, in qui-
 bus occidendi defecerat rabies, crucibus affixi
 per ingens littoris spatium pependerunt. Car-
 thaginiēsiū legatis pepercit,addita denuncia-
 tione belli,quod præsentium rerū necessitas mo-
 raretur.Tyrus septimo mense quā oppugna-
 25 ri cœpta erat,capta est, vrbs & venustate ori-
 ginis,& crebra fortunę varietate ad memoriā
 posteritatis insignis, condita ab Agenore. Diu
 mare non vicinum modo, sed quodcūq; classes
 eius adierunt, ditionis suæ fecit: & si famæ li-
 30 bet credere,hæc gens literas prima aut docuit,
 aut didicit. Colonix certe eius pene orbe to-
 to diffusæ sunt: Carthago in Aphrica, in Bœæ

otia Thebæ, Gades ad Oceanum: credo libero
 cōmeatus mari, sapiusq; adeundo cæteris Inco-
 gnitas terras, elegisse sedes iuuentuti, qua tunc
 abundabant: seu quia crebris motibus terræ (nā
 5 hoc quoq; traditur) cultores eius fatigati, noua
 & externa domicilia armis sibi met quærere co-
 gebātur. Multis ergo casibus defuncta, & post
 excidium renata, nunc tamen longa pace cun-
 cta resouente, sub tutela Romanæ māsuētudī-
 10 nis acquiescit. Iisdem ferme diebus Darij lite-
 ræ allatæ sunt, tandem vt regi scriptæ. Petebat
 vt filiam suam (Satipnæ erat nomen) nuptijs
 Alexāder sibi adiungeret. Dotem fore omnem
 regionem inter Hellespontum & Alyn amnem
 15 sitam, inde Orientem spectantibus terris con-
 tentum. Si forte dubitaret quod offerretur acci-
 pere, nunquam diu eodem vestigio stare fortu-
 nam, semperq; homines, quantamcunq; foelici-
 tatem habeant, inuidiā tamē sentire maiorem.
 20 Vereri se ne auium modo, quas naturalis leuitas
 ageret, ad sydera se inani ac puerili mētis affe-
 ctu efferret. Nihil difficilius esse, q̄ in illa ætate
 tantam capere fortunam: multas se adhuc reli-
 quias habere, nec semper in angustijs posse de-
 25 prehendi. Transeundū esse Alexandro Euphra-
 tem, Tygrimq; & Araxem, & Hydaspem, ma-
 gna munimenta regni sui. Veniendum in cam-
 pos, vbi paucitate suorum erubescendum sit. In
 Mediam, Hyrcaniam, Bactra, & Indos Oceani
 30 accolas, quādo aditurum? ne Sogdianos & Ara-
 chosios nominem, cæterasq; gentes ad Cauca-
 sum & Tanaim pertinentes. Senescendum fore

tantum terrarum vel sine prælio obeunt. Se vero ad ipsum vocare desineret: namque illius exitio se esse venturum. Alexander, his illis qui literas attulerant, respondit, Darium sibi aliena promittere: quod totum amiserat, velle partiri.

5 Doti sibi dari Lydiam, Ionidas, Aeolidem, Hellesponti oram, victoriae suae praemia: leges autem a victoribus dici, accipi a victis. In vtro statu ambo essent, si solus ignoraret, quamprimum

10 marte decerneret: se quoque cum transisset mare, non Ciliciam aut Lydiam ignorare, quippe tanti belli exiguam hanc esse mercedem: sed Persopolim, caput regni eius, Bactra deinde & Bacta-

15 na, vltimique orientis oram imperio suo destinasse: quoque ille fugere potuisset, ipsum sequi posse, desineret terrere fluminibus, quem sciret maria transisse. Reges quidem inuicem haec scripserant. Sed Rhodij urbem suam portusque dedebant Alexandro. Ille Ciliciam Socrati tradiderat,

20 Philota regioni circa Tyrum iussu praesidere. Syriam, quae Coele appellatur, Andromacho Parmenio tradiderat, ab illo quod supererat iter facturus. Rex Ephestione Phoenicis oram classe praeteruehi iussu, ad urbem Gazam cum om-

25 nibus copijs venit. Iisdem fere diebus solenne erat ludicrum Isthmiorum, quod conuentu totius Graeciae celebratur. In eo consilio, ut sunt Graecorum temporaria ingenia, decernunt, ut duodecim legarentur ad regem, qui ob res pro

30 salute Graeciae ac libertate gestas, coronam auream donum victoriae ferrent. Iidem pauloante incertae famae captauerant auram, ut quocumque pen-

dentes animus tulisset, fortunam sequerentur.
 Cæterum non ipse modo rex obibat vrbes, im-
 perij iugū adhuc recusantes, sed prætores quo-
 que ipsius egregij duces pleraq; inuaserant. Cha-
 5 las Paphlagoniam, Antigonus Lycaoniam, Ba-
 lacrus Idarne prætoꝛe Darij superato Miletum
 cepit. Amphoterus & Egilogus centum sexagin-
 ta nauium classe in insulas Achaiam atque Asiam
 in ditionem Alexandri redegerunt. Tenedon
 10 quoque hostium receptaculum incolis vltro vo-
 cantibus statuerāt occupare. Sed Pharnabazus
 Darij prætor comprehensis qui res ad Macedo-
 nas trahebant, rursus Apollinidi & Athanago-
 ræ suarum partium viris urbem cum modico
 15 præsidio militum tradit. Præfecti Alexandri in
 obsidione vrbis perseuerabant, non tam suis vs-
 ribus, quàm ipsorum qui obsidebantur volun-
 tate. nec sefellit opinio. nanque inter Apollini-
 dem & duces militum orta seditio, frumpendi
 20 in urbem occasionem dedit. Cumq; porta effra-
 cta cohors Macedonū intrasset, oppidani olim
 consilio proditionis agitato, aggregant se Am-
 photero & Egilogo, Persarumque præsidio cæ-
 so, Pharnabazus cū Apollinide & Athanagora
 25 vincti traduntur, duodecim trirèmes cū suo mi-
 lite, ac remige, præter eas triginta naues, & pi-
 ratici lembi, Græcorumque tria millia a Persis
 mercede conducta. His in supplementum co-
 piarum suarum distributis, piratisque supplicio
 30 affectis, captiuos remiges adiecere classi suæ.
 Forte Aristonicus Medimæorum tyrannus cum
 piraticis nauibus, ignarus omnium quæ ad Chium

acta erant, prima vigilia ad portus claustra suc-
 cessit. Interrogatusq; a custodibus quis esset, Ari-
 stonicum ad Farnabazum venire respondit. Illi
 Farnabazum quidem iam quiescere, & non pos-
 se tū adiri, cæterū patere socio atq; hospiti por-
 tum: & postero die Farnabazi copiam fore affir-
 mant. Nec dubitauit Aristonicus primus intra-
 re. Secuti sunt ducem p̄ratici lembi: ac dum
 applicant nauigia crepidini portus, obijcitur a
 10 vigilibus claustrum, & qui proximi excubabāt,
 ab iisdem excitantur, nullosq; ex his auso repu-
 gnare, omnibus eatenā iniectæ sunt, Ampho-
 tero deinde Egiloque traduntur. Hinc Macedo-
 nes trāsire Mitylenem, quam Chares Atheniē-
 15 sis nuper occupatam duorum millium Persarum
 præsidio tenebat. sed cum obsidionem tol-
 lerare nō posset, vrbe tradita pactus vt incolu-
 mi abire liceret, Imbrū petiit. deditis Macedo-
 nes pepercerūt. Darius desperata pace, quā per-
 20 literas legatosq; impetrari posse crediderat, ad
 reparandas vires, bellumque impigre renouan-
 dum, intendit animum. Duces ergo copiarum
 Babyloniam conuenire, Bessum quoq; Bactria-
 norum ducem perquā maximo posset exercitu
 25 coacto descendere ad se iubet. Sunt autem Bac-
 triani inter illas gentes promptissimi, horridis
 ingenijs, multumq; a Persarum luxu abhorren-
 tibus, siti haud procul a Scytharum bellicosissimā
 gente, & raptō viuere assueta, semperque
 30 in armis errant. Sed Bessus suspecta perfidia,
 haud sane æquo animo in secundo se continens
 gradu, regem terrebat. Nam cum regnum affe-

Etaret, proditio, qua sola id assequi poterat, timebatur. Cæterum Alexander, quam regionem Darius petiisset, omni cura vestigans, tamen explorare nõ poterat, more quodam Perfarum
 5 arcana regum mira celantium fide. non metus, non spes elicit vocem qua prodantur occulta. Vetus disciplina, regū silentium vitæ periculo sanxerat. Lingua grauius castigatur, quàm vllum probrum: nec magnā rem sustineri posse
 10 se credunt ab eo, cui tacere graue sit, quod homini facillimum voluerit esse natura. Ob hanc causam Alexander omnium quæ apud hostem gererentur, ignarus, urbem Gazam obsidebat. Præerat ei Betis eximiæ in regem suum fidei,
 15 modicoque præsidio muros ingentis operis tuebatur. Alexander æstimato locorum situ, agniculos iussit, facili ac leui humo acceptante occultum opus. quippe multam arenam vicinum mare euomit, nec saxa cotesque, quæ interpel-
 20 lent specus, obstabant. Igitur ab ea parte quam oppidani conspiceri non possent, opus orsus, vt a sensu eius auerteret, turres muris admoueri iubet. Sed eadem humus admouendis inutilis turribus, deficiente sabulo, agilitatem rotarum
 25 morabatur, & tabulata turrium perfringebat, multique vulnerabantur impune, cum idem recipiendis, qui admouendis turribus labor eos fatigaret. Ergo receptui signo dato, postero die muros corona circumdari iussit. Ortoque sole,
 30 priusquam admoueret exercitum, opem deum exposcens, sacrum patrio more faciebat. Forte præteruolans coruus glebam quam vnguibus

ferebat, subito amisit: quæ cum regis capiti inci-
 disse, resoluta defluxit. Ipsa autem avis in pro-
 xima turre confedit. Illita erat turris bitumine
 ac sulphure, in qua alis hærentibus frustra se al-
 5 leuare conatus, a circumstantibus capitur. Digna
 res visa, de qua vates consuleretur, & erat non
 intactus ea superstitione mentis. Ergo Aristan-
 der, cui maxima fides habebatur, urbis quidem
 excidium augurio illo portendi, cæterum peri-
 10 culum esse inquit, ne rex vulnus acciperet. Itaque
 monuit, ne quid eo die inciperet. Ille quæquam
 vnam urbem sibi, quo minus securus Aegyptum
 intraret, obstare ægre ferebat, tamen paruit va-
 ti, signumque receptui dedit. Hinc animus creuit
 15 obsessis, egressique porta recedentibus inferunt
 signa, cum stationem hostium fore suam occasio-
 nem rati. Sed acrius quam constantius prælium
 inierunt: quippe ut Macedonum signa circum-
 agi videre, repente sistunt gradum. Iamque ad re-
 20 gem prædantium clamor peruenerat, cum de-
 nunciati periculi haud sane memor, loricam ta-
 men, quam raro induebat, amicis oratibus sum-
 psit, & ad prima signa peruenit. Quo conspe-
 cto Arabs quidam Darij miles maius fortuna sua
 25 facinus ausus, clypeo gladium tegens, quasi trans-
 fuga genibus regis aduoluitur. Ille assurgere sup-
 plicem, recipique inter suos iussit. At gladio
 Barbarus strenue in dextram translato, cervi-
 cem appetit regis, qui exigua corporis declina-
 30 tione euitato ictu, in vanum manum Barbari la-
 psam amputat gladio. Denunciato in illum diem
 periculo arbitrabatur ipse defunctus: Sed (ut

- opinor)ineuitabile est fatum. quippe dum inter primores promptius dimicat, sagitta ictus est, quam per lorica madactam stantem in humero medicus eius Philippus euellit. plurimus deinde
- 5 sanguis manare coepit, omnibus territis, quia non quam alte penetrasset telum lorica obstate cognouerant. Ipse ne oris quidem colore mutato, suppressi sanguinem, & vulnus obligari iussit. Diu ante ipsa signa vel dissimulato vel victo
- 10 dolore perstiterat, cum suppressus paulo ante sanguis medicamento quo retentus erat, manare latius coepit, & vulnus (quod recens adhuc dolorem non mouerat) frigente sanguine intumuit. Linqui deinde animo, & submitti genu coepit:
- 15 quem proximi exceptum in castra receperunt. Et Betis interfectum ratus, urbem ouans victoria repetit. At Alexander nodum percurato vulnere, aggerem, quo moenium altitudinem equaret, extruxit, & pluribus cuniculis muros subru
- 20 iussit. Oppidani ad pristinum fastigium moenium nouum extruxere munimentum: sed ne id quidem turres aggeri impositas aequare poterat. Itaque interiora quoque urbis infesta telis erant. Ultima pestis urbis fuit cuniculo subrutus mu
- 25 rus, per cuius ruinas hostis intrauit. Ducebat ipse rex antesignanos: & dum incautius subit, saxo crus eius affligitur: innixus tamen telo, non dum prioris vulneris obducta cicatrice, inter primores dimicat, ira quoque accensus, quod duo in
- 30 obsidione urbis eius acceperat vulnera. Betim egregia edita pugna, multisque vulneribus confectum deseruerant sui, nec tamen segnus praep

- lium capeſſebat lubricis armis ſuo pariter atque hoſtium ſanguine. Sed cum vndique telis eſt circumductus, inſolenti gaudio iuuenis elatus, alias virtutes etiam in hoſte miratur. Tunc inquit
- 5 Alexander, Non, vt voluiſti, morieris Beti, ſed quicquid tormentorū in captiuum inueniri poſteſt, paſſurum eſſe te cogita. Ille non interrito modo, ſed contumaci quoque vultu intuens regem, nullā ad minas eius reddidit vocem. Tum
- 10 Alexander, Videtis ne obſtinatū ad tacendum inquit? num genu poſuit? num ſupplicem vocem miſit? Vincam tamen ſilentium, & ſi nihil aliud, certe gemitu interpolabo. Irā deinde verſit in rabiem, iam tum peregrinos ritus noua
- 15 ſubeunte fortuna. Per talos enim ſpirantis lora traiecta ſunt, religatumque ad currum traxere circa urbem equi, gloriante rege, Achillē, a quo genus ipſe deduceret, imitatum ſe eſſe pœna in hoſtem capienda. Cecidere Perſarum Arabum
- 20 que circa decē millia, nec Macedonibus incurſa victoria fuit. Obſidio certe non tam claritate urbis nobilitata eſt, quā geminato periculo regis, qui Aegyptum adire feſtinans, Amyntam cum decem triremibus in Macedoniam ad
- 25 inquisitionem nouorum militum miſit. Namque prælijs etiam ſecundis atterebantur copiae, deuictarumque gentium militi minor quā domeſtico fides habebatur. Aegyptij olim Perſarum opibus inſenſi, quippe auare & ſuperbe imperitatum ſibi eſſe credebant, ad ſpem aduentus
- 30 eius erexerant animos, vtpote qui Amyntam quoque transfugam, & cum precario imperio

venientem læti recepissent. Igitur ingens mul-
 tudo Pelusium, quã intraturus rex videbatur,
 conuenerat. Atque ille septimo die posteaquã
 a Gaza copias mouerat, in regionem Aegypti,
 5 quam nunc castra Alexandri vocant, peruenit.
 Deinde pedestribus copijs Pelusium petere iussis,
 ipse cum expedita delectorum manu Nilo
 amne vectus est: nec sustinere aduentum eius
 Perse, defectione quoque perterriti. Iamq; haud
 10 procul Memphi erat, in cuius præsidio Alta-
 ces prætor Darij relictus, Oxio amne supera-
 to, octingenta talenta Alexandro, omnemque
 regiam supellectilem tradidit. A Memphi eos-
 dem flumine vectus, ad interiora Aegypti pe-
 15 netrat, compositisq; rebus, ita vt nihil ex patrio
 Aegyptiorum more mutaret, adire Iouis Ham-
 monis oraculum statuit. Iter expeditis quoque
 & paucis vix tolerabile ingrediendum erat. Ter-
 ra cœloque aquarum penuria est, steriles are-
 20 næ iacent, quas vbi vapor solis accendit, feru-
 do sole exurente vestigia intolerabilis estus exis-
 tit, luctandumque est non tantum cum ardo-
 re & siccitate regionis, sed etiam cum tenacis-
 simo sabulo, quod præaltum, & vestigio cedens,
 25 ægte moluntur pedes. Hæc Aegyptij vero ma-
 iora iactabant. Sed ingens cupido animum sti-
 mulabat adeundi Iouem, quem generis sui au-
 thorem, haud contentus mortali fastigio, aut
 credebat esse, aut credi volebat. Ergo cum ijs
 30 quos ducere secum statuerat, secundo amne
 descendit ad Mareotim paludem. Eò legati Cy-
 renensium dona attulere, pacem, & vt adiret

vites suas, petentes. Ille donis acceptis, amicitiaque
 coniuncta, destinata exequi pergit. Ac primo quidem & sequenti die tolerabilis labor visus,
 nondum tam vastis nudisque solitudinibus
 5 aditis, iam tamen sterili & emoriēte terra. Sed
 ut aperuere se campi alto obruti sabulo, haud
 secus quam profundum æquor ingressi, terram
 oculis requirebant. Nulla arbor, nullum culti soli
 10 occurrebat vestigium. Aqua etiam defecerat,
 quam vtribus cameli deuexerant, & in arido solo
 ac feruido sabulo nulla erat. Ad hæc sol omnia
 incenderat, siccaque & adusta erant omnia,
 cum repente, siue illud deorum munus, siue casus
 fuit, obductæ cælo nubes condidere solem,
 15 ingens æstu fatigatis, etiam si aqua deficeret, auxilium.
 Enimvero ut largum quoque imbrem excusserunt
 procellæ, pro se quisque excipere: eum quidam
 ob sitim impotētes sui, ore quoque hiantis
 20 captare cœperunt. Quatriduum per vastas solitudines
 absumptum est. Iamque haud procul oraculi
 sede aberant, cum cōplures coruū agmini
 occurrūt, modico volatu prima signa antecedentes:
 & modo humi residebant, cum lentius agmen
 25 incederet: modo se pennis leuabant, antecessentium
 iterque monstrantium ritu. Tādē ad sedem
 consecratam Deo ventum est, Incredibile dictu,
 inter vastas solitudines, itaque vndique
 30 que ambientibus ramis vix in dēsam vmbra
 cadente sole contacta est. Multique fontes
 dulcibus aquis passim manantibus alunt sylvas. Cœli
 quoque mira temperies verno tēpori maxime
 similis, omnes anni partes pari salubritate per

- currit. Accolæ sedis sunt ab oriente proximi
 Aethiopum: in meridiem versi Arabes spectât.
 Troglodytis cognomen est. horum regio vsque
 ad rubrum mare excurrit. at quâ vergit ad occi-
 5 dētem, alij Aethiopes colunt, quos Symuos vo-
 cant. a septētrione Nasamones sunt, gens Syr-
 tica, nauigiorum spolijs quęstuosa, quippe obsi-
 dēt littora, & æstu destituta nauigia notis sibi
 vadis occupant. Incolę nemoris, quos Hāmōnis
 10 cos vocât, dispersis tugurijs habitât. mediū ne-
 mus pro arce habēt triplici muro circūdatum.
 Prima munitio tyrānorum veterem regiã clau-
 sit, in proxima coniuges eorum cum liberis &
 pellicibus habitant. hic quoq; dei oraculum est.
 15 Vltima munimenta, satellitum armigerorumq;
 sedes erant. Est etiam aliud Hammonis nemus,
 in medio habet fontem, aquam solis vocant. sub
 lucis ortum tepida manat. Medio die cum ve-
 hementissimus est calor, frigida eadem fluit, in-
 20 clinato in vesperam calefcit, media nocte ferui-
 da exæstuat: quóque propius nox vergit ad lu-
 cem, multum ex nocturno calore decrefcit, do-
 nec sub ipsum diei ortum assueto tepore lan-
 guefcit. Id quod pro deo colitur, nō eandem ef-
 25 figiem habebat, quam vulgo dijs artifices accō-
 modauerūt. Umbilico maxime similis est habi-
 tus smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc,
 cum responsum petitur, nauigio aurato gestant
 sacerdotes, cū multis argenteis pateris ab vtro-
 30 que nauigij latere pendentibus. Sequuntur ma-
 tronę virginęsq; patrio more inconditū quoddā
 carmen canentes, quo propitiari Iouem credūt

vt certum edat oraculum . Ac tum quidem re-
 gem propius adeuntem maximus natu e sacer-
 dotibus filium appellat, hoc nomen illi paren-
 tem Iouem reddere affirmans . Ille se vero ait &
 5 accipere & agnoscere, humanæ fortis oblitus .
 Cōsuluit deinde an totius orbis imperium fatis
 sibi destinaret . Pater æque in adulationem com-
 positus, terrarum omniū rectorem fore ostēdit .
 Post hæc institit querere, an omnes parentis sui
 10 interfectores poenas dedissent . Sacerdos paren-
 tem eius negat vllius scelere posse violari : Phi-
 lippī autē omnes interfectores luisse supplicia .
 adiecit, inuictum fore donec accederet ad deos .
 Sacrificio deinde factō, dona & sacerdotibus &
 15 Deo facta sunt, permissumq; amicis vt ipsi quo-
 que consulerent Iouem . Nihil amplius quæsie-
 runt, quàm an author esset sibi diuinis honoris-
 bus colendi suum regem . Hoc quoq; acceptum
 fore Ioui vates respondit, vt ipsi victorē regem
 20 diuino honore colerent . Vera & salubri æstima-
 tione fidem oraculi æstimāti, vana profecto res-
 sponſa videri potuissent : sed fortuna , quos vni
 sibi credere coegit, magna ex parte auidos glo-
 riæ magis quàm capaces facit . Iouis igitur filiū
 25 se non solum appellari passus est, sed etiā iussit :
 rerumq; gestarum famam dum augere vult, tali
 appellatione corrumpit . Et Macedones assueti
 quidem regio imperio, sed maiore libertatis vm-
 bra quàm cæteræ gentes, immortalitatem affe-
 30 ctantem contumacius quàm aut ipsis expedie-
 bat, aut regi, auersati sunt . Sed hæc suo quæq;
 tempori referuentur , Nunc cætera exequi per-

gam. Alexāder ab Hammone rediens, vt a ma-
 ri ad Marcotim paludē haud procul insula Pha-
 ro sitam venit, contemplatus loci naturam, pri-
 mūm in ipsa insula statuerat urbem nouā con-
 5 dere. Inde vt apparuit magnæ sedis insulā haud
 capacem, elegit vrbi locum, vbi nunc est Alexā-
 dria, appellationem trahens ex nomine autho-
 ris. complexus quicquid loci est inter paludem
 & mare, octoginta stadiorū muris ambitū de-
 10 stinat: & qui ædificandę vrbi præessent relictis,
 Memphim petit. Cupido haud iniusta quidem,
 cæterum intempestiua incesserat, non interio-
 ra modo Aegypti, sed etiam Aethiopiā inui-
 sere. Memnonis Titoniq; celebrata regia, cogno-
 15 scendæ vetustatis auidum trahebat penē extra
 terminos solis. Sed imminēs bellum, cuius mul-
 to maior supererat moles, otiosæ peregrinatio-
 ni tempora exemerat. Itaque Aegypto præfe-
 cit Esquilum Rhodium, & Peucestem Macedo-
 20 nem, quatuor millibus militum in præsidium
 regionis eius datis. claustra Nili fluminis Poly-
 menem tueri iubet. xxx. ad hoc triremes datæ.
 Africæ deinde, quæ Aegypto iuncta est, præ-
 positus Apollonius. Vectigalibus eiusdem Afri-
 25 cæ Aegyptique clemens, ex finitimis vrbus
 commigrare Alexandriam iussis, nouam urbem
 magna multitudine impleuit. Fama est, cum
 rex vrbs futuris muris polentam, vt Macedo-
 num mos est, destinasset, auium greges aduo-
 30 lasse, & polentam esse pastas. Cumque id omen
 pro tristi a plerisque esset acceptum, respondisse
 se vates, magnam illam urbem aduenarum fre-

quantiam culturam, multisq; eam terris alimenta præbituram. Regem, cum secundo amne deflueret, assequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Alexādro charus, paruum navigiū cōscendit, pluribus quàm capere posset impositis. Itaque merfa nauis omnes destituit. Hector diu flumini obluētatus, cum madens vestis, & astricti crepidis pedes nartare prohiberent, in ripam tamen semianimis euasit: & vt primum fatigatus spiritum laxauit, quem metus & periculum intenderant, nullo adiuuante, quippe in diuersum euaserant alij, exanimatus est. Rex amissi eius desyderio vehementer affliētus est, repertumq; corpus magnifico extulit funere. Onerauit hunc dolorem nunciū mortis Andromachi, quem præfecerat Syriæ. viuum Samaritæ cremauerant. ad cuius interitum vindicandum, quanta maxima celeritate potuit, contendit. Aduenientique sunt traditi tanti sceleris authores. Andromacho deinde Memnona substituit, affectis supplicio, qui prætorē interemerant. Tyrānos, inter eos Medimeorum, Aristonicum, & Chrysolauum popularibus suis tradidit, quos illi e muris ob iniurias tortos necauerunt. Atheniensium deinde Rhodiorumq; & Chiorum legatos audit. Athenienses victoriam gratulabantur, & vt captiui Græcorum suis restituerentur, orabant. Rhodij & Chij de præsidio querebantur. omnes ea que desyderare iussi, impetrauerūt. Mitylenæis quoque ob egregiam in partes fidem, & pecuniam quam in bellum impēderant, obsides reddidit,

& magnā regionem finibus eorum adiecit. Cypri-
 priorum quoque regibus, qui & a Dario defece-
 rant ad ipsum, & oppugnanti Tyrum miserant
 classem, pro merito honos habitus est. Ampho-
 5 terus deinde classis præfectus ad liberandam
 Cretam missus, (nanq; & Persarum & Partho-
 rum armis pleraque eius insulæ obsidebantur)
 ante omnia mare a Piraticis classibus vindic-
 care iussus, quippe obnoxium prædonibus erat,
 10 in bellum utroq; rege conuerso. His composi-
 tis, Herculi Tyrio ex auro crateram cum. xxx.
 pateris dicauit, imminensque Dario iter ad Eu-
 phratem pronounciari iussit. At Darius cum Aeg-
 ypto diuertisse in Africam hostem comperis-
 15 set, dubitauerat, vtrum ne circa Mesopotamiā
 subsisteret, an interiora regni sui peteret, haud
 dubie potētior author præsens futurus vltimis
 gentibus impigre bellum capeffendi, quas ægre
 per præfectos suos moliebatur. Sed vt idoneis
 20 authoribus fama vulgauit, Alexandrum cum
 omnibus copijs, quācuncq; ipse adisset regionē,
 petiturum, haud ignarus quā cum strenuo res
 esset, omnia longinquarum gentium auxilia Ba-
 byloniam contrahi iussit. Bactriani Scythæque
 25 & Indi conuenerant. Nam & cæterarum gen-
 tium copię partibus simul affuerunt. Cæterum
 cum dimidio ferme maior esset exercitus quā
 in Cilicia fuerat, multis arma deerant: quę sum-
 ma cura comparabantur. Equitibus equisque
 30 tegumenta erant ex ferreis laminis serie inter
 se connexis. Quęis antea præter iacula nihil de-
 derat, scuta gladijque adijciebantur. Equorum
 e iij

que domandi greges peditibus distributi sunt,
 vt maior pristino esset equitatus, ingensque (vt
 crediderat) terror hostiū, ducentæ falcatæ qua-
 drigæ, vnicum illarum gentium auxilium, secu-
 5 tæ sunt. Ex summo temone hastæ præfixæ fer-
 ro eminebant. Vtrinque a iugo ternos direxe-
 rant gladios: rotarum plura spicula eminebant
 in aduersum. Aliæ deinde falces submissæ rota-
 rum orbibus hærebant, & aliæ in terram demissi-
 10 sæ, quicquid obuium concitatis equis fuisset, am-
 putaturæ. Hoc modo instructo exercitu ac per-
 armato, Babylone copias mouit. A parte dexte-
 ra erat Tigris nobilis fluuius, leuam tegebat
 Euphrates. agmen Mesopotamiæ campos im-
 15 pleuerat. Tigri deinde superato, cum audisset
 haud procul abesse hostem, Satropacem equi-
 tum præfectum cum mille delectis præmisit.
 Mazeo prætori sex millia data, quibus transitus
 annis arceret. Eidem mandatum, vt regionem
 20 quam Alexander esset aditurus, popularetur,
 atque vreret: quippe credebat inopia debellari
 posse, nihil habentem nisi quod rapiendo occu-
 passer. Ipsi autem commeatus alij terra, alij Tigris
 gri amne subuehebantur. Iam peruenerat ad Ar-
 25 bellam vicum, nobilem sua clade facturus. hic
 commeatum sarcinarumque maiore parte des-
 posita, Lycum amnem ponte iunxit, & per dies
 quinque, sicut antè Euphratem, traiecit exerci-
 tum. Inde octoginta fere stadia progressus, ad
 30 alterum amnem, Boumello nomen est, castra
 posuit. Opportuna explicandis copijs regio erat,
 equitabilis & vasta planicies, ne stirpes quidè

& breuia virgulta operiunt solum, liberq; pro-
 spectus oculorum etiam quæ procul recessere,
 permittitur. Itaque si qua campi eminebāt, ius-
 sit æquari, totūq; fastigiū extendi. Alexandro,
 5 qui numerum copiarum eius, quantum conie-
 ctari poterant, æstimabat, vix fecerunt fidem
 tot millibus cæsis maiores copias esse repara-
 ras. Cæterum omnis periculi & maxime mul-
 titudinis contemptor, vndecim castris peruenit
 10 ad Euphratem: quo pontibus iuncto, equites pri-
 mos ire, phalangem sequi iubet. Mazeo, qui ad
 inhibendum transitum eius cum sex millibus
 equitum occurrerat, non auro periculum sui fa-
 cere, paucis deinde non ad quietem, sed ad re-
 15 parandos animos diebus datis militi, strenue
 hostes insequi cœpit, metuens ne interiora re-
 gni sui peteret, sequendusq; esset per loca omni
 solitudine atque inopia vasta. Igitur quarto die
 præter Arbellam penetrat ad Tigrim. Tota
 20 regio ultra amnem recenti fumabat incendio.
 quippe Mazeus quæcunque adierat, haud secus
 quam hostis vrebat. Ac primo caligine, quam
 fumus effuderat, obscurante lucem, insidiarum
 metu substitit. Deinde vt speculatores præ-
 25 missi tuta omnia nunciauerunt, paucos equi-
 tum ad tentandum vadum fluminis præmisit:
 cuius altitudo primo summa equorum pecto-
 ra, mox vt in medium alueum ventū est, cervi-
 ces quoq; æquabat. Nec sane alius ad Oriētis plā-
 30 gam tam violētus inuehitur, multorum torrens-
 tium non aquas solum, sed etiam saxa secum tra-
 hens. Itaq; a celeritate qua defluit, Tigris nomē

est inditū, quia persica lingua Tigrim sagittam
 appellant. Igitur pedes velut diuisus in cornua
 circumdato equitatu, leuatis super capita armis
 haud ægre ad ipsum alucum penetrat. Primus
 5 inter pedites rex egressus in ripam, vadum mi-
 litibus manu (quando vox exaudiri non pote-
 rat) ostendit. sed gradum firmare vix poterant,
 cum modo saxa lubrica vestigium fallerent, mo-
 do rapidior vnda subduceret. Præcipuus erat
 10 labor eorum qui humeris onera portabant:
 quippe cum semetiplos regere non possent, in
 rapidos gurgites incommodo onere aufereban-
 tur. Et dum sua quisque spolia consequi studet,
 maior inter ipsos quam cum amne orta lucta-
 15 tio est, cum lique sarcinarum passim fluitantes
 plerosque perculerant. Rex monere, vt satis ha-
 berent arma retinere, cætera se redditurum. sed
 neq; consilium, neq; imperium accipi poterat.
 Obstrepebat hinc metus, præter hunc inuicem
 20 natantiū⁺ mutuus clamor. Tandem quâ lenio-
 re tractu amnis aperit vadū, emersere, nec quic-
 quam præter paucas sarcinas desideratum est.
 al. mutā
 ritum. Deleri potuit exercitus, si quis ausus esset vin-
 cere. Sed perpetua fortuna regis auertit inde ho-
 25 stem. Sic Granicum tot millibus equitum pedi-
 tumque in vltiore stantibus ripa superauit, sic
 angustis in Cilicię collibus tantam multitudinē
 hostium. Audacię quoq; qua maxime viguit, ra-
 tio minui potest, quia nunq̄ in discrimen venit
 30 an temere fecisset. Mazeus, qui, si trāseuntibus
 flumen superuenisset, haud dubie oppressurus
 fuit incōpositos in ripa, demū etiā per armatos

adequitare cœpit. Mille admodum equites præ-
 miserat: quorum paucitate Alexander explora-
 ta, deinde cōtempta, præfectū Pœnorum equi-
 tum Aristona laxatis habenis inuehi iussit. Insi-
 5 gnis eo die pugna equitum & præcipue Ari-
 stonis fuit. Præfectum equitatus Persarum Sa-
 tropacem directa in gutture hasta transfixit, su-
 gientēq; per medios hostes consecutus, ex equo
 præcipitavit, & obluçtanti caput gladio dem-
 10 psit, quod relatum magna cum laude ante regis
 pedes posuit. Biduo ibi rex statua habuit, pro-
 ximum deinde iter pronuciari iussit. Sed pri-
 ma fere vigilia luna deficiens, primum nitorem
 syderis sui cōdidit, deinde sanguinis colore sus-
 15 fuso lumen omne fœdauit, sollicitisq; sub ipsum
 tanti discriminis casum ingens religio, & ex ea
 formido quædam incussa est. Dijs inuitis in vl-
 timas terras trahi se querebantur. Iã nec flumina
 posse adiri, nec sydera pristinū præstare ful-
 20 gorē. Vastas terras, deserta omnia occurrere: in
 vnus hominis iactationem tot milliū sanguinē
 impendi. Fastidio esse patriam, abdicari Philip-
 pum patrem, cælū vanis cogitationibus pete-
 re. Iam pro seditione rex erat, cum ad omnia
 25 interritus, duces principesq; militum frequētes
 adesse prætorio iubet, Aegyptiosq; vates, quos
 cæli ac syderum peritissimos esse credebat, quid
 sentirent, expromere iubet. At illi, qui satis sci-
 rent temporum orbis implere destinatas vices,
 30 lunamq; deficere cum aut terram subiret, aut
 sole premeretur, rationem quidem ipsis perce-
 ptam, non edocent vulgus, cæterum affirmant

Solem Græcorum, lunā esse Persarum: quoties
 que illa deficiat, ruīnam stragemque illis genti-
 bus portendit. Veteraque exempla percēsent Per-
 sidis regum, quos aduersis dijs pugnasse lunæ
 5 ostendisset defectio. Nulla res efficacius multi-
 tudinem regit, quā superstitio, alioquin impo-
 tens, sæua, mutabilis, vbi vana religione capta
 est, melius vatibus quā ducibus suis paret. Igi-
 tur edita in vulgus Aegyptiorum respōsa, rur-
 10 sus ad spem & fiduciam erexere torpentes. Rex
 impetu animorum vtendum ratus, secunda vi-
 gilia castra mouit. Dexterā Tigrim habebat, a-
 lterā montes quos Cordeos vocant. Hoc ingres-
 so iter, speculatores qui prēmīssi erant, sub lucis
 15 ortum Dariū aduentare nunciauerūt. Instru-
 cto igitur milite, & cōposito agmine, antecedes-
 bat. Sed Persarum exploratores erāt mille fer-
 me, qui speciem agminis magni fecerant: quip-
 pe vbi explorare vera non possunt, falsa per me-
 20 tum augurātur. His cognitis, rex cū paucis suis
 rum affecutus agmen refugientiū ad suos, alios
 cecidit, alios cepit, equitesque prēmīsit simul spe-
 culatum, simul vt ignem quo Barbari cremaues-
 rāt vicinos, extinguerent: quippe fugiētes raptim
 25 tectis acervisque frumenti iniecerant flammās,
 quæ cum in summo hæssissent, ad inferiora non-
 dum penetrauerant. Extincto igitur igne, pluri-
 mum frumenti repertum est: copia aliarū quo-
 que rerum abundare cœperunt. Ea res ipsa mili-
 30 ti ad persequendum hostem animum incendit:
 quippe vrente & populante eo terram, festinans
 dum erat, ne incendio cuncta præriperet. In ra-

tionē ergo necessitas versa: quippe Mazeus qui
 antea per otium vicos incenderat, iam fugere
 contentus, pleraq; inuiolata hosti reliquit. Alex-
 5 xander haud longius centum quinquaginta sta-
 dijs Dariū abesse compererat. Itaq; ad satie-
 tatem quoque copia commeatum instructus,
 quatrīduo in eodem loco substitit. Interceptæ
 deinde Darij literæ sunt, quibus Græci milites
 sollicitabantur, vt regem interficerēt, aut prode-
 10 rent: dubitauitq; an eas pro concione recitaret,
 satis confusus Græcorum quoq; erga se beneuo-
 lentia ac fidei. Sed Parmenio deterruit esse tali-
 bus promissis imbuendas aures militum, affir-
 20 mans patere vel vnus insidijs regē: nihil nefas
 esse avaritiæ. Secutus consilij authorem, castra
 15 mouit. Iter facienti Spado vnus ex captiuīs qui
 Darij vxorem comitabantur, deficere eam nun-
 ciat, & vix spiritum ducere. Itineris continui la-
 bore, animique ægritudine fatigata, inter socrus
 20 & virginum filiarū manus collapsa erat, deinde
 & extincta. Id ipsum nunciāns aliū superuenit.
 Et rex haud secus q̄ si parentis suæ mors nun-
 ciata esset, crebros edidit gemitus, lachrymisq;
 obortis quales Darius profudisset, in tabernacu-
 25 lum in quo mater erat Darij, defuncto assidens
 corpori venit. Hic vero renouatus est mœror,
 vt prostratam humi vidit. Recentī malo priorū
 quoque admonita, receperat in gremium adul-
 tas virgines, magna quidem mutui doloris sola-
 30 tia, sed quibus ipsa deberet esse solatio. In con-
 spectu erat nepos paruulus, ob id ipsum misera-
 bilis, quod nodū sentiebat calamitatē maxima

ex parte ad ipsum redundantem. Crederes Alex-
 andrum inter suas necessitudines flere, & solaci-
 tia non adhibere, sed quærere. Cibo certe absti-
 nuit, omnemque honorem funeri patrio Persarum
 5 more seruauit, dignus Hercule, qui nunc quoque
 tantum mansuetudinis & continentiae ferat fru-
 ctum. Semel omnino eam uiderat, quo die cap-
 ta est, nec ut ipsam, sed ut Darij matrem uide-
 rat: eximiamque pulchritudinem formae eius non
 10 libidinis habuerat incitamentum, sed gloriae. E-
 spadonibus, qui circa reginam erant, Tyriotes
 inter trepidationem lugetium elapsus, per eam
 portam, quae quia ab hoste auersa erat, leuius cus-
 todiebatur, ad Darij castra peruenit, exceptus
 15 que a uigilibus in tabernaculum regis perducit-
 tur, gemens, & ueste lacerata: quem ut conspe-
 xit Darius, multiplici doloris expectatione com-
 motus, & quid potissimum timeret incertus, Vul-
 tus tuus, inquit, nescio quod ingens malum praes-
 20 fert, sed caue miseri hominis auribus parcas.
 didici enim esse infelix, & saepe calamitatis so-
 latium est, nosse sortem suam. Nunquid, quod
 maxime suspicor, & loqui timeo, ludibria meo-
 rum nunciaturus es mihi, & (ut credo) ipsis quo-
 25 que omni grauiora supplicio? Ad haec Tyriotes,
 istud quidem procul abest, inquit. Quantuscun-
 que enim reginis honor ab ijs qui parent, haberi
 potest, tuis a uictore seruatus est: sed uxor tua
 pauloante excessit à uita. Tum uero non gemitus
 30 modo, sed etiam eiulatus totis castris exau-
 diebantur: nec dubitauit Darius, quin interfecta
 esset, quia nequisset contumeliam pati. Ex-

- amatq; amens dolore: Quod ego tantum ne-
 fas commisi, Alexander? quem tuorum propin-
 quorū necauī, vt hanc vicem s̄uitiæ meæ red-
 das? Odisti me non quidem prouocatus. Sed fin-
 5 ge iustum intulisse te bellum, cum fœminis ex-
 go agere debueras? Tyriotes affirmare per deos
 patrios, nihil in eam grauius esse cōsultum. In-
 gemuisse etiam Alexandrum morti, & nō par-
 cius fleuisse, q̄ ipse lachrymaretur. Ob hæc ipse
 10 amantis animus in solitudinem suspicionēq;
 reuolutus est, desiderium captiue profecto a cō-
 suetudine stupri ortum esse cōiectans. Submo-
 tis igitur arbitris, vno duntaxat Tyriote reren-
 to, iam non flens, sed suspirans, Vides ne in te
 15 Tyriote locum mendacio non esse? Tormenta
 iam hic erunt, sed ne expectaueris, per deos. si
 quid tibi tui regis reuerentia est, num quod &
 scire expeto, & quærere pudet, ausus est & do-
 minus, & iuuenis? Ille quæstioni corpus offer-
 20 re, deos testes inuocare, caste sancteq; habitam
 esse reginam. Tādē vt fides facta est vera esse
 quæ affirmaret Spado, capite velato diu fleuit,
 manantibusq; adhuc lachrymis, veste ab ore re-
 lecta, ad cælum manus tendens, Dij patrij (in-
 25 quit) primum mihi stabilite regnum: deinde si
 de me iam tranfactum est, precor ne quis Asiæ
 rex sit, quàm iste tam iustus hostis, tam miseri-
 cors victor. Itaq; quāq; pace frustra bis petita,
 omnia in bellum consilia conuerterat, victus ta-
 30 men continentia hostis, ad nouas pacis condi-
 tiones ferendas decē legatos cognatorū princī-
 pes misit: quos Alexāder consilio aduocato in-

- troduci iussit, è quib⁹ maximus natu, Dariū, in-
 quit, vt pacem a te iam hoc tertio peteret, nulla
 vis subegit, sed iustitia & cōtinentia tua expref-
 sit. Matrem, coniugem, liberosq; eius, nisi quod
 5 sine illo sunt, captos esse nō sensit. pudicitia e-
 rum quæ supersunt, curā haud secus quā parens
 agens, reginas appellas, speciem pristinae fortu-
 næ retinere pateris. Vultum tuum video, qualis
 Darij fuit cum dimitteremur ab eo: & ille tamē
 10 vxorē, tu hostem luges. Iā in acie stares nisi cura
 te sepulturæ eius moraretur. Et quid mirū est, si
 tam ab amico animo pacem petit? Quid opus
 est armis, inter quos odia sublata sunt? Antea im-
 perio tuo finem destinabat Alym amnem, qui
 15 Lydiā terminat: nunc quicquid inter Helleston-
 tū & Euphratem est, in dotem filiaē offert, quā
 tibi tradit. Occhum filiū, quem habes, pacis &
 fidei obsidem retine. Matrem & duas virgines
 filias redde. pro tribus corporibus x x x millia
 20 talentū auri precatur accipias. Nisi modera-
 tionem animi tui notam haberem, non dice-
 rem hoc esse tempus, quo pacem non dare solū,
 sed etiā occupare deberes. Respice quantū post
 te reliqueris, intuere quantum petas. Periculo-
 25 sum est prægraue imperium, difficile est conti-
 nere quod capere non possis. Vides ne vt nauis
 gia quæ modum excedunt, regi nequeāt? nescio
 an Darius ideo tam multa amiserit, quia nimiaē
 30 opes magnæ iacturæ locum faciunt. Facilius est
 quædam vincere, quā tueri. Quā hercule ex-
 35 peditius manus nostrę rapiunt, q̄ cōtinent? Ipsa
 mors vxoris Darij te admonere potest; minus

iam misericordiæ tuæ licere, quàm licuit. Alexander Legatis excedere tabernaculo iussis, quid placeret, ad cōsiliū refert. Diu nemo quid sentiret, ausus est dicere, incerta regis voluntate.

- 5 Tādē Parmenio, Ante suāssim, ait, vt capti uos apud Damascum redimentibus redderes. ingentem pecuniam potuisse redigi ex ijs qui multi vincti virorum fortium occupauerant manus. Et nunc magnopere censerem, vt vnā
- 10 anum, & duas puellas, itinētū agminūq; impedimēta, xxx m talētū auri permutēs. Opīsum regnum occupare se posse conditione, nō bello, nec quenquam alium inter Istrum & Euphratem possedisse terras ingenti spatio interualloque desertas. Macedoniam quoq; respiceret potius, quàm Bactra & Indos intueretur.

- Ingrata oratio regi fuit. Itaq; vt finē dicendi fecit, Et ego (inquit) pecuniam q̄ gloriā malē, si Parmenio essem. Nunc Alexander, de paupertate securus sum, & me nō mercatorem me mini esse, sed regem. Nihil quidem habeo venale, sed fortunam meam utiq; non vendo. Capti uos si placet reddi, honestius dono dabimus, q̄ pretio remitemus. Introductis deinde legatis,
- 25 ad hunc modū respondit: Nunciate Dario, gratiarum actionem apud hostem superuacaneam esse: & me, quæ fecerim clementer & liberaliter, nō amicitia eius tribuisse, sed naturæ meæ: nec aduersus calamitates, sed aduersus hostium
- 30 vires contendere. Bellum cum captiuis & foeminis gerere non soleo. Armatus sit oportet, quem oderim. Quod si saltem pacem bona fide

- peteret, deliberarem forsitan an darem. Verum
 enimvero cū modo milites meos literis ad pro-
 ditionem, modo, amicos ad perniciē meam pe-
 cunia sollicitet, ad internecionē mihi persequē-
 5 dus est, non vt iustus hostis, sed vt percussor ve-
 neficus. Cōditiones vero pacis, quas fertis, si ac-
 cepero, victorē eum faciūt. Quæ post Euphra-
 tem sunt, liberaliter donat. Vbi igitur me affa-
 mini: nempe obliti estis. nam vltra Euphratem
 10 sum. Summum ergo dotis quam promittit, ter-
 minum castra mea transeunt. Hinc me depelli-
 te, vt sciam vestrum esse quod ceditis. Eadem
 libertate dat mihi filiam suam: nempe quā scio
 alicui seruorum suorum nupturam. Multum ve-
 15 ro mihi præstat, si me Mazeo generum præpo-
 nit. Ite, nūciate regi vestro, & quæ amisit, & quæ
 adhuc habet, præmia esse belli. Hoc regēte, vtri-
 usque terminos regni id quemq; habiturū, quod
 20 proximæ lucis assignatura fortuna est: & me in
 Asiam non venisse vt ab alijs acciperem, sed vt
 alijs darem. Si secundus, & non par mihi vellet
 haberi, facerem forsitan quæ petit. Cæterū nec
 mūdus duobus solib⁹ potest regi, nec duo sum-
 ma regna saluo statu terrarum potest habere.
 25 Proinde aut deditioem hodie, aut in crastinū
 bellum paret, nec aliā sibi, quā expertus est,
 polliceatur fortunam. Legati respondent, cum
 bellum in animo sit, facere eū simpliciter, quod
 spe pacis non frustraretur: ipsos petere, quam-
 30 primum dimittantur ad regem: eum quoque
 bellum parare debere. Dimissi nunciant ad es-
 se certamen. Ille quidem confestim Mazeum cū

tribus millibus equitū ad itinera quæ hostis pe-
 titurus erat, occupanda, præmisit. Alexander
 corpori vxoris eius iustis persolutis, omniq; gra-
 uiore comitatu intra eadem munimenta cum
 5 modico præsidio relicto, ad hostem contendit.
 Duo cornua diuiserat peditum, in vtrunque las-
 tus equite circumdato. impedimenta sequeban-
 tur agmen præmissum. Deinde concitis equi-
 tibus Menidam iubet explorare vbi Darius es-
 10 set. At ille cum Mazeus haud procul confedis-
 set, non ausus vltra procedere, nihil aliud quàm
 fremitum hominum, hinnitumq; equorū exau-
 disse nunciat. Mazeus quoq; conspectis procul
 15 exploratoribus, in castra se recipit, aduētus ho-
 stium nuncians. Igitur Darius, qui in patentis-
 bus campis decernere optabat, armari militem
 iubet, aciemq; disponit. In leuo cornu Bactria-
 ni ibant equites mille admodum, Dachæ vero
 20 totidem, & Arachosij. Sueui quatuor millia ex-
 plebant. Hos centū falcati currus sequebantur.
 Proximus quadrigis erat Bessus cum VII I mil-
 libus equitum item Bactrianis. Massagetæ I I
 millibus agmen eius claudebant. pedites pluri-
 25 mi his gentium non mixtas, sed suæ quisq; na-
 tionis iunxerant copias. Persas deinde cū Mar-
 sis Sogdianisq; Ariobarzanes & Oriobates du-
 cebant. Illi partibus copiarum, summæ Orsines
 præerat, a VI I Persis oriundus, ad Cyrū quo-
 que nobilissimum regem originem sui referens.
 30 Hos aliæ gentes ne socijs satis quidem notæ
 sequebantur. Post quas quinquaginta quadri-
 gas Bardates magno Caspianorū agmine ante-

cedebat. Indi, ceteriq; rubri maris accolæ, nomina verius q̄ auxilia, post currus erāt. Claudebatur hoc agmen alijs falcatis curribus quinquaginta, queis peregrinū militem adiūxerat. Hūc Armenij, quos minores vocāt Armenios Babylonij, vtrosq; Bellitæ, & qui montes Quosseorū incolunt, sequebantur. Post hos ibant Gortuæ gentes quidem Euboicæ, Medos quondam secuti, sed iam degeneres, & patrij moris ignari.

10 Applicuerat his Phrygas & Cathaonas. Parthorum deinde gens, incolentium terras quas nunc Parthi Scythia profecti tenent, claudebāt agmē. Hæc sinistri cornu acies fuit. Dexterum tenebat natio maioris Armeniæ, Cadusijq; Capadoces, & Syrij & Medi. his quoq; falcati currus erāt quinquaginta. Summa totius exercitus equites x l v millia, pedestris acies c c millia expleuerat. Hoc modo instructi, decem stadia procedunt: iussiq; subsistere armati hostem expectabant. Alexandri exercitū pauor, cuius causa non suberat, inuasit. quippe lymphati trepidare cœperunt, omnium pectora occulto metu percurrente. Cæli fulgor tempore æstiuo ardētī similis internitens, ignis præbuit speciem, flammæq; ex Darij castris splendere velut illatas temere præsidijs credebant. Quod si percussis Mazeus, qui præsidebat itineri, superuenisset, ingēs clades accipi potuit. Ille segnīs in eo quē occupauerat tumulto sedet, cōtentus nō laceffi.

30 xander cognito pauore exercitus, signū vt confisterent dari, ipsos arma deponere, ac leuare corpora iubet, admonēs nullam subiti causam esse

timoris: hostem procul stare. Tandem cōpotes
 sui, pariter arma & animos receperunt: nec quicq̄
 ex præsentiis tutius visum est, quàm eodē lo-
 co castra munire. Postero die Mazeus, qui cum
 5 delectis equitum in edito colle, ex quo Macedo-
 num prospiciebantur castra, cōfederat, siue me-
 tu, siue quia speculari modo iussus erat, ad Da-
 rium redijt. Macedones eū ipsum collem quē
 deseruerat, occupauerunt. nam & tutior plani-
 10 tie erat, & inde acies hostium, quæ in campo
 explicabatur, conspici poterat. Sed caligo, quā
 circā humidi effuderāt montes, vniuersam qui-
 dem rei faciem abstulit, cæterum agminū dis-
 crimina, atq; ordinem prohibuit perspici. Mul-
 15 titudo inundauerat campos, fremituq; tot mil-
 lium etiā procul stantium aures impleuerat.
 Fluctuari animo rex, & modo suum, modo Par-
 menionis consilium sera æstimatione perperis-
 dere: quippe eo ventum erat, vnde recipi exerci-
 20 tus nisi victor, aut sine clade non posset. Moue-
 bat etiā eum multitudo hostiū respectu pauci-
 tatis suæ gentis. Sed interdum reputabat, quan-
 tas res cum hac gente gessisset, quantoq; popu-
 los sudisset. Itaq; cū spes metum vinceret, peri-
 25 culosius bellū differre ratus, ne desperatio suis
 cresceret, dissimulato eo, mercenarium equitem
 ex Peonia præcedere iubet. Ipse phalāgem (si-
 cut antea dictum est) in duo cornua extēderat.
 Vtrunque cornu equites tegebant. Iamque niti-
 30 dior lux, discussa caligine, aciem hostiū ostēde-
 rat. Et Macedones siue alacritate, siue tēdō ex-
 pectationis ingētem pugnantium more edides

- re clamorem. Redditus & a Persis, nemora vallesq; circūiectas terribili sono impleuerat. Nec iam contineri Macedones poterant, quin cursu quoq; ad hostem contenderent. Melius adhuc
- 5 ratus in eodem tumulo castra munire, vallum iaci iussit. Strenueq; opere perfecto, in tabernaculum, ex quo tota acies hostiū conspiciebatur, successit. Tum vero vniuersa futuri discriminis facies in oculis erat. armis insignibus equi
- 10 viriq; splendebāt. & omnia intentiore cura preparari. Apud hostē sollicitudo Prætorū agmina sua interequitantium ostendebatur, ac pleuraq; inania, sicut fremitus hominum, equorum hiannitus, armorum internitentium fulgor, solis
- 15 citam expectatione mentem turbauerant. Igitur siue dubius animi, siue vt suos experiretur, cōsiliū adhibet, quid optimum factū esset exquirēs. Parmenio peritissimus inter duces artū belli, furto non prælio opus esse censebat: intē
- 20 pesti nocte opprimi posse hostes, discordes moribus, linguis: ad hæc & somno & improviso periculo territos, quādo in nocturna trepidatione coituros! At interdū primum terribiles occursum facies Scytharum, Bactrianorumq; hirta
- 25 illis ora, & intonsas comas esse. Præterea exitiam vastorum magnitudinem corporum, vanis & inanibus militem magis quàm iustis formidinis causis mouere: deinde tantam multitudinem circūfundi paucioribus posse. Non in Ciliciæ angustijs, & inuijs callibus, sed in aperta & lata planitie dimicandum fore. Omnes ferme Parmenioni assentiebāt. Polypercon haud

dubie in eo consilio positam victoriam arbitrabatur: quem intuens rex (nancq; Parmenionem nuper acrius q̄ vellet increpitum, rursus castigare non sustinebat) Latrunculorum, inquit, & furum ista solertia est, quam præcipitis mihi: quippe illorum votum vnicum est fallere. Meæ vero gloriæ semper aut absentia Darij, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar. palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat, q̄ victoriæ pudeat. Ad hæc illud quoq; accedit, Vigiliis agere Barbaros, & in armis stare, vt ne decipi quidē possint, comperit habeo. Itaq; ad præliū vos parate. Sic incitatos, ad corpora curāda dimisit. Darius illud quod Parmenio suaferat, hostem facturum esse coniectans, frenatos equos stare, magnamq; exercitus partē in armis esse, ac vigiliis intētiore cura seruari iusserat. Ergo ignibus tota eius castra fulgebant. Ipse cum ducibus propinquisq; agmina in armis stantiū circuibat, Solē & Martem, sacrumq; & æternum inuocans ignem, vt illis dignā vetere gloria, maiorumq; monumentis fortitudinem inspirarent. Et profecto si qua diuinæ opis auguria humana mente cōspici possent, deos stare secum: illos nuper Macedonum animis subitā incussisse formidinē: adhuc lymphatos ferri agiq; arma iaciētes. Expetere præfides Perfarum imperij deos debitas e vecordibus pœnas: nec ipsum ducē saniorē esse: quippe ritu ferarū prædam modo quā expeteret, intuētē, in perniciē quæ ante prædā posita esset, incurrit. Similis apud Macedones quoq; solici

tudo erat, noctemq; velut in ea certamine edito metu egerunt. Alexander non aliàs magis territus, ad vota & preces Aristandrū vocari iubet. Ille in candida veste verbenas manu præferens

5 capite velato, præibat preces regis, Ioue Mineruæq; victoriam propitiante. Tūc quidem sacrificio rite perpetrato, reliquum noctis acquietus in tabernaculum redijt. Sed nec somnū capere, nec quietem pati poterat. modo è iugo

10 montis aciem in dexterum Persarum cornu dimittere agitabat, modo recta frōte concurrere hosti, interdum hæsitare an potius in læuū torqueret agmen. tandem grauatum animi anxietate corpus altior somnus oppressit. Iamq; luce

15 orta duces ad accipienda imperia conuenerant, insolito circa prætorium silentio attoniti: quippe aliàs accersire ipsos, & interdum morantes castigare assueuerat. tunc ne vltimo quidem rerum discrimine excitatum esse mirabantur: &

20 non somno quiescere, sed pauore marcere credebant. non tamen quisquam e custodibus corporis intrare tabernaculum audebat, & iam tēpus instabat, nec miles iniussu ducis aut arma capere poterat, aut in ordines ire. Diu Parmenio cunctatus, cibū vt caperent ipsi, pronūciat. Iāq; exire necesse erat. tunc demū intrat tabernaculū, sapiusq; nomine compellatū, cum voce nō posset, tactu excitauit. Multa lux, inquit, est. Instructam aciem hostis admouit, tuus miles ad

30 huc inermis expectat imperiū. Vbi est vigor ille animi tui? nēpe excitare vigiles soles. Ad hæc Alexāder, Credis ne me prius somnum capere

potuisse, quæ exonerarem animū sollicitudine, que quietem morabatur? Signūque pugnae tuba dari iussit. Et cū in eadē admiratione Parmenio perseveraret, quod securus somnū cepisset, Minime, inquit, mirum est. Ego enim cum Darius terras videret, vicos excideret, alimenta corrūperet, potens mei non eram. Nunc vero quid metuas, cū acie discernere paret? Hercule votum meum implevit. sed huius quoque consilij ratio

10 postea reddetur. Vos ite ad copias, quibus quisque præest: ego iam adero, & quid fieri velim, exponam. Raro admodum admonitu amicorū, cum metus discriminis aderat, vti solebat. Tunc quoque munimento corporis sumpto, processit ad milites.

15 Haud aliās tam alacrem viderant regem: & vultu eius interrito, certam spem victoriæ augurabantur. Atque ille proruto vallo exire copias iubet, aciemque disponit. In dextero cornu locati sunt equites, quos agmina appellant. Præerat

20 his Clytus, cui iunxit Philotæ turmas, cæterosque præfectos equitum lateri eius applicuit. Ultima Meleagri ala stabat, quam Phalanx sequebatur. Post Phalangem Argyraspides erant. His Nicanor Parmenionis filius præerat, in subsidijs

25 cum manu sua Cenos, post eum Horestes, Lyncestaque. Post illos Polypercō dux peregrini militis, huius agminis Amyntas princeps erat. Philagus Balacros regebat, in societate nuper ascitus. Hæc dexteri cornu facies erat. In lævo

30 Craterus Peloponensium equites habebat, Acheorumque & Locrensiū & Malleonensium turmis sibi adiunctis, hos Thessali equites clau-

debant. Philippo duce peditum acies equitatu
 tegebatur. frons leui cornu hæc erat. Sed ne cir-
 cūri posset a multitudine, vltimum agmen va-
 lida manu cinxerat. Cornua quoq; subsidijs fir-
 5 mauit, non recta fronte, sed a latere positis: vt si
 hostis circunuenire aciem tentasset, parata pu-
 gnæ forent. Hi Agriani erant, quibus Attalus
 præerat, adiunctis sagittarijs Cretensibus. Vlti-
 mos ordines auertit a fronte, vt totam aciem
 10 orbe muniret. Illyrici hi erant, adiuncto mili-
 te mercede conducto. Thracas quoq; simul ob-
 iecerat leuiter armatos: adeoque aciem versatis-
 lem posuit, vt qui vltimi stabant, ne circuiren-
 tur, verti tamen, & in frontem circūagi possent.
 15 Itaq; non prima quàm latera, non latera muni-
 tiora fuere quàm terga. His ita ordinatis præ-
 cipit, vt si falcatos currus cum fremitu Barbari
 emitterent, ipsi laxatis ordinibus impetum oc-
 currentium silentio exciperent, haud dubius si-
 20 ne noxa trāscursuros, si nemo se opponeret. Sin
 autem sine fremitu immisissent, eos ipsi clamo-
 re terrerent, pauidosq; equos telis vtrinq; suffo-
 derēt. Qui cornibus præerāt, extendere ea iussi,
 ita vt nec circūuenirentur si arctius starēt, nec
 25 tamen vltimā aciem exinanirent. Impedimen-
 ta cum captiuis, inter quos mater liberiq; Darij
 custodiebātur, haud procul ab acie in edito col-
 le cōstituit, modico præsidio relicto. Læuū cor-
 nu, sicut aliās, Parmenioni tuēdum datum. Ipse
 30 in dextro stabat. Nondum ad teli iactum per-
 uenerant, cum Bion quidam transfuga, quanto
 maximo cursu potuerat, ad regē peruenit, nun-

cians murices ferreos in terram defodisse Dariū
 quā hostem equites emissurū esse credebatur: no-
 tatumque certo signo locum, vt fraus euitari a
 suis posset. Afferuari transfuga iusso, duces con-
 5 uocat, expositoq; quod nunciatum erat, monet
 vt regionem monstratam declinent, equitemq;
 periculum edoceant. Cæterum hoc tandem ex-
 ercitus exaudire non poterat, vsum aurium in-
 tercipiente fremitu duorum agminum. Sed in
 10 cōspectu omnium duces & proximum quemq;
 interequitans alloquebatur, Emensis tot terras,
 in spem victorię, de qua dimicandum foret, hoc
 vnum superesse discrimē. Granicum hic amnē,
 Cilicięq; montes, & Syriam Aegyptumq; præ-
 15 euntibus raptas, ingentia spei glorięq; incita-
 menta referebat: reprehēsos ex fuga Persas pu-
 gnaturos, quia fugere nō possent: tertium diem
 iam metu exanguis, armis suis oneratos, in eo-
 dem vestigio hærere: nullum desperationis illo-
 20 rum maius indiciū esse, quàm quod vrbes, quod
 agros suos vrerent, quicquid non corrupissent,
 hostium esse confessi. Nomina vero vana gentiū
 ignotarum ne extimescerent. neq; enim ad bel-
 li discrimen pertinere, qui ab his Scythæ, qui-
 25 ve Cadusij appellentur. ob id ipsum, quòd igno-
 ti essent, ignobiles esse. nunquam ignorari viros
 fortes, at imbelles ex latebris suis erutos, nihil
 præter nomina afferre. Macedones virtute asse-
 cutos, ne quis toto orbe locus esset, qui tales vi-
 30 ros ignoraret. Intuerentur Barbarorum incon-
 ditum agmē. alium nihil præter iaculum habere,
 alium funda saxa librare. paucis iusta arma

- esse: itaq; illinc plures stare, hinc plures dimicaturus. nec postulare se vt fortiter capefferēt prælium, ni ipse cæteris fortitudinis fuisset exemplum: se ante prima signa dimicaturum: spõdere, pro se quot cicatrices, totidem corporis decora. scire ipsos, vnum penè se præde communis exortem, in illis colendis ornãdisq; vsurpare viatorix præmia. hæc se fortibus viris dicere. si qui dissimiles eorum essent, illa fuisse dicturum,
- 10 peruenisse eò, vnde fugere non possent: tot terrarum spatia emensis, tot omnibus montibusq; post tergum obiectis, iter in patriam & Penates manu esse faciendũ. Sic duces, sic proximi militũ instructi sunt. Darius in læuo cornu erat,
- 15 magno agmine suorum delectis equitum pedumq; stipatus: contẽpseratq; paucitatẽ hostis, vanã aciem esse extentis cornibus ratus. Cæterum sicut curru eminebat, dextera læuaq; ad circumstantium agmina oculos manusque circum-
- 20 ferens, Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc aluit, illinc claudit Hellespontus, paulo ante domini, iam non de gloria, sed de salute, & (quod saluti præponitis) de libertate pugnandum est. hic dies imperium, quo nullum amplius vidit
- 25 ætas, aut constituet, aut finiet, apud Granicum minima virium parte cum hoste certauimus. In Cilicia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni Tigris atq; Euphrates erant. Ventum est eo, vnde pulsus ne fugæ quidem locus est. Omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt. Non incolas suos vrbes, non cultores habent terræ. Coniuges quoque & liberi

- sequuntur hanc aciem, parata hostibus præda, nisi pro charissimis pignoribus corpora opponimus. Quod mearū fuit partium, exercitum, quem pene immēsa planicies vix caperet, com-
- 5 parauit: equos, arma distribuit: commeatus, ne tantæ multitudinī deessent, prouidit: locum in quo acies explicari posset, elegit. Cætera in vestra potestate sunt. Audete modo vincere, famāq; infirmissimum aduersus fortes viros telum, con-
- 10 temnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis: quæ ubi primum impetum effudit, velut quædam animalia amisso aculeo torpet. Hi vero campi deprehēdere paucitatem, quam Ciliciæ montes absconderant. Videtis ordines
- 15 raros, cornua extenta, mediā aciem vanā & exhaustam. Nam vitimi, quos locauit auersos, terga iam præbent. obteri me hercule equorū vngulis possunt, etiam si nil præter falcatos currus emiserō. & bello vicerimus, si vincimus præ-
- 20 lio. Nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illinc Tigris prohibet inclusos: & quæ antea pro illis erant, in contrarium conuersa sunt. Nostrum mobile & expeditum agmen est, illud præda graue. Implicatos ergo
- 25 spolijs nostris trucidabimus, eademq; res & causa victoriæ erit, & fructus. Quod si quem e vobis nomen gentis mouet, cogitet Macedonum illic arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis inuicem hausimus, & semper grauior in
- 30 paucitate iactura est. Nam Alexander quantumcunque ignauis & timidus videri potest, vnū animal est, & si quid mihi creditis, temera

rium & vecors adhuc nostro pauore quàm sua
 20 virtute foelicius. Nihil autem potest esse diutur-
 20 num, cui nõ subest ratio. Licet foelicitas aspira-
 20 re videatur, tamen ad vltimum temeritati non
 50 sufficit. Præterea breues & mutabiles vices re-
 20 rum sunt, & fortuna nunquã simpliciter indul-
 get. Forsitan ita dij fata ordinauerunt, vt Persa-
 rum imperium, quod secundo cursu per ccxxx
 annos ad summum fastigium euexerāt, magno
 10 motu concuterent magis quàm affligerent, ad-
 20 monerentque nos fragilitatis humanæ, cuius ni-
 20 mia in p̄speris rebus obliuio est. Modo Græcis
 vltro bellum inferebamus, nunc in sedibus no-
 stris propulsamus illatum. Iactamus inuicem va-
 15 rietate fortunæ. Videlicet imperium, quod mu-
 tuo affectamus, vna gens non capit. Cæterum
 etiam si spes non subesset, necessitas tamen sti-
 mulare deberet. ad extrema peruentum est. Ma-
 trem meam, duas filias, Ochum in spem huius
 20 imperij genitum, illos principes, illam sobolem
 regię stirpis, duces vestros regum instar, vinctos
 habet. Nisi quod in vobis est, ipse ego maiore
 parte captiuus sum. Eripite viscera mea ex vin-
 culis, restituite mihi pignora, pro quibus ipse
 25 mori non recuso. Parentem, liberos (nam coniu-
 gem in illo carcere amisi) credite nunc omnes
 extendere ad vos manus, implorare patrios de-
 os: opem vestram, misericordiã, fidem exposce-
 re, vt seruitute, vt compedibus, vt precario vi-
 30 ctu ipsos liberetis. An creditis æquo animo ijs
 seruire, quorum reges esse fastidiunt? Video ad-
 moueri hostium aciem: sed quo propius discris-

men accedo, hoc minus his quę dixi, possum esse
 contentus. Precor vos per deos patrios, æternę
 numq; ignem qui præfertur altaribus, fulgoręq;
 solis intra fines regni mei orientis, per æternam
 5 memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydisq;
 imperium primus in Persidem intulit, vindica-
 te ab vltimo dedecore nomen gentemq; Persa-
 rum. Ite alacres, & spe pleni, vt quam gloriam
 accepistis a maioribus vestris, posteris relinqua-
 10 tis. In dextris vestris iam libertatē, opem, spem
 futuri temporis geritis. Effugit mortē quisquis
 contempserit, timidissimum quemq; consequi-
 tur. Ipse non patrio more solum, sed etiam vt
 conspici possim, curru vehor: nec recuso quo mi-
 15 nus imitemini me, siue fortitudinis exemplum,
 siue ignauię fuero. Interim Alexāder (vt est de-
 monstratum a transfuga) cum insidiarum locum
 circuitet, & Dario, qui leuum cornu tuebatur,
 occurreret, agmen obliquū incedere iubet. Da-
 20 rius quoq; eodem suum obuertit, Besso admoni-
 to, vt Massagetes equites in leuum Alexandri
 cornu inuehi iuberet. Ipse ante se falcatos cura-
 rus habebat, quos signo dato vniuersos in hostē
 effudit. Ruebāt laxatis habenis aurigę, quò plu-
 25 res nondum satis prouiso impetu obtererent.
 Alios ergo hastę multum supra temones emi-
 nentes, alios ab vtroq; latere dimissę falces la-
 cerauerunt. Nec sensim Macedones cedebant, sed
 effusa turbauerant fuga ordines. Mazeus quoq;
 30 percussis metum incussit, mille equitibus ad diri-
 piēda hostis impedimēta circūuehi iussis, ratus
 captiuos quoq; qui simul asseruabantur, ruptu-

ros vincula, cum suos appropinquantes vidis-
 sent. Non sefellerat Parmenionem, qui in leuo
 cornu erat. Propere igitur Polydamanta mittit
 ad regem, qui & periculum ostenderet, & quid
 5 fieri iuberet conluleret. Ille audito Polydaman-
 te, abi, nuncia, inquit, Parmenioni, si acie viceri-
 mus, non nostra solum nos recuperaturos, sed
 omnia que hostium sunt, occupaturos. Proinde
 non est quod quicquam virium subducat ex acie.
 10 Sed vt me & Philippo patre dignum est, con-
 tempto sarcinarum damno fortiter dimicet. In-
 terim Barbari impedimenta turbauerat, caesisq;
 plerisque custodum, captiui vinculis ruptis, quic-
 quid obuium erat quo armari possent, rapiunt,
 15 & aggregati suorum equitibus, Macedonas an-
 cipiti circumuentos malo inuadunt, lætiq; circa
 Sysigambim, vicisse Darium, ingenti cæde pro-
 stratos hostes, ad vltimum etiam impedimen-
 tis exutos esse nunciant: quippe eandem fortu-
 20 nam vbiq; esse credebant, & victores Persas ad
 prædam discurrisse. Sysigambis hortantibus ca-
 ptiuus vt animum a mœrore alleuaret, in eodẽ
 quo antea fuit, perseverauit. Nõ vox vlla exci-
 dit ei, non oris color vultusve mutatus est, sed
 25 sedit immobilis, credo præcoce gaudio verita-
 fortunam iritare, adeo vt quid mallet, intuen-
 tibus eam fuerit incertum. Inter hæc Amyntas
 præfectus equitum Alexandri cum paucis tur-
 30 mis opem impedimentis laturus aduenerat, &
 incertum suo ne consilio, an regis imperio. sed
 non sustinuit Caucasiorum Scytharumq; impe-
 tum: quippe vix tentato certamine effugit ad

regem, amifforum impedimentorum teftis ma-
 gis quàm vindex . Iam confilium Alexandri vi-
 cerat dolor: & ne cura recuperandi fua, militem
 a prælio auerteret, nõ immerito verebatur. Ita
 5 que Areten ducem haftatorũ, quos Sariffopho-
 ros vocabãt, aduerfus Scythas mittit. Inter hæc
 currus, qui circa prima figna turbauerãt aciem,
 in Phalangem inuecti erant. Macedones confir-
 matis animis in medium agmen accipiunt. Val-
 10 lo fimilis acies erat. iunxerãt haftas, & ab vtro-
 que latere temere incurrentiũ ilia fuffodiebant.
 circuire deinde currus, & propugnatores præ-
 cipitare cœperunt. Ingens ruina equorum auris-
 garumq; aciem compleuerat . Hi territi regi nõ
 15 poterant, qui crebra iactatione ceruicũ nõ iu-
 gum modo excufferant, fed etiã currus euers-
 terant. vulneratĩ interfectos trahebant. nec con-
 fiftere territi, nec progredi debiles poterãt. Pau-
 cæ tamen euafere quadrigæ in vltimam aciem,
 20 ijs quibus inciderunt, miserabili morte confum-
 ptis. quippe amputata virorum membra humi
 iacebant, & quia calidis adhuc vulneribus abe-
 rat dolor, trunci quoque & debiles arma non
 omittebant donec multo fanguine effufo exani-
 25 mati procumberent . Interim Aretes, Scytharum,
 qui impedimẽta diripiebant, duce occifo,
 grauius territis inftabat . Superuenere deinde
 miffi a Dario Bactriani, pugneq; vertere fortu-
 nam . Multi ergo Macedonũ primo impetu
 30 obrĩti fũt, plures ad Alexandrum refugerũt.
 Tum Perfæ clamore sublato, qualem victores
 folent edere, ferociter in hoftem quã vbique

profligatum incurrunt. Alexāder territos castis
 gare, adhortari: praelium, quod iam elanguerat,
 solus accendere: confirmatisq; tandem animis
 ire in hostem iubet. Rarior acies erat in dexte
 5 ro cornu Persarum. nanq; inde Bactriani deces
 serant ad opprimenda impedimenta. Itaq; Alex
 xander laxatos ordines inuadit, & multa cæde
 hostium inuehitur. At qui in læuo cornu erant
 Perse, spe posse eum includi, agmen suum a ter
 10 go dimicantis opponūt. Ingensq; periculum in
 medio hærens adisset, ni equites Agriani calca
 ribus subditis circumfusos regi Barbaros adorti
 essent, auersosq; cædendo in se conuerti coëgis
 sent. Turbata erat vtraque acies. Alexander à
 15 fronte & à tergo hostem habebat: qui auerso ei
 instabant, & ab Agriani militibus premeban
 tur, & Bactriani impedimentis hostium dire
 ptis reuersi, ordines suos recuperare non pote
 rant. plura simul abrupta a cæteris agmina.
 20 vbiq; alium alij fors miscuerat, dimicabat.
 duo reges iunctis prope agminibus prelium ac
 cendebant. Plures Persæ cadebant, par ferme
 vtrinq; numerus vulnerabatur. Curru Darius,
 Alexander equo vehebatur. Vtrinq; regem de
 25 lecti tuebantur, sui immemores: quippe amisso
 rege nec volebant salui esse, nec poterant. Nam
 ante oculos sui quisq; regis mortem occumbere
 ducebant egregium. Maximum tamen pericu
 lum adibat, qui maxime tuebatur: quippe sibi
 30 quisque cæsi regis expetebat decus. Cæterum si
 ue ludibrium oculorū, siue vera species fuit, qui
 circa regem Alexandrum erant, vidisse se credi

derunt paululum super caput regis placide volantem aquilam, nec sonitu armorū, nec gemitu morientium territam: diuque circa equum Alexandri pendenti magis quam volāti similis apparuit. Certe vates Aristander alba veste indutus, & dextera præferens lauream, militibus in pugnam intentis auem monstrauit, haud dubiū victoriæ auspiciū. Ingens ergo alacritas ac fiducia paulo antè territos accendit ad pugnam, utiq; postea quā auriga Darij, qui ante ipsum sedens equos regebat, hasta transfixus est. Nec aut Persę aut Macedones dubitauerunt, quin ipse rex esset occisus. Lugubri ergo ululatu & incondito clamore gemituq; totam fere aciem adhuc æquo Marte pugnantium turbauerunt. Cognati Darij & armigeri, leuūq; tuentes cornu, in fugam effusum destituerant currū, quem a dextera parte stipati in mediū agmen receperunt. Dicitur Acinace stricto Darius dubitasse, an fugæ dedecus honesta morte vitaret. Sed eminēs curru, nondum omnem suorū aciem prælio excedentem destituere erubescerebat: dumq; inter spem & desperationem hæsitat, sensim Persę cedebant, & laxauerant ordines. Alexāder mutato equo, quippe plures fatigauerat, resistentium aduersa ora fodiebat, fugientium terga. Iamq; non pugna, sed cædes erat. Cum Darius quoq; currum suum in fugam vertit, hærebat in tergis fugientium victor: & prospectum oculorum nubes pulueris, quæ ad cælū ferebatur, abstulerat. Ergo haud secus quā in tenebris errabant, ad sonitum notę vocis vt signum subinde

- coeuntes. Exaudiebātur tantum strepītus habē-
 narum, quibus equi currum trahentes identidē
 verberabantur. hęc sola fugientis vestigia exces-
 pta sunt. At in leuo Macedonū cornu, quod Par-
 5 menio (sicut ante dictum est) tuebatur, longe
 alia fortuna vtriusque partis res gerebatur. Mas-
 zeus cum omni suorū equitatu vehementer in-
 uectus vrgebat Macedonum alas. Iamq; abun-
 dās multitudine aciem circūuehi cōperat, cum
 10 Parmenio equites nunciare iubet Alexādro, in
 quo discrimine ipsi essent, nisi mature subueni-
 retur, non posse sisti fugam. Iam multum viā
 processerat rex imminens fugientium tergis, cū
 a Parmenione tristis nuncius venit: refrenare
 15 equos iussit, qui vehebantur. agmen constitit.
 Frendente Alexandro eripi sibi victoriam e ma-
 nibus, & Dariū foelicius fugere, quā sequi se,
 interim ad Mazeum superati regis fama perue-
 nerat. Itaq; quāquā validior erat, fortuna tamen
 20 partium territus, percussis languidius instabat.
 Parmenio ignorabat quidem causam sua spōte
 pugne remissę, sed occasione vincēdi strenue est
 vsus. Thessalos equites ad se vocari iubet. Ecs-
 quid, inquit, videtis istos, qui ferociter modo in-
 25 stabāt, pedē referre, subito pauore perterritos?
 Nimirum nobis quoq; regis nostri fortuna vin-
 cit, omnia Persarū cæde strata sunt, quid cessa-
 tis? an ne fugientibus quidem pares estis? Vera
 dicere videbatur, & spes lāguentes quoq; erexe-
 30 rat: subditis calcaribus prouere in hostem: & il-
 li iam non sensim, sed citato gradu recedebant,
 nec quicquam fugæ nisi quod terga nondū ver-

terant, deerat. Parmenio tamen ignarus quænam
 in dextero cornu fortuna regis esset, repressit
 suos. Mazeus dato fugæ spatio, non recto itinere,
 sed maiore & ob id tutiore circuitu Tigrim
 5 superat, & Babyloniam cum reliquijs deuicti exerci-
 citus intrat. Darius paucis fugæ comitibus ad
 Lycum amnem contēderat: quo traiecto, dubi-
 tavit an solueret pontem: quippe hostē iam as-
 fore nunciabatur. Sed tot millia suorum, quæ non
 10 dum ad amnem peruenerāt, ponte recito prædā
 hostis fore videbat. Abeuntem, cum intactū sine-
 ret pontē, dixisse constat, Malle se insequentibus
 iter dare, quā auferre fugientibus. Ipse ingens spa-
 tiū fuga emensus, mediā fere nocte Arbella per-
 15 uenit. Quis tot ludibria fortunæ, ducū agminūque
 cædem multiplicē, deuictorū fugam, clades nūc
 singulorum, nunc uniuersorū, aut animo assequi
 queat, aut oratione cōplecti? Propemodū seculi
 res in vnum illum diem fortuna cumulauit. Alij
 20 quā breuissimū patebat iter, alij diuersos saltus
 & ignotos sequentibus calles petebant. Eques
 pedesque cōfusi, sine duce, armatis inermes, inte-
 gris debiles implicabantur. Deinde misericor-
 dia in metum versa, qui sequi non poterant, in-
 25 ter mutuos gemitus deferebantur. Sitis præci-
 pue fatigatos & saucios exurebat, passimque
 omnibus vijs prostrauerāt corpora, præterfluen-
 tem aquam hianti ore captātes: quam cum diu
 auidi turbidā hausissent, tendebātur extemplo
 30 præcordia premente limo, resolutisque & torpē-
 tibus mēbris, cum superuenisset hostis, nouis vul-
 neribus excitabātur. Quidam occupatis proxijs

mis riuus diuenterant longius, vt quicquid occul-
 ti humoris vsquam manaret, exciperet. Nec vlti-
 ma adeo auia & sicca lacuna erat, quæ vestiganti-
 um sitim falleret. E proximis vero itinere vicis
 5 senū vlulatus, sceminarūq; exaudiebantur, Bar-
 baro ritu Dariū adhuc regem clamantium.
 Alexander (vt supra dictum est) inhibito suorū
 cursu, ad Lycum amnem peruenerat, vbi ingēs
 multitudo fugiētium onerauerat pōtem, & ple-
 10 ricq; cum hostis vrgeret, in flumen se præcipitas
 uerant, grauesq; armis, & prælio ac fuga defati-
 gati, gurgitibus hauriebantur. Iamq; non pons
 modo fugiētes, sed ne amnis quidem capiebat,
 agmina sua improuidę fugæ subinde cumulan-
 15 tes: quippe vbi intrauit animos pauor, id solum
 metuunt, quod primum formidare cœperunt.
 Alexander instantibus suis ne impune abeuntē
 hostem inde permetteret sequi: hebetia tela esse,
 & manus fatigatas, tantoq; cursu corpora ex-
 20 hausta, & præceps in noctem diei tempus caus-
 satus est. Reuera de leuo cornu, quod adhuc in
 acie stare credebat, sollicitus, reuerti ad ferendā
 opem suis statuit. Iamq; signa conuerterat, cum
 equites a Parmenione missi illius quoque partis
 25 victoriam nunciant. Sed nullū eo die maius pe-
 riculum fuit, quàm dū copias reducit in castra.
 Pauci cum & incōpositi sequebantur ouātes vi-
 ctoria: quippe omnes hostes aut in fugam effu-
 sos, aut in acie credebant cecidisse, cum repente
 30 ex aduerso apparuit agmē equitum, qui primo
 inhibuere cursum, deinde Macedonum pauci-
 tate conspecta, turmas in obuios concitauerūt.

- Ante signa rex ibat dissimulato magis periculo
quàm spreto. Nec defuit ei perpetua in dubijs
rebus foelicitas. namq; præfectum equitatus auis
dum certaminis, & ob ipsum incautius in se ru-
5 entem, hasta trāsfixit. Quo ex equo lapso, pro-
ximum, ac deinde plures eodem telo confodit.
Inuasere turbatos amici quoq;: nec Persæ inulti
cadebant. quippe nō vniverſe acies, quàm hę tu-
multuariæ manus vehemētius iniere certamen.
- 10 Tandem Barbari, cum obscura luce fuga tutior
videretur esse, quàm pugna, diuersis agminibus
abiere. Rex extraordinario periculo defunctus
incolumes suos reduxit ad castra. Cecidere Per-
sarum, quorum numerum victores finire potue-
15 runt, millia xl. Macedonum minus quàm ccc
desyderati sunt. Cæterum hanc victoriã rex ma-
iore ex parte virtuti quàm fortunę suæ debuit.
animo, non (vt antea) loco vicit. Nam & aciem
peritissime instruxit, & promptissime ipse pu-
20 gnauit, & magno consilio iacturam sarcinarum
impedimentorumq; contempsit. cū in ipsa acie
summum rei videret esse discrimen, dubioq; ad-
huc pugnae euentu, pro victore se gessit: percul-
sos deinde hostes fudit: fugiētes, quod in illo ar-
25 dore animi vix credi potest, prudentius quàm
avidius persecutus est. Nā si parte exercitus ad-
huc in acie stante, instare cedētibus perseueras-
set, aut sua culpa victus esset, aut aliena virtute
vicisset. Iam si multitudinē equitum occurren-
30 tium extimuisset victor, aut foede fugiendū, aut
miserabiliter cadēdum fuit. Nec duces quidem
copiarum sua laude fraudandi sunt: quippe vul-

nera quæ quisque exceptit, indicia virtutis sunt. Ephestionis brachiū hasta ictum est. Perdicas, ac Cenos & Menidas sagittis propè occisi. Et si vero æstimare Macedonas, qui tunc erant, volumus, fatebimur & regem talibus ministris, & illos tanto rege fuisse dignissimos,

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Quintus.

5 **D** Væ interim ductu imperioꝝ Alexandri vel in Græcia, vel in Illyricis ac Thracia gesta sunt, si quæque suis temporibus reddere voluero, interrumpendæ sunt res Asiæ, quas utique ad fugam, mortemq; Darius

10 vnuerfas in conspectu dari, & sicut inter se cohærent tempore, ita opere ipso coniungi, haud paulo aptius videri potest. Igitur ante, quæ prælio apud Arbellam coniuncta sunt, ordiar dicere. Darius media fere nocte Arbellam perue-

nit, eodēq; magnæ partis amicorū eius ac mili-
 tum fugam fortuna compulerat: quibus conuo-
 catis exponit haud dubitare se, quin Alexander
 celeberrimas vrbes agrosque omni copā rerum
 5 abundantes petiturus esset, prædam opimā pa-
 ratamq; ipsum & milites eius spectare. Id suis
 rebus tali in statu salutē fore, quippe se deferta
 cum expedita manu petiturum. Ultima regnī
 adhuc intacta esse, inde bello vires haud ægre
 10 reparaturū. Occuparet sane Gazam auidissima
 gens, & ex longa fame satiaret se auro, mox fu-
 tura prædæ sibi: didicisse vsu pretiosam supelle-
 ctilē, pellicescq;, & Spadonū agmina nihil aliud
 fuisse quā onera & impedimenta. Eadem tra-
 15 hentem Alexandrū, quibus antea vicisset, infe-
 riorē fore. Plena omnibus desperationis vide-
 batur oratio: quippe Babylonīā urbem opulen-
 tissimā dedi cernentibus, iam Susam, iam cæte-
 ra ornamenta regnī, causamq; belli victorē oc-
 20 cupaturū. At ille docere pergit, non speciosa di-
 ctu, sed vsu necessaria in rebus aduersis sequēda
 esse. Ferro geri bella, non auro: viris, non urbium
 tectis: omnia sequi armatos. Sic maiores suos
 25 recuperasse fortunā. Igitur siue confirmatis eos-
 rum animis, siue imperium magis quā consi-
 lium sequentibus, Mediæ fines ingressus est.
 Paulo post Alexandro traditur Arbella regia
 supellectili Darijque gaza repleta. quatuor mili-
 30 lia talentū fuere, præterea pretiosæ vestes, to-
 tius (vt supra dictum est) exercitus opibus in il-
 lam sedem congestis. Ingruentibus deinde mor-

- bis, quos odor cadaverum totis iacentium campis vulgauerat, maturius castra mouit. Euntibus a parte leua Arabia odorum fertilitate nobilis regio, cāpestre iter est. Inter Tigrim & Eu-
 5 phratem iacentia tam vberi & pingui solo sunt, vt a pastu repelli pecora dicantur, ne satietas perimat. Causa fertilitatis est humor qui ex vtroque amne manat, toto fere solo per venas aquarū resudante. Ipsi amnes ex Armenia mon-
 10 tibus profluunt, & magno deinde aquarū diuortio iter qđ cōepere percurrunt. Duo millia & distadia emensū sunt, qui amplissimū interuallum circa Armeniae mōtes notauerūt. Iidem cū Mediae & Gordianorū terras secare cōeperunt, pau-
 15 latim in arctius coeunt: & quo longius manāt, hoc angustius inter se spatium terrę relinquunt. Vicini maxime sunt his cāpis, quos incolę Mesopotamiā vocant. Mediam nanq; ab vtroq; latere concludunt. Iidem per Babyloniorū fines
 20 in rubrum mare prorūpunt. Alexander quartis castris ad Memnium vrbem peruenit. Cauerna ibi est, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit, adeo vt satis constet Babylonios muros ingētis operis, huius fontis bitumine interlitos
 25 esse. Cæterum Babyloniam procedenti Alexandro, Mazeus, qui ex acie in vrbē eam cōfugerat, cum adultis liberis supplex occurrit, vrbē seq; dedens. Gratus aduentus eius fuit regi, quippe magni operis futura erat obsidio tā munitæ vr-
 30 bis. Ad hęc vir illustris, & manu prōptus, fama; que etiā proximo prælio celebris, & cæteros ad deditiōem sui incitaturus exemplo videbatur.

Igitur hunc quidem benigne cū eius liberis excepit. Cæterum quadrato agmine, quod ipse ducebat, velut in acie irent, ingredi suos iubet. Magna pars Babyloniorum constiterat in muris,

 5 auida cognoscendi nouum regem. Plures obuiā egressi sunt: inter quos Bagophanes arcis & regis pecuniæ custos, ne studio a Mazeo vinceretur, totum iter floribus coronisque cōstrauerat, argenteis altaribus ab utroque latere dispositis,

 10 quæ non thure modo, sed omnibus odoribus cum mulauerat. Eum dona sequebātur, greges pecorum; equorumq;: leones quoque. & pardales canes præferabantur, Magi deinde suo more patrium carmen canentes. Post hos Chaldæi, Babyloniorumq; non vates modo, sed etiam artifices cū fidibus sui generis ibāt. Laudes duorum regum canere soliti. Chaldæi syderum motus, &

 15 stas temporum vices ostendere. Equites deinde Babylonij suo atq; equorum cultu ad luxuriam magis q̄ ad magnificentiam exacto, vltimi ibant. Rex armatis stipatus, oppidanorum turbam post vltimos pedites ire iussit. Ipse cū curru urbem, ac deinde regiam intrauit. Postero die supellectilem Darij, & omnem pecuniā

 20 recognouit. Cæterum ipsius vrbis pulchritudo ac vetustas non regis modo, sed etiam omnium oculos in semet haud immerito cōuertit. Semiramis eam condiderat, vel (vt pleriq; credidere) Belus: cuius regia ostenditur. Murus instructus

 30 laterculo coctili, bitumine interlitus, spatium xxx & duorum pedum latitudinem amplectitur, quadrigæ inter se occurrentes sine periculo

- commeare dicuntur. Altitudo muri c cubitorū
 eminet spatio. Turres dens pedibus quā mū-
 rus altiores sunt. Totius operis ambitus cccl.
 xviii stadia complectitur. singulorum stadi-
 5 rum structuram singulis diebus perfectam esse
 memoriæ proditum est. Aedificia non sunt ad-
 mota muris, sed fere spatium vnus iugeris ab-
 sunt. Ac ne totam quidem urbem tectis occu-
 pauerūt. per x c stadia habitabatur, nec omnia
 10 continua sunt, credo, quia tutius visum est plu-
 ribus locis spargi. Cætera serunt coluntq; vt si
 externa vis ingruat, obsessis alimenta ex ipsius
 urbis solo subministrēt. Euphrates interfluit, ma-
 gnæq; molis crepidinibus coerctetur. Sed omniū
 15 operum magnitudinem circūueniunt cauernæ
 ingentes in altitudinem pressæ ad accipiendū
 impetum fluminis: quod vbi appositæ crepidi-
 nis fastigium excessit, urbis tecta corripere, ni-
 si essent specus lacusq; qui exciperent. Coctili
 20 laterculo structi sunt: totū opus bitumine astrin-
 gitur. Pons lapideus flumini impositus iungit
 urbem. hic quoq; inter mirabilia Orientis ope-
 ra numeratus est: quippe Euphrates altum li-
 mum vehit, quo penitus ad fundamenta iacien-
 25 da egesto, vix sufficiendo operi firmum reperit
 unt solum. Arenæ autem subinde cumulatae,
 & saxis quibus pons sustinetur, annexæ, moran-
 tur amnem, qui retentus, acrius q̄ si libero cur-
 su mearet, illiditur. Arcē quoq; ambitu x x sta-
 30 dia complexam habent: x x x pedes in terram
 turrium fundamēta demissa sunt: ad lxxx sum-
 mum munimenti fastigiū peruenit. Super arce

vulgatum Græcorum fabulis miraculum, pen-
 files horti sunt, summam murorum altitudinē
 æquantes, multarumq; arborum vmbra & pro-
 ceritate amœni. Saxo Pylæ, quę totum onus suf-
 tinēt, instructæ sunt. Super Pylas lapide qua-
 drato solum stratum est, patiens terræ quam al-
 tā iniiciunt, & humoris quo rigant terras: adeo-
 que validas arbores sustinent moles, vt stipites
 earū VIII cubitorū spatiū crassitudine æquent,
 10 in L pedum altitudinem emineant, & frugifera
 sint, vt si terra sua alerētur. Et cum vetustas
 non opera solum manu facta, sed etiam ipsam
 naturam paulatim exedendo perimat, hæc mo-
 les, quæ tot arborum radicibus premitur, tantis
 15 que nemoris pondere onerata est, inuiolata du-
 rat: quippe x x lati parietes sustinent, x i pedū
 interuallo distantes, vt procul visentibus syluæ
 montibus suis imminere videantur. Syriæ regē
 Babylonix regnantem hoc opus esse molitum
 20 memoriæ proditū est, amore coniugis victum,
 quæ desiderio nemorū syluarumq; in cæpestris
 bus locis virum cōpulis amœnitatem naturæ
 genere huius operis imitari. Diutius in hac vrbē
 be q̄ vsquā constitit rex, nec vllus locus discipli-
 25 næ militari magis nocuit. Nihil vrbis eius cor-
 ruptius moribus, nec ad irritandas illicitasq;
 immodicas voluptates instructius. Liberos con-
 iugesq; cū hospitibus stupro coire, modo pretiū
 flagitij detur, parentes maritq; patiuntur. Con-
 30 iugales ludi tota Perside regibus purpuratisque
 cordi sunt. Babylonij maxime in vinū, & quæ
 ebrietatē sequuntur, effusi sunt. Fœminarū con-

- uiuia ineūtium in principio modestus est habi-
 tus: deinde summa quæq; amicula exuunt, pau-
 latimq; pudorem prophanant. Ad vltimū opus
 (honus auribus habitus sit) ima corporum vela-
 5 mēta proiciūt: nec meretricū hoc dedecus est,
 sed matronarum virorumq;, apud quos comi-
 tas habetur vulgari corporis vilitas. Inter hæc
 flagitia exercitus ille domitor Asiæ per xxxiiii
 dies saginatus, ad ea quæ sequebantur discris-
 10 mina haud dubie debiliior futurus fuit, si hostē
 habuisset. Cæterum quo minus damnum senti-
 rent, identidem incremento nouabantur. Nam
 que Amyntas Andromoni ab Antipatro Maces-
 donum peditum sex millia abduxit, D præterea
 15 eiusdem generis equites, cum his D C Thracas,
 adiunctis peditibus suæ gentis III millibus &
 D: & ex Peloponeso mercenarius miles ad qua-
 tuor millia aduenerant cum CCC L XXX militi-
 bus. Idem Amyntas adduxerat L principum
 20 Macedoniae liberos adultos, ad custodiã corpo-
 ris: quippe inter epulas hi sunt ministri, iidemq;
 equos ineunti prælium admovent, venantemq;
 comitantur, & vigiliarum vices ante cubiculi
 fores seruant, magnorumq; præfectorum & du-
 25 cum hæc incrementa sunt & rudimenta. Igitur
 atci Babylonie rex Agathone præsidere iusso,
 cum DCC Macedonum, CCCq; mercede condu-
 ctis, prætores, qui regioni Babylonie & Cilicie
 præessent, Menetam & Apollodorum reliquit.
 30 his duo millia, peditum dat cum mille talentis.
 Vtriq; præceptum, vt in supplementum mili-
 tes legerent. Mazeum trās fugam Satrapea Bæ

byloniæ donat. Bagophanem, qui arcem tradi-
 derat, se sequi iussit. Armenia Mythreni Sardiã
 proditori data est. Ex pecunia deinde Babylo-
 niæ Macedonibus equitibus sexcenti denarij tri-
 5 buti, peregrinus eques quingenos accepit. Du-
 centis pedestrium stipendium mensum est. His
 ita compositis, in regionem quæ Satrapene vo-
 catur, peruenit. fertilis terra, copia rerum & om-
 ni com meatu abundans. Itaq; diutius ibi sub-
 10 stitit: ac ne desides otio dimitterent animos, iu-
 dices dedit, præmiãq; proposuit de virtute mi-
 litari certantibus. Nouem, qui fortissimi iudici-
 cati essent, singulis militum millibus præfuturi
 erant. Chiliarchas vocabant, tum primum in
 15 hunc numerum copijs distributis. nanq; antea
 quinquagenarię cohortes erant, nec fortitudinis
 præmia gesserant. Ingens militum turba cõue-
 nerat, egregio interfutura certamini, testis eadẽ
 cuiusq; factorum, & de iudicibus latura senten-
 20 tiã: quippe vero ne an falso honos cuiq; habere-
 tur, ignorari non poterat. Primus omnium vir-
 tutis causa donatus est Adarchias senior, qui
 omissum apud Alicarnasson a iunioribus præliũ
 vnus maxime accenderat. Proximus ei Antigo-
 25 nus visus est. Tertium locum Philotas Angeus
 obtinuit, quartus Amyntæ datus est. Post hos
 Antigonus, & ab eo Lyncestes Amyntas fuit:
 septimum locum Theodotus, vltimũ obtinuit
 Helanicus. In disciplina quoq; militaris rei ple-
 30 raq; a maioribus summa vtilitate mutauit. Nã
 cum antè equites in suam quisq; gentem descri-
 berentur, seorsum a cæteris exempto nationum

discrimine, præfectis non utiq; suarum gentiũ,
 sed delectos attribuit. Tuba, cum castra moue-
 re veller, signum dabat: cuius sonus plerunq; tu-
 multuantium fremitu exoriente, haud satis ex-
 5 audiebatur. Ergo perticam, quæ vndiq; conspici
 posset, supra prætorium statuit, ex qua signũ
 eminebat pariter omnibus conspicuum. obser-
 uabatur ignis noctu, fumus interdiu. Iamq; Su-
 sam adituro Abulites regionis eius præfectus
 10 siue Darij iussu, vt Alexandrum præda retine-
 ret, siue sponte filium obuiam militi, traditurum
 se urbem promittens. Benigne iuuenem exce-
 pit Rex, & eo duce ad Hydaspem amnem per-
 uenit, delicatam (vt fama est) vehẽtem aquam.
 15 Huic Abulites cũ donis regalis opulentiaẽ oc-
 currit. Dromades cameli inter dona erãt velo-
 citatis eximia, x i i. Elephãti a Dario ex India
 acciti, non iam terror (vt sperauerant) Macedo-
 num, sed auxilium, opes victi ad victorem trans-
 20 ferente fortuna. Vt vero urbem intrauit, incre-
 dibilem ex thesauris summam pecuniaẽ egressit.
 i talentorum argenti, non signati forma, sed ru-
 di pondere. Multi reges tantas opes longa ætas-
 te cumulauerant liberis posterisq; vt arbitra-
 25 batur: quas vna hora in externi regis manus in-
 tulit. Cõsedit deinde in regia sella multo excelsi-
 siore, quàm pro habitu corporis. Itaq; pedes cũ
 imum gradum non contingerent, vnus ex regijs
 pueris mensam subdidit pedibus: & cum Spa-
 30 donem, qui Darij fuerat, ingemiscentem cõspe-
 xisset, rex causam mœstitiaẽ requisit. Ille indi-
 cat, Darium vesci in ea solitum, seq; sacram eius

mensam ad ludibrium recidentem sine lachry-
 mis conspiciere nō posse. Subijt ergo regem ve-
 recundia violandi hospitaes deos. lamq; subdu-
 ci iubebat, cū Philotas, Minime vero hæc fece-
 5 ris rex, sed omen quoq; accipe, mensam ex qua
 libauit hostis epulas, tuis pedibus esse subiectā.
 Rex Perfidis fines aditurus, Susam urbem Ars-
 chelao, & præsidium 111 millium tradidit. Xe-
 nophilo arcis cura mandata est. Macedonum
 10 ætate graues præsidere arcis custodia iussit.
 Thessalorum Callicrati tutela permissa, Satra-
 pea regionis Susiæ restituta Abuliti. Matrem
 quoq; Darij & liberos in eadem vrbe deponit.
 Ac forte Macedonicas vestes multamq; purpu-
 15 ram dono ex Macedonia sibi missam cū ijs qui
 eam confecerant, tradi Syfigambi iussit. Omni-
 nanque honore eam, & filij quoq; pietate prose-
 quebatur. Admonerique iussit, vt si cordi quoq;
 vestis esset, conficere eā neptes suas assueface-
 20 ret, donoque se doceret dare. Ad hanc vocem la-
 chrymæ obortæ, prodidere animum aspernan-
 tis id munus: quispe non aliud magis in con-
 tumeliam Persarum sceminæ accipiunt, quàm
 admouere lanæ manus. Nunciant, qui dona tu-
 25 lerant, tristem esse Syfigambim. dignaque res
 excusatione & consolatione visa. Ipse ergo per-
 uenit ad eā, & Mater (inquit) hanc vestem, qua
 indutus sum, sororū non solum donū, sed etiam
 opus vides: nostri decipere me mores. Caue ob-
 30 scro, in cōtumeliā accipias ignorationem meā.
 Quæ tui moris esse cognoui (vt spero) abun-
 de seruata sunt. Scio apud vos filium in cōspe-

ctu matris nefas esse cōsidere, nisi cum illa per-
 misit. Quotiescunq; ad te veni, donec vt cōside-
 rem annueres, restiti. Procumbens venerari me
 saepe voluisti, inhibui. Dulcissimæ matri Olym-
 5 piadi nomen debitū tibi reddo. Mitigato ani-
 mo eius rex quartis castris peruenit ad Tigrim
 fluuium. Phasim Tigrim incolæ vocant. oritur
 in montibus Vxiorum, & per L stadia syluestri-
 bus ripis præceps inter saxa deuoluitur. Acci-
 10 piunt deinde eum campi, quos clementiore al-
 ueo præterit. Nam nauium patiens DC stadia
 fuit mollioris soli, per quod læui tractu aquarū
 Persico mari se insinuat. Alexander amne supe-
 rato cum I X millibus peditum & Agrianis Sa-
 15 trianisq; Græcorum mercenarijs, IIII millibus
 additis Thracum, in regionem Vxiorum perue-
 nit. Finitima Susis est, & in primam Persidem
 excurrit, arcum inter se & Susianos aditum re-
 linquens. Madathes erat huius regionis præfe-
 20 ctus, haud sane temporum multorum homo:
 quippe vltima pro fide experiri decreuerat. Sed
 periti locorum Alexandrum docent occultum
 iter esse per calles, & auersum ab vrbe. Si paucos
 misisset leuiter armatos, super capita hostium
 25 euasuros. Cum consilium placuisset, iidem iti-
 nerum fuerunt duces. M D mercede cōducti, &
 Agriani fere M Tauroni præfecto dati, ac post
 solis occasum iter ingredi iussi. Ipse tertia vigilia
 castris motis, circa lucis ortum superauerat an-
 30 gustias, cæsagq; materia cratibus & pluteis faci-
 endis, vt qui turres admouerent, extra teli iactū
 essent, urbem obsidere cœpit. Prærupta erant

omnia, saxis & cotibus impedita. Multis ergo
 vulneribus depulsi, vt quibus non cum hoste so-
 lum, sed etiam cum loco dimicandum esset, sub-
 ibant tamen, quia rex inter primos constiterat,
 5 interrogans tot urbium victores, an ne erube-
 scerent hæere in obsidione castelli exigui &
 ignobilis: simul admonens, iam inter hæc emi-
 nus petebatur: quem cum testudine obiecta mi-
 lites, vt inde discederet, pellere nequiuert, tue-
 10 bantur. Tandem Tauron super arcem urbis se
 cum suo agmine ostendit: ad cuius cõspectum
 & animi hostium labare, & Macedones acrius
 prælium inire cõeperunt. Anceps oppidanos
 malum vrgebat, nec sisti vis hostium poterat.
 15 Paucis ad moriendum, pluribus ad fugam ani-
 mus fuit. Magna pars in arcem concessit. In-
 de x x x oratoribus missis ad deprecandum, tri-
 ste responsum a rege redditur, nõ esse veniæ lo-
 cum. Itaque suppliciorum metu perculsi, ad Si-
 20 sygambim Darij matrem occulto itinere, igno-
 toque hostibus mittunt, qui peterent vt ipsa re-
 gem mitigaret, haud ignari parentis eam loco
 diligi coliq;. Et Madathes sororis filiam secum
 matrimonio iunxerat, Darium propinqua co-
 25 gnatione contingens. Diu Sisygambis suppli-
 cum precibus repugnauit, abnuens deprecatio-
 nem pro illis non conuenire fortunæ in qua es-
 set: adiecitq; metuere sese ac victoris indulgen-
 tiã fatigaret: sæpius cogitare captiuã esse se, q̃
 30 reginam fuisse. Ad vltimum victa literis Alexã-
 dru ita deprecata est, vt ipsum excusaret quod
 deprecaretur, petere se vt illis quoque, si minus
 h

- sibi ignosceret, pro necessario ac propinquo suo
iā non hoste, sed supplice tantum vitā precari.
Moderationem clementiamq; regis, quæ tunc
fuit, vel vna hæc res possit ostendere. non Ma-
5 dathi modo ignouit, sed omnes & deditos & ca-
ptiuos libertate atq; immunitate donauit, urbē
reliquit intactam, agros sine tributo colere per-
misit. A victore Dario plura mater nō impetra-
set. Vxorū deinde gētem subactā, Sofianorū
10 Satrapæ contribuit, diuisisq; cum Parmenione
copijs illum campestri itinere procedere iubet:
ipse cum expedito agmine iugum montiū ce-
pit: quorum perpetuum dorsum in Persidem
excurrit. Omni hac regione vastata, tertio die
15 Persidem, quinto angustias quas illi Susidas Py-
las vocant, intrat. Ariobarzanes has cum xv
millibus peditum occupauerat, rupes abscissas,
& vndiq; præruptas: in quarū cacuminibus ex-
tra reli factum Barbari stabant, de industria
20 quieti, & pauentibus similes, donec in arctissi-
mas fauces penetraret agmen. Quod vbi con-
temptu sui pergere vident: tum vero ingentis
magnitudinis saxa per montiū prona deuol-
uunt, quæ incussa sæpius subiacentibus petris
25 maiore vi incedebant, nec singulos modo, sed a-
gmina proterebant. Fundis quoq; excussi lapī-
des, & sagittæ ingerebantur vndiq;. Nec id mi-
serimū fortibus viris erat, sed quod inulti quī-
dem ferarum ritu velut in fouea deprehensi cæ-
30 derentur. Ira igitur in rabiem versā, eminentia
saxa complexi, vt ad hostem perueniant, alius
alium leuantes conabātur ascendere. Et ea ipsa

multorum simul manibus correpta, & conuulsa, in eos qui commouerant, recidebāt. Nec stare ergo, nec niti, nec testudine quidem protegi poterant: cum tantæ molis onera propellerent
 5 Barbari. Regem non dolor modo, sed etiam pudor temere in illas angustias eiecti exercitus angebat. Inuictus ante eam diem fuerat, nihil frustra ausus: impune Ciliciæ fauces intrauerat: Mari quoq; nouum iter in Pamphiliam
 10 aperuerat. Tunc hæsitabat deprehensa foelicitas, nec aliud remedium erat, q̄ reuerti quæ uenerat. Itaq; signo receptui dato, densatis agminibus, scutisque super capita consertis, retro euadere ex angustijs iubet. xxx fuere stadia
 15 quæ remensi sunt. Tum castris vndique aperto loco positis, non consultare modo quid agendum esset, sed vates quoq; adhibere cœpit a superstitione animi. Sed quid nunc prædicere Aristander, cui tum plurimum credebatut, ex vatis
 20 tibus poterat? Itaque damnatis intempestiuis sacrificijs, peritos locorum conuocari iubet. medium iter ostendebant, tutum, apertumq;. Sed rex dimittere milites insepultos erubescibat, ita tradito more, vt vix vllum militiæ tam solenne
 25 esset munus, q̄ humandi suos. Captiuos ergo, quos nuper exceperat, vocari iubet: inter quos erat quidam Græcæ Persicæq; linguæ peritus, qui frustra eum in Persidem mōtium dorso exercitū ducere affirmat: syluestres esse calles vix
 30 singulis peruios, omnia contegi frondibus, amplexosq; arborum ramos syluas cōmittere. Nāque Persis ab altero latere perpetuis montium

iugis clauditur, quod in longitudinem MDC sta-
 dia, in latitudinē CLXX percurrit. Hoc dorsum
 a Caucaſo mōte ad rubrum mare pertinet, quā-
 que deficit mons, aliud munimentum fretū ob-
 5 iectum est. Planicies deinde sub radicibus mon-
 tium spatiosa procumbit, fertilis terra, multisq;
 vicis atq; vrbibus frequens. Araxes amnis per
 hos campos multorum aquas torrentiū euoluit
 in medium. Inde Medus ad mare & ad meridiē
 10 verſus, minor amnis eo quem recipit, euehitur,
 gignendæq; herbæ nō alius est aptior, quicquid
 alluit, floribus vestiens. Platani quoq; & populi
 contegunt ripas, ita vt procul viſentibus con-
 tinua videantur montibus nemora riparū: quip-
 15 pe obumbratus amnis preſſo in ſolum dilabi-
 tur alueo, imminentiq; colles ipſi quoq; frondi-
 bus læti, radices eorum humore ſubeunte. Re-
 gio non alia tota Aſia ſalubrior habetur: tem-
 peratum cælum: hinc perpetuum iugum opa-
 20 cum & vmbroſum, quod æſtus leuat: illinc ma-
 re adiūctum, quod modico tepore terras fouet.
 Hiſ captiuus expoſitis, interrogatus a rege au-
 ditu ne an oculis comperta haberet quæ dice-
 ret, paſtorem ſe fuiſſe, & omnes eos calles per-
 25 curriſſe reſpondit, bis captum, ſemel a Perſis in
 Lycia, iterum ab ipſo. Subit regis animum me-
 moria oraculo editæ ſortis: quippe cōſulenti re-
 ſponſum erat ducem in Perſidem ferentis viæ
 Lyciū ciuē fore. Igitur promiſſis quāta & præ-
 30 ſens neceſſitas exigebat, & ipſius fortuna capie-
 bat, oneratū armari iubet Macedonum more,
 & quod bene verteret, monſtraret iter, quanuis

arduum & præceps: euasurum se esse cum pau-
 cis: nisi forte crederet, quo ipse pecoris causa is-
 fet, Alexandrum pro gloria & perpetua laude
 ire non posse: etiam atq; etiam docere captiuus,
 5 quàm difficile iter esset, maxime armatis. Tum
 rex, Prædem me, inquit, accipe, neminem eorū
 qui sequuntur, recusaturum ire quā duces. Cra-
 tæro igitur ad custodiam castrorum relicto, cum
 peditib⁹ queis assueuerat, & ijs copijs quas Me-
 10 leager ducebat, & sagittarijs equitibus præ-
 cipit, vt castrorum specie manēte, plures de in-
 dustria ignes fieri imperet, quò magis Barbari
 crederent ipsum regem in castris esse. Ceterum
 si forte Ariobarzanes cognouisset per calliū an-
 15 fractus eum intrare, & ad occupandū iter suum
 partem copiarum tentasset opponere, Crate-
 rus in eum illato terrore, retineret ad propius
 periculū conuersum agmen. Sin autem ipse hos-
 tem fefellisset, & saltū occupasset, cū trepidan-
 20 tium Barbarorū tumultū exaudisset persequen-
 tium regem, id ipsum iter, quo pridie pulsi fue-
 rant, ne dubitaret ingredi: quippe vacuum fore
 hostibus in semet auersis. Ipse tertia vigilia si-
 lētī agmine, ac ne tuba quidem dato signo, per-
 25 git ad demonstratum iter calliū. Tridui alimē-
 ta portare militē iusserat leuiter armatum. Sed
 præter inuias rupes, ac prærupta saxa vestigium
 subinde fallentia, nix cumulata vento, ingrediē-
 tes fatigabat: quippe velut in foueas delati hau-
 30 riebantur, & cū à cōmilitonibus leuarentur, tra-
 hebant magis adiuuantes, quàm sequebantur.
 Nox quoq; & ignota regio, ac dux incertus an

factis fidus multiplicabant metum. Si custodes
 sefellissent, quasi feras bestias ipsos posse depre-
 hendi. Ex vnus captiui vel fide vel animo pen-
 dere & regis salutem & suam. Tandem venere
 5 in iugū. A dextera iter ad ipsum Ariobarzanē
 erat. hic Philotam & Cenon cum Amynta &
 Polyperconte expeditam habentes manū præ-
 misit, monitos, vt quia eques pediti erat mixtus,
 & q̄ pinguissimū esset solum, & pabuli fertile,
 10 sensim procederent. Duces erant itineris de ca-
 ptis dati. Ipse cū armigeris & ala quam Ageuia
 appellant, ardua semita, sed longius a stationi-
 bus hostiū remota, multa cū vexatione proces-
 sit. Medi⁹ erat dies, & fatigatis necessaria quies:
 15 quippe tantundem itineris supererat, quantum
 emensi erant, sed minus præcipitis atq; ardui.
 Ita refectis cibo somnoq; militibus, secunda v̄s
 gilia surgit, & cætera quidē haud ægre præter-
 ijt. Cæterum quā se iugum montium paulatim
 20 ad planiora dimittit, ingens vorago concursu ca-
 uata torrentium iter ruperat. Ad hæc arborum
 rami alius alio implicati, & coeuntes, vt perpe-
 tuā obiecerant sepem. Desperatio igitur ingēs,
 adeo vt vix lachrymis abstinerent, incesserat:
 25 præcipue obscuritas terrori erat. Nam etiam si
 qua sidera internitebant, cōtinenti fronde tectæ
 arbores conspiciere prohibebant. Ne aurū qui-
 dem vsus supererat, sylvas quatiente vento, qui
 concutientibus ramis maiorem q̄ pro flatu so-
 30 num edebat. Tandem expectata lux, omnia
 quæ terribiliora nox fecerat, minuit. circumiri
 breui spatio poterat eluuiēs, & sibi quisq; dux

itineris cœperat fieri. Euadunt ergo in editum
 verticem, ex quo hostium statione conspecta,
 strenue armati a tergo se ostendunt nihil tale
 metuentibus, quorum pauci, qui congregati ausi
 5 erant, cœsi sunt. Itaque hinc morientium gemitus, hinc
 ad suos recurrentium miserabilis facies, integros
 quoque antea quam discrimen experirentur, in fugam
 auertit. Fremitu deinde in castra queis Craterus
 præerat, illato, ad occupandas angustias, in quibus
 10 bus pridie hæsitabat, miles educitur. Simul Phio-
 lotas cum Polypercote Amyntaque & Ceno di-
 uersum iter ingredi iussus, alium terrorem intulit
 Barbaris. Ergo undique Macedonum armis
 fulgentibus, ancipiti malo oppressi, memorabilis
 15 e tamen prælium edunt. ut opinor, ignauiam
 quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei
 causa est. Nudi complectebantur armatos, &
 ingenti corporum mole secum ad terram detra-
 hentes, ipsorum telis plerisque fodiebant. Ario-
 20 barzanes tamen XL ferme equitibus, & V pedi-
 tum millibus stipatus, per mediam aciem Ma-
 cedonum cum multo suorum atque hostium sanguine
 erupit, Persepolim urbem caput regionis
 occupare festinans. Sed a custodibus urbis ex-
 25 clusus cœsecutis strenue hostibus cum omnibus
 fugæ comitibus renouato prælio cecidit. Craterus
 quoque raptim agmine acto superuenit. Rex
 eodem loco quo hostium copias fuderat, castra
 communit. Quamquam enim undique fugati hos-
 30 tes victoriam cœcesserant, tamen præaltæ præ-
 cipitesque fossæ pluribus locis obiectæ abrupe-
 rant iter, sensimque & caute progrediendum erat,

iam non hostium, sed locorum fraude suspecta.
 Procedenti ei literæ redduntur a Tyridate cū
 stode regiæ pecuniæ, indicantes eos qui in vrbe
 essent, audito eius aduētū diripere velle thesau-
 5 ros: properaret occupare thesauros dimissos. Ex-
 peditum iter esse, quanquam Araxes amnis in-
 terfluat. Nullam virtutem regis istius magis, q̄
 celeritatē laudauerim. Relictis enim pedestri-
 bus copijs, tota nocte cū equitibus itineris tan-
 10 to spatio fatigatis ad Araxem prima luce per-
 uenit. Vici erant in propinquo, quibus direptis
 ac dirutis pōtem ex materia eorum subditis sa-
 xis strenue induxit. Iamque haud procul vrbe
 erant, cum miserabile agmen inter pauca for-
 15 tunæ exempla memorandum regi occurrit. Cap-
 tiuū erant Græci ad quatuor millia fere, quos
 Persæ vario suppliciorum modo affecerant.
 Alios pedibus, quosdam manibus auribusq̄ am-
 putatis, iniustisque barbararum literarum notis
 20 in longum sui ludibrium reseruauerāt: & cum
 se quoque alienæ ditionis esse cernerent, volen-
 tes regi occurrere, non prohibuerant. Inuitata
 simulacra, nō homines videbantur, nec quicquā
 in illis præter vocem poterat agnosci. Plures
 25 igitur lachrymas cōmouere, quā profuderāt
 ipsi: quippe in tam multiplici variaque fortuna
 singulorum intuentibus similes quidem, sed ta-
 men dispares pœnas, quis maxime miserabilis
 esset, liquere non poterat. Vt vero Iouem illi tā-
 30 dem Græciæ vltorem aperuisse oculos concla-
 mauere, omnes pari supplicio affecti sibi vide-
 bantur. Rex absterfis quas profuderat lachrys

mis, bonum habere animum iubet, visuros vr-
 bes suas coniugesque. & castra inde duo ab vr-
 be stadia communit. Græci excesserant vallo,
 deliberaturi quid potissimum a rege peterent.
 5 cumq; alijs sedes in Asia rogare, alijs reuerti do-
 mos placeret, Eutemon Cymeus ita locutus ad
 eos fertur. Hi, qui modo ad opem petendam ex
 tenebris & carcere pcedere erubuimus, vt nunc
 simplicitas nostra est, supplicia, quorum nos pu-
 10 deat magis, an pœniteat, incertum est, ostenta-
 re Græciæ velut lætum spectaculum cupimus.
 » At ij optime miseras ferunt, qui abscondunt:
 » nec vlla est tam familiaris in foelicibus patria, q̄
 » solitudo, & status prioris obliuio. Nam qui mul-
 15 tum in suorum misericordia ponunt, ignorant
 » quàm celeriter lachrymæ inarescant. Nemo si-
 » deliter diligit, quem fastidit. nam & calamitas
 » querula est, & superba foelicitas. Ita suam quisq;
 » fortunam in consilio habet, cum de aliena deli-
 20 berat: & nisi mutuo essemus miseri, olim alijs
 » alij potuissemus esse fastidio. Quid mirū est for-
 » tunatos semper parem quærere? Obsecro vos,
 » olim vita defuncti, quæramus locū in quo hæc
 25 semesa membra obruamus, vbi horribiles cicæ-
 » trices celet exilium. Ingrati prorsus coniugis-
 » bus, quas iuuenes duximus, reuertemur. Liberi
 » in flore & ætatis & rerum agnoscēt, & fratres
 » ergastuli detrimenta? & quota pars nostri tot
 » obire terras potest? Procul Europa in vltima
 30 orientis relegati, senes, debiles, maiore mēbro-
 » rum parte mutilati, tolerabimus scilicet quæ ar-
 » matos & victores fatigauerūt? Coniuges demū,

- quas captis fors & necessitas vnicum solatiū ap-
 plicuit, paruosq; liberos trahimus nobiscum, an
 relinquimus? Cum his venientes nemo agnosce-
 re volet. Relinquemus ergo ex templo præsen-
 5 tium pignora, cum incertum sit an visuri simus
 ea quæ petimus? Inter hos latēdum est, qui nos
 miseros nosse cœperunt. Hæc Eutemon: cōtrā
 Theatus Atheniēsis orsus est dicere. Neminem
 pium habitu corporis suos æstimaturum, vtiq;
 10 sæuitia hostis nō natura calamitofos. Dignum
 » esse omni malo, qui erubesceret fortunę, tristem
 » enim de mortalitate ferre sententiam, & despe-
 » rare misericordiam, qui ipse alteri denegatu-
 » rus sit: deos (quod ipsi nunq̄ ausi optare forent)
 15 offerre patriam, coniuges, liberos, & quicquid
 homines vel vita æstimant, vel morte redimūt:
 quin illi ex hoc carcere erumperēt, alium domū
 esse cæli haustū, alium lucis aspectum: mores, sa-
 cra, linguę cōmercium etiam a Barbaris expeti,
 20 quę ingētia ipsi omiffuri sunt sua sponte, nō ob
 aliud tam calamitofos, quàm quod illis carere co-
 acti essent: se certe rediturū ad Penates, & in pa-
 triam, tantoq; beneficio regis vsurū: si quos con-
 tubernij liberorūq; quos seruitus coegisset agno-
 25 scere, amor detineret, relinquerēt, quibus nil pa-
 tria chari⁹ est. Pauci huius sentētię fuere. Cæ-
 teros cōsuetudo natura potētior vicit. Consens-
 ferunt petēdum esse a rege, vt aliquā ipsis attri-
 bueret sedem. Centum ad hoc electi sunt, quos
 30 Alexander ratus, quod ipse præstare cogitabat,
 petituros, Iumēta, inquit, assignaui, quę vos ve-
 herent, & singulis vestrum mille denariūm dari

iussi. Cum redieritis in Græciam, præstabo, ne
 quis statum suum, si hæc calamitas absit, vestro
 credat esse meliorē. Illi obortis lachrymis ter-
 ram intuebantur, nec aut erigere vultus, aut lo-
 5 qui audebāt. Tādē rege tristitiæ causam exi-
 gente, Eutemon similia ijs quæ in consilio dixe-
 rat, respōdit. Atq; ille non fortunæ solum eorū,
 sed etiam pœnitentiæ misertus, terna millia de-
 nariūm singulis dari iussit. Denæ vestes adiectę
 10 sunt, & armenta cum pecoribus ac frumēto da-
 ta, vt colī seriq; attributus ijs ager posset. Postē-
 ro die cōuocatos duces copiarum docet nullam
 infestiorē urbem Græcis esse, quàm regiam ve-
 terum Persidis regum. Hinc illa immēsa agmie-
 15 na infusa, hinc Darium prius, deinde Xerxem
 Europæ impium intulisse bellum. Excidio illius
 parentandum esse maioribus. Iamque Barbari
 deserto oppido, qua quencq; metus agebat, dis-
 fugerant, cum rex Phalangem nil cunctatus in-
 20 ducit. Multas vrbes refertas opulētia regia par-
 tim expugnauerat, partim in fidem acceperat.
 Sed vr̄bis huius diuitiæ vicere præterita. in hæc
 totius Persidis opes congesserant Barbari, aurū
 argentumq; cumulatum erat. Vestis ingens mo-
 25 dus, supellex non ad vsū modo, sed ad ostens-
 tationem luxus comparata. itaque inter ipsos
 victores ferro dimicabatur. Pro hoste erat, qui
 pretiosiorē occupauerat prædam: & cum om-
 nia quæ recipiebātur, capere nō possent, nam
 30 res non occupabantur, sed æstimabantur, lace-
 rabant regias vestes, ad se quisq; partem trahen-
 tes, Dolabris pretiosæ artis vasa cędebant. nihil

neq; intactum erat, nec integrū ferebatur. Abrupta simulacrorum membra, vt quisq; auellerat, trahebat: neq; avaritia solum, sed etiam crudelitas in capta vrbe grassata est. Auro argentoque
 5 onusti, vilia captiuorum corpora trucidabant, passimq; obuij cędebantur, quos antea pretium sui miserabiles fecerat. Multi ergo hostium manus voluntaria morte occupauerunt, pretiosissima vestium induti e muris semetipsum cum cō-
 10 iugibus ac liberis in præceps iactantes. Quidā ignes, quod paulo post facturus hostis videbatur, subiecerant ædibus, vt cum suis viui cremarentur. Tandē suis rex corporibus & cultu foeminarum abstinere iussit. Ingens pecunię capti-
 15 uę modus traditur, prope vt fidem excedat. Cęterum aut de alijs quoq; dubitamus, aut credimus in huius vrbis Gaza fuisse c & xx millia talenta, ad quę vehenda (nanq; ad vsus belli secum portare decreuerat) iumenta & camelos a
 20 suis & Babylone contrahi iussit. Accessere ad hanc pecunię summam captis Persagadis v i millia talentorum. Cyrus Persagadū urbem condiderat, quā Alexandro præfectus eius Glorbaris tradidit. Rex arcem Persepolis i i i milli-
 25 bus Macedonum præsidio relictis Nicartidem tueri iubet. Tyridati quoq; qui gazam tradiderat, seruatus est honos quem apud Dariū habuerat: magnaq; exercitus parte & impedimentis ibi relictis, Parmenionem Craterumq; præ-
 30 fecit. Ipse cum mille equitibus peditumq; expedita manu interiorem Persidis regionem sub ipsum Vergiliarū sydus petijt. Multisq; imbris

bus, & propè intolerabili tempestate vexatus,
 procedere tamen quo intenderat, perseuerauit.
 Vētum erat ad iter perpetuis obsitum niuibus,
 quas frigoris vis gelu astrinxerat: locorūq; squa-
 5 lor, & solitudines inuiæ fatigatum militem ter-
 rebant, humanarum rerum terminos se videre
 credentem. Omnia vasta, atq; sine vlllo humani
 cultus vestigio attoniti intuebantur: & antequā
 lux quoq; & cœlum ipsos deficerent, reuerti iu-
 10 bebant. Rex castigare territos superseedit. Cæ-
 terum ipse equo desiliit, pedesque per niuem &
 concretam glaciem ingredi cœpit. Erubuerunt
 non sequi primum amici, deinde copiarum du-
 ces, ad vltimū milites. Primusq; rex dolabra gla-
 15 ciam perfringens, iter sibi fecit. Exemplum re-
 gis cæteri imitati sunt. Tandem propemodum
 inuias syluas emensi, humani cultus rara vesti-
 gia, & passim errantes pecorum greges repe-
 rere: & incolæ, qui sparsis tugurijs habitabant,
 20 cum se callibus inuijs septos esse credidissent, vt
 conspexere hostium agmen, interfectis qui fu-
 gientes sequi non poterant, deuios montes &
 obsitos niuibus petiuerunt. Inde per colloquia
 captiuorum paulatim feritate mitigata, tradi-
 25 dere se regi: nec in deditos grauius consultum.
 Vastatis deinde agris Persidis, vicisque complu-
 ribus reductis in potestatē, ventum est in Mar-
 dorum gentem bellicosissimā, & multum a cæ-
 teris Persis cultu vitæ abhorrentem. Specus in
 30 mōtibus fodiunt, in quos se ac coniuges & libe-
 ros condunt. pecorum aut ferarum carne vescū-
 tur. Nec fœminis quidē pro naturę habitu mol-

- liora ingenia sunt. Comæ prominent hirtæ, vestis super genua est, funda vinciunt frontē. hoc & ornamentum capitis, & telum est. sed hanc quoq; gentem idem fortunæ impetus domuit.
- 5 Itaq; trigesimo die posteaq; a Perisepoli pfectus erat, eodē redijt. Dona deinde amicis cæterisq; pro cuiusq; merito dedit. propemodum omnia quæ in ea vrbe ceperat, distributa. Cæterū ingentia animi bona, illam indolem, qua omnes
- 10 reges antecessit, illam in subeundis periculis constantiam, in rebus moliendis efficiendisq; velocitatem, in deditis fidem, in captiuis clementiā, in voluptatibus permissis quoq; & vsitatis temperantiam, haud tolerabili vini cupiditate fœdavit.
- 15 Hoste & æmulo regni reparante tum maxime bellū, nuper subactis quos vicerat, nouūq; imperium aspernantibus, de die inibat cōiuiua, quibus fœminę intererant, non quidē quas violari nefas esset, quippe pellices licentius quàm
- 20 decebat cum armato viuere assuetæ. Ex his vna Thais, & ipsa temulenta, maximā apud omnes Græcorum initurum gratiam affirmat, si regiā Persarum iussisset incendi: expectare hoc eos, quorum vrbes Barbari delessent. Ebrio scorto
- 25 de tanta re ferente sententiam, vnus & alter & ipsi mero onerati assentiūt. Rex quoq; fuit audior, quàm patientior. Quin igitur vlciscimur Græciam, & vrbis faces subdimus! Omnes incauerant mero: itaq; surgunt temulenti ad incendendam urbem, cui armati pepercerant. Primus
- 30 rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & ministri, pellicesq;. Multa cedro ædificata erat regia,

que celeriter igne concepto late fudit incendiū.
 Quod vbi exercitus, qui haud procul ab vrbe
 tendebat, conspexit, fortuitum ratus, ad opem
 ferendam concurrir. Sed vt ad vestibulum regie
 5 ventum est, vident regem ipsum adhuc aggerē-
 tem faces. Omiffa igitur, quā portauerant, aqua,
 igni aridam materiā in incendiū iacere cōpe-
 runt. Hunc exitum habuit regia totius Orien-
 tis, vnde tot gētes ante iura petebāt, patria tot
 10 regum, vnicus quondam Græciæ terror, molita
 x millium nauium classē, & exercitus, quibus
 Europa inūdata est, cōtabulato mari molibus,
 perfossisq; montibus, in quorum specus fretum
 immiffum est. Ac ne longa quidem ætate, quæ
 15 excidium eius secuta est, resurrexit. Alias vrbes
 habuere Macedonum reges, quas nunc habent
 Parthi. Huius vestigium non inueniretur, nisi
 Araxes amnis ostenderet. Haud procul moeni-
 bus fluxerat. inde urbem fuisse viginti stadijs
 20 distantem credunt magis quàm sciunt accolæ.
 Pudebat Macedones tam claram urbem a co-
 mesabundo rege deletam esse. Itaque res in se-
 rium versā est, & impetrauerunt sibi, vt cre-
 derent illo potissimum modo fuisse delendam.
 25 Ipsum, vt primum grauatam ebrietate men-
 tem quies reddidit, poenituisse constat, & dixisse
 se maiores poenas Persas Græcis daturus fuisse,
 se, si ipsum in solio regiaque Xerxis respicere
 coacti essent. Postero die Lycio itineris quo
 30 Persidem intrauerat, duci, triginta talēta dono
 dedit. Hinc in regionē Mediæ transijt, vbi sup-
 plementum nouorum militum e Cilicia occur-

rit. Peditum erāt quinque millia, equites mille.
 Vtrifq; Plato Atheniensis præerat. his copijs au-
 ctus, Darium persequi statuit. ille iam Ecbatana
 peruenerat, caput Medię. Urbem hanc nunc te-
 5 nēt Parthi: eaq; æstiuā agētibus sedes est. Adire
 deinde Bactra decreuerat, sed veritus ne celeris-
 tate Alexandri occuparetur, consiliū iterq; mu-
 tauit. Aberat ab eo Alexander stadia M. D. sed iā
 10 nullum interuallum aduersus celeritatē eius fa-
 tis longum videbatur. Itaq; prælio magis quā
 fugæ se præparabant. x x x millia peditum se-
 quebantur, in quibus Græcorū erant I I I I mil-
 lia, fideliter erga regem ad vltimū inuicta. fun-
 ditorum quoque & sagittariorum manus I I I I
 15 millia expleuerat. præter hos I I I millia & ccc
 equites erant, maxime Partheniorū. Bessus præ-
 erat Bactriane vrbis regionisq; præfectus. Cum
 hoc agmine Darius paulum declinavit via mi-
 litari, iussis præcedere lixis impedimentorum
 20 custodibus. Concilio deinde aduocato, Si me cū
 ignauis, inquit, & pluris qualēcunq; vitā hone-
 sta morte æstimātibus fortuna iunxisset, tacerē
 potius, quā frustra verba cōsumerem: sed ma-
 iore quā vellem documento & virtutem ve-
 25 stram & fidem expertus, magis etiam conniti
 debeo, vt dignus talibus amicis sim, quā dubi-
 tare an vestri similes adhuc sitis. Ex tot milli-
 bus, quæ sub imperio fuerunt meo, bis me vi-
 ctum, bis fugientem persecuti estis. Fides vestra
 30 & constantia (vt regem me esse credam) facit.
 Proditores & trās fugæ in vibibus meis regnāt,
 non Hercule qui tanto honore digni habeātur,

sed vt præmijs eorum vestri sollicitentur animi.
 Meam tamen fortunā quā victoris maluistis
 sequi, dignissimi quibus, si ego non possim, dij
 pro me gratiā referant: & me Hercule referent.
 5 Nulla erit tam surda posteritas, nulla tā ingrata
 fama, quæ non in cælū vos debitis laudibus fe-
 rat. Itaq; etiam si cōsiliū fugæ, a qua multum
 abhorret animus, agitassem, vestra tamē virtu-
 te fretus obuiam issem hosti. Quousque enim in
 10 regno exulabo, & per fines imperij mei fugiam
 externum & aduenā regem, cum liceat experto
 belli fortunam, aut reparare quæ amisi, aut ho-
 nesta morte defungi? nisi forte satius est expe-
 ctare victoris arbitrium, & Mazei & Mithienis
 15 exemplo precarium accipere regnum nationis
 vnus, vt iam malit ille glorię suę, quā trę obse-
 qui. Nec dij siuerint, vt hoc decus mei capitis
 aut demere mihi quisquā, aut condonare possit,
 ne hoc imperiū viuus amittā. Idemq; erit regni
 20 mei, qui & spiritus finis. Si hic animus, si hæc lex,
 nulli nō parta libertas est: nemo ē vobis fastidiū
 Macedonū, nemo vultum superbū ferre cogē-
 tur. Sua cuiq; dextera aut vltionē tot malorum
 pariet, aut finem. Equidē quā versabilis fortuna
 25 sit, documētum ipse sum. Nec immerito mitio-
 res vices eius expecto. Sed si iusta ac pia bella
 dij auerfantur, fortibus tamē viris licebit hone-
 ste mori. Per ego vos decora maiorū, qui totius
 orientis regna cū memorabili laude tenuerunt,
 30 per illos viros quibus stipendium Macedonia
 quondā tulit, per tot nauium classes in Græciam
 missas, per tot trophæa regū oro & obtestor, vt

- nobilitate vestra gentisque dignos spiritus capiat
 tis, vt eadem constantia animorum, qua preterita
 tolerastis, experiamini quicquid deinde fors tu-
 lerit. Me certe in perpetuum aut victoria egregia
 5 nobilitabit, aut pugna. Hæc dicere Dario, præ-
 sentis periculi species omnium simul corda ani-
 mosque horrore perstrinxerat, nec aut consilium
 suppetebat, aut vox, cum Artabazus vetustissi-
 mus amicorum, quem hospitē fuisse Philippi sæ-
 10 pe dixim⁹, Nos vero, inquit, pretiosissimam vestem
 induti, armisque quāto maximo cultu possumus
 adornati, regem in aciem sequemur, ea quidem
 mente, vt victoriam speremus, mortem non re-
 cusemus. Assensu exceperunt cæteri hanc vocem.
 15 Sed Nabarzanes, qui in eodem consilio erat cum
 Besso, inauditi antea facinoris societate inita,
 regem suum per milites quibus ambo præerant,
 comprehendere & vincere decreuerant, ea men-
 te, vt si Alexander ipsos insecutus foret, tradito
 20 rege viuo, inirent gratiam victoris, magni pro-
 fecto cepisse Darium æstimaturi. Sin autem cum
 effugere potuissent, interfecto Dario, regnum sibi
 occuparent, bellumque renouarent. Hoc parrici-
 dium cum diu voluissent, Nabarzanes aditum
 25 nefariæ spei præparans, Scio me, inquit, senten-
 tiam esse dicturum prima specie haudquaquam
 auribus tuis gratam: Sed medici quoque grauiores
 morbos asperis remedijs curant: & gubernator
 vbi naufragium timet, tactura quicquid seruari
 30 potest, redimit. Ego tamen non vt damnum qui-
 dem facias suadeo, sed vt te ac regnum tuum
 salubri ratione conserues. Dijs aduersis bellum

- inimus, & pertinax fortuna Persas vrgere non desinit. Nouis initijs & hominibus opus est. Auspicium & imperium alij trade interim, qui tãdiu rex appelletur, donec Asia decedat hostis.
- 5 Victor deinde regnum tibi reddat. hoc autem breui futurum ratio promittit. Bactra intacta sunt, Indi & Sagæ in tua potestate, tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumq; millia ad renouandum bellum vires paratas habent, vt
- 10 maior belli moles supersit, quàm exhausta sit. Quid ruimus beluarum ritu in perniciem non
 » necessariam? Fortium virorum est magis mor-
 » tem cõtemnere, quàm odisse vitam. Sæpe tẽdio
 » laboris ad vtilitatem suã compelluntur ignaui.
- 15 At nihil virtus inexpertum omittit. Itaque vltimum omnium mors est, ad quam non pigre ire satis est. Proinde si Bactra, quod tutissimum receptaculum est, petimus, præfectum regionis eius Bessus regem temporis gratia statuamus.
- 20 Cõpositis rebus, iusto regi tibi fiducia restituet imperium. Haud mirum est Darium non nunc temperasse animo, quanquam tam impiæ voci quãtum nefas subesset, latebat. Itaq; Pessimũ, inquit, mancipium, reperisti optatum tibi tem-
- 25 pus, quo parricidiũ aperires. stricteq; Acinace interfecturus videbatur, ni propere Bessus Bactrianisq; deprecarentur tristium specie. Cæterũ si perseueraret, vincituri circũstetissent. Nabarszanes interim elapsus, mox & Bessus secut⁹, co-
- 30 plas quibus præerant, a cætero exercitu secedere iubent, secretum initari cõsiliũ. Artabazus cõuenientem præsentĩ fortunæ sententiam or-

fus, mitigare Darium, tēporum identidē admo-
 nens, cœpit. Ferret æquo animo qualiūcunque
 fuorum vel stultitiā vel errorem. Instare tamen
 Alexādrum, grauem, etiam si omnes præsto es-
 5 sent. Quid futurū, si persecuti fugā ipsius alie-
 rentur a rege? Ea re paruit Artabazo, & quan-
 mouere castra statuerat, turbatis tamen omniū
 animis eodē in loco substitit. Sed attonitus mœ-
 stitia simul & desperatiōe, tabernaculo se inclu-
 10 sit. Ergo in castris, quæ nullius regebātur impe-
 rio, varij animorū motus erant, nec in cōmune
 vt antea cōsulebatur. Dux Græcorum militum
 Patron arma capere suos iubet, paratosque esse
 ad exequendū imperium. Persæ secesserāt. Bes-
 15 sus cū Bactrianis erat, tentabatq; Persas abdu-
 cere Bactra, & intactæ regionis opulentiam, si-
 mulq; quæ manētibus instarent, pericula osten-
 tans. Persarū omniū eadem ferè fuit vox, nefas
 esse deserī regem. Inter hæc Artabazus omnibus
 20 imperatorijs fungebatur officijs. Ille Persarum
 tabernacula circuire, hortari, monere nūc singu-
 los, nunc vniuersos, nō ante destitit, q̄ satis con-
 staret imperata facturos. Idē ægre a Dario im-
 petrauit, vt cibum caperet, animūq; regis aduer-
 25 teret. At Bessus & Nabarzanes olim agitatedum
 scelus exequi statuunt, regni cupiditate accensi.
 Dario autem incolumi tantas opes sperare nō
 poterant: quippe in illis gētibus regum eximia
 maiestas est: ad nomē quoq; Barbari cōueniunt,
 30 & pristinae veneratio fortunæ sequitur aduer-
 sam. Inflabat impios animos regio cui præerāt,
 armis virisque, & spatio locorum nulli gentium

fecūda. Tertiam partem Asiæ tenet multitudo
 iuniorū: exercitus, quos amiserat Darius, æqua-
 bat. Itaq; non illum modo, sed etiam Alexandrum spernebāt. Inde vires imperij repetituri,
 5 si regionis potiri contigisset. Diu omnibus cogitatis placuit per milites Bactrianos ad omne obsequium destinatos regem comprehendere, mittiq; nuncium ad Alexandrum, quī indicaret viuum asseruari eum. Si, id quod timebant, pro-
 10 ditionem aspernatus esset, occisuri Darium, & Bactra cum suarum gentiū manu petitori. Cæterum propalam comprehendere Darius non poterat, tot Persarum millibus laturis opem regi. Græcorum quoq; fides timebatur. Itaque quod
 15 non poterant vi, fraude assequi tentant. Pœnitentiam secessionis simulare decreuerant, & excusare apud regem cōsternationem suam. Interim, qui Persas sollicitarent, mittuntur. hinc spe, hinc metu militares animos versant ruine rerū:
 20 illos subdere capita, in perniciem trahi, cum Bactra pateant, exceptura eos donis & opulentia quantā animis concipere non possint. Hęc agentibus Artabazus superuenit, siue regis iussu, siue sua sponte affirmans mitigatum esse Darium, & eundem illis amicitie gradum patere
 25 apud regem. Illi lachrymātes nunc purgare se, nūc Artabazum orare, vt causam ipsorum tueretur, precesq; perferret. Sic peracta nocte, sub lucis ortu Nabarzanes cum Bactrianis militibus in vestibulo prætorij aderat, titulum fo-
 30 lennis officij occulto sceleri præferens. Darius signo ad eundem dato, currum pristino more

cōscendit. Nabarzanes cæteriꝫ parricidæ pro-
 cumbentes humi, quem paulo post in vinculis
 habituri erant, sustinuere venerari: lachrymas
 etiam pœnitentię indices profuderunt: adeo hu-
 5^m manis ingenijs parata simulatio est. Preces de-
 inde suppliciter admotæ, Dariũ natura simpli-
 cem & mitem non credere modo quæ affirma-
 bant, sed etiam flere coegerũt. Ac ne tum quidẽ
 cogitati sceleris pœnituit, cum intueretur qua-
 10 lem & regem & virum fallerent. Ille quidem se-
 curus periculi quod instabat, Alexandri manus
 quas solas timebat, effugere properabat. Patron
 autem Græcorũ dux præcepit suis, vt arma que
 in sarcinis antea ferebantur, induerent, ad omne
 15 imperium suum parati, & intenti. Ipse currum
 regis sequebatur, occasione imminens alloquen-
 di eum, quippe Bessi facinus præfererat. Sed
 Bessus id ipsum metuens, custos verius quàm
 comes, a curru non recedebat. Diu ergo Patroni
 20 cunctatus, ac sæpius sermone reuocatus, inter si-
 dem timoremꝫ hæsitans, regem intuebatur: qui
 vt tãdem aduertit oculos, Bubacem Spadonem
 inter proximos currum sequentem percontari
 iubet nunquid ipse velit dicere. Patron vero se,
 25 sed remotis arbitrĩs, loqui velle cum eo respon-
 dit. Iussusꝫ ppius accedere, sine interprete (nã
 haud rudis Græcæ linguæ Darius erat) Rex, in-
 quit, ex quinquaginta millibus Græcorum su-
 persumus pauci, omnes fortunæ tuæ comites,
 30 & in hoc tuo statu iidem, qui florente te ful-
 mus, quascunꝫ sedes elegeris, pro patria & do-
 mesticis rebus petituri. Secundæ aduersæꝫ res

tuæ copulauere nos tecum. Per hanc fidem in-
 uictam oro & obtestor, in nostris castris tibi ta-
 bernaculū statue, nos corporis tui custodes esse
 patiaris. Amisimus Græciam, nulla Bacra sunt
 nobis, spes omnis in te, vtinam & in cæteris es-
 set. Plura dici non attinet, Custodiam corporis
 tui externus & alienigena non deposcerem, si
 crederem aliū posse præstare. Bessus, quāquā
 erat græci sermonis ignarus, tamen stimulante
 cōscientia, indicium profecto Patronem detu-
 lisse credebat, & interpretis græci relato sermo-
 ne, exempta dubitatio est. Darius autem, quan-
 tum ex vultu concipi poterat, haud sane terri-
 tus, percontari Patrona causam consilij quod
 afferreret, cœpit. Ille non vltra differendum ratus,
 Bessus, inquit, & Nabarzanes insidiatur tibi in
 vltimo discrimine & fortunæ tuæ, & vitæ. Hic
 dies aut parricidis, aut tibi futurus vltimus. Et
 Patron quidem egregiam conseruati regis glo-
 riam tulerat. Eludant videlicet, quibus forte ac-
 temere humana negotia volui agiq; persuasum
 est. Equidem æterna constitutione crediderim
 nexuq; causarum latentium, & multo antè de-
 stinatorum, suum quemq; ordinem immutabili
 lege percurrere. Darius certe respondit, quan-
 tū sibi Græcorum militum fides nota sit, nūquam
 tamen a popularibus suis recessurum: difficilius
 sibi esse damnare, quàm decipi. quicquid fors
 tulisset, inter suos perpeti malle, quàm transfu-
 gam fieri. Sero se perire, si saluum esse sui mili-
 tes nollēt. Patron desperata salute regis, ad eos
 quibus præerat, redijt, omnia pro fide experiri

paratus. At Bessus occidendi protinus regis im-
 petum conceperat. Sed veritus ne gratiam Ale-
 xandri, n̄ viuum eum tradidisset, inire non pos-
 set, dilato in proximam noctem sceleris consi-
 5 lio, agere gratias incipit, quòd perfidi hominis
 insidias iam Alexandri opes spectantis pruden-
 ter cauteq; vitasset. donum cum hosti laturum
 fuisse regis caput. nec mirari hominem merces
 de conductum omnia habere venalia, sine pi-
 10 gnore, sine lare: terrarum orbis exulem, ancipie-
 tem hostem, ad nutum licentium circumferri.
 Arguenti deinde se, deosq; patrios testes fidei
 suæ inuocãti Darius vultu assentiebat, haud du-
 bius quin v̄ra deferrentur a Græcis: sed eo res
 15 rum ventum erat, vt tam periculosum esset nō
 credere suis, quàm decipi. triginta millia erant,
 quorum inclinata in scelus leuitas timebatur:
 quatuor millia Patron habebat, quibus si credi-
 disse salutem suam, damnata popularium fide,
 20 parricidio excusationem videbat offerri. Itaque
 præoptabat immerito quàm iure violari. Besso
 tamen insidiarum consiliū purganti respon-
 dit, Alexandri sibi non minus iustitiam, quàm
 virtutem esse perspectam. Falli eos, qui pro
 25 ditionis ab eo præmium expectent. Violatæ
 fidei neminem acriorem fore vindicem, vltos
 remque. Iamque nox appetebat, cum Persæ
 more solito armis positis, ad necessaria ex pro-
 ximo vico ferenda discurrunt. At Bactriani (vt
 30 imperatum erat a Besso) armati stabant. In-
 ter hæc Darius Artabazum acciri iubet, expo-
 sitisque quæ Patron detulerat, haud dubitare

Artabazus, quin transeundū esset in castra Gre-
 corum: Persas quoque periculo vulgato secutus
 ros. Destinatus forti suæ, & iam nullius salubris
 cōsiliū patiens, vnicam in illa fortuna opem Ar-
 5 tabazum vltimū illum visurus amplectitur.
 Perfususq; mutuis lachrymis inhærentem sibi
 auelli iubet. capite deinde velato, ne inter gemi-
 tus digredientē velut a rogo intueretur, in hu-
 mum pronum corpus abiicit. Tum vero custo-
 10 diæ eius assueti, quos regis salutem vel pericu-
 lis vitæ tueri oportebat, dilapsi sunt cum arma-
 tis, quos iam aduentare credebant, haud rati se
 futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo solis-
 tudo erat, paucis Spadonibus, quia quo discede-
 15 rent, nō habebant, circumstantibus regē. At ille
 remotis arbitris, diu aliud atq; aliud consiliū ani-
 mo volutabat. Iāq; solitudinem, quā pauloante
 pro solatio petiuerat, perosus, Bubacem vocari
 iubet: quem intuens, Ite (inquit) cōsulite vobis,
 20 ad vltimum regi vestro (vt decebat) fide exhibi-
 ta. Ego hic legem fati mei expecto. Forsitā mi-
 reris quōd vitam non finiam. alieno scelere, quā
 meo mori malo. Post hęc vocem Spado gemitu
 non modo tabernaculum, sed etiam castra
 25 compleuit. Irrupere deinde alij, laceratisq; vesti-
 bus, lugubri & barbaro vlulatu regem deplora-
 re cœperunt. Persæ ad illos clamore perlato, at-
 toniti metu, nec arma capere, ne in Bactrianos
 inciderent: nec quiescere audebant, ne impie de-
 30 ferere regē viderentur. Varius ac dissonus cla-
 mor sine duce ac sine imperio totis castris refe-
 rebatur. Besso & Nabarzani nunciauerant sui

regem a semetipso interemptum esse. Planctus
 eos deceperat. Itaque citatis equis aduolant, se-
 quentibus quos ad ministerium sceleris delege-
 rant: & cum tabernaculum intrassent, quia res
 5 gem viuere Spadones indicabant, comprehen-
 di vinciriq; iusserunt. Rex curru pauloante ves-
 ctus, & deorū auspicijs a suis honoribus cultus,
 nulla externa ope admota, captius seruorum
 suorum, in sordidū vehiculum pellibus vndique
 10 contectus imponitur. Pecunia regis & supellex
 quasi iure belli diripitur, onustiq; præda per sce-
 lus vltimum parta fugam intendūt. Artabazus
 cū ijs qui imperio parebant, græcisq; militibus
 Parthienem petebat, omnia tutiora parricida-
 15 rum contuitu ratus. Persæ promissis Bessi ones-
 rati, maxime quia nemo alius erat quem seque-
 rentur, coniungere se Bactrianis, agmen eorum
 tertio assecuti die: ne tamen honos regi nō ha-
 beretur, aureis compedibus Darium vincunt,
 20 noua ludibria subinde excogitante fortuna. Et
 ne forte cultu regio posset agnosci, sordidis pel-
 libus vehiculum intexerāt: ignoti iumenta age-
 bant, ne percontantibus in agmine monstrari
 posset. custodes procul sequebantur. Alexander
 25 audito Darium mouisse a Batauis, omisso itine-
 re quod petebat, in Mediam fugiētem insequi
 perguit strenue. Tabas oppidum est in parte La-
 cænæ vltima: quo vbi peruenit, ibi transfugæ
 nūciant præcipitem fuga Bactra petere Dariū.
 30 Certiora deinde cognoscit ex Bagisthene Ba-
 bylonio, nō equidem vinctū regem, sed in peri-
 culo esse aut mortis, aut vinculorū affirmabat.

Rex ducibus cōuocatis, Maximū (inquit) opus,
 sed labor breuissimus superest. Darius haud
 procul destitutus a suis, aut vinctus, aut oppres-
 sus est. In illo corpore posita est victoria nostra,
 5 & tanta res celeritatis est præmium. Omnes
 pariter conclamāt paratos ipsum sequi, nec la-
 bori, nec periculo parcere. Igitur raptim agmē
 cursus magis quàm itineris modo ducit, ne no-
 cturna quidem quiete diurnū laborem relaxans
 10 te. Itaq; quingenta stadia processit, peruentum
 que erat in vicum, in quo Darium Bessus com-
 prehenderat. Ibi igitur Melon Darij interpre-
 excipitur, qui corpore æger nō potuerat agmē
 sequi: & deprehensus celeritate regis, transfugā
 15 se esse simulabat. Ex hoc acta cognoscit. sed fa-
 tigatis necessaria quies erat. Itaq; delectis equi-
 tum v 1 millibus, trecentos quos Dimichas ap-
 pellant, adiungit. dorso hi grauiora arma porta-
 bant: cæterum equis vehebantur: cū res locusq;
 20 posceret, pedestris acies erat. Hæc agentē Ale-
 xandrum adeunt Orfillos & Mythracenis, qui
 Bessi parricidium exosi transfugerant, nuncia-
 bantq; stadia n̄ abesse Persas, ipsos breuius iter
 monstraturos. Gratus regi aduentus transfuga-
 25 rum fuit. Itaq; prima vespere ducibus iisdem cū
 expedita equitum manu mōstratā viam ingre-
 ditur, Phalange, quantum festinare posset, sequi
 iussa. Ipse quadraginta agmine incedēs, ita cursum
 regebat, vt primi coniūgi vltimis possent. c c c
 30 stadia processerant, cum occurrit Brocellus
 Mazei filius, Syriæ quondam prætor. Is quo-
 que transfuga nunciabat Bessum haud amplius

quàm c c stadia abesse. Exercitum, vtpote qui nihil præcauerat, incompositū inordinatumq; procedere. Hyrcaniam videri petituros. si festinaret sequi, palantes superuenturum. Dariū ad
 5 huc viuere. Strenuo alioqui cupiditatem conseruendi transfuga iniecerat. Itaq; calcaribus subditis effuso cursu eunt. Iamq; fremitus hostium iter ingredientiu exaudiebatur, sed prospectum ademerat pulueris nubes. Paulisper ergo inhi
 10 buit cursum, donec consideret puluis. Iamq; conspecti à Barbaris erant, & abeuntium agmen conspexerant, nequaquã futuri pares, si Bessus tantum animi fuisset ad prælium, quantum ad parricidium fuerat. Nãq; & numero Barbari præ
 15 stabant, & robore. Ad hoc resecti cum fatigatis certamen inituri erant. Sed nomen Alexandri, & fama, maximum in bello vtiq; momentum, pauidos in fugam conuertit. Bessus & cæteri facinoris eius participes vehiculum Darij assecuti
 20 cœperunt hortari eum, vt cõscenderet equum, & se hosti fuga eriperet. Ille deos ultores adesse testatur, & Alexandri fidem implorãs, negat, se parricidas velle comitari. Tum vero ira quoq; accensi tela iniiciunt in regẽ, multisq; confossum
 25 vulneribus relinquunt. Iumenta quoque, ne longius prosequi possent, conuulnerantur, duobus seruis, qui regẽ comitabantur, occisis. Hoc edito facinore, vt vestigia fugæ spargerent, Nabarzanes Hyrcaniam, Bessus Bactra paucis equi
 30 tum comitantibus petebant. Barbari ducibus destituti, quã quemq; aut spes ducebat, aut pauidor, dissipabantur. D tantum equites congrega

uerāt se, incerti adhuc resistere ne melius esset,
 an fugere. Alexander hostium trepidatione cō-
 perta, Nicanorem cum equitum parte ad inhi-
 bendam fugam præmittit. Ipse cum cæteris se-
 5 quitur. III ferme millia resistentia occisa sunt,
 reliquum agmen more pecudum intactū age-
 batur, iubente rege ut cædibus abstineretur.
 Nemo captiuorum erat, qui monstrare Darij
 vehiculum posset: singuli, ut quæque prehende-
 10 rant, scrutabantur: nec tamen vllum vestigium
 fugæ regis extabat. Festinantem Alexandrum
 vix tria millia equitū persecuta sunt. At in eos
 qui lentius sequebantur, incidebant vniuersa fu-
 gientium agmina. Vix credibile dictu, plures
 15 captiui, quàm qui caperent, erant: adeo omnem
 sensum territis fortuna penitus excusserat, ut
 nec hostium paucitatem, nec multitudinē suam
 satis cernerent. Interim iumenta quæ Dariū
 vehebant, nullo regente decesserāt militari via,
 20 & errore delata per IIII stadia, in quadam val-
 le constiterant, æstu, simulque vulneribus fatiga-
 ta. Haud procul erat fons, ad quem mōstratum
 a peritis Polystratus Macedo siti maceratus ac-
 cessit. Ac dum galea haustam aquam sorbet, te-
 25 la iumentorum deficientium corporibus infixæ
 conspexit. Miratusque confossa potius, quàm ab-
 acta esse semiuiui hominis.

Quinti libri finis deest.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

Liber Sextus, cuius prin-
cipium deest.

Ibi Darij exitus.

Interim dum talia fierent ab Alexandro, bel-
lum ortum est inter Macedonas & Lacedæ-
monios. Antipater Macedoniae præfe-
ctus in hoc bello contra regem Lacedæmo-
niorum obtinuit: sicut hic exponitur.

5 **D** Vgnę discrimē immisit,
obtruncatisq; qui prom-
ptius resistebant, magnā
partem hostiū propulit.
Cœperant fugere victo-
res, donec auidius sequē-
tes in planū deduxere.
Multi cadebāt, sed vt pri-
mum locus in quo stare
10 possent fuit, æquis viribus dimicatū est. Inter om-
nes tamē Lacedæmonios rex eminebat nō ar-
morū modo & corporis specie, sed etiā magni-
tudine animi, quo vno vinci non potuit. Vndiq;
nūc cōminus, nūc eminus petebatur: diuq; arma
15 circūferens, alia tela clypeo excipiebat, corpo-
re alia vitabat, donec hasta femora perfoffa plu-
rimo sanguine effuso destituere pugnantē. Ergo
clypeo suo exceptum armigeri raptim in castra

referabant, iactationem vulnerum haud facile
 tolerantem. Non tamen omisere Lacedæmonij
 pugnam: & vt primum sibi quàm hosti æquior
 rem locum capere potuerunt, densatis ordinibus
 5 effusi, fluentē in se aciem exceperunt. nō aliud
 discrimen vehementius fuisse memoriæ pro
 ditum est. Duarum nobilissimarum bello gen
 tium exercitus pari Marte pugnant. Lacedæ
 10 monij vetera, Macedones præsentia decora
 intuebantur. Illi pro libertate, hi pro domina
 tione pugnant. Lacedæmonijs dux, Mace
 donibus locus deerat. Diei quoque vnus tam
 multiplex casus modo spem, modo metū vtri
 usque patris augebat, velut de industria inter
 15 fortissimos viros certamen æquante fortuna.
 Cæterum angustiae loci in quo hæserat pugna,
 non patiebantur totis ingredi viribus. Expecta
 bant ergo plures: qui inierant prælium, & qui
 extra teli iactum erant, clamore inuicem suos
 20 accendebant. Tandem Laconum acies langues
 scere, lubrica arma sudore vix sustinens: pedem
 deinde referre cœpit, vt vrgente hoste aper
 tius fugeret. Insequebatur dissipatos victor, &
 emensus cursu omne spatium quod acies La
 25 conum obtinuerat, ipsum Agim persequen
 tur. Ille vt fugam suorum, & proximos hostiū
 aspexit, deponi se iussit: expertusque membra
 an impetum animi sequi possent, posteaquam
 deficere se sensit, poplitibus semet excepit, ga
 30 leaque strenue sumpta clypeo protegens cor
 pus, hastam dextra vibrabat, vltro vocans ho
 stem, si quis iacenti spolia demere auderet. nec

quisquam fuit, qui sustineret cōminus congregi.
 Procul missilibus appetebatur, ea ipsa in hostē
 retorquens, donec lancea nudo pectori infixā
 est, qua ex vulnere euulsa, inclinatū ac deficiens
 5 caput clypeo paulisper excepit. Deinde linquē-
 te spiritu pariter ac sanguine moribundus in ar-
 ma procubuit. Cecidere Lacedæmoniorū quin-
 que millia & cccclx, ex Macedonibus haud am-
 plius ccc. Cæterum vix quisquam nisi saucius
 10 reuertit in castra. Hæc victoriā non Spartā mos-
 do, sociosq; eius, sed etiam omnes qui fortunam
 belli spectauerant, fregit. Nec fallebat Anti-
 patrum, dissentire ab animis gratulantium vul-
 tus, sed bellum finire cupienti opus erat decipi:
 15 & quanquam fortuna rerum placebat, inuidiam
 tamen, quia maiores res erant, quàm quas præ-
 fecti modus caperet, metuebat: quippe Alexan-
 der hostes vinci voluerat: Antipatrum vicisse,
 ne tacitus quidem indignabatur, suæ demptum
 20 gloriæ existimans, quicquid cessisset alienæ. Ita-
 que Antipatrus, qui probe nosset spiritum eius,
 non est ausus ipse agere arbitrio victoriæ, sed
 consilium Græcorum, quid fieri placeret, consu-
 luit: a quo Lacedæmonij nihil aliud quàm vt
 25 oratores mittere ad regem liceret, precari gra-
 te veniam defectionis præter authores impetra-
 uerunt. Megalopolitani, quorum vrbs erat ob-
 fessa, ad defectionis eius multam Achæsetoli
 cxx talēta dare iussi sunt. Hic fuit exitus belli,
 30 quod repente ortum, prius tamen finitum est, q̄
 Dariū Alexander apud Arbellam superaret.
 Sed vt primum instantibus curis laxatus est ani

mus, militarium rerum quā quietis otijque patientior, excepere eum voluptates: & quem arma Persarum non fregerant, vitia vicerunt. Intempestiua conuiuia, & perpotandi peruigilandiq; insana dulcedo, ludicq; & greges pellicū, omnia in externum lapsa sunt morem: quem æmulatus quasi potiore suo, ita popularium animos oculosq; pariter offendit, vt plerisq; amicorum pro hoste haberetur. Tenaces quippe disciplinae suę, solitosq; parco ac parabili victu ad implenda naturę desideria defungi, in peregrina & euictarum gentium mala impulerat. Hinc sæpius comparatæ in caput eius insidię, secessio militum, & liberior inter mutuas querelas dolor. Ipsius deinde nunc ira, nunc suspiciones, quas excitabat inconsultus pauor, cæteraq; his similia, quæ deinde dicentur. Igitur cum intempestiuis conuiujs dies pariter noctesq; consumeret, satietatem epularū ludis interpolabat, non contentus musica artificum, quos e Græcia excitauerat. turbę quippe captiue fœminarum iubebantur suo ritu canere inconditū & abhorrens peregrinis auribus carmen. Inter quas vnā rex ipse cōspexit mœstiozem quā cæteras, & producentibus eas verecunde reluctantem. Excelens erat forma, & formam pudor honestabat. deiectis in terram oculis, & quantum licebat ore velato, suspensionem præbuit regi nobiliore esse, quā vt inter coniuales ludos deberet ostendi. Ergo interrogata quænam esset, neptem se Ochi, qui nuper regnasset in Persis, filio eius genitam esse respondit, Vxorē Histapsis fuisse.

Propinquus hic Darij fuerat, magni & ipse ex-
 ercitus prætor. Adhuc in animo regis tenues res-
 liquiæ pristini moris hærebant. Itaque fortu-
 nam regia stirpe genitæ, & tam celebre nomen
 5 neptem Ochi reueritus, non dimitti modo cap-
 tiuam, sed etiam restitui ei suas opes iussit:
 Virum quoq; requiri, vt reperto coniugem red-
 deret. Postero autem die præcipit Ephestios
 ni, vt omnes captiuos in regiam iuberet addu-
 10 ci. Vbi singulorum nobilitate spectata, secreuit
 a vulgo, quorum eminebat genus, decem hi fue-
 runt, inter quos repertus est Oxatres Darij fra-
 ter, non illius fortuna, quàm indole animi sui
 clarior. x x v i millia talentorum proxima præ-
 15 da reducta erant equis, x i i millia in congias-
 rum militum assumpta sunt. Par huic pecunię
 summa custodũ fraude subtracta est. Oxidates
 erat nobilis Perses, qui a Dario capitali suppli-
 cio destinatus cohibebatur in vinculis. Huic li-
 20 berato Satrapeam Mediæ attribuit, fratremque
 Darij recepit in cohortem amicorum, omni ve-
 rustæ claritatis honore seruato. Hinc Parthie-
 nem peruentũ est, tunc ignobilem gentem, nũc
 caput omnium qui post Euphratem, & Tigrim
 25 amnes siti rubro mari terminatur. Scythę regio-
 nem campestrẽ ac fertilem occupauerunt, gra-
 ues ad hæc incolæ sedes habent & in Europa &
 in Asia. Qui super Bosphorũ mare colũt, ascri-
 bũtur Asiæ. At qui in Europa sunt, a leuo Thra-
 30 ciæ latere ad Boristhenẽ, atq; inde ad Tanaim
 aliũ amnem recta plaga attinent. Tanais Euro-
 pam & Asiam medius interfluit, nec dubitatur

quin Scythæ, qui Parthos condidere, nō a Bos-
 phoro, sed ex regione Europæ penetrauerint.
 Vrbs erat ea tempestate clara Atromphilos, cō-
 dita a Græcis. Ibi statiuæ rex habuit, commea-
 5 tibus vndiq; aduectis. Itaq; rumor otiosi militis
 viritim sine authore percrebuit, regem cōten-
 tum rebus quas gessisset, in Macedoniam protis-
 nus redire statuisse. Discurrunt lymphatis simi-
 les in tabernacula, & itineris sarcinas aptant:
 10 signo dato, crederes, vt vasa colligerent. Totis
 castris tumultus hinc contubernales suos requi-
 rentium, hinc onerātium plaustra, perfertur ad
 regem. Fecerant fidem rumori temere vulgato
 Græci milites redire iussi domos: quorum equi-
 15 tibus singulis denariorum sena millia dono de-
 derat. Ipsi quoque finem militiæ adesse cre-
 debāt. Haud secus quàm par erat, territus Ale-
 xander, qui Indos, atq; vltima orientis peragra-
 re statuisset, præfectos copiarum in prætorium
 20 contrahit: obortisq; lachrymis, ex medio glo-
 rię spatio reuocari se, victi magis quàm victoris
 fortunam in patriam relaturum conquestus est:
 nec sibi ignauiam militum obstare, sed deorum
 inuidiam, qui fortissimis viris subitū patriæ de-
 25 sideriū admouissent, paulo post in eandem cum
 maiore laude famaq; redituris. Tum vero pro
 se quisq; operam suam offerre, difficillima queq;
 polcere, polliceri militum quoq; obsequium, si
 animos eorum leni & apta oratione permulce-
 30 re voluisset. Nunquam infractos & abiectos re-
 cessisse, quoties ipsius alacritatē, & tanti animi
 spiritus haurire potuissent. ita se facturū esse re-

spondit, illi modo vulgi aures præparent sibi.
 fatisque omnibus quæ in rem videbantur esse,
 compositis, vocari ad concionem exercitum ius
 sit, apud quem talem orationē habuit: Magni-
 tudinem rerum quas gessimus, milites, intuen-
 5 tibus vobis, minime mirum est, & desiderium
 quietis, & satietatem gloriæ occurrere, vt omit-
 tam Illyricos, Triballos, Bœotiam, Thraciam,
 Spartam, Achæos, Peloponesum: quorum alia
 10 ductu meo, alia imperio auspicioq; perdomui.
 Ecce orsi bellum ad Hellespôtum, Ionas, Aeolis
 dem seruitio Barbariæ impotentis exemimus.
 Cariam, Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Pa-
 phlagoniam, Pamphiliam, Pisides, Ciliciã, Sy-
 15 riam, Phœnicem, Armeniã, Persidem, Medos,
 Parthienem habemus in potestate. Plures pro-
 uincias cõplexus sum, quàm alij vrbes ceperunt:
 & nescio an enumeranti mihi quedam ipsarum
 rerum multitudo subduxerit. Itaq; si crederem
 20 satis certam esse possessionem terrarũ quas tan-
 ta velocitate domuimus, ego vero milites ad
 penates meos, ad parentē, sororesq;, & cæteros
 ciues vel retinentibus vobis erumperem, vt ibi
 potissimum parta vobiscũ laude & gloria frue-
 25 rer, vbi nos vberima victorię præmia expectãt,
 liberorum, coniugum parentumq; lætitia, pax,
 quies, rerum per virtutem partarũ secura posses-
 sio. Sed in nouo, & si verũ fateri volumus, præ-
 cario imperio adhuc iugum eius rigida ceruice
 30 subeũtibus Barbaris, tempore milites opus est,
 dum mitioribus ingenijs imbuuntur, & effera-
 tos mollior consuetudo permulcet. Fruges quo-

que maturitatem statuto tempore expectant: adeo etiã illa sensus omnis expertia, tamen sua lege mitescũt. Quid? creditis tot gentes alterius imperio ac nomini assuetas, nõ sacris, non moribus, non cõmercio linguę nobiscum cohærẽtes, eodem prælio domitas esse, quo victæ sunt? Vestris armis continentur, non suis moribus. Sed qui præsentem metuunt, in absentia hostes erũt. Cũ feris bestiis res est, quas captas & inclusas, quia ipsarum natura nõ potest, longior dies mitigat. Et adhuc sic ago, tanquam omnia subacta sint armis, quę fuerunt in ditione Darij. Hyrcaniã Nabarzanes occupauit. Bactra non possidet solũ parricida Bessus, sed etiã minatur. Sogdiani, Dacæ, Massagetæ, Sagæ, Indi sui iuris sunt. Omnes hi simul, si terga nostra viderint, sequentur. Illi enim eiusdem nationis sunt, nos alienigenæ & externi. Suis autem quicquid parent placidius, etiam cum is præest, qui magis timeri potest. Proinde, aut quæ cœpimus, omittenda sunt: aut quæ non habemus, occupanda. Sicut in corporibus ægris, milites, nihil quod nociturum est, medici relinquunt: sic nos quicquid obstat imperio, recidamus. Parua sæpe scintilla contenta magnum excitauit incendium. Nil tutò in hoste despicitur, quem spreueris: valentior rem negligentia facies. Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri beneficio Bagoæ castrati hominis admissus: ne vos magno labore credatis Bessum vacuum regnum occupaturũ. Nos vero peccauimus milites, si Dariũ ob hoc vicimus, vt sero

uo eius traderemus imperium, qui vltimum ausus scelus, regem suum etiã externæ opis egen-
 tem, certe cui nos victores pepercissimus, quasi
 captiuum in vinculis habuit, ad vltimum ne à
 5 nobis conseruari posset, occidit. Hũc vos regna-
 re patiemini? quem equidem crucifixum videre
 festino, omnibus regibus gentibusq;, fidei, quã
 violauit, meritas pœnas soluentem. At Hercule
 si mox eundem Græcorũ vrbes aut Helleston-
 10 tum vastare nunciatum erit vobis, quo dolore
 afficiemini, Bessum præmia vestræ occupasse
 victoriæ? Tunc ad repetendas res festinabitis,
 tunc arma capietis. Quanto autem præstat, ter-
 ritum adhuc, & vix mentis suæ compotem op-
 15 primere? Quatridui nobis iter superest, qui tot
 proculcauimus niues, tot amnes superauimus,
 tot montiũ iuga transcurremus. Nõ mare illud
 quod exæstuans iter fluctibus occupat, euntes
 nos morat, non Cilicię fauces, & angustię inclu-
 20 dunt: plana omnia & prona sunt: in ipso limine
 victoriæ stamus. Pauci nobis fugitiui, & domi-
 ni sui interfectores supersunt. Egregiũ me her-
 cule opus, & inter præmia glorię vestræ nume-
 randũ, posteritati famæq; tradetis, Dariũ quo-
 25 que hostem finito post mortem eius odio, par-
 ricidas esse vos vltos: neminem impium effugis-
 se manus vestras. Hoc perpetrato, quãto credi-
 tis Persas obsequentiores fore, cum intellex-
 rint vos pia bella suscipere, & Bessi sceleri, non
 30 nomini suo irasci? Summa militum alacritate
 subeuntium, quocunq; vellet duceret, oratio
 excepta est: nec rex moratus impetum: tertioq;

per Parthienē die ad fines Hyrcaniæ penetrat,
 Cratero relicto cum ijs copijs quibus præerat,
 & ex manu quam Amyntas ducebat, additis
 v r millibus equitibus, & totidem sagittarijs,
 5 vt ab incurfione Barbarorum Parthienem tue-
 retur. Phorygium impedimenta, modico præ-
 ſidio dato, campeſtri itinere ducere iubet. Ipſe
 cum Phalange & equitatu c r ſtadia emenſus,
 caſtra in valle qua Hyrcaniam adeunt, com-
 10 munit. Nemus præaltis denſiſq; arboribus vno
 broſum eſt, pingue vallis ſolū, rigantibus aquis
 quæ ex petris eminentibus manant. Ex ipſis ra-
 dicibus montium Zioberis amnis effunditur,
 qui tria fere ſtadia in longitudinem vniuerſus
 15 fluit: deinde ſaxo, quod alueolum interpolat, re-
 percuffus, duo itinera velut diſpenſatis aquis
 aperit. Inde torrens, & ſaxorum per quæ in-
 currit, aſperitate violētior, terram præceps ſub-
 it. Per c c c ſtadia conditus labitur, ruſuſq; ve-
 20 lut ex alio fonte conceptus editur, & nouum al-
 ueum intendit, priore ſui parte ſpatioſior: quip-
 pe in latitudinem xiii ſtadiorū diffunditur, ru-
 ſuſq; anguſtioribus coercitus ripis iter cogit: tã-
 dem in alterum amnem cadit, cui Rhidago no-
 25 men eſt. Incolæ affirmabant, quicunq; dimiſ-
 ſi eſſent in cauernam quæ propior eſt fonti, ru-
 ſus ſibi aliud os amnis apertum exiſtere. Ita-
 que Alexander duos tauros, quæ ſubeunt aquæ
 terram, præcipitari iubet: quorum corpora, vbi
 30 ruſus erumpit, expulſa videre qui miſſi erant
 vt exciperent. Quatum iam diem eodem lo-
 co quietem militi dederat, cum literas Nabar-

zanis, qui Darium cum Besso interceperat, acci-
 cipit: quarum sententia hæc erat, se Dario non
 fuisse inimicum: imò etiam quæ credidisset vti-
 lia esse, suafisse: & quia fidele consilium regi de-
 5 disset, propè occisum ab eo. Agitasse Darium
 custodiam corporis sui contra ius falsq; peregris-
 no militi tradere, damnata popularium fide,
 quam per 11 & ccc annos inuiolatam regibus
 suis præstitissent. Se in præcipiti & lubrico stã-
 10 tem, consilium a præsentī necessitate repetisse.
 Darium quoq; cum occidisset Bagoan, hac ex-
 cusatione satisfacisse popularibus, quòd insidi-
 ,, antem sibi interemisset. Nihil esse miseris mor-
 ,, talibus spiritu charius. Amore eius ad vltima
 15 esse propulsum: sed ea magis esse secutum, quæ
 coëgisset necessitas, quàm quæ optasset. In com-
 ,, muni calamitate suam quemq; habere fortunã.
 Si venire se iuberet, sine metu esse venturũ. Non
 timere ne fidem datã tantus rex violaret, Deos
 20 a deo falli non solere. Cæterum si cui fidem da-
 ret, videretur indignus, multa exilia patere fu-
 ,, gienti. Patriam esse, ybicumque vir fortis sedem
 ,, elegerit. Nec dubitauit Alexander, fidem, quo
 Persæ modo accipiebant, dare, inuiolatũ, si ve-
 25 nisset, fore. Quadrato tamẽ agmine & compo-
 sito ibat, speculatores subinde præmittens, qui
 explorarent loca. Leuis armatura ducebat a-
 gmen, phalãx eã sequebatur, pòst pedites erãt
 impedimenta: & gens bellicosa, & natura situs
 30 difficilis aditu, curam regi intenderat. Nanque
 perpetua vallis iacet vsque ad mare Caspium
 patens. Duo terræ eius velut brachia excurs-

runt media, flexu modico sinum faciunt lunæ
 maxime similem, cum eminent cornua non
 dum totum orbem sydere implente. Certeræ,
 Mossini, & Chalybes a leua sunt. Et ab altera
 5 parte Leucosyri, & Amazonum campi: & illos
 quæ vergit ad Septentrionem, hos ad occasum
 cõuersa prospectat. Mare Caspium dulcius cæ
 teris, ingentis magnitudinis pisces alit. Pisces
 longe diuersi ab alijs coloris. Quidam Caspiū,
 10 quidam Hýrcanū appellant. alij sunt qui Mæo
 tida paludem in id cadere putent, & argumen
 tum afferunt, aquam, quæ dulcior sit quàm cæ
 tera maria, infuso paludis humore mitescere.
 A septentrione ingens in littus mare incumbit,
 15 longeque agit fluctus, & magna parte exæstu
 ans stagnat. Idem alio cæli statu recipit in se
 fretum, eodemque impetu quo effusum est,
 relabens, terram naturæ suæ reddit. Et quidam
 credidere non Caspium mare esse, sed ex India
 20 in Hyrcaniam cadere, cuius fastigium (vt supra
 dictum est) perpetua valle submittitur. Hinc
 rex viginti stadia processit, semita propemodū
 inuia, cui sylua imminebat: torrentesq; & elu
 uies iter morabantur. nullo tamen hoste obui
 25 penetrauit, tandemque ad vltiora peruentum
 est. Præter alios cõmeatus, quorum tum copia
 regio abundabat, pomorum quoq; ingens mo
 dus nascitur: & vberrimum gignendis vuis so
 lum est. Frequens arbor faciem quercus habet,
 30 cuius folia multo melle tinguntur: sed nisi solis
 ortum incolæ occupauerint, vel modico tepo
 re succus extinguitur. Triginta hinc stadia pro

- cesserat, cum Phrataphernes ei occurrit, secq; &
 eos qui post Darij mortem profugerāt, dedens:
 quibus benigne exceptis, ad oppidū Aruas per
 uenit. Hic ei Craterus & Erigonus occurrunt.
 5 præfectum Taurorum gentis Phradatem addu
 xerant. Hic quoq; in fidem receptus, multis ex
 emplo fuit experiendi clementiam regis. Satra
 pem deinde Hyrcanię dedit Menapim. exul hic
 regnante Ocho ad Philippum peruenerat. Tau
 10 rorum quoq; gētem Pharadati reddidit. Iamq;
 rex vltima Hyrcanię intrauerat, cū Artabazus,
 quem Dario fidissimū fuisse supra diximus, cū
 propinquis Darij, ac suis liberis, modicaq; Grę
 corum militum manu occurrit. dexteram ve
 15 niētī obtulit rex, quippe & hospes Philippi fue
 rat cum Ocho regnante exularet, & hospitij pl
 gnora in regem suum ad vltimum fides confers
 uata vincebat. Comiter igitur except⁹, Tu qui
 dem, inquit, rex perpetua foelicitate floreas: ego
 20 cæteris lætus, hoc vno torqueor, quòd præcipiti
 senectute diu frui tua bonitate non possum. xc
 & quintum annum agebat. Nouem iuuenes ea
 dem matre geniti patrem comitabantur. Hos
 Artabazus dextræ regis admouit, precatus vt
 25 tam diu viuerent, donec vtilis Alexandro essent.
 Rex pedibus iter faciebat plerunq;. Tunc ad
 moueri sibi & Artabazo equos iussit, ne ipso ins
 grediente pedibus, senex equo vehi erubesceret.
 Deinde vt castra sunt posita, Græcos quos Ar
 30 tabazus adduxerat, conuocari iubet. At illi, nisi
 Lacedæmonijs fides daretur, respōdent, se quid
 agēdum ipsis foret, deliberaturos. Legati erant

Lacedæmoniorum missi ad Darium, quo victo
 applicuerant se Græcis mercede apud Persas
 militantibus. Rex omiſſis sponſionum fideique
 pignoribus, venire eos iussit, fortunam, quã ipse
 5 dedisset, habituros. Diu cunctantes, plerisque cõ-
 silia variantibus, tandem venturos se pollicen-
 tur. At Democrates Atheniensis, qui maxime
 Macedonũ opibus semper obstiterat, venia de-
 sperata, gladio se transfigit. Ceteri (sicut consti-
 10 tuerant) ditioni Alexandri se ipsos permittunt. x
 millia & D milites erant. Præter hos Legati ad
 Darium missi xc. In supplementum distributus
 miles. cæteri remissi domum præter Lacedæmo-
 15 nios, quos tradi in custodiam iussit. Mardorum
 erat gens confinis Hyrcaniæ, cultu vitæ aspera,
 & latrocinij assueta. Hæc sola nec Legatos mi-
 serat, nec videbatur imperata factura. Itaque rex
 indignatus, si vna gens posset efficere ne inui-
 ctus esset, impedimentis cum præsidio relictis,
 20 inuicta manu comitante procedit. Noctu iter
 fecerat, & prima luce hostis in conspectu erat.
 Tumultus magis quàm prælium fuit. Deturba-
 ti ex collibus, quos occupauerat, barbari, profu-
 giunt, proximique vici ab incolis deserti capiuntur.
 25 Interiora regionis eius haud sane adire sine ma-
 gna vexatione exercitus poterat. Iuga motium
 præaltę sylvæ rupesque inuiciæ sepiunt: ea que pla-
 na sunt, nouo munimēti genere impedierat Bar-
 bari. Arbores densæ sunt ex industria consistæ,
 30 quarum teneros adhuc ramos manu flectunt, quos
 intortos rursus inserunt terræ. Inde velut ex alia
 radice lætiores virēt trunci, hos, quæ natura fert,

adolescere non sinunt: quippe alium alij quasi nexu conferunt: qui vbi multa fronde vestiti sunt, operiunt terram. Itaq; occultus nexus ramorum velut laquei perpetua sepe iter claudit.

- 5 Vna ratio erat cædendo aperire saltū. Sed hoc quoq; magni operis. Crebri nanq; nodi nudaerant stipites, & in se implicati arborū rami suspensis circulis similes lento vimine frustrabantur ictus. Incolæ autem ritu ferarum virgulta
- 10 subire soliti, tum quoq; intrauerant saltum, occultisq; telis hostem laceſſebant. Ille venantium modo latibula scrutatus, plerosque confodit: ad vltimum circuire saltum milites iubet, vt si qua paterent, irrumperent. Sed ignotis locis pleriq;
- 15 oberrabant. Excepti sunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalam vocabant, quem Alexander non eodem quo ceteras pecudes animo æstimabat. nam ille nec in dorſo insidere suo patiebatur alium: & regem, cum vellet ascendere, sponte sua genua submittens excipiebat,
- 20 credebaturq; sentire quem veheret. Maiore ergo quàm decebat ira simul ac dolore stimulatus equum vestigari iubet, & per interpretem pronūciari, ni reddidissent, neminem esse victurū.
- 25 Hac denunciatione territi, cum ceteris donis equum adducunt. Sed ne sic quidem mitigatus cædi syluas iubet, aggestaq; humo e montibus planiciem ramis impeditā exaggerari. Iam aliquantulum altitudinis opus creuerat, cum Bar-
- 30 bari desperati, regionem quam occupauerant, posse retineri, gentem suam dedidere. Rex obſidibus acceptis Phradati tradere eos iussit. Inde

- quinto die in statua reuertitur. Artabazum de
 inde geminato honore, quàm Darius habuerat
 ei, remittit domū. Iamq; ad urbem Hyrcaniæ,
 in qua regia Darij fuit, ventum erat. ibi Nabar-
 5 zanes accepta fide occurrit, dona ingentia fe-
 rēs. Inter quę Bagoas erat specie singulari Spa-
 do, atq; in ipso flore pueritię, cui & Darius fue-
 rat assuetus, & mox Alexander assueuit: eiusque
 maxime precibus motus Nabarzani ignouit.
- 10 Erat (vt supra dictum est) Hyrcaniæ finitima
 gens Amazonum, circa Thermodoonta amnē
 Themiscyræ incolentiū campos. Reginam ha-
 bebant Thalestrim, omnibus inter Caucasum
 montem & Phasim amnem imperitantē. Hęc
 15 cupidine visendi regis accensa, finibus regni sui
 excessit: & cum haud procul abesset, præmisit
 indicantes venisse reginam adeundi eius cogno-
 scendiq; auidam. Protinus facta potestate ve-
 niendi, cæteris iussis subsistere, ccc cœmina-
 20 rum comitata processit. Atque vt primū rex in
 conspectu fuit, equo ipsa desiluit, duas lanceas
 dextra præferens. Vestis non toto Amazonum
 corpori obducitur, nam læua pars ad pectus est
 nuda, cætera deinde velantur, nec tamen sinus
 25 vestis, quem nodo colligunt, infra genua descen-
 dit. Altera papilla intacta seruatur, qua mulie-
 bris sexus liberos alāt. aduritur dextra, vt arcus
 facilius intendant, & tela vibrent. Interrito vul-
 tu regem Thalestris intuebatur, habitum eius
 30 haudquaquā rerum famæ parem oculis perlu-
 strans: quippe hominibus Barbaris in corporum
 maiestate veneratio est, magnorumq; operum

nō allos capaces putant,quàm quos eximia spe-
 cie donare natura dignata est. Cæterum inter-
 rogata nū aliquid petere vellet, haud dubitauit
 fateri ad cōmunicandos cum rege liberos se ve-
 5 nisse, dignam ex qua ipse regnū generaret hæres
 des. Fœminini sexus se retenturā, marem reddis-
 turam patri. Alexander, an cum ipso militare
 veller, interrogat: & illa causata sine custode res-
 10 gnum reliquit, petere perseuerabat, ne se irri-
 tam spei pateretur abire. Acrior ad Venerē fœ-
 minæ cupido quàm regis. At vt paucos dies su-
 stineret, perpulit, tredecim dies in obsequium
 desyderij absumpti sunt. Tum illa regnū suum,
 15 piditates suas soluit, cōtinentiamq; & modera-
 tionem in altissima quaq; fortunæ eminētia, bo-
 na in superbiam ac lasciuam vertit. Patrios mo-
 res, disciplināq; Macedonum regum salubriter
 temperatā, & ciuilem habitū velut leuiora ma-
 gnitudine sua ducens, Persicę regię par deorum
 20 potentiæ fastigiū æmulabatur. lacere humi ve-
 nerabūdos pati cœpit, paulatimq; seruilibus mi-
 nisterijs tot victores gentiū imbuere, & capti-
 uis pares facere expetebat. Itaq; purpureū dia-
 dema distinctū albo, quale Darius habuerat, ca-
 25 piti circūdedit, vestemq; Persicam sumpsit, ne
 omen quidē veritus, quod a victoris insignibus
 in deuicti transiret habitū. & ille se quidē Persa-
 rum spolia gestare dicebat, sed cum illis quoq;
 mores induerat: superbiamq; habitus, animi inso-
 30 lentia sequebatur. Literas quoq; quas in Europā
 mitteret, veteris annuli gemma obsignabat: ijs

quas in Asiā scriberet, Darij annulus imprime-
 batur, vt appareret vnum animū duorum non
 capere fortunā. Amicos vero & equites, cumq;
 his principes militum aspernantes quidem, sed
 5 recusare non ausos, perficis ornauerat vestibus.
 Pellices c c c & l x, totidē quot Darij fuerant,
 regiam implebāt, quas Spadonū greges, & ipsi
 muliebria pati assueti, sequebātur. Hoc luxu &
 peregrinis infecti moribus veteres Philippi mi-
 10 lites, rudis naturę voluptates palam auersaban-
 tur, totisq; castris vnus omnium sensus ac sermo
 erat, plus amissum victoria, quā bello quæsitū
 esse. Tū maxime vinci ipsos, deditq; alienis mo-
 ribus & externis tantæ moræ pretium: domos
 15 quasi in captiuo habitu reuersuros, pudere iam
 fuis: regem victis q̄ victoribus similitorem ex Ma-
 cedonię imperatore Darij Satrapen factum. Il-
 le non ignarus & principes amicorū & exerci-
 tum grauiter offendi, gratiā liberalitate donisq;
 20 recuperare tentabat. Sed (vt opinor) liberis pre-
 tium seruitutis ingratiū est. Igitur ne in seditio-
 nem res verteretur, otium interpellandum erat
 bello, cuius materia opportune alebatur. Nanq;
 Bessus veste regia sumpta Artaxerxē appella-
 25 ri se iusserat, Scythasq; & cæteros Tanais acco-
 las cōtrahebat. Hęc Nabarzanes nunciabat, quē
 receptū in fidem, regiōni quā antea obtinuerat,
 præfecit. Et cum graue spolijs apparatusq; luxu-
 riæ agmen vix moueretur, suas primum, dein-
 30 de totius exercitus sarcinas, exceptis admodū
 necessarijs, cōferri iussit in mediū. Planities spa-
 tiosa erat, in quā vehicula onusta præduxerat.

Expectantibus cunctis quid deinde esset imperator
 raturus, iumenta iussit abduci, sui quoque primū lar-
 cinis face subducta, cæteras incendi præcipit.
 Flagrabant exurentibus dominis, quæ ut intacta
 5 ex viribus hostium raperent, sæpe flammæ
 restinuerant, nullo sanguinis pretium audente
 deslere, cum regias opes idem ignis exureret.
 Breuis deinde ratio mitigauit dolorem, habis
 lesque militiæ & ad omnia parati lætabantur sar-
 10 cinarum potius quàm disciplinæ fecisse iactu-
 ram. Igitur Bactrianam regionem petebat, sed
 Nicanor Parmenionis filius subita morte cor-
 reptus, magno desiderio sui affecerat cunctos.
 Rex ante omnes mœstus cupiebat quidē subsi-
 15 stere funeri affuturus, sed penuriâ cômætuuum
 festinare cogebat. Itaque Philotas cum duobus mil-
 libus & de relictus, ut iusta fratri persolueret,
 ipse contendit ad Bessum. Iter facienti literæ ei
 afferuntur a finitimis Satraparum, e quibus co-
 20 gnoscit Bessum quidem hostili animo occurre-
 re cum exercitu: cæterum Satribarzanem, quem
 Satrapen Ariorum ipse præfecisset, defecisse ab
 eo. Itaque quanquam Besso imminebat, tamen ad
 Satribarzanem opprimendum præuerti optimū
 25 ratus, leuem armaturam, & equestres copias
 educit, totaque nocte strenue facto itinere, impro-
 uisus hosti superuenit. Cuius cognito aduentu
 Satribarzanes cum 11 millibus equitum (nec
 enim plures subito contrahi poterant) Bactra
 30 perfugit, cæteri proximos montes occupaue-
 runt. Prærupta rupes erat, quæ spectat Occiden-
 tem. Eadem quæ vergit ad Orientem, leuiore sub-

missa fastigio. Multis arboribus obsita, perennē
 habet fontem, ex quo largæ aquæ manant. Cir-
 cuitus eius triginta & duo stadia cōprehendit.
 In vertice herbidus campus. In hoc multitudi-
 5 nem imbellem confidere iubent. Ipsi quā rupes
 erat, arborum truncos & saxa obmoliuntur.
 tredecim millia armata erant. in horum obsi-
 dione Cratero relicto, ipse Satribarzanem sequi
 festinat. Et quia lōgius eum abesse cognouerat,
 10 ad expugnandos eos qui edita montiū occupa-
 uerant, redit. Ac primo repurgari iubet quic-
 quid ingredi possent: deinde vt occurrebant in-
 uix cotes, præruptæq; rupes, irritus labor vide-
 batur obstāte natura. Ille vt erat animi semper
 15 obluētātis difficultatibus, cum & progredi ar-
 duum, & reuerti periculosum esset, versabat se
 ad omnes cogitationes, aliud atque aliud (ita vt
 fieri solet) vbi prima quæq; dānamus, subijciēte
 animo. hæsitanti, quod ratio nō potuit, fortuna
 20 consilium subministravit. Vehemens Fauonius
 erat, & multam materiam ceciderat miles, ad-
 tum per saxa molitus. Hęc vapore torrida ina-
 ruerat. Ergo aggerari alias arbores iubet, & igni
 dare alimēta: celeriterq; stipitibus cumulatis fa-
 25 stigium montis æquatū est. Tunc vndiq; ignis
 iniectus cuncta cōprehendit: flammā in ora ho-
 stium ventus ferebat: fumus ingens velut quadā
 nube absconderat cælum. Sonabant incendio
 syluæ, atq; ea quoq; quæ incenderat miles, con-
 30 cepto igne proxima quæq; adurebant. Barbari
 suppliciorū vltimū, si quā intromitteret ignis,
 effugere tentabāt: sed quā flāma dederat locum,

hostis obstabat. Varia igitur cæde consumpti
 sunt. Alij in medios ignes, alij in petras præcipi-
 tauere se, quidã manibus hostium se obtulerunt,
 pauci semiustulati venere in potestatem. Hinc
 5 ad Craterum, qui Artacacnam obsidebat, redit.
 Ille omnibus præparatis regis expectabat adue-
 tum, captę vrbis titulo (sicut par erat) cedens.
 Igitur Alexander turres admoueri iubet: ipsosq;
 10 aspectu territi Barbari, e muris supinas manus
 tendentes, orare cœperunt, vt iram in Satribar-
 zanem defectionis authorem reseruaret, suppli-
 cibus semet deditibus parceret. Rex data ve-
 nia, non obsidionem modo soluit, sed omnia sua
 incolis reddidit. Ab hac vrbe digresso supple-
 15 mentum nouorum militum occurrit. Zolus D
 equites ex Græcia adduxerat, tria millia ex Il-
 lyrico Antipater miserat. Thessali equites cētū
 & triginta cum Philippo erant. Ex Lydia duo
 20 millia & DC, peregrinus miles, aduenerant. c c c
 equites gentis eiusdem sequebantur. Hac manu
 adiecta Dracas peruenit. Bellicosa natio est. Sa-
 trapes erat Nabarzanes sceleris in regem suum
 particeps Besso. Is suppliciorum quæ merue-
 rat metu profugit in Indiam Iam nonum diem
 25 statiuæ erant, cum externa vi non territus mo-
 do rex, sed inuictus, intestino facinore peteba-
 tur. Dymnus modicæ apud regem authoritatis
 & gratiæ, exoleti, cui Nicomacho erat nomen,
 amore flagrabat, obsequio vni sibi dediti corpo-
 30 ris victus. Is, quod ex vultu quoq; perspici pote-
 rat, similis attonito, remotis arbitris cum iuue-
 ne secessit in templum, arcana se & silenda as-

ferre præfatus: Suspensumq; expectatione, per
 mutuam charitatem, & pignora vtriusq; animi
 rogat, vt affirmet iureiurando, quæ commisisset,
 silentio esse tecturum. Et ille ratus nihil quod
 5 etiam cum periurio detegendum foret, indica-
 turum, per præsentés deos iurat. Tum Dymnus
 aperit in tertium diem insidias regi compara-
 tas, seq; eius consilij fortibus viris & illustribus
 esse participem. Quibus iuuenis auditis, se vero
 10 fidem in parricidio dedisse constanter abnuit,
 nec vlla religione, vt scelus tegat, posse cõstrin-
 gi. Dymnus & amore & metu amens, dextram
 exoleti complexus, & lachrymans, orare pri-
 mum cœpit, vt particeps consilij operisque fie-
 15 ret. Si id sustinere non posset, attamen ne pro-
 deret se, cuius erga ipsum beneuolentiæ præ-
 ter alia hoc quoq; haberet fortissimum pignus,
 quod caput suum permisisset fidei adhuc inex-
 pertæ. Ad vltimum auersari scelus perseverans
 20 tem, metu mortis terret, Ab illo capite coniu-
 ratos pulcherrimum facinus inchoaturos. Alias
 deinde effœminatum, & muliebriter timidum,
 alias proditorem amatoris appellans, nunc in-
 gentia promittens, interdumque regnum quo-
 25 que, versabat animũ tanto facinore procul ab-
 horrentem: strictum deinde gladium modo il-
 lius, modo suo admouens iugulo, supplex idem
 & infestus expressit, vt tandem non solum silen-
 tium, sed etiam operã polliceretur. nanq; abun-
 30 de constãtis animi, & dignus qui pudicus esset,
 nihil ex pristina volũtate mutauerat: sed se ca-
 ptum Dymni amore simulabat nihil recusare.

- Sciscitari deinde pergit cum quibus tantæ rei societatem inisset. Plurimum referre quales viri tam memorabili operi admoturi manus essent. Ille & amore & scelere maleficus, simul gratias agit, simul gratulatur, quòd fortissimis iuuenù non dubitasset se iungere, Demetrio corporis custodi, Peculao, Nicanori. Adijcit his Aphœbetum, Loceum, Diosenum, Archepolim, & Amyntam. Ab hoc sermone dimissus Nicomachus, ad fratrem (Ceballino erat nomen) quæ acceperat, defert. Placet ipsum subsistere in tabernaculo, ne si regiam intrasset, non assuetus adire regem, coniurati proditos se esse resciscerent. Ipse Ceballinus ante vestibulum regiæ (neque enim propius aditus ei patebat) consistit, opperiens aliquem ex prima cohorte amicorù, a quo introduceretur ad regē. Forte cæteris dimissis, vnus Philotas Parmenionis filius, incertū quam ob causam, substiterat in regia. Huic Ceballinus ore confuso magnæ perturbationis notitas præ se ferens, aperit quæ ex fratre compererat, & sine cunctatione nūciari regi iubet. Philotas laudato eo protinus intrat ad Alexandrū, multoq; inuicem de alijs rebus consumpto sermone, nihil eorum quæ ex Ceballino cognouerat, nūciat. Sub vesperam eum prodeuntem in vestibulo regiæ excipit iuuenis, an mandatum executus foret, requirens. Ille nō vacasse sermone suo regem causatus discessit. Postero die Ceballinus venienti in regiam præsto est, intransitumq; admonet pridie comunicatę cum ipso rei. Ille curæ sibi esse respondit. ac ne tum qui

dem regi quæ audierat aperit. Cœperat Cebalino esse suspectus. Itaq; non vltra interpolandum ratus, nobili iuueni (Metron erat nomē ei) super armamentariū posito, quod scelus pararetur indicat. Ille Ceballino in armamentario abscondito, protinus regi corpus forte curāti, quid ei index detulisset, ostendit. Rex ad comprehendēdū Dymnū missis satellitibus, armamentariū intrat. Ibi Ceballinus gaudio elatus, habeo te, inquit, incolumē ex impiorum manibus eripsum. Percontatus deinde Alexander quæ noscenda erant, ordine cuncta cognoscit. Rursusq; institit quærere quotus dies esset ex quo Nicomachus ad eum detulisset indicium. Atq; illo factente iam tertium esse, existimans haud incorrupta fide tanto pōst deferre quæ audierat, vinciri eum iussit. Ille clamitare cœpit, eodem temporis momento quo audisset, ad Philotā decurrisse: ab eo percontaretur. Rex item quærens an Philotam adisset, an institisset ei vt perueniret ad se, perseuerante eo affirmare quæ dixerat, manus ad cælū tendens, manantibus lachrymis hanc sibi a charissimo quondam amicorum relata gratiā querebatur. Inter hæc Dymnus haud ignarus quā ob causam accerferetur a rege, gladio quo forte erat cinctus, grauiter se vulnerat, occursumq; satellitum inhibitus perfertur in regiā. Quem intuens rex, Quod, inquit, in te Dymne tātum cogitauī nefas, vt tibi Macedonum regno dignior Philotas me quoq; ipso videretur! Illū iam defecerat vox. Itaq; edito gemitu, vultuq; a conspectu regis auerso, subinde

collapsus extinguitur. Rex Philotas venire in re-
 giam iusso, Ceballinus, inquit, vltimū supplicium
 meritus esset, si in caput meū preparatas insidias
 biduo texisset. Huius criminis reum Philotam
 5 substituit, ad quem protinus indicium detulisse se
 affirmat. quo propiore gradu amicitie me cōtin-
 gis, hoc maius est dissimulationis tue facinus: &
 ego Ceballino magis quā Philotæ id cōuenire fa-
 teor. Fauentem habes iudicem, si quod admitti
 10 non potuit, saltem negari potest. Ad hæc Philo-
 tas haud sane trepidus, si animus vultu æstima-
 retur, Ceballinum quidem scorti sermonē ad se
 detulisse, sed ipsum tam leui authori nihil credi-
 disse respondit, veritum ne iurgium inter ama-
 15 torem & exoletum non sine risu aliorum detu-
 lisset. Cum Dymnus interemerit seipsum, qua-
 liacunque erant, non fuisse reticenda. comple-
 xusque regem orare cœpit, vt præteritam vitam
 potius quā culpam, silentij tamen, non facti vl-
 20 lius, intueretur. Haud facile dixerim, crediderit
 ne ei rex, an altius iram suppresserit. dextram
 reconciliatæ gratiæ pignus obtulit, & contem-
 ptum magis quàm celatum indicium esse vide-
 ri sibi dixit. Aduocato tamen consilio amicorū,
 25 cui tum Philotas adhibitus non est, Nicoma-
 chum introduci iubet. Is eadem quæ detulerat
 ad regem, ordine exposuit. Erat Craterus regi
 charus in paucis, & eò Philotæ ob æmulationē
 dignitatis aduersus. Neque ignorabat sepe Ale-
 30 xandri auribus nimia actione virtutis atque ope-
 re grauem fuisse, & ob ea non quidem sceleris,
 sed contumaciæ tamen suspectum. Non aliam

premendi inimici occasionem aptiorem futuram
 ratus, odio suo pietatis præferens speciem, Vti
 nam, inquit, in principio quoque huius rei nobis
 cum deliberasses. Suavissemus, si Philotem vel
 5 les ignoscere, patereris potius ignorare eum quan-
 tum deberet tibi, quam usque ad mortis metum
 adductum cogeres potius de periculo suo, quam
 de tuo cogitare beneficio. Ille enim semper insi-
 10 diari tibi poterit, tu non semper Philotæ pos-
 teris ignoscere. Nec est quod existimes eum qui
 tantum facinus ausus est, venia posse mutari. Scit
 15 eos qui misericordiam consumpserunt, amplius
 sperare non posse. At ego, etiam si ipse vel pœ-
 nitentia vel beneficio tuo victus quiescere vo-
 20 let, patrem eius Parmenionem tanti ducem ex-
 ercitus, & inueterata apud milites tuos auctori-
 tate, haud multum infra magnitudinis tuæ fa-
 stigium positum, scio non equo animo salutem
 25 filij sui debiturum tibi. Quædam beneficia odi-
 mus. Meruisse mortem constiteri pudet. Superest,
 30 ut malit videri iniuriam accepisse, quam vitam.
 Proinde scio tibi cum illis de salute esse pu-
 gnandum. Satis hostium superest, ad quos per-
 sequendos ituri sumus. Latus a domesticis ho-
 35 stibus muni. Hos si submoueas, nihil metuo
 ab externo. Hæc Craterus. Nec cæteri dubi-
 tabant, quin coniurationis indicium suppressus
 rus non fuisset, nisi author aut particeps. Quem
 enim pium & bonæ mentis non amicum mo-
 40 do, sed ex vltima plebe, auditis quæ ad eum de-
 lata erant, non protinus ad regem fuisse cursu-
 rum? Nec Ceballini quidem ex æplo, qui ex fra-

tre comperta ipsi nunciasset. Parmenionis filium
 prefectum equitatus, omnium arcanorum regis
 arbitrum, simulasse etiam non vacasse sermoni
 suo regem, ne index alium internuncium quere-
 5 ret. Nicomachum religione quoque deum astric-
 tum, conscientiam suam exonerare properasse.
 Philotam consumpto per ludum iocumque pene
 toto die, grauatum esse pauca verba ad caput re-
 10 gis pertinentia tam longo & forsitan superua-
 cuo inferere sermoni. Atenim si non credidisset
 talia deferentibus pueris, cur igitur extraxisset
 biduum, tamquam indicio haberet fidem? Dimit-
 tendum fuisse Ceballinum, si delationem eius
 15 animum habere. cum de salute regis timeretur,
 credulos esse debere, vana quoque deferentibus ad-
 mittere. Omnes igitur quaestionem de eo, ut par-
 ticipes sceleris indicare cogereretur, habendam esse
 se decernunt. Rex admonitos ut consilium silen-
 20 tio premerent, dimittit. Pronunciari deinde iter
 in posterum diem iubet, ne qua noui in iti con-
 silij daretur nota. Inuitatus est etiam Philotas
 ad vltimas ipsius epulas: & non coenare modo,
 sed etiam familiariter alloqui cum eo quem damna-
 25 uerat, sustinuit. Secunda deinde vigilia lumini-
 bus extinctis, cum paucis in regiam coeunt Ephe-
 stion, & Craterus, & Cenus, & Erigonus. Hi ex
 amicis. Ex armigeris autem Perdicas & Leona-
 tus. Per hos imperatum, ut qui iuxta praetorium
 30 exeubabant, armati vigilarent. Iam ad omnes
 aditus dispositi milites, equites itinera quoque
 obsidere iussi, ne quis ad Parmenionem, qui

tum Mediæ magnisque copijs præerat, oculis
 euaaderet. Attarras autem cum trecentis ar-
 matis intrauerat regiam. huic decem satellites
 traduntur: quorum singulos deni armigeri se-
 5 quebantur. Ii ad alios coniuratos comprehen-
 dendos distributi sunt. Attarras cum trecentis
 ad Philotam missus, clausum aditū domus mo-
 liebatur, et iuuenum promptissimis stipatus. Nā
 cæteros cingere vndiq; domum iusserat, ne oc-
 10 culto aditu Philotas posset elabi. Illum siue se-
 curitate animi, siue fatigatione resolutum so-
 mnus oppresserat: quē Attarras torpentem ad-
 huc occupat. Tādē ei sopore discusso cum in-
 iicerentur catenæ, Vicit, inquit, bonitatem tuā
 15 rex inimicorum acerbitas. nec plura locutū, ca-
 pite velato in regiam adducunt. Postero die rex
 edixit vt omnes armati coirent. VI millia fere
 militū venerant: præterea turba lixarum calo-
 numq; impleuerant regiam. Philotam armige-
 20 ri agmine suo tegebant, ne ante conspici pos-
 set a vulgo, q̄ rex allocutus milites esset. De ca-
 pitalibus rebus reges vetusto Macedonum mo-
 do inquirebāt. Exercitus in parte erat vulgi. ni-
 hil potestas regum valebat, nisi prius valuisset
 25 authoritas. Igitur primum Dymni cadauer in-
 fertur: plerisq; quid patrasset, quoque casu extin-
 ctus esset, ignaris. Rex deinde in concionem
 procedit, vultu præferens dolorem animi. Ami-
 corū quoq; mœstitia expectationē haud par-
 30 uam ei fecerat. Diu rex dimisso in terram vul-
 tu, attonito stupentiq; similis stetit. Tādē res-
 cepto animo, Pene, inquit, milites, paucorū ho-

minum scelere vobis ereptus sum. Deum pro
 uidentia & misericordia uiuo. Conspectusq; ve
 ster venerabilis coegit, vt vehementius parrici
 dis irascerer, quoniam spiritus, imò vitæ meæ
 5 vnus fructus est, tot fortissimis viris de me opti
 me meritis referre adhuc gratiam posse. Inter
 rupitque orationem militum gemitus, obortæ
 que sunt omnibus lachrymæ. Tum rex inquit,
 Quanto maiorem in animis vestris motum ex
 10 citabo, cum tanti sceleris authores ostendero,
 quorum mentionem adhuc reformido, & tanq̃
 salui esse possint, nominibus abstineo! Sed vin
 cenda est memoria pristinæ charitatis, & coniu
 ratio impiorum ciuium detegenda. Quomodo
 15 autem tantum nefas sileam! Parmenio illa æta
 te, tot meis, tot parentis mei meritis deuinctus,
 omnium nobis amicorum vetustissimus, ducem
 tanto sceleri se præbuit. Minister eius Philotas
 Leucolaum, & Demetrium, & hūc Dymnum,
 20 cuius corpus aspicitis, cæterosq; eius amentia
 comites in caput meum subornauit. Fremitus
 vndiq; indignantium querentiumq; tota cōcio
 ne obstrepebat, qualis solet esse multitudinis, &
 maxime militaris, vbi aut studio agitur, aut ira.
 25 Nicomachus deinde, & Metron, & Ceballinus
 producti, quæ quisq; detulerat exponunt. nul
 lius eorum indicio Philotas in participes scele
 ris destinabatur. Itaq; indignatione pressa, vox
 indicum silentio excepta est. Tū rex, Qualis, in
 30 quit, ergo animi vobis videtur, qui huius rei de
 latum indicium id ipsum suppressit, quod non
 fuisse vanū Dymni exitus declarat! Incertā rem

deferens, tormenta nō timuit. Ceballinus ne mo-
 mentum quidem tēporis distulit exonerare se,
 vt eo vbi lauabar, irrumperet. Philotas solus ni-
 hil timuit, nihil credidit. O magni animi virū.
 5 iste regis periculo, cum moneretur, vultum non
 mutaret: indicem tantæ rei sollicitus non audis-
 ret? Subest nimirum silentio facinus, & auida
 spes regni præcipitem animum ad vltimum ne-
 fas impulit. Pater Mediæ præest. Ipse apud mul-
 10 tos copiarū duces meis præpotens viribus ma-
 iora quàm capit sperat. Orbitas quoque mea,
 quòd sine liberis sum, spernitur. Sed errat Phi-
 lotas. In vobis liberos, parentes, consanguineos
 habeo. Vobis saluis orbis esse non possum. Epis-
 15 stolam deinde Parmenionis interceptam, quam
 ad filios Nicanorem & Philotam scripserat, re-
 citat, haud sane indicium grauioris consilij fe-
 rentem. Namq; summa eius hæc erat. Primùm
 20 vestri curā agite, deinde vestrō. sic enim quæ
 destinauim⁹, faciemus. Adiecitq; rex, sic esse scri-
 ptam, vt siue ad filios peruenisset, a conscijs pos-
 set intelligi: siue intercepta esset, falleret igna-
 ros. Atenim Dymnus cum cæteros participes
 sceleris indicaret, Philotam nō nominauit. Hoc
 25 quidem illius non innocentia, sed potentia in-
 diciū est, quòd sic ab ijs timetur etiam, a quib-
 us prodi potest, vt dum de se fateantur, illum
 tamen celent. Cæterum Philotam ipsius indi-
 cat vita. Amyntæ, qui mihi consobrinus fuit, &
 30 in Macedonia capiti meo impias cōparauit in-
 sidias, socium se & consciū adiunxit. Hic At-
 talo, quo grauiorem inimicum non habui, soror

- rem suam in matrimoniū dedit. Hic, cum scripsissem ei pro iure tā familiaris vsus atq; amicitie, qualis fors edita esset Iouis Hāmonis oraculo, sustinuit scribere mihi, se quidem gratulari quòd in numerum deorum receptus essem: cæterum misereri eorum quibus viuendum esset sub eo qui modum hominis excederet. Hæc sunt animi etiam pridem alienati a me, & inuidētis gloriæ meæ, indicia: quæ equidem milites, 5
 10 quādiu licuit, in animo meo pressi. Videbar enim mihi partem viscerum meorum abrumperere, si in quos tam magna contuleram, viliores mihi facerem. Sed iam non verba puniendā sunt, linguæ temeritas peruenit ad gladios.
- 15 Hos (si mihi creditis) Philotas in me acuit. si ipsum dimiserō, quo me conferā milites: cui caput meum credam: Equitatu optimæ exercitus parti, principibus nobilissimæ iuuentutis vnum præfeci: salutem, spem, victoriā meam fidei eius 20
 tutelæque commisi: patrem in idem fastigium, in quo me ipsi posuistis, admouit. Mediam, quā nulla opulentior regio est, tot ciuium sociorūq; millia imperio eius ditroniq; subieci. Vnde præsidium petieram, periculum existit. Quā foeliciter in acie occidissē potius hostis præda, q̄ 25
 ciuis victima? Nunc seruatus ex periculis quæ sola timui, in hæc incidi quæ timere non debuī. Soletis identidem a me milites petere, vt saluti meæ parcam. Ipsi mihi præstare potestis, quod 30
 suadetis vt faciam. Ad vestras manus, ad vestra arma confugio. inuitis vobis saluus esse nolo, volentibus nō possum, nisi vindicor. Tū Philotā

religatis post tergū manibus, obsoleto amiculo
 velatū iussit induci. Facile apparebat motos esse
 se tam miserabili habitu, non sine inuidia paulo
 ante conspecti. Ducē equitatus pridie viderant,
 5 sciebant regis interfuisse conuiuio. Repente nō
 reum quidem modo, sed etiam damnatū, imō
 vinctum intuebantur. Subibat animos Parme-
 nionis quoq; tantī ducis, tam clari ciuis fortuna,
 qui modo duobus filijs Hectore & Nicanore
 10 orbatus, cum eo quem reliquum calamitas fece-
 rat, absens diceret causam. Itaq; Amyntas regis
 prætator inclinatum ad misericordiam concionē
 rursus aspera in Philotam oratione commouit.
 Proditos eos esse Barbaris, neminem ad coniu-
 15 gem suam, neminem in patriam, & ad parentes
 fuisse rediturum: velut trūcum corpus, dempto
 capite, sine spiritu, sine nomine, in aliena terra
 ludibriū hostis futuros. Haudquaquam prospe-
 re ipsius Amyntæ oratio grata regi fuit, quōd
 20 cōiugum, quōd patriæ admonitos, pigriores ad
 cætera munia exequenda fecisset. Tunc Cenus
 quanquam Philotæ sororem matrimonio secū
 coniunxerat, tamen acrius quàm quisquam in
 Philotam inuectus est, parricidam esse regis, pa-
 25 triæ, exercitus, clamitans: saxumque, quod ante
 forte pedes iacebat, arripuit, emissurus in eum,
 vt pleriq; credere, tormentis subtrahere cupi-
 ens. sed rex manum eius inhibuit, dicendę prius
 causæ debere fieri potestati, nec aliter iudicari
 30 passurum se affirmans. Tum dicere rursus per-
 missus Philotas, siue conscientia sceleris, seu pe-
 riculi magnitudine amens & attonitus, non at-

tollere oculos, non hiscere audebat. Lachrymis
 deinde manantibus, linquente animo, in eum a
 quo tenebatur, incubuit. Absterfisque amiculo
 eius oculis, paulatim recipiens spiritum ac vo-
 5 cem, dicturus videbatur. Iamque rex intuens eum,
 Macedones, inquit, de te iudicaturi sunt. quæro
 an patrio sermone sis apud eos vsurus? Tum
 Philotas. Præter Macedonas, inquit, plerique ad-
 sunt, quos facilius, quæ dicam, percepturos ar-
 10 bitror, si eadem lingua fuero vsus qua tu egisti,
 non ob aliud credo, quàm vt oratio tua intelligi
 posset a pluribus. Tum rex, Ecquid videtis odio
 etiam sermonis patrij Philotam teneri? Solus
 quippe fastidit eum dicere. Sed dicat sane vt
 15 cunq; cordi est, dum memineritis æque illum a
 nostro more atq; sermone abhorrere. Atque ita
 » cõcione excessit. Tum Philotas, Verba, inquit,
 » innocenti reperire facile est, modum verborum
 » misero tenere difficile. Itaq; inter optimam con-
 sciẽtiam & iniquissimam fortunam destitutus,
 20 ignoro quo modo & animo meo & tempori pa-
 ream. Abest quidem optimus causæ meę iudex,
 qui cur me ipse audire noluerit, non me Hercu-
 le excogito, cum illi vtique cognita causa tam
 damnare me liceat, quàm absoluere. Nõ cognita
 25 vero liberari ab absente non possum, qui a præ-
 » sente damnatus sum. Sed quanq; vinciti hominis
 » non superuacua solum, sed etiam inuisa defen-
 » sio est, quæ iudicem non docere videtur, sed ar-
 guere: tamẽ vtcũq; licet me dicere, memet ipse
 30 nõ deseram, nec cõmittam vt damnatus etiam
 mea sententiã videar, Equidem cuius criminis

reus sim, non video. Inter confuratos nemo me
 nominat. De me Nicomachus nihil dixit. Ce-
 ballinus plus quàm audierat, scire non potuit.
 Atquì coniurationis caput me fuisse credit rex.
 5 Potuit ergo Dymnus eum præteire, quem in-
 sequebatur: præsertim cum quærenti socios vel
 falso fuerim nominandus, quo facilius, qui ten-
 tabatur, posset impelli. nō enim detecto facinos-
 re nomen meum præterijt, vt posset videri so-
 10 cio pepercisse. Nicomachus, quem taciturnum ar-
 cana de semetipso credebat, confessus, alijs no-
 minatis me vnum subtrahebat. Quæso commi-
 litones, si Ceballinus nō me adisset, nihil me de
 coniuratis scire voluisset, num hodie dicerē cau-
 15 sam nullo me nominante? Dymnus sane & vi-
 uat adhuc, & velit mihi parcere: Quid cæteri,
 qui de se cōfitebuntur? me videlicet subtrahentē
 20 » Maligna est calamitas: & fere noxius, cū suo sup-
 » plicio crucietur, aquiescit alieno. Tot cōscij ne
 20 in equuleum quidem impositi verū fatebuntur?
 » Atquì nemo parcat morituro, nec cuiq̃ morituro
 » rus, vt opinor. Ad verum crimē, & ad vnum re-
 uertendum mihi est. Cur rem delatam ad te, ta-
 cuisti? cur tã securus audisti? Hoc, qualecūq; est,
 25 confesso mihi, vbicunq; es Alexander, remisisti:
 dextram tuā amplexus reconciliati pignus ani-
 mi, conuiuio quoq; interfui. Si credidisti mihi,
 absolutus sum: si pepercisti, dimissus. Vel iudi-
 cium tuum serua. Quid hac proxima nocte, qua
 30 digressus sum a mensa tua, feci? quod nouum fa-
 cinus delatum ad te, mutauit animum tuum?
 graui sopore acquiescebam, cū me malis indore

mientem meis inimici vinciendo excitarunt. Vnde & parricide & proditori tam alti quies somni? Scelerati, conscientia obstrepente, cum dormire non possint, agitant eos furia, non cogitato modo, sed & consummato parricidio. At mihi securitatem primum innocentia mea, deinde dextra tua obtulerant. Non timui ne plus alienae crudelitati apud te liceret, quam clementiae tuae. Sed ne te mihi credidisse poeniteat, res ad me deferbatur a puero, qui non testem, non pignus indicij exhibere poterat, impleturus omnes metus si coepisset audiri. Amatoris & scorti iurgio interponi aures meas credidi infelix, & fide eius suspectam habui, quod non ipse deferret, sed fratrem potius subornaret. Timui ne negaret mandasse se Ceballino, & ego viderer multis amicorum regis fuisse periculi causa. Sic quoque cum laeserim neminem, inueni qui mallet perire me, quam incolumem esse. Quid inimicitarum creditis accepturum fuisse, si insontes lacessissem? Atenim Dymnus se occidit. Num igitur facturum eum diuinare potui? minime. Ita quod solum indicio fidem fecit, id me cum a Ceballino interpolatus sum, mouere non poterat. At hercule si conscius Dymno tanti sceleris fuisset, biduo illo proditos esse nos dissimulare non debui. Ceballinus ipse tolli de medio nullo negotio potuit. Deinde post delatum indicium, quid opperiturus eram? Cubiculum regis solus intraui ferro quidem cinctus. Cur distuli facinus? An sine Dymno non sum ausus? Ille igitur princeps coniurationis fuit. Sub illius umbra Philotas late

bam, qui regnum Macedonum affecto. Et quis ẽ
 vobis corruptus est donis? quem ducem, quem
 præfectum impensius coluit? Mihi quidem obij-
 citur, quod societate patrij sermonis asperner,
 5 quod Macedonum mores fastidiam. Sic ego im-
 perio quod dedignor, immineo. Iam pridẽ na-
 tiuus ille sermo commercio aliarũ gentium ex-
 oleuit: tã victoribus, quã victis peregrina lin-
 gua discenda est. Nõ me hercule ista me magis
 10 lædunt, q̃ quod Amyntas Perdicę filius insidia-
 tus est regi, cũ quo q̃ amicitia fuerit mihi, non
 recusò defendere, si fratrem regis non oportuit
 diligi a nobis. Sin autem in illo fortunę gradu
 positum etiam venerari necesse erat, vtrũ quæ-
 15 so, quòd non diuinaui, reus sum? An impiorum
 amicis insontibus quoq; moriendum est? Quod
 si æquum est, cur tam diu viuo? si iniustum, cur
 nunc demum occido? Atenim scripsi, misereri
 me eorum quibus viuendum esset sub eo qui se
 20 Iouis filium crederet. Fides amicitie, veri con-
 filij periculosa libertas, me decepistis: vos, quæ
 sentiebam, ne reticerẽ impulsistis. Scripsisse me
 hoc fateor regi, non de rege. non enim faciebam
 inuidiam, sed pro eo timebã. Dignior mihi Ale-
 25 xander videbatur, qui Iouis stirpẽ tacitus agno-
 sceret, quã qui prædicatione iactaret. Sed quo-
 niam oraculi fides certa est, sit deus causę meę
 testis. Retinete me in vinculis, dum consulitur
 Hammonius arcanum & occultum scelus. Inte-
 30 rim qui regem nostrum dignatus est filium, ne-
 minem eorum qui stirpi suę insidiati sunt, late-
 re patietur. Si certiora oraculis creditis esse tor-

menta, ne hanc quidem exhibendæ veritatis fi-
 dem deprecor. Solent rei capitæ adhibere vo-
 bis parentes. Duos fratres ego nuper amisi: pa-
 trem nec ostēdere possum, nec inuocare audeo,
 5 cum & ipse tantæ criminis reus sit. Parum est
 enim tot modo liberorum parētem, in vnico fi-
 lio acquiescentem, eo quoq; orbari, ni ipse in ros-
 gum meum imponitur. Ergo charissime pater,
 & propter me morieris, & mecum. Ego tibi vi-
 10 tam adimo, ego senectutem tuā extinguo. Quid
 enim me procreabas infœlicem aduersantibus
 dijs? an vt hos ex me fructus perciperes, qui te
 manent? Nescio adolescētia mea miserior sit, an
 senectus tua. Ego in ipso robore ætatis eripior,
 15 tibi carnifex spiritum adimet, quem si fortuna
 expectare voluisset, natura poscebat. Admonuit
 me patris mei mentio, quàm timide & cunctā-
 ter, quæ Ceballinus detulerat ad me, indicare
 debuerim. Parmenio enim cum audisset vene-
 20 num a Philippo medico regi parari, detertere
 eum voluit epistola scripta, quo minus medica-
 mentum biberet, quod medicus dare constitue-
 rat. Num creditum est patri meo? Num vllam
 authoritatem eius literæ habuerunt? Ego ipse
 25 quoties quæ audieram detuli, cum ludibrio cre-
 dulitatis repulsus sum? Sic & cū indicamus, in-
 uisi: & cum tacemus, suspecti sumus. quid face-
 re nos oportet? Cūq; vnus e circūstantium tur-
 ba exclamasset, Bene meritis non insidiari: Phi-
 30 lotas, recte, inquit, quisquis es, dicis. Itaq; si insi-
 diatus sum, pœnam non deprecor, & finem fa-
 cio dicendi, quoniam vltima verba grauiā sunt

visa auribus vestris. Abducitur deinde ab his qui
 custodiebant eum. Erat inter duces manu stren-
 nuus Belon quidam, pacis artium, & ciuilibus ha-
 bitus rudis, vetus miles, ab humili ordine ad eū
 5 gradum in quo tūc erat, promotus: qui tacenti-
 bus ceteris, stolidam audaciam ferox, admonere eos
 coepit, quoties quisque diuersorij quae occupas-
 sent, deturbatus esset, vt purgamenta seruorum
 Philotae reciperentur eo, vnde comilitones ex-
 10 pulisset: auro argentoque uehicula eius onusta to-
 tis vicis stetit: at ne in vicinia quidem diuersorij
 quenquam commilitonum receptum esse, sed per
 dispositos quos ad somnum habebat, omnes pro-
 cul relegatos, ne fremitu villo murmurantium in-
 15 ter se, silentio verius quam somno excitaretur.
 Ludibrio ei fuisse rusticos homines, Phrygasque
 & Paphlagonas appellatos, qui non erubescer-
 et Macedo natus homines linguae suae per in-
 terpretem audire. Cum Hammonem consuli
 20 vellet, eundem Iouis arguisse mendacium, Ale-
 xandrum filium agnoscentis, scilicet veritum ne
 inuidiosum esset quod dii offerrent. Cum insi-
 diaretur capiti regis & amici, non consuluisse
 eum Iouem. Nunc ad oraculum mittere, dum pa-
 25 ter eius sollicitetur, qui praesit in Media: & pe-
 cunia, quae eius custodiam commissa sit, perdis-
 tos homines ad societatem sceleris impellat.
 Ipsos missuros ad oraculum, non qui Iouem in-
 terrogent, quod ex rege cognouerint: sed qui
 30 gratias agant, qui vota pro incolumitate regis
 optimi persoluant. Tū vero vniuersa concio ac-
 censa est, & a corporis custodibus initium factum,

clamantibus discerpēdum esse parricidam manibus eorum. Id quidem Philotas, qui grauiora supplicia metueret, haud sane iniquo animo audiebat. Rex in concionem reuersus, siue vt in custodia quoque torqueret, siue vt diligentius cuncta cognosceret, concilium in posterū diem distulit. Quāquam in vesperam inclinabat dies, tamen amicos conuocari iubet: & cæteris quibusdam placebat, Macedonum more obrui saxis.

5 Ephestion autem & Craterus & Cenus tormētis veritatem exprimendam esse dixerunt: & illi quoque qui aliud suaserant, in horum sententiam transeunt. Concilio ergo dimisso, Ephestion cum Cratero & Ceno ad quæstionem de Philota habendam consurgunt. Rex Cratero accessito, & sermone habito, cuius summa non edita est, in intimam diuersorij partem secessit, & remotis arbitris, in multam noctem quæstionis expectauit euentum. tortores in conspectu Philotæ omnia crudelitatis tormenta proponunt.

10 Et ille vltro, Quid cessatis, inquit, regis inimicū interfectorem confitentem occidere? quid quæstione opus est? Cogitauī, voluī. Craterus exigit, vt quæ confiteretur, in tormentis quoque diceret.

15 Dum corripitur, & dum obligantur oculi, dum vestis exuitur, gentiū iura, deos patrios nequicūq; apud surdas aures inuocabat. Per vltimos deinde cruciatus, vtpote & damnatus, & inimicis in gratiam regis torquentibus, laceratur. Ac

20 primo quanq; hinc ignis, illinc verbera iam non ad quæstionem, sed ad pœnā ingerebantur, non vocem modo, sed etiam gemitus habuit in pos-

25

30

testate. Sed posteaquã intumescens corpus vlc
 ceribus, flagellorum ictus nudis ossibus incussos
 ferre non poterat: si tormentis adhibitori mo-
 dum essent, dicturum se, quæ scire expeterent,
 5 pollicetur. Sed finem quæstioni fore, iurare eos
 per Alexandri salutem volebãt, remoueriq; tor-
 tores. Et utroq; impetrato, Cratero inquit, dic
 quid me velis dicere. Illo indignante ludificari
 eum, rursusq; renouãte tortores, tempus petere
 10 cœpit dum reciperet spiritũ, cuncta quæ sciret,
 indicaturus. Interim equites, nobilissim⁹ quisq;
 & ij maxime qui Parmenionem propinqua co-
 gnatione contingebant, posteaq; Philotam tor-
 queri fama vulgauerat, legem Macedonũ veriti,
 15 qua cautum erat, vt propinqui eorum qui regi
 insidiati erãt, cum ipsis necarentur: alij se inter-
 ficiunt, alij in deuios montes vastasq; solitudi-
 nes fugiunt, ingenti per tota castra terrore dis-
 fuso: donec rex tumultu cognito, legem se sup-
 20 plicio coniunctis fontium remittere edixit. Phi-
 lotas verò ne an mendacio liberare se a cruciatu
 voluerit, anceps cõiectura est: quoniam & vera
 confessis, & falsa dicentibus, idem doloris finis
 ostenditur. Cæterum, Pater, inquit, meus Egilo-
 25 co q̃ familiariter vsus sit, non ignoratis. Illum
 dico Egilocum, qui in acie cecidit. ille omnium
 malorum nobis causa fuit. Nam cũ primum Io-
 uis filium se saluari iussit rex, id indigne ferens
 ille, Hunc igitur regem agnoscimus, inquit, qui
 30 Philippum dedignatur patrem? Actum est de
 nobis, si ista perpeti possumus. Non homines
 22 solum, sed etiã deos despicit, qui postulat deus

- credi. Amissimus Alexandrum, amissimus regentis,
 incidimus in superbiam, nec dijs quibus se ex-
 æquat, nec hominibus quibus se eximit, tolera-
 bilem. Nostro ne sanguine deum fecimus, qui
 5 nos fastidiat: qui grauetur mortalium adire cō-
 cilium? Credite mihi, & nos, si viri sumus, a dijs
 adoptabimur. Quis proauū eius Alexandrum,
 quis deinde Archelaum, quis Perdicam occisos
 vltus est? Hic quidem interfectoꝝ patris
 10 ignouit. Hæc Egilocus dixit supra cœnam, &
 postero die prima luce a patre accersor. Tristis
 erat, & me mœstū videbat. Audieramus enim
 quæ sollicitudinem incuterent. Itaque vt expe-
 riremur vtrum ne vino grauatus effudisset illa,
 15 an altiore concepta consilio, accersiri eum pla-
 cuit, ac venire. Eodemque sermone vltro peti-
 to, adiecit, se, siue auderemus duces esse, proximas
 a nobis partes vindicaturū: siue deesset an-
 mus, cōsilium silentio esse tecturū. Parmenioni
 20 viuo adhuc Dario intēpestiua res videbatur. nō
 enim sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum:
 Dario vero sublato, præmiū regis occisi Asiam
 & totum Orientem interfectoꝝ esse cessu-
 rum. Approbatoque consilio, in hæc fides data
 25 est, & accepta. Quod ad Dymnum pertinet, ni-
 hil scio: & hæc confessus, intelligo non prodesse
 mihi quod prorsus sceleris expers sum. Illi rursus
 tormentis admotis, cum ipsis quoque hastis
 os oculosque eius euerberarent, vt hoc quoque
 30 crimen confiteretur, expressere. Exigentibus
 deinde vt ordinem cogitati sceleris exponeret,
 cum diu Bactra retentura regem viderentur,

timuisse respondit, ne pater LXX natus annos,
 tanti exercitus dux, tantæ pecuniæ custos, in-
 terim extingueretur, ipsique spoliato tantis vi-
 ribus, occidendi regis causa non esset. Festinasse
 5 ergo se, dum præmium haberet in manibus. Re-
 præsentare consilium, cuius patrem fuisse au-
 thorem nisi crederent, tormenta quanquam to-
 lerare non posset, tamen non recusare. Illi colo-
 locuti satis quæsitum videri, ad regem reuertû-
 10 tur: qui postero die, & quæ confessus erat Phi-
 lotas, recitari: & ipsum, quia ingredi non pote-
 rat, iussit afferri. Omnia agnoscente eodem, De-
 metrius qui proximi sceleris particeps esse ar-
 guebatur, producit, multa affirmatione, ante
 15 micq̃ pariter constantia & vultu abnuens quic-
 quam sibi in regem cogitatum esse. Tormen-
 ta etiam deposcebat in semetipsum. Cum Phi-
 lotas circumlatis oculis incideret in Calin quẽ-
 dam haud procul stantem, propius eum iussit
 20 accedere. Illo perturbato, & recusanti transire
 ad eum, Patieris, inquit, Demetrium mentiris
 rursusque me excruciaris Calin vox sanguisque
 defecerant, & Macedones Philotam inquinare
 innoxios velle suspicabantur: quia nec a Nicos-
 25 macho, nec ab ipso Philota, cū torqueretur, no-
 minatus esset adolescens: qui vt præfectos regis
 circumstantes se vidit, Demetriũ & semetipsum
 id facinus cogitasse confessus est. Omnes ergo
 à Nicomacho nominatos more patrio dato si-
 30 gno saxis obruerunt. Magno non modo salu-
 tis, sed etiam vitæ periculo liberatus erat Ale-
 xander: quippe Parmenio & Philotas princi-

pes amicorum, nisi palam fontes, sine indignatione totius exercitus non potuissent damnari. Itaque anceps questio fuit. Dum inficiatus est facinus, crudeliter torqueri videbatur: post confessionem Philotas ne amicorum quidem misericordiam meruit.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Septimus.

5 **P**hilotam sicut recētibz
 sceleris eius vestigijs iure
 affectū supplicio censue-
 rant milites, ita postea q̄
 desierat esse quem odis-
 sent, invidia in misericor-
 diā vertitur. Mouerat &
 claritas iuuenis, & patris
 eius senectus atq; orbi-
 10 tas. Primus Asiam aperuerat regi, omnium pe-
 riculorum eius particeps: semper alterum acie
 cornu defenderat, Philippo quoq; ante omnes
 amicus, & ipsi Alexandro tam fidus, vt occidē-
 di Attalū non alio ministro vti mallet. Horum
 15 cogitatio subibat exercitum, seditiosæq; voces
 referebātur ad regem: queis ille haud sane mo-

tus, satisq; prudēs otij vitia negotio discuti, edicit vt omnes in vestibulo regiaē p̄sto afforēt: quos vbi frequentes adesse cognouit, in concionem processit. Haud dubie ex composito, Affarios postulare cœpit, vt Lyncestes Alexander, qui multo ante quàm Philotas regem voluisset occidere, exhiberetur. A duobus indicibus (sicut supra diximus) delatus, tertium iam annum custodiebatur in vinculis. Eundē in Philippi quoque cædem coniurasse cum Pausania, pro comperito fuit: sed quia primus Alexandrum regem salutauerat, supplicio magis quàm crimini fuerat exemptus. Tum quoq; Antipatri foci eius preces iustam regis iram morabatur. Ceterum recrudit soporatus dolor: quippe veteris periculi memoriam, p̄sentis cura renouabat. Igitur Alexander ex custodia educitur: iussusq; dicere, quanquā toto triennio meditatus erat defensionem, tamen hæsitans & trepidus, pauca ex ijs quæ composuerat, protulit: ad vltimū nō memoria solum, sed etiam mens eum destituit. Nulli erat dubium, quin trepidatio conscientiaē indicium esset, non memoria vitium. Itaque ex ijs qui proxime astiterant, obluctantem adhuc obliuioni lanceis confoderunt: cuius corpore sublato, rex introduci iussit Amyntā & Symmannam. Polemon vero minimus ex fratribus, cum Philotam torqueri comperisset, profugerat. Omnium Philotæ amicorum hi charissimi fuerant, ad magna & honorata ministeria illius maxime suffragatione producti: memineratque rex summo studio ab eo conciliatos sibi. Nec

- dubitabat huius quoque ultimi consilij fuisse participes. Igitur olim sibi esse suspectos matris suę literis, quibus esset admonitus, ut ab his salutem suam tueretur: ceterum se inuitum deteriora credentem, nunc manifestis indiciis victum iussisse vinciri. Nam pridie quam detegeretur Philotæ scelus, quin in secreto cum ipso fuissent, non posse dubitari. Fratrem vero, qui profugerit cum Philotas torqueretur, aperuisse fugę causam. Nuper præter consuetudinem officij, specie amoris longius ceteris admouisse semetipsum lateri suo nulla probabili causa, sequę mirantem quod non vice sua tali fungeretur officio, ex ipsa trepidatione eorum perterritum, strenue ad armigeros, qui proxime sequebantur, recessisse. Ad hoc accedere, quod cum Antiphanes scriba equitum Amyntæ denunciasset pridie quam Philotæ scelus deprehensum esset, ut ex suis equis more solito daret ijs qui amisissent suos, superbe respondisse, nisi incepto desisteret, breui sciturum quis ipse esset. Iam linguę violentiam, temeritatemque verborum, quę in semetipsum iacularentur, nihil aliud esse, quam scelesti animi indicem ac testem. quę si vera essent, idem meruisse eos, quod Philotam. si falsa, exigere ipsum ut refellant. Productus deinde Antiphanes de equis non traditis, & adiectis etiã superbe minis: Inde captus Amyntas, facta dicendi potestate, Nihil, inquit, interest regis: peto, ut dum dico, vinculis liberer. Rex solui utrunque iubet, desiderantique Amyntæ ut habitus quoque redderetur, armigeri lanceam dari iussit: quam ut leua comprehendit, euita

to eo loco in quo Alexandri corpus paulo ante
 iacuerat, Qualiscunque, inquit, exitus nos
 manet rex, confitemur prosperum tibi debitus
 ros, tristiozem fortunæ imputaturos. Sine præ
 5 iudicio dicimus causam: liberis corporibus ani
 misque habitum etiam in quo te comitari soles
 mus, reddidisti. Causam non possumus, fortu
 nam timere desinemus. Te quæso, permittas
 mihi id primum defendere, quod a te vltimum
 10 obiectum est. Nos, rex, sermonis aduersus ma
 iestatem tuam habiti nullius conscij sumus no
 bis. Dicerem iam pridem vicisse te inuidiam,
 nisi periculum esset, ne alia maligne dicta cre
 deres blanda oratione purgari. Cæterum etiam
 15 si militis tui vel in agmine deficientis & fati
 gati, vel in acie periclitantis, vel in tabernacu
 lo ægri, & vulnera curantis, aliqua vox aspe
 rior esset accepta, merueramus fortibus factis,
 vt malles ea tempori nostro imputare, quàm
 20 animo. Cũ quid accidit tristius, omnes rei sunt.
 Corporibus nostris, quæ vtique non odimus, in
 festas admouemus manus. Parêtes liberis si oc
 currant, & ingrati & inuisi sunt. Contrà cum
 donis honoramur, cum præmijs onusti reuer
 25 timur, quis ferre nos potest? quis illam animo
 rum alacritatem continere? Militatium nec in
 dignatio nec lætitia moderata est. Ad omnes
 affectus impetu rapimur, vituperamus, lauda
 mus, miseremur, irascimur. Vt cunq; præsens mo
 30 uit affectio, modo Indiam adire & Oceanum li
 bet, modo coniugum & liberorũ patriæq; me
 moria occurrit. Sed has cogitatiões, has inter se

colloquentium voces signum tuba datum finit.
 In suos ordines quisq; currimus, & quicquid irarum
 in tabernaculo conceptum est, in hostium effunditur
 capita. Vtinam Philotas quoque intra verba peccasset.
 5 Proinde ad id reuertar, propter quod rei sumus. Amicitiam quæ nobis cū
 Philota fuit, adeo non eo inficias, vt expetisse quoq;
 nos, magnosque ex ea fructus percepisse confitear.
 An vero Parmenionis, quem tibi proximum esse voluisti,
 10 filium, omnes pene amicos tuos dignatione vincentem,
 cultum a nobis esse miraris? Tu hercule (si verum audire vis)
 rex, huius nobis periculi causa es. quis enim alius
 esset vt ad Philotam decurrerent qui placere vel
 15 lent tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradum amicitia
 tuæ ascendimus. Is apud te fuit, cuius gratiam
 expetere, & iram timere possemus. Si non propemodum
 tuo verberatu ei omnes te præeunte iurauimus,
 20 eosdem nos inimicos amicosque habituros esse,
 quos tu haberes, hoc sacramento pietatis obstricti
 aduersaremur scilicet quem tum omnibus præferebas.
 Igitur si hoc crimen est, tu paucos innocentes habes,
 immo hercule neminem. Omnes enim Philotæ amici
 25 esse voluerunt: sed totidē quot volebant, esse nō
 poterant. Ita si a conscijs amicos nō diuidis, nec
 ab amicis quidem separabis illos qui idem esse
 voluerunt. Quod igitur conscientia affertur
 30 iudicium? vt opinor, quia pridie familiariter & sine
 arbitris locutus est nobiscum. At ego purgare
 non possem, si pridie quicquā ex vetere vita
 ac more mutassem. Nunc vero si vt omnibus

diebus, illo quoque qui suspectus est, fecimus, con-
 suetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non
 dedimus: & pridie quam Philotas detectus est,
 hæc mihi cum Antiphane res erat: qui si nos su-
 5 spectos facere vult, quod illo die equos non dedi-
 mus, semetipsum, quod eos desiderauerit, pur-
 gare non poterit. Anceps enim crimen est inter
 retinentem & exigentem, nisi quod melior est
 10 causa suum non tradentis, quam poscentis alie-
 num. Cæterum, Rex, equos decem habui, e quibus
 Antiphanes octo iam distribuerat ijs qui ami-
 serant suos. Omnino duos ipse habebam, quos
 cum vellet abducere homo superbissimus, certe
 iniquissimus, nisi pedes militare vellẽ, retinere
 15 cogebam. Nec inficias eo, liberi hominis animo
 locutum esse me cum ignauissimo, & hoc vnum
 militiæ suæ usurpante, vt alienos equos pugna-
 turis distribuat. Huc enim malorum vêtum est,
 vt verba mea eodem tempore & Alexandro ex-
 20 cusem, & Antiphani. At Hercule mater de nos-
 tris inimicis tuis scripsit. Vtinam prudentius es-
 set sollicita pro filio, & non inanes quoque species
 anxio animo figuraret. Quare enim non ascri-
 bit metus sui causam? Denique non ostendit au-
 25 thorem, quo facto dictore nostro mota, tam tre-
 pidas tibi literas scripsit. O miseram conditio-
 nem meam, cui forsitan non periculosius est ta-
 cere quam dicere. Sed vtunque cessura res est,
 malo tibi defensionem meam displicere, quam
 30 causam. Agnosces autem que dicturus sum: quip-
 pe meministi cum me ad perducendos ex Ma-
 cedonia milites mitteres, dixisse te multos inte-

- gros iuuenes in domo tuæ matris abscondi. Præcepisti igitur mihi, ne quem præter te intuerer, sed detrectantes militiã perducerẽ ad te. Quod equidem feci, & liberius quàm expediebat mihi, executus sum imperium tuum. Gorgiam & Hecateum & Gorgatam, quorum bona opera vteris, inde perduxì. Quid igitur iniquius est, quàm me, qui si tibi non paruisssem, iure daturus fui pœnas, nunc perire quia parui? Neque enim vlla alia matri tuæ persequendi nos causa est, quàm quòd vtilitatẽ tuam muliebri preposuimus gratiæ. Sex millia Macedonũ peditum, & DC equites adduxi, quorum pars secutura me non erat, si militiam detrectatibus indulgere voluisssem. Sequitur ergo vt quia illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mitiges matrem, qui iræ eius nos obtulisti. Dũ hæc Amyntas agit, forte su peruenerunt qui fratrem eius Polemonem, de quo ante est dictum, fugientem consecuti, vincitum reducebãt. Infesta concio vix inhiberi potuit, quin protinus suo more saxa in eum iaceret. Atq; ille sane interritus, Nihil, inquit, pro me deprecor, modo ne fratrum innocentiæ fuga imputetur mea. Hic si defendi non potest, meũ crimen sit. Horum ob id ipsum melior est causa, quòd ego, qui pfugi, suspectus sum. Ad hæc elocuto vniuersa concio assensa est. Lachrymæ deinde omnibus manare cœperunt, adeo in contrarium repente mutatis, vt solum pro eo esset, quod maxime læserat. Iuuenis erat primo ætatis flore pubescens, quem inter equites tormentis Philotæ conturbatos alienus terror abstules

rat. Desertum enim a comitibus, & hesitantes
 inter reuertendi fugiendique consilium, qui se-
 cuti erant, occupauerunt. Is tum flere coepit, &
 os suum conuerberare, moestus non ob suam vi-
 5 cem, sed propter ipsum periclitantium fratrum.
 Moueratque iam regem, non concionem modo,
 sed vnus erat implacabilis frater, qui terribili
 vultu intuens eum, Tum, ait, demens lachryma-
 re debueras, cum equo calcaria subderes, fra-
 10 trum desertor, & desertorum comes. Miser, quo,
 & vnde fugiebas? Effecisti vt reus capitis ac-
 cusatoris vterer verbis. Ille peccasse se, sed gra-
 uius in fratres, quam in semetipsum, fatebatur.
 Tum vero neque lachrymis, neque acclamatio-
 15 nibus, quibus studia sua multitudo profitetur,
 temperauerunt. Vna vox erat pari emissa con-
 sensu, vt infontibus & fortibus viris parceret.
 Amici quoque data misericordiae occasione con-
 surgunt, flentesque regem deprecantur. Ille si-
 20 lentio facto, Et ipse, inquit, Amyntam mea sen-
 tentia fratresque eius absoluo. Vos autem iu-
 uenes malo beneficii mei obliuisci, quam peri-
 culi vestri meminisse. Eadem fide redite in gra-
 tiam mecum, qua ipse vobiscum reuertor. Nisi
 25 quae delata essent, excussissem, valde dissimula-
 tio mea suspecta esse potuisset. Sed fatius est
 purgatos esse, quam suspectos. Cogitate nemi-
 nem absolui posse, nisi qui dixerit causam. Tu
 Amynta ignosce fratri tuo. Erit hoc simpli-
 30 citer etiam mihi reconciliati animi tui pignus.
 Concione deinde dimissa, Polydamanta voca-
 ri iubet. Longe acceptissimus Parmenioni erat,

proximus lateri in acie stare solitus. Et quanquā
 conscientia fretus in regiam venerat, tamen vt
 iussus est fratres suos exhibere, admodum iuue-
 nes, & regi ignotos ob ætatem, fiducia in solis
 5 citudinem versa, trepidare cœpit, sepius quæ no-
 cere possent, quàm quibus eluderetur, reputans.
 Iam armigeri quibus imperatum erat, produ-
 xerant eos, cum exanguem metu Polydama-
 ta propius accedere iubet: submotisque omni-
 10 bus, Scelere, iquit, Parmenionis omnes pariter
 appetiti sumus, maxime ego ac tu, quos amici-
 tiæ specie fefellit: ad quem persequendū punien-
 dumq; (vide quātum fidei tuæ credam) te mini-
 stro vti statui. Obsides, dum hoc peragis, erunt
 15 fratres tui. Proficiscere in Mediam, & ad præfe-
 ctos meos literas scriptas manu mea perfer. Ve-
 locitate opus est, qua celeritatem famæ anteces-
 das. Noctu peruenire illuc te volo: postero die,
 quæ scripta erunt, exequi. Ad Parmenionē quo-
 20 que epistolas feres, vnam a me, alteram Philote
 nomine scriptā. Signum annuli eius in mea po-
 testate est. Si pater credit a filio impressum, cū
 te viderit, nihil metuet. Polydamas tanto libe-
 ratus metu, impensius etiam quàm exigebatur,
 25 promittit operā. Collaudatusq; & præmijs oner-
 atus, deposita veste quā habebat, Arabica in-
 duitur. Duo Arabes, quorum interim coniuges
 ac liberi vinculum fidei obsides apud regem e-
 rant, dati comites. Per deserta etiam ob siccis-
 30 tatem loca, camelis x i die, quo destinauerat,
 peruenit. Et prius quàm ipsius nunciaretur ad-
 uentus, rursus Polydamas vestē Macedonicam

sumit, & in tabernaculum Cleandri (prætor hic regius erat) quarta vigilia peruenit. Redditis deinde literis, constituerunt prima luce ad Parmenionem coire. Namq; cæteris quoque literas regis attulerat. Iam ad eum venturi erant, cum 5 Parmenioni Polydamata venisse nunciauerunt: qui dum lætatur aduentu amici, simulq; noscens di quæ rex ageret, auidus (quippe longo intervallo nullam ab eo epistolam acceperat) Polydamata requiri iubet. Diuersoria regionis illius 10 magnos recessus habent, amœnosq; nemoribus manu constitis. Ea præcipue regum satraparumq; voluptas erat. Spatiabatur in nemore Parmenion medius inter duces quibus erat imperatum literis regis, vt occiderent. Agendæ autem rei 15 constituerant tempus, cum Parmenion a Polydamante literas traditas legere cœpisset. Polydamas procul veniens, vt a Parmenione cõspectus est, vultu lætitiæ speciem præferente, ad cõplectendum eum cucurrit: mutuaq; gratulatione functi, Polydamas epistolam a rege scriptam ei tradidit. Parmenion vinculum epistolæ soluens, quidnã rex ageret, requirebat. Ille ex ipsis 20 literis cogniturum esse respondit. Quibus Parmenion lectis, rex, inquit, expeditionem parat in Arachosios. Strenuum hominem, & nũquam cessantem. Sed tẽpus salutis suæ tanta iam parata gloria parcere. Alteram deinde epistolam Philotæ nomine scriptam lætus, quod ex vultu no- 30 tari poterat, legebat. Tum eius latus gladio haurit Cleander, deinde iugulum ferit, cæteri exanimem quoq; confodiunt. Et armigeri qui

ad aditum nemoris astiterant, cognita cæde, cuius causa ignorabatur, in castra perueniunt, & tumultuoso nuncio milites concitant. Illi armati ad nemus in quo perpetrata cædes erat, cõeunt, & ni Polydamas, cæteriq; eiusdem noxæ participes dedantur, murum circumdatum nemori euersuros denunciant, omniũq; sanguine duci parentaturos. Cleander primores eorũ in-
 5 tromitti iubet, literasq; regis scriptas ad milites recitat, quibus insidię Parmenionis in regẽ, precesq; vt ipsum vindicarent, continebãtur. Igitur cognita regis voluntate, nõ quidem indignatio, sed tamen seditio cõpressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui saltem vt corpus ipsius
 10 sepelire permetterent, precabantur. Diu id negatum est Cleandri metu, ne offenderet regẽ. Per- tinacius deinde precantibus, materiem confectionis subtrahendã ratus, capite deciso truncum humare permisit. Ad regem caput missum
 20 est. Hic exitus Parmenionis fuit, militiq; domici- clari viri. Multa sine rege prospere, rex sine illo nihil magnæ rei gesserat. Fœlicissimo regi, & omnia ad fortunæ suæ exigenti modum satisfacit, lxx natus annos, iuuenis, ducis, & sæpe etiã
 25 gregarij militis munera explicuit. Acer cõsilio, manu strenuus, charus principibus, vulgo militum acceptior. Hæc impulerint illum ad regni cupiditatem, an tãrum suspectum fecerint, ambigi potest: quia Philotas vltimis cruciatibus vi-
 30 ctus, vera ne dixerit, quæ facta probari non poterant, an falsis tormentorum petierit finem, re- quoque recenti, cum magis posset liquere, dubiõ

tatum est. Alexander quos mortem Parmenionis conquestos esse compererat, separādos a cætero exercitu ratus, in vnam cohortem secrevit, ducemq; his Leonidam dedit, & ipsum Parmenioni quondam intima familiaritate coniunctum. Fere ijdem erant, quos alioqui rex habuerat inuisos. Nam cum experiri vellet militum animos, admonuit qui literas in Macedoniā ad suos scripsisset, ijs quos ipse mittebat, perlaturis, cum fide traderet. simpliciter ad necessarios suos quisque scripserat, quæ sentiebat. Alijs grauis erat, plerisque nō ingrata militiā. Ita & agentium gratias & querētium literæ exceptæ sunt. Et qui forte tēdium laboris per literas erant questi, hanc seorsum cohortem a cæteris tendere ignominia causa iubet, fortitudine vsurus in bello, libertatem linguæ ab auribus credulis remoturus, & consilium temerariū forsitan: qui p̄pe fortissimi iuuenes contumelijs iritati erant, sicut omnia alia fœlicitas regis excepit. Nihil illis ad bella promptius fuit. Incitabat virtutem & ignominia demendæ cupido, & quia fortiora facta in paucis latere nō poterant. His ita compositis Alexander Arianorum Satrapæ constituto iter pronuciari iubet in armatos, quos iam tunc mutato nomine Euergetas appellabant, ex quo frigore victusq; penuria Cypri exercitum affectum, tectis & com meatibus iuuerant. Quintus dies erat vt in eam regionem peruenerat. cognoscit Satibarzanem, qui ad Bessum defecerat, cum equitum manu irrupisse rursus in Aulicos. Itaque Caronum,

- Erignū cūm Artabazo & Andronico & v i milibus Græcorum peditum, d c equites sequebatur. Ipse l x diebus gentem Euergetarum ordinavit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donata. Relicto deinde qui ijs præesset Amenide (scriba is Darij fuerat) Arachosios, quorum regio ad ponticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum qui sub Parmenione fuerat, occupavit. Sex millia Macedonum erant, & c c
- 10 nobiles, & quinq; millia Græcorum cum equitibus ducentis, haud dubie robur omnium virium regis. Arachosijs datus Memnō prætor, quatuor millibus peditum, & d c equitibus in præsidium relictis. Ipse rex nationem ne finitimis quidem
- 15 satis notam, quippe nullo commercio volentem mutuos usus, cum exercitu intrauit. Paramedæ fidæ appellatur, agreste hominum genus, & inter Barbaros maxime inconditum. locorum asperitas, hominum quoq; ingenia durauerat. Gelidissimum Septentrionis axem ex magna parte spectant. Bactrianis ad Occidentem coniuncti sunt. Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primo struunt. Et quia sterilis est terra materia, in nudo etiam montis dorso
- 25 vsq; ad summum ædificiorum fastigium eodem laterculo vtuntur. Cæterum structura latior ab imo, paulatim incremento operis in arctius cogitur. Ad vltimum in carinæ maximæ modum coit. Ibi foramine relicto superne lumen accipiunt. Ad medium vites & arbores, si quæ in tanto terræ rigore durare potuerunt, obruunt. Penitus hyeme defossæ latet. Cum niue discuti
- 30

- fa aperiri humus cœpit, cælo solique redduntur.
 Cæterum adeo altæ niues premunt terram ge-
 lu & perpetuo pene rigore constrictæ, vt ne auis
 um quidem, feræve vllius vestigium extet. Ob-
 5 scura cæli verius vmbra quàm lux nocti simi-
 lis premit terram, vix vt quæ prope sunt, con-
 spici possint. In hac tamen omnis humani cul-
 tus solitudine destitutus exercitus, quicquid ma-
 lorum tolerari potest, pertulit, inopiam, frigus,
 10 lassitudinem, desperationem. Multos exanima-
 uit rigor insolitus niuis, multorum adussit pe-
 des, plurimorum oculis præcipue perniciosus
 fuit. fatigati quippe in ipso gelu deficientia cor-
 pora sternebant: quæ cum moueri desissent, vis
 15 frigiditatis ita astringebat, vt rursus ad surgendum
 conniti non possent. A commilitonibus torpen-
 tes excitabantur. Neque aliud remedium erat,
 quàm vt ingredi cogerentur. Tum demum vi-
 tali calore moto, mēbris aliquis redibat vigor.
 20 Si qui tuguria Barbarorum adire potuerunt,
 celeriter refecti sunt. Sed tanta caligo erat, vt
 ædificia nulla alia res quàm fumus ostenderet.
 Illi nunquã ante in terris suis aduena viso, cum
 armatos repente conspicerēt, exanimati metu,
 25 quicquid in tugurijs erat, afferebant, vt corpo-
 ribus ipsorum parceretur, orantes. Rex agmen
 circuibat pedes, iacentes quosdam erigens, &
 alios, cum ægre sequerentur, adminiculo cor-
 poris sui excipiens. Nunc ad prima signa, nunc
 30 in mediũ, nunc in vltimo agmine itineris mul-
 tiplicato labore aderat. Tandem ad cultiora
 peruentum loca est, comœtatuq; largo recrea-

tus exercitus, simul & qui cōsequi nō poterant,
 in illa castra venerunt. Inde agmen processit ad
 Caucasum montem, cuius dorsum Asiam per
 petuo iugo diuidit. hinc simul mare quod Ci-
 5 liciam subit, illinc Caspium fretum, & amnem
 Araxem, aliaque regionis Scythiæ deserta spe-
 ctat. Taurus secundæ magnitudinis mons com-
 mittitur Caucaso. a Cappadocia se attollens Ci-
 liciam præterit, Armeniæque montibus iungit
 10 tur. sic inter se tot iuga velut serie cohærentia
 perpetuū habent dorsum: ex quo Asiæ omnia
 fere flumina, alia in rubrum, alia in Caspium
 mare, alia in Hyrcanum & Ponticum decidūt.
 Septemdecim dierum spatio Caucasum super-
 15 ruit exercitus. Rupes in eo decem in circuitu
 stadia complectitur, quatuor in altitudinē ex-
 cedit, in qua vincitū Promethea fuisse antiquis
 tradit. Condendæ in radicibus montis vrbi
 sedes electa est. Septē millibus seniorū Mace-
 20 donum, & præterea militibus quorum opera vti
 desisset, permissum in nouam urbem conside-
 re. Hanc quoque Alexandriam incolæ appel-
 lauerunt. At Bessus Alexandri celeritate per-
 territus, dijs patrijs sacrificio rite facto, sicut
 25 illis gentibus mos est, cum amicis ducibusque
 copiarum inter epulas de bello consultabat.
 Graues mero suas vires extollere, hostium nunc
 temeritatem, nunc paucitatem spernere inci-
 piunt. Præcipue Bessus ferox verbis, & parto
 30 per scelus regno superbus, ac vix potēs mentis
 dicere orditur, Socordia Darij creuisse hostium
 famam. Occurrisse enim Ciliciæ angustissimis

faucibus, cum retrocedēdo posset perducere in-
 cautos in loca naturæ situ inuia, tot fluminibus
 obiectis, tot montiū latebris, inter quas depre-
 hēsus hostis, ne fugæ quidē, nedū resistendi oc-
 5 casionē fuerit habiturus, Sibi placere in Sogdia-
 nos recedere. Oxum annē velut murū obiectu-
 rū hosti, dū ex finitimis gentibus valida auxilia
 concurrerent. Venturos autem Chorasmos, &
 Dacas, Sagasq; & Indos, & vltra Tanaim ami-
 10 nem colentes Scythas, quorum neminem adeo
 humilem esse, vt humeri eius non possent Ma-
 cedonis militis verticem æquare. Conclamant
 temulenti vnam hanc sententiam salubrem esse
 se: & Bessus circumferri merum largius iubet,
 15 debellaturus super mensam Alexandrum. Erat
 in eo conuiuio Cobares natione Medus, sed ma-
 gicæ artis (si modo ars est, nō vanissimi cuiusq;
 ludibrium) magis professione quàm scientia ce-
 leber, alioqui moderatus & probus. Is cū præ-
 20 fatus esset, scire seruo vtilius parere dicto, quàm
 afferre consilium, cum illos qui pareant, idem
 quod cæteros maneat, qui vero suadeant, pro-
 prium sibi periculum: poculum etiam quod ha-
 25 bebat in manu, tradidit: quo accepto Cobares,
 Natura, inquit, mortalium hoc quoque nomine
 30 praua & sinistra dici potest, quod in suo quisq;
 negotio hebetior est, quàm in alieno. Turbida
 facta sunt consilia eorum, qui sibi suadent. Ob-
 stat alijs metus, alijs cupiditas, nōnūq; naturalis
 eorum quæ cogitaueris, amor. Nam in te super-
 35 bia non cadit. Expertus es vnumquēq; quod
 ipse repereris, aut solum aut optimum ducere.

Magnum onus sustines capite regium insigne. Hoc aut moderate perferendum est, aut, quod abominor, in te ruet. Consilio nō impetu opus est. Adijcit deinde quod apud Bactrianos vulgo vsurpabant, Canem timidum vehementius latrare, quàm mordere. Altissima quęq; flumina minimo sono labi. Quę inserui, vt qualiscunq; inter Barbaros potuit esse prudētia, traderetur. In his audientium suspensam dederat expectationem sui. Tum consilium aperit, vtilius Bessio quàm gratius. In vestibulo, inquit, regię tuę velocissimus constat rex. Ante ille agmen, quàm tu mensam istam mouebis. Nunc ab Tanai exercitum accerses, & armis flumina oppones. Scilicet quā tu fugiturus es, hostis sequi nō potest. Iter vtriq; cōmune est, victori tutius. Licet strenuum metum putes esse, velocior tamen spes est. Quin validioris occupas gratiam, dedisque te! Vtcunq; cesserit, meliorem fortunam deditus quàm hostis habiturus. Alienum habes regnum, quò facilius eo careas. Incipies forsitan iustus esse rex, cum ipse fecerit, qui tibi & dare potest regnum, & eripere. Cōsilium habes fidele, quod diutius exequi superuacuum est. Nobilis equus vmbra quocq; virgę regitur: ignauus ne calcari quidem concitari potest. Bessus & ingenio & multo mero ferox, adeo exarsit, vt vix ab amicis, quo minus occideret eum (nam strinxerat quocq; acinacem) cōtineretur. Certe e conuiuio profiliuit haudquaquam potens mentis.

15 Cobares inter tumultum elapsus, ad Alexandrū transfugit. octo millia Bactrianorū habebat ar

mata Bessus, quæ quândiu propter cæli intēpe-
 riem Indiã potius Macedonas petitorios cre-
 diderant, obediēter imperata fecerunt. Postea
 quã aduentare Alexandrum compertum est,
 5 in suos quisq; vicis dilapsi Bessum liquerunt. Il-
 le cum clientium manu, qui non mutauerant fi-
 dē; Oxo amne superato, exustisq; nauigijs quib-
 bus transierat, ne iisdem hostis vteretur, nouas
 copias in Sogdianis cōtrahebat. Alexander Cau-
 10 casum quidem (vt supra dictum est) transierat,
 sed inopia frumenti prope ad famem ventum
 erat. Succo ex Sifena expresso, haud secus quã
 oleo artus perungebant. Sed huius succi ducentis
 15 denarijs cccxc, ccc vini æstimabantur: tritici
 nihil aut admodum exiguum reperiebatur. Sy-
 ros vocabant Barbari, quos ita solerter abscon-
 dunt, vt nisi qui defoderunt, inuenire non pos-
 sint. In ijs conditæ fruges erant. In quarum pe-
 20 nuria milites fluuiatili pisce, & herbis sustine-
 bantur. Iamq; hæc ipsa alimenta defecerant, cū
 iumenta quibus onera portabant, cædere iussi
 sunt. horum carne, dum in Bactrianos peruen-
 tum, traxere vitam. Bactrianæ terræ multiplex
 25 & varia natura est. Alibi multa arbor & vitis
 largos mitescq; fructus alit. Solum pingue crebri
 fontes rigant. Quæ mitiora sunt, frumento cō-
 feruntur. Cætera armētorum pabulo cedunt.
 Magnam deinde partem eiusdem terræ steriles
 30 arenæ tenent. Squalida siccitate regio, non ho-
 minem, nō frugem alit. Cum vero ventī a Pon-
 tico mari spirant, quicquid sabuli in campis ia-

cet, conuerrunt. Quod ubi cumulatum est, ma-
 gnorum collium procul species est, omniaq; pri-
 stini itineris vestigia intereunt. Itaq; qui transeunt
 campos, nauigatiū modo noctu sydera obseruāt,
 5 ad quorum cursum iter dirigunt: & propemo-
 dū clarior est noctis umbra, quā lux. Ergo in-
 terdiu inuia est regio, quia nec vestigium quod
 sequantur, inueniunt, & nitior syderum caligine
 absconditur. Cæterum si quos ille ventus qui a
 10 mari exoritur, deprehendit, arena obruit. Sed
 quā mitior terra est, ingens hominum equorū
 que multitudo gignitur. Itaq; Bactriani equites
 x x x millia expleuerant. Ipsa Bactra regionis
 eius caput sita sunt sub monte Paropamisō. Ba-
 15 ctrus amnis præterit mœnia. Is urbi & regio-
 ni dedit nomen. hic Regi statua habenti nun-
 ciatur ex Græcia Peloponensium Laconumq;
 defectio. Nondum enim victi erant, cum profi-
 ciscerentur tumultus eius principia nūciatur:
 20 & alius præsens terror affertur, Scythas qui vl-
 tra Tanaim amnem colunt, aduentare Besso fe-
 rentes opem. Eodem tempore, quæ in gente
 Ariorum Caucasus & Erignus gesserant, per-
 feruntur. Commissum erat prælium inter Ma-
 25 cedones Ariosq;. Transfuga Satibarzanes Bar-
 baris præerat: qui cum pugnam segnem vtrin-
 que æquis viribus stare vidisset, in primos ordi-
 nes adequitauit, demptaq; galea, inhibitis qui
 tela faciebant, si quis viritim dimicare vellet,
 30 prouocauit ad pugnam, nudum se caput in cer-
 tamine habiturum. Non tulit ferociam Barbari
 dux illius exercitus, grauis quidem ætate, sed &

animi & corporis robore nulli iuuenum post-
 ferendus. Is galea dempta canitiem ostentans,
 Venit, inquit, dies quo aut victoria, aut morte
 honestissima, quales amicos & milites Alexan-
 5 der habeat, ostendam. nec plura elocutus, equū
 in hostē agit. Crederes imperatū, vt acies vtrā-
 q; tela cohiberent. Protinus certe recesserunt
 dato libero spatio, intenti in euentum non duos-
 rum modo, sed etiam suæ sortis: quippe alienū
 10 discrimen secuturi. Prior Barbarus emisit has-
 tam, quam Erignus modica capitis declinatio-
 ne vitauit. At ipse infestam sarissam equo cal-
 caribus concito in medio Barbari gutture ita fi-
 xit, vt per ceruicem emereret. Præcipitatus ex
 15 equo Barbarus, adhuc tamen repugnabat. Sed
 ille extractam ex vulnere hastam rursus in os
 dirigit. Satibarzanes hastam manu complexus,
 quo maturius interiret, ictum hostis adiuuit:
 & Barbari duce amisso, quem magis necessita-
 20 te quàm sponte secuti erant, tunc haud im-
 mores meritorum Alexandri, arma Erigno tra-
 dunt. Rex his quidem lætus, de Spartanis haud
 quaquam securus, magno tamen animo defectū
 eorum tulit, dicens non ante ausos consilia nu-
 25 dare, quàm ipsum ad fines Indiæ peruenisse cog-
 nouissent. Ipse Bessum persequens, copias mo-
 uit, cui Erignus spolia Barbarica ceu opimū bel-
 li decus præferens occurrit. Igitur Bactrianos
 rum regione Artabazo tradita, sarcinas & im-
 30 pedimenta ibi cum præsidio reliquit. Ipse cum
 expedito agmine loca deserta Susitanorum in-
 trat, nocturno itinere exercitum ducens. Aqua

rum (vt ante dictum est) penuria, prius desperatione, quàm desiderio bibendi sitim accendit. Per cccc stadia ne modicus quidem humor existit. Arenas vapor æstiu solis accendit, quæ
 5 vbi flagrare cœperunt, haud secus quàm continenti incendio cuncta torrentur. Caligo deinde in modico terræ feruore excitata lucem tegit. Camporumque nõ alia quàm vasti & profundi æquoris species est. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore corpora leuabatur. Cæterum cum ipsa luce æstus oritur, omnemque naturalem absorbet humorem siccitas, ora visceraque penitus vruntur. Itaque primū
 10 animi, deinde corpora deficere cœperunt. Pigebat & consistere & progredi. Pauci a peritis regionis admoniti præpararunt aquam. Hæc paulisper repressit sitim. Deinde crescente æstu rursum desiderium humoris accensum est. Ergo quicquid vini oleique erat, hominibus ingerebatur. Tantaque dulcedo bibendi fuit, vt in posterum sitis non timeretur. Graues deinde auide
 20 hausto humore, nõ sustinere arma, non ingredi poterant: & fœliciores videbantur, quos aqua defecerat, cum ipsi sine modo infusam vomitu cogere tur egerere. Anxium regem tantis malis circumfusi amici, vt meminisset sui, orabant. Animi sui magnitudinem vnicum remedium deficientis exercitus esse, cum ex ijs qui præcesserant ad capiendum locum castris, duo occurrunt
 30 vtribus aquam gestantes, vt filiis suis, quos in eodem agmine esse, & ægre pati sitim nõ ignorabant, occurrerent: qui cum in regem incidit

sent, alter ex ijs vtre resoluta vas quod simul fe
 rebat, implet porrigens regi. Ille accipit, percō
 tatus quibus aquā portarent. filijs ferre cognō
 scit. Tunc poculo pleno (sicut oblatum est) red
 5 dito, nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam
 exiguum diuidere omnibus possum. Vos curris
 te, & liberis vestris, quod propter illos attulis
 stis, date. Tandem ad flumen Oxum ipse perue
 nit prima fere vespera. Sed exercitus magna
 10 pars non poterat sequi. In edito monte ignes
 iubet fieri, vt ij qui ægre sequebantur, haud pro
 cul castris eos abesse cognoscerent. Eos autem
 qui primi agminis erant, mature cibo ac potio
 ne firmatos implere alios vtres, alios vasa quā
 15 buscunq; aqua posset portari, iussit, ac suis o
 pem ferre. Sed qui intemperantius hauserant,
 intercluso spiritu extincti sunt. Multoq; maior
 horum numerus fuit, quā vllō amiserat p̄elio.
 At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo res
 20 fectus aut potu, quā veniebat exercitus, consti
 tit. Nec ante ad curandū corpus recessit, quā
 præterierant qui agmen sequebantur: totamq;
 eam noctem cum magno animi motu perpetuis
 vigilijs egit. Nec postero die lætior erat, quia nec
 25 nauigia habebat, nec pons erigi poterat circū
 amnē, nudo solo, & materia maxime sterili. Cō
 silium igitur, quod vnum necessitas subiecerat,
 inuit. Vtres quamplurimos stramentis refertos
 diuidit. His incubātes transfauere amnem: qui
 30 que primi transferāt, in statione erant, dum tra
 ijcerent cæteri. Hoc modo v i demum die in
 vltiore ripa totum exercitum exposuit. Iam

que ad persequendum Bessum statuerat progres-
 di, cum ea quæ in Susianis erant, cognoscit. Spi-
 tamenes erat inter omnes amicos præcipuo ho-
 5 nore cultus a Besso. Sed nullis meritis perfidia
 mitigari potest, quæ tamē iam minus in eo in-
 uisa esse poterat, quia nihil vlli nefas tūc in Bes-
 sum interfectorem regis sui videbatur. Titulus
 facinoris speciosus præferebatur, vindicta Da-
 rij. Sed fortunam, nō scelus oderant Bessi. Nam
 10 vt Alexandrum flumen Oxum superasse cogno-
 uit, Datapharnem & Catenem, quibus a Besso
 maxima fides habebatur, in societatem rei ascis-
 scit. Illi prōptius adeunt, quàm rogabantur, as-
 sumptisque octo fortissimis iuuenibus talem do-
 15 lum intendunt. Spitamenes pergit ad Bessum,
 & remotis arbitris comperisse ait se insidiari ei
 Datapharnem & Catenem, vt viuum Alexan-
 dro traderent, agitates a semet occupatos esse,
 & victos teneri. Bessus tanto merito (vt cre-
 20 debat) obligatus, partim gratias agit, partim
 auidus explendi supplicij adduci eos iubet. Illi
 manibus sua sponte religatis a participibus cō-
 filij trahebantur: quos Bessus truci vultu intuēs
 confurgit manibus non temperaturus. At illi si-
 25 mulatione omissa circumfistunt eum, & frustra
 repugnantem vinciunt, direpto ex capite regni
 insigni, lacerataq; veste, quam spolijs occisi re-
 gis induerat. Ille deos sui sceleris ultores adesse
 confessus, adiecit non Dario iniquos fuisse, quē
 30 sic vlciscerentur, sed Alexandro propitios, cuius
 victoriam semper etiā hostis adiuuasset. Mul-
 titudo an vindicatura Bessum fuerit, incertum

est, nisi illi qui vixerant, iussu Alexandri fecisse ipsos emētiti, dubios adhuc animos terruissent. In equum impositum Alexandro tradituri ducunt. Inter hæc rex, quibus matura erat missio

5 relictis DCCCC fere, equiti bina talenta dedit, perditū ter denariū millia, monitosq; vt liberos generarent, remisit domum. Cæteris gratiæ actæ, quòd ad reliqua belli nauaturos operam pollicebantur. Tum Bessus perducitur. Peruentum

10 erat in paruulum oppidū, Branchidæ eius incolæ erant. Mileto quondam iussu Xerxis cum è Græcia rediret, transierant, & in ea sede constituerant: qui templum, quod Didymaon appellatur, in gratiam Xerxis violauerāt. mores patrij

15 nondum exoleuerant, sed iam bilingues erant, paulatim a domestico externoq; sermone degeneres. Magno igitur gaudio regem excipiunt, urbem sèque dedentes. Ille Milesios, qui apud ipsum militarent, conuocari iubet. Vetus odiū

20 miles gerebat in Branchidarum gentem. Proditis ergo, siue iniuriæ, siue originis meminisse mallent, liberum de Branchidis permittit arbitrium. Variantibus deinde sententijs, seipsum consideraturū, quod optimam factū esset, ostēdit.

25 Postero die occurrētibus Branchiadas secū procedere iubet. Cumq; ad urbē ventum esset, ipse cum expedita manu portam intrat. Phalāx mœnia oppidi circumire iussa, & dato signo diripere urbem proditorum receptaculum, ipsos

30 que ad vnum cædere. Illi inermes passim trucidantur, nec aut cōmercio linguæ, aut suppliciorum velamentis precibusq; inhiberi crudelitas

potest. Tandem vt deicerent, fundamenta murorum ab imo moliuntur, ne quod vrbis vestigium extaret. Nec mora, lucos quoq; sacros non cædunt modo, sed etiam extirpant, vt vasta solitudo, & sterilis humus excussis etiam radicibus linqueretur: quæ si in ipsos proditionis aucthores excogitata essent, iusta ultio esse, non crudelitas videretur. Nunc culpam maiorum posteriluerere, qui ne viderant quidem Miletum, ideo
 10 & Xerxi non potuerant prodere. Inde processit ad Tanaim amnem. Quo productus est Bessus non vinctus modo, sed etiam omni velamento corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat collo inserta catena, tam Barbaris quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes,
 15 Et te, inquit, & Darium reges meos ultus, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum, cuius ipse fecit exemplum. Aperiat ad hoc spectaculum oculos Darius. Existat ab inferis, qui
 20 illo supplicio indignus fuit, & hoc solatio dignus est. Alexander multum collaudato Spitamene, conuersus ad Bessum, Cuius, inquit, feræ rabies occupauit animum tuum, cum regem de te optime meritum prius vincire, deinde occi
 25 dere sustinuisti? Sed huius parricidij mercedem falso regis nomine persoluisti. Ibi ille facinus purgare non ausus, regis titulum se vsurpare dixit, vt gentem suam tradere ipsi possit, qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. Et Alexander Oxatrem fratrem Darij, quem inter corporis custodes habebat, propius iussit accedere,
 30 tradiq; Bessum ei, vt cruci affixum mutilatis auis

ribus naribusq̄, sagittis configerent Barbari, as-
 seruarentq̄ corpus, vt ne aues quidem contin-
 gerēt. Oxatres cætera sibi curæ fore pollicetur.
 Aues nō ab alio q̄ a Catene posse prohiberi adij-
 5 cit, eximiam eius artem cupiens ostendere. Nā-
 que adeo certo ictu destinata feriebat, vt aues
 quoq̄ exciperet. Nam si forsitan sagittandi tam
 celebri vsū minus admirabilis videri hæc ars
 possit, tamen ingens visentibus miraculum, ma-
 10 gnoq̄ honori Cateni fuit. Dona deinde omni-
 bus qui Bessum adduxerant, data sunt. Cæterū
 supplicium eius distulit, vt eo loco in quo Da-
 rium ipse occiderat, necaretur. Interea Macedo-
 nes ad petendum pabulum incomposito agmi-
 15 ne egressi, a Barbaris, qui de proximis mōtibus
 decurrerunt, opprimūtur, pluresq̄ capti sunt, q̄
 occisi. Barbari autem captiuos præ se agentes,
 rursus in montem recesserunt. x x millia latro-
 num erant. fundis, sagittisq̄ pugnam inuadunt.
 20 quos dum obsidet rex, inter promptissimos di-
 micans sagitta ictus est, quæ in medio crure fixa
 reliquerat spiculum. Illum quidem mœsti &
 attoniti Macedones in castra referebāt. Sed nec
 Barbaros sefellit subductus ex acie rex: quippe
 25 ex edito monte cuncta prospexerant. Itaque
 postero die misere Legatos ad regem: quos ille
 protinus iussit admitti, solutisq̄ fascijs magni-
 tudinē vulneris dissimulans, crus Barbaris ostē-
 dit. Illi iussi considerare affirmant, non Macedo-
 30 nas, quàm ipsos fuisse tristiores, cognito vulne-
 re ipsius, cuius si authorem reperissent, deditu-
 ros fuisse. Cum dijs enim pugnare sacrilegos

tantum. Cæterum se gentem in fidem dedere,
 superatos virtute illius. Rex fide data, & capti-
 uis receptis, gentem in deditionem accepit. Cas-
 tris inde motis, lectica militari ferebatur, quã
 5 pro se quisq; eques pedesque subire certabant.
 Equites, cū quibus rex prælia intrare solitus erat,
 sui muneris id esse censebant. Pedites contra, cū
 faucios commilitones ipse gestare assueuisset,
 eripi sui proprium officium tum potissimum
 10 cum rex gestandus esset, querebantur. Rex in
 tanto vtriusq; partis certamine, & sibi difficilẽ,
 & præturis grauem electionem futuram ratus,
 inuicem subire eos iussit. Hinc quarto die ad vr-
 bem Marupenta peruentum est. Lxx stadia mu-
 15 rus vrbis amplectitur. Arx illinc cingitur. Mu-
 ro ac præsidio vrbis relicto, proximos vicos de-
 populatur, atque vrit. Legati deinde Aulorum
 Scytharum superueniunt, liberi ex quo deces-
 serat Cyrus, tum imperata facturi. Iustissimos
 20 Barbarorum constabat. Armis abstinebant, nisi
 si laceffiti. Libertatis modico & æquali vsu,
 principibus humiliores pares fecerunt. Hos be-
 nigne allocutus, ad hos Scythas, qui Europam
 incolunt, Penidam quendam misit ex amicis,
 25 qui denunciaret his ne Tanaim annem regio-
 nis iniussu regis transirent. eidem mandatum,
 vt contemplaretur locorum situm, & illos quos
 que Scythas qui super Bosphoro incolunt, vise-
 ret. Condendæ vrbis sedem super ripam Ta-
 30 nais eligeret, claustrum etiam perdomiturus,
 & quod deinde adire decreuerat. Sed consiliũ
 distulit Sogdianorum nunciata defectio, quæ

Bactrianos quoq; traxit. VII millia equitū erāt,
 quorum auctoritatem cæteri sequebantur. Alex-
 ander Spitamenem & Catenem, a quibus ei
 traditus erat Bessus, haud dubius quin eorū
 5 opera redigi possent in potestatem, coercendo
 eos qui mouerāt res, iussit accersiri. At illi defe-
 ctionis ad quam coercendam euocabantur, au-
 thores, vulgauerant fama, Bactrianos equites a
 rege omnes vt occiderentur accersiri, idque im-
 10 peratū ipsis, non sustinuisse tamē exequi, ne in-
 expiabile in populares facinus admitterent: non
 magis Alexandri sæuitiam, q̄ Bessi parricidium
 ferre potuisse. Itaq; sua sponte iam motos, me-
 tu pœnæ haud difficulter concitauerunt ad ar-
 15 ma. Alexander transfugarum defectione com-
 perta, Craterum obsidere Cyropolim iubet.
 Ipse aliam urbem regionis eiusdem corona ca-
 pit, signoq; vt puberes interficerentur dato, re-
 liqui in prædam cessere victoris. Vrbs diruta
 20 est, vt ceteri cladis exemplo continerentur. Mes-
 maceni, valida gens, obsidionem, non vt hone-
 stiolem modo, sed etiā vt tutiolem, ferre decre-
 uerant. Ad quorum pertinaciam mitigandam
 rex L equites præmisit, qui clemētiā ipsius in-
 25 deditos, simulq; exorabilem animū in deuictos
 ostenderent. Illi nec de fide, nec de potentia re-
 gis ipsos dubitare respondent, equitesq; tende-
 re extra munimenta urbis iubent. Hospitaliter
 deinde exceptos, grauesq; epulis, & somno, in-
 30 tempesta nocte adorti interfecerunt. Alexan-
 der haud secus quā par erat motus, urbem co-
 rona circundedit, munitiolem, q̄ vt primo im-

petu capi posset. Itaque Meleagrum & Perdicam
 in obsidionem iungit, Cyropolim (vt ante dictū
 est) obsidentes. Statuerat autē parcere vrbi cō-
 ditæ a Cyro: quippe non alium gentium illarū
 5 magis admiratus est, quā hunc regem, & Semira-
 mim, in queis & magnitudinem animi, & clari-
 tatem rerum longe emicuisse credebat. Cæterū
 pertinaciā oppidanorū eius iram accendit. Itaque
 que captam urbem diripere iussit delectos Ma-
 10 cedones haud iniuria infestos, & ad Meleagrū
 & Perdicam redit. Sed nō alia vrbs fortius obsi-
 dionem tulit: quippe & militū promptissimi
 cecidere, & ipse rex ad vltimū periculum venit.
 Namque ceruix eius saxo ita icta est, vt oculis ca-
 15 ligine offusa collaberetur, ne mentis quidem cō-
 pos. Exercitus certe velut erepto eo ingemuit.
 Sed inuictus aduersus ea quæ cæteros terrent,
 nondū percurato vulnere acrius obsidioni insti-
 tit, naturalem celeritatem ira concitante. Cuni-
 20 culo ergo suffossa mœnia ingens nudauere spa-
 tium, per quod irrupit, victorque urbem dirui ius-
 sit. Hinc Menedemum cum tribus millibus pe-
 ditum, & DCCC equitibus ad urbem Maracanda-
 25 cedonum inde deiecto, muris vrbs eius incluse-
 rat se, haud oppidanis consilium defectionis ap-
 probantibus. Sequi tamen videbātur, quia pro-
 hibere non poterant. Interim Alexander ad Ta-
 naim amnem redit, & quantum soli occupauer-
 30 rant castris, muro circūdedit. LX stadiorum vr-
 bis murus fuit. hanc quoque urbem Alexandriam
 appellari iussit. Opus tanta celeritate perfectū

est, vt x v i i die, qua munimenta excitata erāt,
 recta quoq; vrbis absoluerentur. Ingens militū
 certamen inter ipsos fuerat, vt suum quisq; mu-
 nus (nam diuisum erat) primus ostenderet. Inco-
 5 lā nouæ vrbis dati captiui, quos reddito pretio
 dominis liberauit: quorum posterī nunc quoq;
 non apud eos tam longa ætate propter memo-
 riā Alexandri exoleuerunt. Rex Scytharum,
 cuius tum vltra Tanaim imperium erat, ratus
 10 eam vrbem, quam in ripa amnis Macedones cō-
 diderant, suis impostam esse ceruicibus, fratrem
 Charcasim nomine cum magna equitum manu
 misit ad diruendam eam, proculq; amne ad sub-
 mouendas Macedonum copias. Bactrianos Ta-
 15 nais ab Scythis, quos Europeos vocant, diuidit.
 Idem Asiam & Europam finis interfuit. Cæte-
 rum Scytharum gens haud procul Thracia sita
 ab Oriente ad Septentrionem se vertit. Sarma-
 tarumq; (vt quidam credidere) non finitima, sed
 20 pars est. Rectā deinde regionem aliam vltra
 Istrum iacentem colit. Vltima Asiæ, quæ Ba-
 ctra sunt, stringit, habitat quæ septentrioni pro-
 xima sunt. Profundæ inde syluæ vastæque soli-
 tudines excipiunt. Rursus quæ ad Tanaim
 25 & Bactra spectant, humano cultu haud dispa-
 ria sunt. Primus cum hac gente non prouisum
 bellum Alexander gesturus, cum in conspectu
 eius obequitaret hostis, adhuc æger ex vulnere,
 præcipue voce deficiens, quam & modicus ci-
 30 bus, & ceruicis extenuabat dolor, amicos in cō-
 filium aduocari iubet. Terrebat eum non ho-
 stis, sed iniquitas temporis. Bactriani defecerāt.

Scythæ etiam laceſſebant. Ipſe non inſiſtere in-
 terra, non equo vehi, non docere, non hortari
 ſuos poterat. Ancipiti periculo implicitus, deos
 quoq; inculſans querebatur, ſe iacere ſegnem, cui
 5 ius velocitatem nemo antea valuiffet effugere.
 Vix ſuos credere nõ ſimulari valetudinem. Ita
 que qui poſt Dariũ victum ariolos & vates
 conſulere deſierat, rurfus ad ſuperſtitionem hu-
 manarum gentium ludibria reuolutus, Ariſtan-
 10 drum, cui credulitatem ſuam addixerat, explo-
 rare euentum rerum ſacrificijs iubet. Mos erat
 aruſpicibus extra ſine rege ſpectare, & quæ por-
 tenderentur, referre. Inter hæc rex dum fibris
 pecudum exploratur euētus latentium rerum,
 15 prius ipſum conſidere, deinde amicos iubet, ne
 contentione vocis cicatricem infirmam adhuc
 rumperet. Epheſtion Craterus & Erignus erāt
 cum cuſtodibus in tabernaculum admiſſi. Diſ-
 crimen, inquit, me occupauit, meliore hoſtium
 20 quàm meo tempore. Sed neceſſitas ante ratio-
 nem eſt, maxime in bello, quod raro permittit̃
 tur tempore legere. Defecere Bactriani, in quo-
 rum ceruicibus ſtamus, & quantum in nobis
 animi ſit, alieno Marte experiuntur. Haud du-
 25 bia fortuna ſi omiſerimus Scythas vltro arma
 inferentes, contēpti ad illos qui defecerunt, re-
 uertemur. Si vero Tanaim tranſierimus, & vbi-
 que inuictos eſſe nos Scytharũ pernicie ac ſan-
 guine oſtenderimus, quis dubitabit patere Eu-
 30 ropam victoribus: fallitur, qui terminos gloriæ
 noſtræ metitur ſpatio, quod tranſituri ſumus.
 Vnus annis interfluit, quẽ ſi traicimus, in Eu-

ropam arma proferimus. Et quanti æstimandū
 est, dum Asiam subigimus, in alio quodammo-
 do orbe trophæa statuere, & quæ tam longo in-
 teruallo natura videtur diremissæ, vna victoriā
 5 subito committere? At hercule si paululum ces-
 sauerimus, in tergis nostris Scythæ hærebunt.
 An soli sumus, qui flumina tranare possumus?
 Multa in nosmetipsos recident, quibus adhuc
 vicimus. Fortuna belli artem victos quoq; do-
 10 cet. Vtribus annem trajiciendi exemplum fe-
 cimus nuper. hoc vt Scythæ imitari nesciant,
 Bactriani docebunt. Præterea vnus gentis huius
 adhuc exercitus venit, cæteri expectantur. Ita
 bellū vitādo alemus, & quod inferre possemus,
 15 accipere cogemur. Manifesta est consilij mei ra-
 tio. Sed an permissuri sint Macedones animo
 vtī meo, dubito, quia ex quo hoc vulnus accepi,
 nō equo vectus sum, nō pedibus ingressus. Sed si
 me sequi vultis, valeo amici. Satis virium est ad
 20 toleranda ista. Aut si iam adest vitæ meæ finis,
 in quo tādē opere melius extinguar? Hęc qual-
 sa adhuc voce subdeficiens vix proximis exau-
 dientibus dixerat, cum omnes a tam præcipiti
 consilio regem deterrere cœperunt: Erignus ma-
 25 xime, qui haud sane autoritate proficiēs apud
 obstinatum animum, superstitionem, cuius po-
 tens non erat rex, incutere tentauit, dicendo
 deos quoque obstare consilio, magnumque pe-
 riculum, si flumen transisset, ostendi. Intransi-
 30 Erigno tabernaculum regis, Aristander occur-
 terat, tristitia exta fuisse significans. hæc ex va-
 te comperta Erignus nunciabat. Quo inhibito

- Alexander non ira solum, sed etiā pudore confessus, quòd superstitio quam celauerat, detegebatur, Aristandrum vocari iubet. Qui vt venit, intuens eum, Non rex, inquit, sed priuatus sum.
- 5 sacrificium vt faceres mandauit. Quid eo portēderetur, cur apud alium quàm apud me professus es? Erignus arcana mea & secreta te prodegnouit. Quem certum me hercule habeo extorum interpretem metu suo. tibi autem
- 10 sapius quàm potest denūcio, ipse mihi indices quid ex extis cognoueris, ne possis inficiari dixisse quæ dixeris. Ille exāguis attonitoq; similis stabat, per metum etiam voce suppressa. Tandemq; eodem metu stimulante, ne regis expectationem moraretur, Magni, inquit, laboris nō irriti discrimen instare prædixi. Nec mea ars magis q̄ beneuolentia me perturbat. infirmitatem valetudinis tuæ video, & quantū in vno te sit, scio. Vereor ne non præsentī fortunæ tuæ
- 20 sufficere possis. Rex iussum confidere felicitàti suæ remisit. Sibi enim ad alia gloriam concedere deos. Consultanti deinde cum iisdem, quonam modo flumen transiret, superuenit Aristāder, non aliàs lætiora exta vidisse se affirmans,
- 25 utiq; prioribus longe diuersa: tum solitudinis causas aperuisse, nunc prorsus egregie litatum esse. Cæterum quæ subinde nunciata sunt regi, continuæ felicitàti rerum eius imposuerant labem. Menedemū (vt supra dictum est) miserat
- 30 ad obsidendū Spitamenem Bactrianæ defectio- nis authorem. Qui comperto hostis aduentu, ne muris vrbis includeretur, simul fretus excipi

posse quem venturum sciebat, confedit occul-
 tus. Syluestre iter aptum insidijs tegendis erat.
 Ibi Dacas condidit. Equi binos armatos vehūt,
 quorum inuicem singulī repente desiliūt. Eque-
 5 stris pugnae ordinem turbant. Equorum veloci-
 tati par est hominum pernitas. Hos Spitame-
 nes saltum circūire iussos, pariter & a lateribus
 & a fronte & a tergo hosti se ostendit. Mene-
 demus vndiq; inclusus, ne numero quidem par,
 10 diu tamen restitit, clamitans nihil aliud super-
 esse locorū fraude deceptis, quā honeste mor-
 tis solatium ex hostium cæde. Ipsum præualens
 equus vehebat, quo sæpius in cuneos Barbaro-
 rum effusis habenis euectus, magna strage eos
 15 fuderat. Sed cū vnū omnes peterēt, multis vul-
 neribus exāguis Hipsidē quendā ex amicis hor-
 tatus est, vt in equum suum ascenderet, & se fu-
 ga eriperet. Hæc agentem anima defecit, cor-
 pusq; ex equo defluxit in terram. Hipsides po-
 20 terat quidē effugere, sed amisso amico mori sta-
 ruit. Vna erat cura, ne inultus occideret. Itaque
 subditis calcaribus equo in medios hostes se im-
 misit, & memorabili edita pugna obrutus telis
 est. Quod vbi videre qui cædi supererāt, tumu-
 25 lum paulo quā cætera editiorē capiunt, quos
 Spitamenes fame in deditionē subacturus obse-
 dit. Cecidere eo prælio peditum duo millia, ccc
 equites. Quam cladem Alexander solerti consi-
 lio texit, morte denunciata ijs qui ex prælio ve-
 30 nerant, si acta vulgassent. Cæterum cum animo
 disparem vultum diutius ferre non posset, in ta-
 bernaculū super ripam fluminis de industria lo-

catū secessit. Ibi sine arbitris singula animi cons-
 sulta pensando, noctē vigilijs extraxit, sæpe pel-
 libus tabernaculi alleuatis, vt cōspiceret hostiū
 ignes, e quibus coniectare poterat quanta homi-
 5 num multitudo esset. Iamq; lux apparebat, cum
 thoracem indutus procedit ad milites. tum pri-
 mum post vulnus proxime acceptū tanta erat
 apud eos veneratio regis, vt facile periculi quod
 horrebant, cogitationem præsentia eius excute-
 10 ret. Læti ergo, & manātib; præ gaudio lachry-
 mis, consalutant eum, & quod ante recusauerāt
 bellum, feroces deposcunt. Ille se ratibus equis-
 tem Phalangemq; transportaturū esse pronun-
 ciat. super vtres iubet nare leuius armatos. Plus
 15 ra nec dici res desyderauit, nec rex dicere per-
 valetudinem potuit. Cæterum tanta alacritate
 militum rates iunctæ sunt, vt in triduū ad duo-
 decim millia effectæ sint. Iamq; ad trāseundum
 omnia aptauerant, cum legati Scytharū viginti
 20 more gentis per castra equis vecti nunciare iu-
 bent regi, velle ipsos ad eum mandata perferre.
 Admissi in tabernaculum, iussique considere, in
 vultu regis defixerāt oculos, credo quia magni-
 tudine corporis animū æstimantibus, modicus
 25 animus haudquaquā famæ par videbatur. Scy-
 this autem non vt cæteris Barbaris rudis & in-
 conditus sensus est. Quidam eorum sapientiam
 capere dicuntur, quantamcunq; gens capit sem-
 per armata. Sicque locutos esse apud regem me-
 30 moriæ proditum est. Abhorrent forsitan mori-
 bus nostris & tempora & ingenia cultiora fors-
 titis. Sed vt possit oratio eorum sperni, tamen

fides nostra non debet:que vtcūq; tradita sunt,
 incorrupta perferemus. Igitur vnum ex his ma-
 ximum natu ita locutum accepimus. Si dii ha-
 bitum corporis tui, auiditatis animi parem esse
 5 voluissent, orbis te non caperet. Altera manu
 orientem, altera occidentē contingeres. Et hoc
 affecutus scire velles, vbi tantī numinis fulgor
 conderetur. Sic quoque concupiscis, quæ non
 capis. Ab Europa petis Asiam, ex Asia transis
 10 in Europam. Deinde si humanum genus omne
 superaueris, cum syluis & niuibus & fluminibus
 ferisq; bestiis gesturus es bellum. Quid tu?
 ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora
 15 extirpari? Stultus est, qui fructus earum spes-
 tat, altitudinem non metitur. Vide ne dum ad
 cacumen peruenire contendis, cum ipsis ramis,
 quos comprehenderis, decidas. Leo quoque alia
 quando minimarum auium pabulum fuit, & fer-
 rum rubigo cōsumit. Nihil tam firmum est, cui
 20 periculum non sit etiam ab inualido. Quid nobis
 tecum est? nunquā terram tuam attigimus.
 Qui sis, vnde venias, licet ne ignorare in vastis
 syluis uiuentibus? Nec seruire vlli possumus,
 nec imperare desyderamus. Dona nobis data
 25 sunt, ne Scytharum gentem ignores, iugum
 boum, aratrum & sagitta, & patera. His vitimur
 & cum amicis, & aduersus inimicos. Fruges
 amicis damus boum labore quæsitas, Patera
 cum his vinum dijs libamus, inimicos sagitta
 30 eminus, hasta cōminus petimus. sic Scythiæ re-
 gem, & postea Persarum Medorumq; supera-
 uimus, patuitq; nobis iter vsque in Aegyptum.

At tu, qui te gloriaris ad latrones persequēdos
 venire, omnium gentium quas adisti, latro es.
 Lydiam cepisti. Syriam occupasti. Persidem te-
 nes. Bactrianos habes in potestate. Indos peti-
 sti. Iam etiam ad pecora nostra auaras & instas
 5 biles manus porrigis. Quid tibi diuitijs opus
 est, quæ te esurire cogunt? Primus omnium sa-
 tietate parasti famem, ut quo plura haberes, a-
 crius quæ non habes cuperes. Non succurrit ti-
 10 bi, quādiu circum Bactra hæreas? Dū illos subi-
 gis, Sogdiani bellare cœperunt. Bellum tibi ex
 victoria nascitur. Nam ut maior fortiorque sis
 quàm quisquam, tamen alienigenam dominum
 nemo pati vult. Transi modo Tanaim, scies quā
 15 late pateat, nunquam tamen consequeris Scy-
 thas. Paupertas nostra velocior erit, quàm exer-
 citus tuus, qui prædam tot nationū vehit. Rur-
 sus cum procul abesse nos credes, videbis in tuis
 castris. Eadem velocitate & sequimur, & fugi-
 20 mus. Scytharū solitudines Græcis etiā prouer-
 bijs audio eludi. Nos deserta & humano cultu
 vacua, magis quàm vrbes & opulētos agros se-
 quimur. Proinde fortunam tuam pressis mani-
 bus tene. lubrica est, nec inuita teneri potest. Sa-
 25 lubre consilium sequens, quod præsens tempus
 ostendit melius, impone fœlicitati tuæ frenos,
 facilius illam reges. Nostri sine pedibus dicunt
 esse fortunam, quæ manus & pinnas tantū ha-
 bet: cum manus porrigit, pinnas quoque compre-
 30 hendere non sinit. Denique si deus es, tribuere
 mortalibus beneficia debes, non sua eripere. Sin
 autem homo es, id quod es, semper esse te cogi-

» ta. Stultum est eorum meminisse, propter quæ
 » tui obliuisceris. Quibus bellum nõ intuleris, bo-
 » nis amicis poteris uti. Nam & firmissima est in-
 » ter pares amicitia, & videntur pares, qui non fe-
 5 cerunt inter se periculum virium. Quos viceris,
 » amicos tibi esse caue credas. Inter dominum &
 » seruum nulla amicitia est: etiam in pace belli ta-
 » men iura seruantur. Iurando gratiã Scythas san-
 » cire ne credideris. Colendo fidem iurant. Græ-
 10 corum ista cautio est, qui facta consignant, &
 » deos inuocant. Nos religionem in ipsa fide nõ
 » uimus. Qui nõ reuerentur homines, fallunt deos.
 » Nec tibi amico opus est, de cuius beneuolentia
 » dubites. Cæterum nos & Asiæ & Europæ custo-
 15 des habes. Bactra, nisi diuidat Tanais, contingi-
 » mus. Ultra Tanaim & usque ad Thraciam colli-
 » bus Thraciæ Macedoniam coniunctam esse fa-
 » ma est. Vtriusque imperio tuo finitimos, hostes, an
 » amicos velis esse, cõsidera. Hęc Barbarus Cõ-
 20 trã rex fortuna sua & consilijs eorum se vsurum
 » esse respondet. Nam & fortunam, cui confidat,
 » & consilium suadentium, ne quid temere & au-
 » dacter faciat, secuturum. Dimissisque legatis, in
 » præparatas rates exercitum imposuit. In proris
 25 clypeatos locauerat, iussos in genua subsidere,
 » quo tutiores essent aduersus ictus sagittarum.
 » Post hos, qui tormenta intenderent, stabant, &
 » ab utroque latere & a fronte circumdati armatis,
 » Reliqui qui post tormenta constiterant, remi-
 30 gem lorica indutum scutorum testudine arma-
 » ti protegebant. Idem ordo in illis quoque ratibus
 » quæ equitem vehebant, seruatus est. Maior pars

a puppe nantes equos loris trahebat. At illos quos vtres stramento repleti uehebant, obiectæ rates ruebantur. Ipse rex cum delectis primus rarem soluit, & in ripam dirigi iussit. Cui Scythæ admotos ordines equitum in primo ripæ margine opponunt, vt ne applicari quidem terræ rates possent. Cæterum præter hanc speciem ripis præidentis exercitus ingens nauigantes terror inuaserat. Nanq; cursum gubernatores, cum obliquo flumine impellerentur, regere non poterant: vacillantescq; milites, & ne excuterentur solliciti, naurarum ministeria turbauerant. Nec tela quidem conati nixu vibrare poterant, cum prior standi sine periculo, quàm hostem incessendi cura esset. Tormēta saluti fuerunt, quibus in confertos ac temere se offerentes haud frustra excussa sunt tela. Barbari quoq; ingentem vim sagittarum infudere ratibus, vixque vllum fuit, quod non pluribus simul spiculis perforaretur. Iamque terræ rates applicabantur, cum acies clypeata consurgit, & hastas certo ictu vt pote libero nixi mittit e ratibus. Et vt territos recipientescq; equos videre, alacres mutua adhortatione in terram defiliere. Turbatis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum deinde turmę, quæ frenatos uehebant equos, perfregere Barbarorum aciem. Interim cæteri agmine dimicantium tecti, aptauere se pugnae. Ipse rex, quod visgoris ægro adhuc corpore deerat, animi firmitate supplebat. Vox adhortantis nõ poterat audivi, nondum bene obducta cicatrice ceruicis, sed dimicantem cuncti videbant. Itaq; ipsi qui

dem ducum fungebantur officio, aliusque alium
 adhortari in hostem salutis immemores ruere
 cœperunt. Tum vero non ora, non arma, non
 clamorem hostium Barbari tolerare potuerunt,
 5 omnesq; effusis habenis (nanque equestris acies
 erat) capeffunt fugam, quos rex quâquam vexa-
 tionem inualidi corporis pati non poterat, per
 LXXX tamen stadia insequi perseuerauit. Iamq;
 linquente animo suis præcepit vt donec lucis ali-
 10 quid superesset, fugientium tergis inhærent.
 Ipse exhaustis etiam animi viribus in castra se
 recepit, reliquum substitit. Transierant iam Li-
 beri patris terminos, quorum monumenta, lapi-
 des erant crebris interuallis dispositi, arboresq;
 15 proceræ, quarum stîpites hedera cõtexerat. Sed
 Macedonas ira longius prouexit, quippe media
 fere nocte in castra redierunt, multis interfectis,
 pluribus captis, equosque M. D. CCC. abegere. Ce-
 ciderunt autem Macedonum equites LX, pedes
 20 tes centũ fere, mille saucij fuerunt. Hæc expedi-
 tio deficientẽ magna ex parte Asiam fama tam
 opportunæ victoriæ domuit. Inuictos Scythas
 esse crediderant, quibus fractis, nullam gentem
 Macedonum armis parem fore confitebantur.
 25 Itaq; Sagæ misere legatos, qui polliceretur gen-
 tem mandata facturam. Mouerat eos regis non
 virtus magis, quàm clementia in deuictos Scy-
 thas. quippe captiuos omnes sine pretio remis-
 rat, vt fidem faceret sibi cum ferocissimis gen-
 30 tium de fortitudine, non de ira fuisse certamen.
 Benigne igitur exceptis Sagarum legatis comi-
 tem Excipinum dedit, admodum iuuenem, æ-

- tatis flore conciliatum sibi, qui cum specie corporis æquaret Ephestionem, lepore haud sane virili par non erat. Ipse Cratero cū maiore parte exercitus modicis itineribus sequi iusso, ad
- 5 Maracādā urbem peruenit, ex qua Spitames cognito eius aduētū Bactra perfugerat. Itaque quatrīduo rex longū itineris spatium emensus, peruenērat in eum locum in quo Menedes mo duce duo millia peditum & trecentos equi-
- 10 tes amiserat. Horum ossa tumulo contegi iussit, & inferias more patrio dedit. Iam Craterus cū phalange subsequi iussus ad regem peruenerat. Itaque vt omnes qui defecerant, pariter belli clade premerētur, copias diuidit, Vrique agros, &
- 15 interfici puberes iussit. Sogdiana regio maiori ex parte deserta est. Lxxx fere stadia in latitudinem vastæ solitudines tenēt. Ingens spatium rectæ regionis est, per quam amnis (Polytimes tum vocant incolæ) fertur torrens. Eum ripæ
- 20 in tenuem alueum cogunt, deinde cauerna accipit, & sub terram rapit. Cursus absconditi indicium est aquę meantis sonus, cum ipsum solum sub quo tantus amnis fluit, ne modico quidem resudet humore. Ex captiuis Sogdianorum ad
- 25 regem triginta nobilissimi corporū robore eximio perducti erant. Qui vt per interpretem cognouerunt iussu regis ipsos ad supplicium trahi, carmen lætantium more canere, tripudijscq; & la sciuiori corporis motu gaudium quoddam
- 30 animi ostentare cœperunt. Admiratus rex tanta magnitudine animi oppetere mortem, eos cari eos iussit, causam tam effusæ lætitiæ, cum

supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi
 si ab alio occiderentur, tristes morituros fuisse
 respondēt. Nunc a tanto rege victore omnium
 gentium maioribus suis redditos, honestā mor-
 5 tem, quā fortes viri voto quoq; expeterent, car-
 minibus sui moris lætitiāq; celebrare. Tum rex
 admiratus magnitudinem animi, Quæro itaque
 inquit, an viuere velitis non inimici mihi, cuius
 beneficio victuri estis. Illi nunquam se inimicos
 10 ei, sed bello laceffitos, hostes fuisse respondent.
 Si quis ipsos beneficio quā in iuriā experiri ma-
 luisset, certaturos fuisse ne vincerentur officio.
 Interrogantique quo pignore fidem obligaturi
 essent, vitam, quam acciperēt, pignori futuram
 15 esse dixerunt, reddituros quādo repetisset. Nec
 promissum sefellerunt. Nam qui remissi domos
 ierant, fide continuere populares. Quatuor in-
 ter custodes corporis retētī, nulli Macedonum
 in regem charitate cesserunt. In Sogdianis Peu-
 20 colao cum tribus millibus peditum (neq; enim
 maiori præsidio indigebat) relicto, Bactra per-
 uenit. Inde Bessum Ecbathana duci iussit, inter-
 fectō Dario pœnas capite persoluturum. Iisdē
 fere diebus Ptolemæus & Menidas peditū tria
 25 millia & equites mille adduxerunt mercede mi-
 litaturos. Alexander quoque ex Lycia cum pa-
 ri numero peditum & quingentis equitibus ve-
 nit. Totidem e Syria Asclepiodorum sequeban-
 tur. Antipater Græcorum octo, in quibus quin-
 30 genti equites erant, miserat. Itaq; exercitu au-
 cto, ad ea quæ defectione turbata erant, compo-
 nenda processit, interfectisq; cōsternationis au-

thoribus quarto die ad flumen Oxum peruen-
 tum est. hic quia limum vehit, turbidus semper
 & insalubris est potu. Itaque puteos miles cœ-
 perat fœdere: nec tamen humo alte egesta exi-
 5 stebat humor, cum in ipso tabernaculo regis
 conspectus est fons, quem quia tarde notaue-
 rant, subito extitisse finxerunt. Rexq; ipse cre-
 di voluit donum Dei id fuisse. Superatis dein-
 de amnibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiã
 10 peruenit. Circa eam sex oppidis condendis ele-
 eta sedes est. Duo ad Meridiem versa, quatuor
 spectantia orientem modicis inter se stadijs di-
 stabant, ne procul repetendum esset mutuum
 auxilium. Hæc omnia sita sunt in editis colli-
 15 bus, tum velut freni domitarum gentium: nunc
 originis suæ oblita, seruiunt quibus imperaues-
 runt. Et cetera quidem pacauerat rex. Vna erat
 petra, quam Arimazes Sogdianus cum triginta
 20 millibus armatorum obtinebat, alimentis ante
 congestis, quæ tantæ multitudinî vel per bien-
 nium suppeterent. Petra in altitudinem trigin-
 ta eminent stadia, circuitu centû & quinquagin-
 ta complectitur, vndiq; abscessa & abrupta se-
 mita perangusta aditur. In medio altitudinis
 25 spatium habet specum, cuius os arctum & obscu-
 rum est, paulatim deinde vltiora panduntur.
 Vltima etiam altos recessus habent. fontes per
 totum fere spatium manant. E quibus collatae
 aquæ per prona montis flumen emittunt. Rex
 30 loci difficultate spectata, statuerat inde abire.
 Cupido deinde incessit animo naturam quoque
 fatigandi. Prius tamen quàm fortunam obsi-

dionis experiretur, Cophen (Artabazi hic filius
 erat) misit ad Barbaros, qui suaderet, vt dede-
 rent rupem. Arimazes loco fretus, superbe mul-
 ta respondit. Ad vltimum, an Alexander vola-
 5 re possit, interrogat. Quæ nunciata regi sic ac-
 cendere animum, vt adhibitis cum quibus con-
 sultare erat solitus, indicaret insolentiam Bar-
 bari eludentis ipsos, quia pinnas non haberent.
 Se autem proxima nocte effecturum vt crede-
 10 ret Macedones etiam volare. Trecentos, inquit,
 perniciosissimos iuuenes ex suis quisq; copijs per-
 ducite ad me, qui per calles & pene inuias ru-
 pes domi pecora agere consueuerint. Illi præ-
 stantes & leuitate corporum, & ardore animo-
 15 rum, strenue adducunt: quos intuens rex, Vobis-
 cum, inquit, o iuuenes & mei æquales vrbium
 inuictarum ante munimenta superauit, motium
 iuga perenni niue obruta emensus sum, angus-
 tias Ciliciæ intraui, Indiæ sine lassitudine vim
 20 frigoris sum perpessus. Et mei documenta vo-
 bis dedi, & vestra habeo. Petra, quam videtis,
 vnum aditum habet, quem Barbari obsident,
 cætera negligunt. Nullæ vigiliæ sunt, nisi quæ
 castra nostra spectant. Inuenietis viam, si soler-
 25 ter rimati fueritis aditus ferenteis ad cacumen.
 » Nihil tam alte natura constituit, quo virtus nõ
 » possit eniti. Experiendo quæ cæteri desperaue-
 runt, Asiam habemus in potestate. Euadite in
 cacumen: quod cum ceperitis, candidis velis
 30 signum mihi dabitis, ego copijs admotis ho-
 stem in nos a vobis conuertam. præmium erit
 ei qui primus occupauerit verticem, talenta des-

cem. Vno minus accipiet, qui proximus ei ve-
 nerit: eademque ad decem homines seruabitur por-
 tio. Certum habeo vos non tam liberalitatem
 intueri meam, quam voluntatē. His animis re-
 5 gem audierunt, vt iam cepisse verticem videren-
 tur. Dimissique, ferreos cuneos quos inter saxa
 defigerent, validosque funes parabant. Rex cir-
 cumuectus, petram, quā minime asper ac præru-
 ptus aditus videbatur, secunda vigilia (quod be-
 10 ne verteret) ingredi iubet. Illi alimentis in bi-
 duum sumptis, gladijs modo atque hastis arma-
 ti subire cœperunt. Ac primo pedibus ingressi
 sunt, deinde vt in prærupta peruentum est, alij
 15 manibus eminentia saxa complexi leuauere se-
 met, alij adiectis funium laqueis euasere, cum
 cuneos inter saxa defigerēt, queis gradus subin-
 de insisterent. diem inter metum laboremque
 consumpserunt. Per aspera enixis duriora resta-
 bant, & crescere altitudo petrae videbatur. Illa
 20 vero miserabilis erat facies, cum ij quos insta-
 bilis gradus sefellerat, ex præcipiti deuolueren-
 tur. Mox eadē in se patiēda alieni casus osten-
 debat exemplum. per has tamen difficultates
 enituntur in verticem montis, omnes fatigatio-
 25 ne continuati laboris affecti, quidam mutila-
 ti parte membrorum: pariterque eos & nox &
 somnus oppressit. Stratīs passim corporibus in
 inuijs & in asperis saxorum, periculi instantis
 oblitī in lucem quieuerunt. Tandemque velut ex
 30 alto sopore excitati, occultas subiectasque ipsis
 valles rimantes, ignari in qua parte petrae tanta
 vis hostium cōdita esset, fumum specus infra se

ipsos euolutum notauerūt . Ex quo intellectum
 est, illam hostium latebram esse . Itaque hastis
 imposuerunt quod conuenerat signum, totoque e
 numero duos & triginta in ascēsu interiisse co
 5 gnoscunt. Rex nō cupidine magis potiundi lo
 ci, quā vice eorum quos ad tam manifestum
 periculum miserat, sollicitus, toto die cacumi
 na montis intuens restitit. Noctu demum, cum
 obscuritas conspectum oculorum ademisset, ad
 10 curandum corpus recessit. Postero die nondum
 satis clara luce primus vela signum capti verti
 cis conspexit . Sed ne falleretur acies, dubitare
 cogebat varietas cœli, tunc internitente lucis
 fulgore conditi. Verum vt liquidior lux appa
 15 ruit cœlo, dubitatio exempta est. Vocationeque
 Cophen, per quem Barbarorum animos tenta
 uerat, mittit ad eos, qui moneret, nunc saltem
 salubrius consilium inirent . Sin autem fiducia
 loci perseuerarent, ostendi a tergo iussit qui cœ
 20 perant verticem . Cophas ad eos missus suades
 re cœpit Arimazi petram tradere, gratiam re
 gis inituro, si tantas res molientem in vnus ru
 pis obsidione hærere non coegisset. Ille ferocius
 superbiusq; quā antea locutus, abire Cophen
 25 iubet . At is prehensum manu Barbarum rogat
 vt secum extra specum prodeat: quo impetrato
 iuuenes in cacumine ostendit . Eius superbix
 haud immerito illudens, pinnas ait habere mi
 lites Alexandri. Iamq; e Macedonum castris si
 30 gnorum concentus, & totius exercitus clamor
 audiebatur. Ea res, sicut pleraque belli vana &
 inania, Barbaros ad deditiōem traxit, quippe

occupati metu paucitatem eorum qui a tergo
 erant, æstimare non poterant. Itaque Cophen
 (nam trepidantes reliquerat) strenue reuocant,
 & cum eo triginta principes mittunt, qui Pe-
 5 tram tradant, & incolumibus abire liceat, pa-
 ciscantur. Ille quanquam verebatur ne conspe-
 cta iuuenum paucitate deturbarent eos Barba-
 ri, tamen & fortunæ suæ confusus, & Arimazi
 superbiæ infensus, nullam se conditionem des-
 10 ditionis accipere respondit. Arimazes, despera-
 tis magis quàm perditis rebus, cum propinquis
 nobilissimisque gentis suæ descendit in castra,
 quos omneis verberibus affectos sub ipsis radi-
 cibus Petræ crucibus iussit affigi. Multitudo
 15 deditiorum incolis nouarum urbium cum pe-
 cunia capta dono data est. Artabazus in Pe-
 træ regionisque quæ apposita esset ei, tutela
 relictus est.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Octauus.

5

Lexander maiore fama
quàm gloria in ditionem
redacta Petra, cum pro-
pter vagum hostem spar-
gendæ manus essent, in
tres partes diuisit exerci-
tum. Ephestionē vni, Cea-
nō alteri duces dederat.
Ipse cæteris præerat. Sed

- 10 non eadem mens omnibus Barbaris fuit. Armis
quidam subacti, plures ante certamen impera-
ta fecerūt: quibus, eorum qui in defectione per-
seuerauerāt, vrbes agrosq; iussit attribui. At exu-
les Bactriani cum octingentis equitibus Massa-
15 getarum proximos vicos vastauerunt. Ad quos
coercendos Attinas regionis eius præfectus tre-
centos equites insidiarū quæ parabantur igna-
rus eduxit. Nanque hostis in syluis quæ erant
forte campo iunctæ, armatum militem condidit,
20 dit, paucis propellentibus pecora, vt improv-
dum ad insidias præda perduceret. Itaque in-
composito agmine, solutisque ordinibus, Atti-
nas prædabundus sequebatur, quem prætergressi

p iij

sum syluam, qui in ea confederant, ex impro-
 uiso adorti cum omnibus interemerunt. Celeri-
 ter ad Craterum huius cladis fama perlata est:
 qui cum omni equitatu superuenit. Et Massages
 5 tæ quidem iam refugerant, Dacæ mille oppres-
 si sunt, quorum clade totius regionis finita dese-
 ctio. Alexāder quoq; Sogdianis rursus subactis,
 Maracandam repetit. Ibi Berdes, quem ad Scy-
 thas super Bosphorum colētes miserat, cum le-
 10 gatis gentis occurrit: Phrataphanes quoq;, qui
 præerat Massagetis & Dacis regionum confinio
 adiunctis, miserat qui facturum imperata polli-
 ceretur. Scythæ petebant, vt regis sui filiam ma-
 trimonio sibi iungeret. Si dedignaretur affinita-
 15 tem, principes Macedonū cum primoribus suæ
 gentis connubio coire pateretur. Ipsum quoque
 regem venturum ad eum pollicebantur. Vtra-
 que legatione benigne audita, Ephestionem &
 Artabazū opperiens statiuā habuit, quibus ad-
 20 iunctis, in regionē quæ appellatur Bazarā, per-
 uenit. Barbaræ opulentia in illis locis haud vlla
 sunt maiora indicia, quàm magnis nemoribus
 saltibusq; nobilium ferarum greges clausi. Spa-
 tiosas ad hoc eligunt syluas, crebris perennium
 25 aquarum fontibus amœnas. Muris nemora cin-
 guntur, turreseq; habent venantium receptacu-
 la. Quatuor cōtinuis ætatibus intactum saltum
 fuisse constabat, quem Alexander cum toto ex-
 ercitu ingressus agitari vndique feras iussit. In-
 30 ter quas cum Leo magnitudinis raræ ipsum re-
 gē inuasurus incurreret, forte Lysimachus, qui
 postea regnavit proximus Alexandro, venabu-

lum obijcere feræ cœperat. Quo rex repulso,
 & abire iusso, adiecit, tam a semet, quàm a Ly-
 simacho Leonem interfici posse. Lysimachus
 enim quondam cum venaretur in Syria, occi-
 5 derat eximiæ magnitudinis feram solus, sed le-
 uo humero vsq; ad ossa laceratus, ad vltimum
 periculi peruenerat. Id ipsum exprobrâs ei rex,
 fortius quàm locutus est, fecit. Nam feram nō
 excepit modo, sed etiâ vno vulnere occidit. Fa-
 10 bulam, quæ obiectum leoni a rege Lysimachū
 temere vulgavit, ab eo casu (quem supra dixi-
 mus) ortam esse crediderim. Cæterum Mace-
 dones, quanquam prospero euentu defunctus
 erat Alexander, tamen sciuerè gentis suæ mo-
 15 re, ne pedes venaretur sine delectis principum
 amicorumq;. Ille IIII millibus ferarum deie-
 ctis in eodem saltu, cum toto exercitu epulatus
 est. Inde Maracanda reditū est. Acceptaq; æta-
 tis excusatione ab Artabazo, prouinciam eius
 20 destinat Clyto. Hic erat qui apud Granicum
 amnem nudo capite regem dimicantem clypeo
 suo texit. Rhosaceris manum capiti regis im-
 minentem gladio amputauit. Vetus Philippi
 miles, multisq; bellicis operibus clarus. Hellani-
 25 ce, quæ Alexādrum educauerat, soror eius, haud
 secus quàm mater a rege diligebatur. Ob has
 causas validissimam imperij partem fidei eius
 tutelæq; commisit. Iamq; iter parare in poste-
 rum iussus, solenni & tempestiuo adhibetur cō-
 30 uiuiō. In quo rex cum multo incaluisset me-
 ro, immodicus æstimator sui, celebrare quæ ges-
 serat, cœpit, grauis etiā eorū auribus, qui sen-

- tiebāt vera memorari. Silentium tum habuere
 seniores, donec Philippi res orsus obterere, no-
 bilem apud Cheroneam victoriam sui operis
 fuisse iactavit, ademptamq; sibi malignitate &
 5 inuidia patris tantæ rei gloriam. Illum quidem
 seditione inter Macedones milites & Græcos
 mercenarios orta, debilitatum vulnere, quod
 in ea consternatione acceperat, iacuisse, nō aliās
 q̄ simulatione mortis tutiorem: se corpus eius
 10 protexisse clypeo suo, ruentesq; in illum sua ma-
 nu occisos. Quæ patrem nunquam æquo animo
 esse confessum, inuitum filio debentem salutem
 suam. Itaq; post expeditionem quam sine eo fe-
 cisset ipse in Illyricos, victorem scripsisse se pa-
 15 trifusos fugatosq; hostes, nec affuisse vnquam
 Philippum. Laude dignos esse, non qui Samo-
 thracum initia viferent, cum Asiam vri vasta-
 riq; oporteret, sed eos qui magnitudine rerum
 fidem antecessissent. Hæc & his similia læti au-
 20 diere iuuenes: ingrata senioribus erant, maxime
 propter Philippum, sub quo diutius vixerant.
 Tum Clytus, ne ipse quidē satis sobrius, ad eos
 qui infra ipsum cubabant, conuersus, Euripidis
 retulit carmen, ita vt sonus magis quàm sermo
 25 exaudiri posset a rege, quo significabatur, ma-
 le instituisse Græcos quod trophæis regum dū-
 taxat nomina inscriberentur. Alieno enim san-
 guine partam gloriam intercipi. Itaq; rex cum
 suspicaretur malignius habitum esse sermonē,
 30 percontari proximos cœpit quid ex Clyto au-
 dissent. Et illis ad silentium obstinatis, Clytus
 paulatim maiore voce Philippi acta bellaque

in Græciâ gesta commemorat, omnia præsen-
 tibus præferens. Hinc inter iuniores senesq; ora-
 ta contentio est. Et rex velut patienter audiret
 queis Clytus obterebat laudes eius, ingentem
 5 iram conceperat. Cæterum cum animo videre-
 tur imperaturus, si finem procaciter orto ser-
 moni Clytus imponeret, nihil eorum omitten-
 te magis exasperabatur. Iamque Clytus etiam
 Parmenionem defendere audebat, & Philippû
 10 de Atheniensibus victoriam, Thebarum præfe-
 rebat excidio, non vno modo, sed etiam animi
 praua contentione prouectus. Ad vltimum, Si
 moriendum, inquit, est pro te, Clytus est pri-
 mus. At victoriæ arbitrium magis præcipuum
 15 ferunt, qui procacissime patris tui memoriâ il-
 ludunt. Sogdianam regionem mihi attribuis,
 toties rebellem, & non modo indomitam, sed
 quæ ne subigi quidem possit. Mittor ad feras
 bestias præcipitia ingentia fortitas. Sed quæ ad
 20 me pertinent, transeo. Philippi milites spernis,
 oblitus, nisi hic Atharias senex iuniores pugna
 detrectantes reuocasset, adhuc nos circa Alicar-
 nasum hæsueros fuisse. Quomodo ergo Asiam
 etiam cum istis iunioribus subiecisti? Verum
 25 est (vt opinor) quod auunculum tuum in Ita-
 liam dixisse constat, ipsum in viros incidisse,
 te in foeminas. Nihil ex omnibus inconsulte
 ac temere actis regē magis mouerat, quàm Par-
 menionis cum honore mentio illata. Dolorem
 30 tamen rex pressit, contentus iussisse, vt conui-
 uio excederet. Nec quicquā aliud adiecit, quàm
 forsitan eum (si diutius locutus foret) expro-

braturum, sibi fuisse vitam a semetipso datam. hoc enim superbe sæpe iactasse. Atque illum cunctantem adhuc surgere, qui proximi ei cubuerant, iniectis manibus iurgantes monētesq; 5 conabantur abducere. Clytus cum abstraheret, ad pristinam violentiam ira quoq; adiecta, suo pectore tergum illius esse defensum, nunc posteaquam tanti meriti præterijt tempus, etiã memoriam inuisam esse proclamat. Attali quoq; 10 q; cædem obijciebat: & ad vltimũ, Iouis, quem patrem sibi Alexander assereret, oraculum eludens, veriora se regi, quã patrem eius respondisse dicebat. Iam tantum iræ conceperat rex, quantum vix sobrius ferre potuisset. Enimvero 15 mero sensibus victis, ex lecto repente profiluit. Attoniti amici, ne positis quidem, sed abiectis poculis confurgunt, in euentum rei, quam tanto impetu acturus esset, intenti. Alexander rapta lancea ex manibus armigeri, Clytum adhuc ea 20 dem linguæ intemperantia furentem percutere conatus, a Ptolemæo & Perdica inhibetur. Medium complexi, & obluçtari perseverantem morabantur. Lysimachus & Leonatus etiam lanceam abstulerant. Ille militum fidem implo 25 rans, cõprehendi se a proximis amicorum, quod Dario nuper accidisset, exclamat. Signumq; tuba dari, vt ad regiam armati coirent, iubet. Tũ vero Ptolemæus & Perdicas genibus aduoluti orant, ne in tam præcipiti ira perseueret, spa 30 tiumq; potius animo det. Omnia postero die iustus executurum. Sed clausæ erãt aures, ob st repente ira. Itaq; impotens animi percurrit in re

giæ vestibulum, & vigili excubanti hasta abla-
 ta constitit in aditu, quo necesse erat ijs qui si-
 mul coenauerant, egredi. Abierant cæteri. Cly-
 tus vltimus sine lumine exibat. Quem rex quif
 5 nam esset interrogat. Eminebat etiam in voce
 sceleris quod parabat atrocitas. Et ille iam non
 suæ, sed regis iræ memor, Clytum esse, & de cõ-
 uiuiõ exire respondit. Hæc dicentis latus hasta
 transfixit, morientisq; sanguine aspersus, I nũc,
 10 inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & At-
 talum. Male humanis ingenijs natura cõsuluit,
 quod plerunq; non futura, sed transacta per-
 pendimus: quippe rex postea quàm ira mente
 decesserat, etiam ebrietate discussa, magnitudi-
 15 nem facinoris sera estimatione perspexit. Vide-
 bat tunc immodica libertate abusum, sed alio
 qui egregium bello virum, & nisi erubesceret
 fateri, seruatorem sui occisum. Detestabile car-
 nificis ministerium occupauerat rex, verborũ
 20 licentiam, quæ vino poterat imputari, nephan-
 da cæde vltus. Manabat toto vestibulo cruor.
 Pauloante conuiuæ, vigiles attoniti & stupen-
 tibus similes procul stabãt, liberioremq; poeni-
 tentiam solitudo excipiebat. Ergo hastã ex cor-
 25 pore iacentis euulsam retorfit in semet, iamque
 admouerat pectori, cum aduolant vigiles, & re-
 pugnanti e manibus extorquent, alleuatumq;
 in tabernaculum deferunt. Ille humi prostrauerat
 corpus. gemitu eiulatuq; miserabili tota per-
 30 sonat regia. Laniare deinde os vnguibus, & cir-
 cunstantes rogare ne se tanto dedecori superstiti-
 tẽ esse paterentur. In has preces tota nox exacta

est. Scrutantemq; num ira deorum ad tantū ne-
 fas octus esset, subit anniuersarium sacrificium
 Libero patri non esse redditum statuto tempo-
 re. Itaq; inter vinum & epulas cæde cōmissa, irā
 5 dei fuisse manifestam. Cæterum magis eo mo-
 uebatur, quòd omnium amicorū animos vide-
 bat attonitos. Neminem cū ipso sociare sermo-
 nem postea ausurum. Viuendum esse in solitu-
 dine, velut ferę bestię terrenti alias, alias timentē
 10 ti. Prima deinde luce tabernaculo corpus, sicut
 adhuc cruentum erat, iussit inferri. Quo posito
 ante ipsum, lachrymis obortis, hanc, inquit, nu-
 trici meæ gratiam retuli, cuius duo filij apud
 Miletum pro mea gloria occubere mortem.
 15 hic frater vnicum orbitatis solatium, a me inter
 epulas occisus est. Quo nunc se cōferet miserat
 Omnibus eius vnus supersum, quem solū æquis
 oculis videre non poterit. Et ego seruatorū meo-
 rum latro reuertat in patriam, vt ne dexteram
 20 quidem nutrici sine memoria calamitatis eius
 offerre possim? Et cum finis lachrymis querelis
 q; non fieret, iussu amicorū corpus ablatum est.
 Rex triduū iacuit inclusus. Quem vt armige-
 ri corporisq; custodes ad moriendum obstina-
 25 tum esse cognouerunt, vniuersi in tabernaculū
 irrumpunt, diuq; precibus ipsorum reluctatum
 ægre vicerunt, vt cibum caperet. Quoq; minus
 cædis puderet, iure interfectum Clytum Mace-
 dones decernunt, sepultura quoq; prohibitori,
 30 ni rex humani iussisset. Igitur decem diebus ma-
 xime ad confirmandum pudorem apud Mara-
 candā consumptis, cū parte exercitus Ephesio

nem in regionem Bactrianam misit, cōmeatus in hyemem paraturū. Quam Clyto autem destinauerat prouinciā, Amyntæ dedit. Ipse Xenippa peruenit. Scythiæ confinis est regio, habitaturque pluribus ac frequentibus vicis, quia vbertas terræ nō indigenas modo detinet, sed etiam aduenas inuitat. Bactrianorum exulum, qui ab Alexandro defecerant, receptaculū fuerat. Sed postea quā regem aduentare comperit, pulsī ab incolis duo millia fere & ducenti cōgregantur. Omnes equites erant, etiam in pace latrocinij assueti. Tum ferocia ingenia non bellum modo, sed etiam veniæ desperatio efferauerat. Itaq; ex improuiso adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerant. Ad vltimum dcc suorum amissis, quorum ccc hostis cepit, dedere terga victoribus, haud sane inulti. quippe lxxx Macedonum interfecerunt, præterq; eos ccc & l faucij facti sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectionem impetrauerunt. His in fidem acceptis, in regionem quam Nauram appellant, rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Syfimitres duobus ex sua matre filijs genitis: quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est. 11 millibus armatis popularibus fauces regionis, quā in arctissimū cogitur, valido munimento sepserant. Præterfluebat torrens amnis, qui terga petriæ claudebat. hanc manu peruiam incolæ fecerant. Sed aditus specus accipit lucem. Interiora, nisi illato lumine, obscura sunt. Perpetuus cuniculus iter præbet in campos,

ignotum nisi indigenis. At Alexander quanquā
 angustias naturali situ munitas ac validas ma-
 nu Barbari tuebantur, tamen arietibus admo-
 tis munimenta quæ manu adiuncta erant, con-
 5 cussit, fundisq; & sagittis propugnantium ple-
 rosq; deiecit: quos vbi dispersos fugauit, ruinas
 munimētorum supergressus, ad petram admo-
 uit exercitum. Cæterum interueniebat fluuius
 10 coeūtibus aquis ex superiore fastigio in vallem,
 magniq; operis videbatur tam vastam voragi-
 nem explere. Cædi tamen arbores, & saxa con-
 geri iussit. Ingensq; Barbaros pauor rudes ad ta-
 lia opera concusserat, excitatam molem subito
 cernentes. Itaq; rex ad deditiōem metu posse
 15 compelli ratus, Oxortem misit nationis eiusdē,
 sed ditionis suæ, qui suaderet duci, vt traderet
 Petram. Interim ad augendam formidinem &
 tures admovebantur, & excussa tormentis tela
 micabāt. Itaq; verticem Petræ omni alio præsi-
 20 dio damnato petiuerunt. At Oxortes trepidum
 diffidentemq; rebus suis Sysimithrē cœpit hor-
 tari, vt fidem, quàm vim Macedonū mallet ex-
 periri, neu moraretur festinationem victoris ex-
 ercitus in Indiam tendentis: cui quisquis semet
 25 offerret, in suum caput alienam cladem esse ver-
 surum. Et ipse quidem Sysimithres deditiōem
 abnuebat. Cæterū mater eademq; coniunx mo-
 rituram se antè denunciāns, quàm in vilius ve-
 niret potestatem, Barbari animum ad honestio-
 30 ra quàm tutiora conuerterat, pudebatq; liber-
 tatis maius esse apud fœminas, quàm apud vi-
 ros pretium. Itaq; dimisso internūcio pacis, obs-

fidionem ferre decreuerat. Sed cum hostis vires
 suasque pensaret, rursus muliebris consilij, quod
 præceps magis quàm necessariū esse credebat,
 pœnitere eū cœpit. Reuocatoq; strenue Oxor-
 5 te, futurum se in regis potestate respondit, vnū
 imprecatus, ne voluntatem & consilium matris
 suæ proderet, quo facilius venia illi quoq; impe-
 traretur. Præmissum igitur Oxortem cum ma-
 10 tre liberisq;, & totius cognationis grege, seque-
 batur, ne expectato quidem fidei pignore quod
 Oxortes promiserat. Rex equite præmisso, qui
 reuerti eos iuberet, oppeririq; præsentia ipsius,
 superuenit, & victimis Mineruæ ac Victoriæ
 15 cæsis, imperium Sysmithri restituit, spe maio-
 ris etiam prouincię facta, si cum fide amicitiam
 ipsius coluisset. Duos illi iuuenes patre tradente
 secum militaturos sequi iussit. Relicta deinde
 Phalange, ad subigendos qui defecerant, cum
 20 equite processit. Arduum & impeditū saxis iter
 primo vtcunq; tolerabant. Mox equorum nō
 vngulis modo attritis, sed corporibus etiā fati-
 gatis, sequi pleriq; non poterant, & rarius sub-
 inde agmen fiebat, pudorem (vt fere fit) immo-
 dico labore vincente. Rex tamē subinde equos
 25 mutans, sine intermissione fugientes inseques-
 batus. Nobiles iuuenes comitari eum soliti defe-
 cerant præter Philippum, Lysimachi erat frater
 tum primū adultus, & quod facile apparet, in-
 dolis raræ. is pedes (incredibile dictu) per 1 sta-
 30 dia vectum regem comitatus est, sæpe equum
 suum offerēte Lysimacho: nec tamen vt digre-
 deretur a rege, effici potuit, cū lorica indutus ar-

- ma gestaret. Idem cum peruentum esset in salu-
 tum in quo se Barbari abdiderant, nobilem edidit
 pugnam, regemq; cōminus cum hoste dimi-
 cantē protexit. Sed posteaq; Barbari in fugā ef-
 5 fusi deseruere syluas, animus, qui in ardore pu-
 gnæ corpus sustentauerat, liquit, subitoq; ex om-
 nibus membris profuso sudore, arboris proxis-
 mæ stipiti se applicuit. Deinde ne illo quidem
 adminiculo sustinente, manibus regis exceptus
 10 est, inter quas collapsus extinguitur. Mœstum
 regem alius haud leuis dolor excepit. Erignus
 inter claros duces fuerat, quem extinctum esse
 paulo ante quàm reuerteretur in castra, cognouit.
 Vtriusq; funus omni apparatu atq; honore
 15 celebratum est. Dacas deinde statuerat petere.
 Ibi nanq; Spitamenem esse cognouerat. Sed
 hanc quoq; expeditionem, vt pleraque alia, fortuna
 indulgendo ei nunquam fatigata, pro absente
 transiegit. Spitamenes vxoris immodico
 20 amore flagrabat, quam ægre fugam & noua
 subinde exilia tolerantem, in omne discrimen
 comitem trahebat. Illa malis fatigata, identidem
 muliebres adhibere blanditias, vt tandem
 fugam sisteret, victorisq; Alexandri clementiã
 25 expertus placaret, quem effugere non posset.
 Tres adulti erant liberi ex eo geniti, quos cum
 pectori patris admouisset, vt saltem eorum misereri
 vellet, orabat. Et quo efficaciores essent
 preces, haud procul erat Alexander. Ille se pro-
 30 di, non moneri ratus, & formæ profecto fiducia
 cupere eam quamprimum dedi Alexandro, acinacem
 strinxit, percussurus vxorem, nisi prohibe-

bitus esset fratrum eius occurſu. Cæterum abire
 è conſpectu iubet, addito metu mortis, ſi ſe ocu-
 lis eius obtuliſſet: & ad deſiderium leuandum
 noctes inter pellices agere cœpit. Sed penitus
 5 hærens amor, ſaſtidio præſentium accenſus eſt.
 Itaque ruruſus vni ei deditus, orare non deſtitit,
 vt tali conſilio abſtineret, patereturque ſortem
 quameūq; his fortuna feciſſet. Sibi mortem de-
 ditione eſſe leuiorem. At illa purgare ſe, quòd
 10 quæ vtilia eſſe cenſebat, muliebriter forſitan, ſed
 fida tamen mente ſuaſiſſet: de cætero futuram
 in viri poteſtate Spitamenes ſimulato captus
 obſequio, de die cõuiuium apparari iubet: vino,
 que & epulis grauis, ſemiſomnus in cubiculum
 15 fertur. Quem vt alto & graui ſomno ſopitum eſ-
 ſe ſenſit vxor, gladiũ quem veſte occultauerat,
 ſtringit, caputq; eius abſciſſum cruore reſperſa
 ſeruo ſuo conſcio facinoris tradit. Eodem comi-
 tãte (ſicut erat cruenta veſte) in Macedonũ ca-
 20 ſtra peruenit, nunciariq; Alexandro iubet, ad eũ
 ſe quæ ex ipſa deberet agnoſcere. Ille protinus
 Barbaram iuſſit admitti. Quam vt aſperſam
 cruore conſpexit, ratus ad deplorandam contum-
 eliam veniſſe, dicere quæ vellet iubet. At illa
 25 ſeruum, quem ſtare in veſtibus iuſſerat, intro-
 duci deſiderauit. Qui quia caput Spitamenis ve-
 ſte tectum habebat, ſuſpectus, ſcrutãtib; quid
 occuleret oſtendit. Confuderat oris exanguis
 notas pallor, nec, quis eſſet, noſci ſatis poterat.
 30 Ergo rex certior factus humanum caput affer-
 re eum, tabernaculo exceſſit, percontatuſque
 quid rei ſit, illo profitente cognoscit. Variæ hinc

cogitationes inuicem animum diuerſa agitantē
 commouerant. Meritū ingens in ſemet eſſe cre-
 debat, quòd transfuga & proditor, quiq; tantis
 rebus (ſi vixiſſet) iniecturus moram fuiſſet, in-
 5 terfectus eſſet. Contra facinus ingens auerſaba-
 tur, cum optime meritum de ipſa communium
 parentem liberorum per inſidias interemiſſet.
 Vicit tamen gratiam meriti ſceleris atrocitas,
 denunciariq; iuſſit, vt excederet caſtris, neu li-
 10 centiæ barbaræ exemplar in Græcorū mores
 & mitia ingenia transferret. Dacæ Spitamenis
 cæde comperta, Dataphernem defectionis eius
 participem vinctum Alexandro ſeq; dedunt. Il-
 le maxima præſentium curarū parte liberatus,
 15 conuertit animum ad vindicandas iniurias eo-
 rum quibus a prætoribus ſuis auare ac ſuperbe
 imperabatur. Ergo Pharapherni Hyrcaniã, Car-
 dos cum Tapyris tradidit, mandauitq; vt Phra-
 datem, cui ſuccedebat, ad ſe in cuſtodiã mitte-
 20 ret, Arſami Cariæ præfecto ſubſtitutus eſt Tan-
 ſonor. Arſaces in Mediam miſſus, vt Occidates
 inde diſcederet. Babylonía mortuo Mazeo De-
 ditameni ſubiecta eſt. His cõpoſitis, tertio men-
 ſe ex hybernis mouit exercitum, regionem quæ
 25 Gabaza appellatur, aditurus. Primus dies quie-
 tum iter præbuit, proximus ei nondum quidem
 procelloſus & triftis, obſcurior tamen priſtino,
 non ſine crescentis mali damno præterijt. Ter-
 tio ab omni parte cæli emicare fulgura, & nũc
 30 internitente luce, nunc condita, non oculos mo-
 do meantis exercitus, ſed etiam animos terrere
 cœperunt. Erat propè continuus cœli fragor, &

passim cadentium fulminum species viscebatur.
 Attonitisq; auribus stupens agmē, nec progre-
 di, nec considerare audebat. Tum repente imber
 grandinē incutiens torrentis modo effundit-
 5 tur. Ac primo quidem armis suis tecti exceper-
 rant. Sed iam nec retinere arma lubricæ & ri-
 gentes manus poterāt, nec ipsi destinare in quā
 regionem obuenterent corpora, cum vndiq; tē-
 pestatis violētia maior, quā vitabatur, occur-
 10 reret. Ergo ordinibus solutis, per totum saltum
 errabundū agmen ferebatur, multiq; prius me-
 tu quā labore defatigati, prostrauerant humi
 corpora, quanquā imbrem vis frigoris concreto
 gelu astrinxerat. Alij se stipitibus arborum ad-
 15 mouerant. Id plurimis & adminiculum, & sus-
 fugium erat. Nec fallebat ipsos morti locū eli-
 gere, cū immobileis vitalis calor linqueret. Sed
 grata erat pigrītia corporum fatigatis, nec re-
 cusabant extingui quiescendo: quippe non ve-
 20 hemens modo, sed etiam pertinax vis mali in-
 sistebat, lucemq; naturale solatium præter tem-
 pestatem haud disparem nocti, sylvarum quoq;
 umbra suppresserat. Rex vnus tanti mali pati-
 ens, circuire milites, cōtrahere dispersos, alleua-
 25 re prostratos, ostendere procul euolutum ex tu-
 gurijs fumum, hortariq; vt proxima quæq; suffu-
 gia occuparent. Nec vlla res magis saluti fuit,
 quā quòd multiplicato labore sufficientem
 malis, quibus ipsi cesserant, regem deserere eru-
 30 bescebant. Cærerum efficacior in aduersis neces-
 33 sitas, quā ratio, frigoris remediū inuenit. Do-
 labris enim syluas sternere aggressi, passim acer

uos struesq; accenderunt. Continenti incendio
 ardere crederes saltū, & vix inter flāmas agmi-
 nibus relictum locum. Hic calor stupētia mem-
 bra commouit, paulatimq; spiritus, quem con-
 5 tinuerat rigor, meare libere cœpit. Excepere
 alios tecta Barbarorum, quæ in vltimo saltu ab-
 dita necessitas inuestigauerat: alios castra, quæ
 in humido quidem, sed etiam cæli mitescente
 fœuitia locauerunt. Mille militum atque lixarū
 10 rum calorumque pestis illa consumpsit. Memo-
 riæ prōditum est, quosdam applicatos arborum
 truncis, & non solum viuentibus, sed & inter
 se colloquentibus similes esse conspectos, du-
 rante adhuc habitu, in quo mors quemque de-
 15 prehenderat. Forte Macedo gregarius miles se-
 que & arma sustentans, tandem in castra per-
 uenerat. Quo viso rex, quanquam ipse tunc ma-
 xime admoto igne refouebat artus, ex sella sua
 exiliuit, torpentemque militem, & vix compos-
 20 tem mentis, demptis armis in sua sede iussit cō-
 fidere. Ille diu nec vbi requiesceret, nec a quo es-
 set exceptus, agnouit. Tandem recepto calore
 vitali, vt regiam sedem regemque vidit, terri-
 tus surgit. Quem intuēs Alexander: Ecquid in-
 25 telligis miles, inquit, quāto meliore sorte, quā
 Persæ, sub rege viuatis? Illis enim in sella regis
 confedissee capitale foret, tibi salutis fuit. Postero
 die conuocatis amicis, copiarumque ducibus,
 pronunciari iussit, ipsum omnia quæ amissa es-
 30 sent, redditurum. & promisso fides extitit. Nam
 Sysimethres multa iumenta, & camelorum 11
 millia adduxit, pecoraque & armenta, quæ dis-

tributa pariter militem & damno & fame liberauerunt. Rex gratiam sibi relatam a Syfmithre præfatus, sex dierum cocta cibaria ferre milites iussit. Sagas petens, totam hanc regionem depopulatus, x x x millia pecorum ex præda Syfmithri dono dat. inde peruenit in regionem cui Cohortanus Satrapes nobilis præerat, qui se regis potestati fideique permisit. Ille imperio ei reddito, haud amplius quam vt duo ex

5 tribus filijs secum militarent, exegit. Satrapes etiam eum qui penes ipsum relinquebatur, tradit. Barbara opulentia conuiuium, quo regem accipiebat, instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, introduci x x x nobiles virgines iussit.

15 Inter quas erat filia ipsius Roxane nomine, eximia corporis specie, & decore habitus in Barbaris raro. Quæ quanquã inter electas processerat, omnium tamen oculos conuertit in se, maxime regis, minus iam cupiditatibus suis impetantis inter obsequia fortunæ, contra quam nõ

20 satis cauta mortalitas est. Itaq; ille qui vxorem Darij, qui duas filias virgines, quibus forma præter Roxanem cõparari nulla poterat, haud alio animo quam parentis aspexerat, tunc in amore

25 virgunculæ, si regiæ stirpi compararetur, ignobilis, ita effusus est, vt diceret ad stabiliendum regnum pertinere Persas & Macedones conuulso iungi: hoc vno modo & pudorem victis, & superbiam victoribus detrahi posse. Achillem

30 quoq; a quo genus ipse deduceret, cum captiua coisse. Ne inferri nefas arbitrarentur, ita matris monij iure velle iungi. In sperato gaudio lætus

- pater sermonem eius excepit. Et rex medio cupiditatis ardore iussit afferri patrio more panem. (hoc erat apud Macedones sanctissimum coetium pignus) quem diuisum gladio uterque libabat. Credo eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse iungentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Hoc modo rex Asiæ & Europæ introductam inter coniuales ludos matrimonio sibi adiunxit, è captiua geniturus, qui victoribus imperaret. Pudebat amicos super vinum & epulas focerum ex deditis esse electum. Sed post Clyti cædem libertate sublata, vultu, qui maxime feruit, assentiebantur. Cæterum Indiam, & inde Oceanum petiturus, ne quid a tergo, quod destinata impedire posset, moueretur, & ex omnibus prouincijs xxx millia iuniorum legi iussit, & ad se armata perduci, obsides simul habiturus & milites. Craterum autem ad persequendos
- 20 Haustanem & Cathenem, qui ab ipso defecerant, misit, quorum Haustanes captus est, Cathenes in prælio occisus. Polypercum quoque regionem quæ Bubacene appellatur, in deditionem redegit. Itaque omnibus compositis cogitationes in bellum Indicum vertit. Diues regio habebatur non auro modo, sed gemmis quoque, margaritisque ad luxum magis quam ad magnificentiam exculta. Periti militares auro & ebore fulgere dicebantur. Itaque necubi vinceretur, cum cæteris præstaret, scutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas quoque alias auro, alias argento adornauit. cxxx millia armatos

rum erant, quæ regem ad id bellum sequebatur. Iamque omnibus præparatis, quod olim praua mente conceperat, tunc esse maturum, quonam modo cœlestes honores usurparet, cœpit agitare. Iouis filium non dici tantum se, sed etiam credi volebat, tãquam perinde animis imperare posset, ac linguis: Itaq; more Persarum Macedonas venerabundos ipsum salutare proster-
 5 nentes humi corpora. Non deerat talia concupiscenti perniciofa adulatio, perpetuum malum regum, quorũ opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. Nec Macedonum hæc erat culpa, nemo enim illorum quicquã ex patrio more labare sustinuit, sed Græcorum, qui professionem honestarum artium malis corruerant moribus.
 10 Hages quidam Argiuus pessimorũ carminum post Choerilum conditor, & ex Sicilia Cleo, hic quidem non ingenij solum, sed etiam nationis vitio adulator, & cætera urbium suarum purgamenta, quæ propinquis etiam, maximorumque exercituum ducibus a rege præferebantur: Hic
 20 tum cælum illi aperiebant, Herculemq;, & patrem Liberum, & cum Polluce Castorem nouo numini cessuros esse iactabant. Igitur festo die
 25 omni opulentia conuiuium exornari iubet, cui non Macedones modo & Græci principes amicorum, sed etiam nobiles adhiberentur. Cũ quibus cũ discubuisse rex, paulisper epulatus conuiuium egreditur. Cleo sicut præparauerat, sermo-
 30 nem cum admiratione laudũ eius instituit. Merita deinde percensuit, quibus vno modo referri gratia posset, si quẽ intelligerẽt deum esse, cons

fiterentur, exigua thuris impensa tanta benefi-
 cia pensaturi. Persas quidem non pie solum, sed
 etiã prudenter reges suos inter deos colere, ma-
 iestatem enim imperij salutis esse tutelam. Nec
 5 Herculem quidem & patrem Liberum prius di-
 catos deos, quàm vicissent secum viuentium in-
 uidiã. Tantũdem quoq; posteros credere, quan-
 tum præsens ætas spopondisset. Quod si cæteri
 dubitēt, semetipsum cum rex inisset conuiuisti,
 10 prostraturũ humi corpus. Debere idem facere
 cæteros, & in primis sapiētia præditos. Ab illis
 enim cultus in regem, esse prodendum exem-
 plum. Haud perplexe in Calisthenem dirigebas
 tur oratio. Grauitas viri & prompta libertas in-
 15 uisa erat regi, quasi solus Macedonas paratos ad
 tale obsequium moraretur. Is tum silētio facto,
 vnum illum intuentibus cæteris, Si rex, inquit,
 sermoni tuo affuisset, nullius profecto vox re-
 sponsuri tibi desyderaretur. Ipse enim peteret,
 20 ne in peregrinos ritus degenerare se cogeres,
 neu rebus foelicissime gestis inuidiam tali adu-
 latione contraheres. Sed quoniam abest, ego ti-
 bi pro illo respondeo, nullum esse eundem &
 diuturnum & præcocem fructum, cœlestesque
 25 honores non dare te regi, sed auferre. Interual-
 lo enim opus est, vt credatur deus, semperque
 hanc gratiam magnis viris posteri reddũt. Ego
 autem serã immortalitatem precor regi, vt vita
 diuturna sit, & æterna maiestas. Hominē cõse-
 30 quitur aliquando, nũquam comitatur diuinitas.
 Herculem modo & patrem Liberum consecra-
 tæ immortalitatis exēpla referebas. Credis ne

illos vnus conuiuij decreto deos factos? Prius
 ab oculis mortaliū amolita natura est,quàm in
 cœlum fama perueheret. Scilicet ego & tu Cleo
 deos facimus? A nobis diuinitatis suę authorita-
 tem accepturus est rex? Potentiam tuam expe-
 5 riri libet. Fac aliquem regem. Si deum potes fa-
 cere, facilius est imperium dare,quàm cælū. Dij
 propitij sine inuidia quæ Cleo dixit audierint:
 eodemq; cursu, quo fluxere res, ire patiātur. No-
 10 stris moribus velint nos esse contentos. Non pu-
 det patriæ, nec desydero ad quem modum rex
 mihi colendus sit, discere. Quos equidem victo-
 res esse confiteor, si ab illis leges queis viuamus,
 accipimus. Aequis auribus Calisthenes veluti
 15 vindex publicę libertatis audiebatur. Expresse-
 rat nō assensionem modo, sed etiam vocem, se-
 niorum præcipue, quibus grauis erat inuetera-
 ti moris externa mutatio. Nec quicq; eorū quæ
 inuicem iactata erant, rex ignorabat, cum post
 20 aulæam quæ lectos obduxerat, stare. Igitur ad
 Hagem & Cleonē misit, vt sermone finito Bar-
 baros tantum cum intrasset, procumbere suo
 more paterentur. Et paulo post, quasi potiora
 quædam egisset, conuiuium repetit. Quem ve-
 25 nerantibus Persis, Polypercon, qui cubabat su-
 per regem, vnum ex his mento contingentem
 humum, per ludibrium cœpit hortari, vt vehem-
 entius id quateret ad terram. elicuitq; irā Ale-
 xandri, quam olim animo capere non poterat.
 30 Itaque rex, Tu autem, inquit, non veneraberis
 me? An tibi vni digni videmur esse ludibrio? Ille
 nec regem ludibrio, nec se contemptu dignum

esse respondit. Tum detractum eum lecto rex
 præcipitat in terram. Et cum is pronus corruisset,
 Vides ne, inquit, idem te fecisse quod in alio
 paulo ante ridebas? Et tradi eo in custodiã ius-
 5 so, cõuiuium soluit. Polyperconti quidem postea
 ea castigato diu ignouit. In Calisthenem olim
 cõtumacia suspectum, peruicacioris irẽ fuit, cuius
 explendæ matura obuēnit occasio. Mos erat
 (vt supra dictum est) principibus Macedonum
 10 adultos liberos regibus tradere ad munia haud
 multum seruilibus ministerijs abhorrentia. Ex
 cubabant seruatis noctium vicibus proximi for-
 ribus ædis in qua rex acquiescebat. Per hos pel-
 lices introducebantur alio aditu, quàm quẽ ar-
 15 mati obsidebãt. Iidem acceptos ab Agasonibus
 equos, cum rex ascensurus esset, admouebant,
 comitabanturq; & venãtem, & in prælijs, omni-
 bus artibus studiorum liberalium exculsi. Præ-
 cipuus honor habebatur, quòd licebat sedenti-
 20 bus vesci cum rege. Castigandi verberibus eos
 nullius potestas præter ipsum erat. Hæc cohors
 velut seminarium ducum præfectorumq; apud
 Macedonas fuit. Hinc habuere posteri reges,
 quorum stirpi per multas ætates Romani opes
 25 ademerunt. Igitur Hermolaus puer nobilis ex
 regia cohorte cum aprum teio occupasset, quẽ
 rex ferire destinauerat, iussu eius verberibus af-
 fectus est. Quam ignominiam egre ferens desce-
 re apud Softratũ cœpit. ex eadem cohorte erat
 30 Softratus amore eius ardens. Qui cum lacera-
 tum corpus, in quo deperibat, intueretur, for-
 sitan olim ob aliam quoq; causam regi infestus,

iuuenem sua spē iam motum, data fide accēptaque perpulit, vt occidendi regem consiliū secum iniret. Nec puerili impetu rem executi sunt: quippe solerter, quos in societatem sceleris asciscerēt, Nicostratum, Antipatrum, Asclepiodorumque, & Philotam placuit assumi. Per hos adiecti sunt Anticles Elaptonius, & Phimanes. Ceterum agendæ rei haud sane facilis patebat via. Opus erat eadem omnes coniuratos nocte excubare, ne ab expertibus consilij impedirentur. forte autem alius alia nocte excubabat. Itaque in permutandis stationum vicibus, ceteroq; apparatu exequēdę rei, triginta & duo dies absumpti sunt. Aderat nox, qua coniurati excubare debebant, mutua fide læti, cuius documentum tor dies fuerant. Neminem metus spesve mutauerat. Tanta omnibus vel in regem ira, vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores ædis eius in qua rex vescebatur, vt cōuiuio egressum in cubiculū deducerent. Sed fortuna ipsius, simulq; epulātium comitas prouexit omnes ad largius vinum. ludi etiam conuiuales extraxere tempus, nūc lætis coniuratis, quōd sopitum aggressuri essent: nunc sollicitis, ne in lucem conuiuium extraheretur: quippe alios in stationem oportebat prima luce succedere, ipsorum post septem dies reditura vice. Nec sperare poterant in illud tempus omnibus duraturam fidem. Cæterum cum iam lux appareret, & cōuiuium soluitur, & coniurati exceperunt regem, læti occasione exequendi sceleris admotam, cum mulier attonitæ (vt creditum est) mentis conuers

- fari in regia solita, quia instinctu videbatur futura prædicere, non occurrit modo abeunti, sed etiam semet obiecit, vultuq; & oculis mortu præferens animi, vt rediret in conuiuium, monuit:
- 5 & ille per ludum bene deos suadere respondit: reuocatisq; amicis, in horam diei ferme secundã conuiuij tempus extraxit. Iam alij ex cohorte in stationem successerãt, ante cubiculi fores excubaturi. Adhuc tamen coniurati stabant vice
- 10 officij sui expleta. Adeo pertinax spes est, quam humanæ mentes, quam ingentes concupiscentiæ deuouerunt. Rex benignius quàm alias allocutus, discedere eos ad curanda corpora, quoniam tota nocte perstitissent, iubet. Data sunt
- 15 singulis quinquaginta sestertia: collaudatique, quod etiã alijs tradita vice, tamẽ excubare perseuerassent. Illi tâta spe destituti domos abeunt. & cæteri quidem expectabant stationis suę nocte: Ephimanes, siue comitate regis, qua ipsum
- 20 inter coniuratos exceperat, repente mutatus, siue quia cœptis deos obstare credebat, fratri suo Eurilocho, quem antea expertem esse cõsilij voluerat, quid pararetur aperit. Omnibus Philotæ supplicium in oculis erat. Itaq; protinus iniicit
- 25 fratri manum, & in regiam peruenit: excitatisque custodibus corporis, ad salutem regis pertinere quæ afferret, affirmat. & tempus quo venierant, & vultus haud sane securi animi index, & mœstitia e duobus alterius, Ptolemæum ac
- 30 Leonatum excubantes ad cubiculi limen excitauerunt. Itaq; apertis foribus, & lumine illato, sopitũ mero ac somno excitant regem. Ille pau-

latim mente collecta, quid afferrent, interrogat.
 Nec cunctatus Eurilochus, non ex toto domum
 suam auersari deos dixit, quia frater ipsius, quā
 5 quam impium facinus ausus foret, tamē & pœ-
 nitentiam eius ageret, & per se potissimū profi-
 teretur indicium, in eam ipsam noctem, quę de-
 cederet, insidias cōparatas fuisse: authores sce-
 lesti consilij esse, quos minime crederet rex. Tū
 10 Ephimanes cuncta ordine, consciorumq; nomi-
 na exponit. Calisthenem non vt participem fa-
 cinoris nominatum esse constabat, sed solitum
 puerorum sermonibus vituperantium criminā-
 tiumque regem faciles aures præbere. Quidam
 15 adiiciunt, cum Hermolaus apud eum quoq; ver-
 beratum se a rege quereretur, dixisse Calisthe-
 nem, meminisse debere eos iam viros esse. Idq;
 an ad consolādā patientiam verberum, an ad
 incitandum iuuenem dolorem dictum esset, in
 20 discusso, cum tantī periculi, quo euaserat, ima-
 go oculis oberraret, Eurilochum quinquaginta
 talentis & cuiusdam Tyridatis opulenti bonis
 donat protinus, fratremq;, anteq̃ pro salute eius
 precaretur, restituit. Sceleris autē authores, in-
 25 terq; eos Calisthenē, victos afferuari iubet: qui-
 bus in regiā adductis, toto die & nocte pxima
 mero ac vigilijs grauis acquieuit. Postero autē
 die frequens cōcilium adhibuit, cui patres pro-
 pinquiq; eorū de quibus agebatur, intererāt, ne
 30 de sua quidem salute securi, quippe Macedonū
 more perire debebant, omnium deuotis capitibus,
 qui sanguine cōtigissent eos, Rex introdu-

ci coniuratos præter Calisthenem iussit: atque
 quæ agitauerant, sine cunctatione confessi sunt.
 Increpâtibus deinde vniuersis eos, ipse rex, quo
 suo merito tâtum in semet cogitassent facinus,
 5 interrogat. Stupentibus cæteris, Hermolaus,
 Nos vero, inquit, quoniam quasi nescias queris,
 occidendi te côsiliu iniuimus, quia non vt in-
 genuis imperare cœpisti, sed quasi in mancipia
 10 dominaris. Primus ex omnibus pater ipsius So-
 polis parricidam etiam parentis sui clamitans
 esse, confurgit, & ad os manu obiecta, scelere &
 malis infantiem vltra negat audiendum. Rex
 inhibito patre, dicere Hermolaum iubet, quæ ex
 magistro didicisset Calisthene. & Hermolaus,
 15 Vtor, inquit, beneficio tuo, & dico quæ nostris
 malis didici. Quota pars Macedonum sæuitiæ
 tuæ superest? Quotus quisq; non e vilissimo san-
 guine? Attalus & Philotas, & Parmenio, & Lyn-
 cestes Alexander, & Clytus, quântum ad hostes
 20 pertinet, viuunt: stant in acie, te clypeis suis
 protegunt, & pro gloria tua, pro victoria vulne-
 ra accipiunt: quibus egregiam gratiam retulisti.
 Alius mēsam tuam sanguine suo asperfit. Alius
 ne simplici quidem morte defunctus est. Duces
 25 exercituum tuorum in eculeum impositi, Per-
 sis quos vicerāt, fuere spectaculo. Parmenio in-
 dicta causa trucidatus est, per quem Attalū oc-
 cideras. Inuicem enim miserorum vteris mani-
 bus ad expetenda supplicia. Et quos paulo ante
 30 ministros cædis habuisti, subito ab alijs iubes
 trucidari. Obstrepunt subinde cuncti Hermo-
 lao. Pater supremum strinxerat ferrum, percus-

surus haud dubie, ni inhibitus esset a rege: quip-
 pe Hermolaum dicere iussit: petitque vt causas
 supplicij audentē patiēter audirēt. Aegre ergo
 coercitis, rursus Hermolaus, *Quam liberaliter,*
 5 *inquit, pueris rudibus ad dicēdū agere permit-*
tis? & Calisthenis vox carcere inclusa est, quia
solus potest dicere. Cur enim non producitur,
cum etiam confessi audiuntur? Nempe quia li-
beram vocem innocentis audire metuis. Ac ne
 10 *vultum quidem pateris. Atqui nihil eum fecis-*
se contendo. Sunt hic, qui mecum rem pulcher-
rimam cogitauerunt. Nemo est qui conscium
fuisse nobis Calisthenem dicat, cum mortī olim
destinatus sit a iustissimo & patientissimo rege.
 15 *Hæc ergo sunt Macedonum præmia, quorum*
vt superuacuo & sordido abuteris sanguine. At
tibi triginta millia mulorum captiuum aurum
vehunt, cum milites nihil domum præter gra-
tuitas cicatrices relaturi sunt. Quæ tamē omnia
 20 *tolerare potuimus, antequā nos Barbaris dede-*
res, & nouo more victores sub iugum mitteres.
Perfarū te vestis & disciplina delectat: patrios
mores exosus es. Perfarum ergo non Macedo-
num regem occidere voluimus, & te transfugā
 25 *belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti*
genua tibi ponere, venerarique te vt deum. Tu
Philippum patrem auersaris, & si quis deorum
ante Iouem haberetur, fastidires etiam Iouem.
Miraris, si liberi homines superbiam tuam fer-
 30 *re non possumus? Quid speramus ex te, quibus*
aut insontibus moriēdum est, aut, quod tristius
morte est, in seruitute viuendum? Tu quidem si

emendari potes, multum mihi debes. Ex me enim scire cœpisti, quod ingenui homines ferre non possunt. De cætero parce, quorū orbam se nequitiam supplicij ne oneraueris. Nos iube duci, vt quod ex tua morte petieramus, consequamur ex nostra. hæc Hermolaus. At rex, Quæ falsa sint, inquit, quæ iste tradita a magistro suo dixit, patientia mea ostendet. Cōfessum enim vltimum facinus, tamen vt vos quoq, non solum ipse, audiretis, expressi, nō imprudens, cū permisissim huic latroni dicere, vsurum eum rabie, qua compulsus est, vt me, quē parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper cū procacius se in venatione gessisset, more patrio, & ab antiquissimis Macedonię regibus vsurato, eum castigari iussi. Hoc & oportere fieri, & vt a tutoribus pupilli, a maritis vxores, seruis quoq, huius pueros ætatis verberare concedimus. Hæc est sceleratitia in ipsum mea, quam impia cæde voluit vlcisci. Nam in cæteros, qui mihi permittunt vt ingenio meo, quàm mitis sim, non ignoratis, Cōmemorare superuacuum est. Hermolao paricidarum supplicia non probari, cū eadem ipse meruit, minime hercule admiror. Nam cū Parmenionem & Philotam laudat, suæ seruit causę. Lyncestem vero Alexandrum bis insidiatum capiti meo, a duobus indicibus liberaui. Rursus conuictum, per biennium tamen distuli, donec vos postularetis, vt tãdem debito supplicio sceleratus lueret. Attalum, antequã rex essem, hostem meo capiti fuisse meministis. Clytus vtinam nō coegisset me sibi irasci. Cuius temerariam lin-

guā probra dicentem mihi & vobis diutius tu-
 li, quā illē eadem me dicentem tulisset. Res-
 20 gum ducumque clemētia, non in ipsorum mo-
 20 do, sed etiam in illorum qui parent, ingenijs si-
 5 ta est. Obsequio mitigantur imperia. Vbi vero
 20 reuerentia excessit animis, & summa imis con-
 20 fundimus, vi opus est vt vim repellamus. Sed
 quid ego mirer istum crudelitatem mihi obie-
 cisse, qui auaritiā exprobrare ausus sit? Nolo
 10 singulos vestrum excitare, ne inuisam liberali-
 tatem meam faciam, si pudori vestro grauem
 fecero. Totum exercitū aspiciat: qui paulo ante
 nihil præter arma habebat, nunc argenteis cu-
 bat lectis. Mensas auro onerāt, greges feruorum
 15 ducunt, spolia de hostibus sustinere nō possunt.
 Atenim Persæ, quos vicimus, in magno hono-
 re sunt. Apud me quidē, moderationis meæ cer-
 tissimum indicium est, quod ne victis quidē su-
 perbe impero. Veni enim in Asiam, non vt fun-
 20 ditus euerterem gentes, nec vt dimidiam partē
 terrarum solitudinem facerem, sed vt illos quos
 que quos bello subegissem, victoriæ meæ nō pœ-
 niteret. Itaq; militant vobis, cum pro imperio
 25 vestro sanguinem fundunt, qui superbe habiti
 20 rebellassent. Nō est diuturna possessio, in quam
 20 gladio inducimur. Beneficiorum gratia sempi-
 terna est. Si habere Asiam, nō transire volumus,
 cum his cōmunicanda est nostra clementia. ho-
 rum fides stabile & æternū faciet imperium: &
 30 sane plus habemus, quā cupimus. Insatiabilis
 20 autē auaritiæ est, adhuc implere velle quod iam
 circumfluit. Veruntamen eorum mores in Ma-

cedonas trāsfundo. in multis enim gentibus esse
se video, quæ non erubescamus imitari: nec ali-
ter tantum imperium apte regi potest, quàm vt
quædam & tradamus illis, & ab ijsdem discas-
5 mus. Illud penè dignum risu fuit, quod Hermo-
laus postulabat a me vt auersarer Iouem, cuius
oraculo agnoscor. An etiam quid dij respon-
deant, in mea potestate est? Obtulit nomen filij
mihi: recipere, ijs rebus quas agimus, haud
10 alienum fuit. Vtinam Indi quoq; deum esse me
>> credant. Fama enim bella constant, & sæpe etiã
>> quod falso creditū est, veri vicem obtinuit. An
me luxuriæ indulgentē putatis arma vestra au-
ro argentoq; adornasse? Assuetis nihil vilius hac
15 videri materia, volui ostendere Macedonas in-
uictos cæteris, nec auro quidem vinci. Oculos
ergo primum eorum sordida omnia & humilia
spectantiū capiam, & docebo nos non auri aut
argenti cupidos, sed orbem terrarum subactu-
20 ros venisse. Quam gloriam tu parricida inter-
cipere voluisti, & Macedonas rege adempto de-
uictis gentibus dedere. At nunc mones me, vt
vestris parentibus parcam. Non oportebat qui-
dem vos scire quid de his statuissem, quò tristio-
25 res periretis, si qua vobis parentum memoria &
cura est. Sed olim istum morem occidendi cum
scelestis infantes propinquos parentesq;, solui.
Et profiteor in eodē honore futuros omnes eos,
in quo fuerunt. Nam tuum Calisthenem, cui
30 vni vir videris, quia latro es, scio cur produci ve-
lis, vt coram his probra, quæ modo in me iecisti,
modo audisti, illius quoq; ore referantur. Quem

si Macedo esset, tecū introduxissem, dignissimū
 te discipulo magistrū. Nunc Olintheo nō idem
 iuris est. Post hæc conciliū dimisit, tradiq; dā-
 natos hominibus qui ex eadem cohorte erant,
 5 iussit. Illi vt fidem suam sæuitiā regi approba-
 rent, excruciatos necauerunt. Calisthenes quoq;
 tortus interiit, initi consilij in caput regis inno-
 xius, sed haudquaquā aulæ & assentantium ac-
 cōmodatus ingenio. Itaq; nullius cædes maio-
 10 rem apud Græcos Alexandro excitauit inuidiā,
 quā quod præditū optimis moribus artibusq;
 a quo reuocatus ad vitam erat, cum interfecto
 Clyto mori perseveraret, nō tantum occiderit,
 sed etiam torserit, indicta quidem causa. Quam
 15 crudelitatem sera pœnitentiā consecuta est. Sed
 ne otium serendis rumoribus natum aleret, in
 Indiā mouit, semper bello quā post victoriā
 clarior. India tota ferme spectat orientem, mi-
 nus in latitudinem quā recta regione spatiosa.
 20 quæ austrum accipiūt, in altius terræ fastigium
 excedunt. plana sunt cætera, multisq; inclytis
 amnibus Caucaſo monte ortis placidū per cam-
 pos iter præbent. Indus gelidior est quā cæ-
 25 teri. Aquas vehit a colore maris haud multum
 abhorrentes. Ganges omnium ab ortu fluiuis
 eximius, a meridiana regione decurrit, & ma-
 gnorum montium iuga recto alueo stringit. In
 eum obiectæ rupes inclinant ad orientem. Vtq;
 rubro mari accipitur findēs ripas, multas arbo-
 30 res cum magna soli parte exorbet. Saxis quoq;
 impeditur, quibus crebro reuerberatur. Vbi mol-
 lius solum reperit, stagnat, insulasque molitur.

- Acesines eum auget. Ganges decursurum in mare intercipit: magnoq; motu amnis vterq; colliditur: quippe Ganges asperum os influenti obijcit, nec repercussæ aquæ cedunt. Dyardenes minus celebris auditu est, quia per vltima Indiæ currit. Cæterum non Crocodilos modo, vt Nilus, sed etiam delphines, ignotaque alijs gentibus beluas alit. Etimãthus crebris flexibus subinde curuatus, ab accolis rigatibus carpitur. Ea
- 5 causa est, cur tenues reliquias iam sine nomine in mare emittat. Multis præter hos amnibus tota regio diuiditur, sed ignobilibus, quia nõ adeo interfluunt. Cæterum quæ propiora sunt mari, Aquilones maxime deurunt. Ii cohibiti iugis
- 15 montiũ, ad interiora non penetrant, ita alendis frugibus mites. Sed adeo in illa plaga mundus statutas temporũ vices mutat, vt cũ alia feruore solis exæstuant, Indiã niues obruant: rursusq; vbi cætera rigent, illic intolerandus æstus existat. Nec cur, vlli se naturæ causa ingessit. Mare certe quo alluitur, ne colore quidem abhorret a cæteris. Ab Erythro rege inditum est nomen. propter quod ignari rubere aquas credunt. Terra lini ferax, inde plerisq; sunt vestes. Libri
- 25 arborum teneri, haud secus quàm ceræ, literarũ notas capiunt. Aues ad imitandum humanę vocis sönum dociles sunt. Animalia inusitata ceteris gentibus, nisi inuecta. Eadem terra & rhinocerotas alit, non generat. Elephantorum maior
- 30 est vis, quàm quos in Africa domitant. Et viribus magnitudo respondet. Aurum flumina vehunt, quæ leni modicoq; lapsu segnes aquas du-

eunt. Gemmas margaritasq; mare littoribus in-
 fundit: neq; alia illis maior opulentia causa est,
 utiq; postea quam vitiorum comercium vulga-
 uere in exteras gentes: quippe aestimantur pur-
 5 gamenta aestuantis freti pretio quod libido con-
 stituit. Ingenia hominum, sicut ubiq;, apud illos
 locorum quoque situs format. Corpora vsq; pe-
 des carbasa velant. Soleis pedes, capita linteis
 vincunt. Lapilli ex auribus pendunt, brachia quo-
 10 que & lacertos auro colunt, quibus inter popu-
 lares aut nobilitas aut opes eminent. Capillum
 pectunt saepius quam tondentur. Mentum sem-
 per intonsum est. Reliquam oris cutem ad spe-
 ciem leuitatis exaquant. Regum tamen luxu-
 15 ria, quam ipsi magnificentiam appellant, super
 omnium gentium vitia. Cum rex sane in publico
 conspici patitur, thuribula argentea mini-
 stri ferunt, totumq; iter per quod ferri destina-
 uit, odoribus complent. Aurea lectica margari-
 20 tis circumpendentibus recubat. Distincta sunt
 auro & purpura carbasa quae indutus est. Le-
 cticam sequuntur armati, corporisque custodes.
 Inter quos ramis aues pendent, quas cantu se-
 rijs rebus obstrepere docuerunt. Regia auratas
 25 columnas habet. totas eas vitis auro celata per-
 currit: auiumq; quarum visu maxime gaudent,
 argenteae effigies opera distinguunt. Regia ad-
 euntibus patet. Cum capillum pectit atque or-
 nat, tunc responsa legationibus, tunc iura po-
 30 pularibus reddit. Demptis soleis odoribus illi-
 nunt pedes. Venatus maximus labor est, inclu-
 sa viuario animalia inter vota cantusq; pellicum

- figere. Binorum cubitorum sagittæ sunt, quas emittunt maiore nixu quàm effectu: quippe telum, cuius in leuitate vis omnis est, inhabili pōdere oneratur. Breuiora itinera equo conficit.
- 5 Longior vbi expeditio est, Elephanti vehunt currum: & tantarum beluarum corpora tota cōtegunt auro. Ac ne quid perditis moribus desit, lecticis aureis pellicum lōgus ordo sequitur. Separatum aliud reginæ ordine agmen est, æquat
- 10 que luxuria. Fœminæ epulas parant. Ab iisdem vinum ministratur, cuius omnibus Indis largus est vsus. Regem mero somnoq; sopitum in cubiculum pellices referunt, patrio carmine noctium inuocantes deos. Quis credat inter hæc
- 15 vitia curā esse sapientiæ? Vnum agreste & horridum genus est, quos sapientes vocant. Apud hos occupare fati diem, pulchrum: & viuos se cremari iubent. Quibus autē segnis ætas, aut incommoda valetudo est, expectatam mortem
- 20 pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus quæ senectus soluit, honos redditur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit. Illi qui in vrbibus publicis moribus degunt, syderum motus scite spectare dicuntur, & futura
- 25 prædicere. Nec quenuquā admouere leti diem credunt, cui expectare interrito liceat. Deos putant quicquid colere cœperunt, arbores maxime, quas violare capitale est. Menses in quibus nos denos descripserunt dies. Anni plena spatia seruantur. Lunæ cursu notant tempora, non vt pleriq;, cum orbem sydus impleuit, sed cum se curuare cœpit in cornua: & idcirco breuiores
- 30

habent menses, qui spatium eorum ad hunc lu-
 næ modum dirigunt. Multa & alia traduntur,
 quibus morari ordinem rerum haud sane ope-
 ræpretium videbatur. Igitur Alexandro fines
 5 Indiæ ingresso, gentium suarum reguli occurre-
 runt, imperata facturi, illum tertium Ioue ge-
 nitum ad ipsos peruenisse memorâtes. Patrem
 Liberum, atque Herculem fama cognitos esse:
 ipsum corâ adeste cerniq;. Rex benigne exce-
 10 ptos sequi iussit, iisdem itinerû ducibus vsurus.
 Cæterum cû amplius nemo occurreret, Ephe-
 stionem & Perdicâ cum copiarû parte præmi-
 sit ad subigendos qui auersarentur imperium.
 Iussitq; ad flumen Indum procedere, & nauigia
 15 facere, quæ in vltiora trãsportari posset exer-
 citus. Illi, quia plura flumina superanda erant,
 sic iunxere naues, vt solutæ plaustris vehi pos-
 sent, rursusque coniungi. Post se Cratero cum
 Phalange iusso sequi, equitatum ac leuem arma-
 20 turâ eduxit: eosq; qui occurrerant, leui prælio in
 urbem proximam compulit. Iam superuenerat
 Craterus. Itaq; vt principio terrorem incuteret,
 genti nõdum arma Macedonum expertæ præ-
 cipit ne cui parceretur, munimētis vrbis quam
 25 obsidebat, incensis. Cæterum dum obequitabat
 mœnibus, sagitta ictus est. Cepit tamen oppi-
 dum, & omnibus incolis eius trucidatis, etiam
 in tecta sæuitû est. Inde domita ignobili gen-
 te, ad Nysam urbem peruenit. Forte castris an-
 30 te mœnia ipsa in syluestri loco positis, noctur-
 nû frigus vehementius quàm aliàs horrore cor-
 pora affecit, opportunûque remedium ignis ob-

- latum est. Cæsis quippe syluis flammam excelsauerunt, quæ igni aëta, oppidanorum sepulchra comprehendit. Vetus cedro facta erant, conceptumque ignem late fudere, donec omnia solo æquata sunt. Et ex urbe primum canum
- 5 latratus, deinde etiam hominum fremitus auditus est. Tum & oppidani hostem, & Macedones ipsos ad urbem venisse cognoscunt. Iamque rex eduxerat copias, mœnia obsidebat, cum hostium qui discrimen tentauerant, obruti telis sunt.
- 10 Alijs ergo deditioem, alijs pugnam experiri placebat: quorum dubitatione comperta, circumsideri tantum eos, & abstinere cædibus iussit. Tandemque obsidionis malis fatigati, dedidere se. A Libero patre conditos se esse dicebant, & ve-
- 15 ra hæc origo erat. Sita est sub radicibus montis quem Meron incolæ appellant. Inde Græci mætiendi traxere licentiam, Iouis foemine Liberum patrem esse celatum. Rex situ montis cognito ex incolis, cum toto exercitu præmissis com-
- 20 meatibus verticem eius ascendit. Multa hederæ vitisque toto gignitur monte. Multæ perennes aquæ manant. Pomorum quoque varij salubresque succi sunt, sua sponte fortuitorum seminum fruges humo nutriente. Lauri, baccaque, & mul-
- 25 ta in illis rupibus agrestis est sylua. Credo equidem non diuino instinctu, sed lasciuia esse prouectos, ut passim hederæ ac vitium folia decerpent, redimitique fronde toto nemore similes bacchantibus vagarentur. Vocibus ergo tot mil-
- 30 lium præsidem nemoris eius deum adorantium iuga montis collesque resonabant, cum orta li-

centia a paucis (vt fere fit) in omnes se repen-
 te vulgasset: quippe velut in media pace, per
 herbas congestamque frondem prostrauerant
 corpora. Et rex fortuitam licentiam non auer-
 5 fatus, large ad epulas omnibus præbitis, per de-
 cem dies Libero patri operatum habuit exerci-
 tum. Quis neget eximiam quoque gloriam sæ-
 pius fortunæ quàm virtutis esse beneficium?
 quippe ne epulantes quidem & sopitos mero
 10 aggredi ausus est hostis, haud secus bacchan-
 tium eiulantiumque fremitu perterritus, quàm
 si præliantium clamor esset auditus. Eadem sæ-
 licitas ab Oceano reuertentes temulentos com-
 mesantisque inter ora hostium texit. Hinc
 15 ad regionem quæ Dædala vocatur, peruentum
 est. Deseruerant incolæ sedes, & in auios syl-
 uestresque montes confugerant. Ergo Acadira
 transit, atque vsta & destituta incolentium fu-
 ga. Itaque rationem belli necessitas mutauit.
 20 Diuisis enim copijs, pluribus simul locis ar-
 ma ostendit: oppressisque vrbe qui expectaues-
 rant hostem, omni clade perdomiti sunt. Pto-
 lemæus plurimas vrbes, Alexander maximas
 cepit: rursusque quas distribuerat copias iun-
 25 xit. Superato deinde Choaspe amne, Cœnoni
 in obsidione vrbis opulentæ (Beiram incolæ vo-
 cant) reliquit. Ipse ad Mazagas venit nuper Af-
 facano (cuius regnum fuerat) demortuo. Re-
 gioni quoque vbique præerat mater eius Cleo-
 30 phes. Triginta octo millia peditum tuebantur
 urbem, non situ solum, sed etiam opere munis-
 tam. Nam quæ spectat orientem, cingitur amne

torrenti, qui præruptis vtrinque rupibus aditū
 ad urbem impedit. Ab Occidente & a Meridie
 velut de industria rupes præaltas admolita na-
 tura est. Infra quas cauernæ & voragines lon-
 5 ga vetustate in altum cauatæ iacent. Quæq; de-
 sinunt, fossa ingentis operis obiecta est. xxxv
 stadia murus urbem cōplectitur, cuius inferiora
 saxo, superiora crudo latere sunt structa. La-
 10 teri vinculum lapides sunt, quos interposuere,
 vt duriori materiæ fragilis incumberet, simulq;
 terra humore diluta. Ne tamen vniuersa consi-
 deret, interpositæ erant trabes validæ, quibus
 iniecta tabulata muros & tegebant, & peruios
 fecerant. Hæc munimēta contemplantem Ale-
 15 xandrum, cōsiliq; incertum (quia nec cauernas
 nisi aggere poterat implere, nec tormēta aliter
 muris admouere) quidam e muro sagitta per-
 cussit. Tū forte in suram incidit telum, cuius spi-
 culo euulso admoueri equum iussit, quo vectus
 20 ne obligato quidem vulnere haud segnius de-
 stinata exequebatur. Cæterum cum crus sauciū
 penderet, & cruore siccato frigescens vulnus
 aggrauaret dolorem, dixisse fertur, se quidem
 Iouis filium dici, sed corporis ægri vitia sentire.
 25 Non tamen ante se recepit in castra, quàm cun-
 cta prospexit, & quæ fieri vellet, edixit. Ergo si-
 cut imperatum erat, alij extra urbem tecta de-
 moliebantur, ingentemq; vim materiæ facien-
 do aggeri detrahebant. Alij magnarum arborum
 30 stipes cumulis, ac moles saxorum in ca-
 uernas deiciebāt. Iamq; agger æquauerat sum-
 mæ fastigium terræ. Itaque turres erigebantur,

quæ opera ingenti militum ardore intra nonū
 diem absoluta sunt. Ad ea visenda rex nondum
 obducta vulneri cicatrice processit, laudatisque
 militibus, admoueri machinas iussit, è quibus
 5 ingens vis telorum in propugnatores effusa est.
 præcipue rudes talium operum terrebant mo-
 biles turres: tanta scq; moles nulla ope, quæ cer-
 neretur, adductas, deorū numine agi credebāt.
 Pila quoq; muralia, excussas tormentis prægra-
 10 ues hastas, negabant conuenire mortalibus. Ita
 que desperata vrbis tutela, concessere in arcem.
 Inde, quia nihil obsessis præter deditiōem pla-
 cebat, legati ad regem descenderūt veniam pe-
 tituri. Qua impetrata, regina cum magno nobis
 15 lium fœminarum grege aureis pateris vina li-
 bantium processit. Ipsa genibus regis paruo fi-
 lio admoto, nō veniam modo, sed etiam pristina
 næ fortunæ impetrauit decus: quippe appella-
 ta regina est: & credidere quidam plus formæ q̄
 20 miseratiōni datum. Puerο quoque certe postea
 ex ea vtcunque genito, Alexandro fuit nomen.

Hinc Polypercon ad urbem Noram cū exer-
 citu missus, inconditos oppidanos prælio vicit:
 intra munimenta compulsos secutus, urbem in
 25 deditiōnē rededit. Multa ignobilia oppida de-
 ferta a suis venere in regis potestatem. Quorum
 incolæ armati petram Dorinim nomine occu-
 pauerunt. hāc ab Hercule frustra obsessam esse,
 terræq; motu coactum absistere, fama vulgaue-
 30 rat. Inopem consilij Alexandrum, quia vndique
 præceps & abrupta rupes erat, senior quidam
 peritus locorum cum duobus filijs adiit, si præ-

tium operi esset, aditum se monstraturum esse
 promittens. LXXX talenta constituit daturum
 Alexāder, & altero ex iuuenibus obside retēto,
 ipsum ad exequenda quæ obtulerat dimisit. Les
 5 uiter armatis dux datus est Mullinus scriba re-
 gis. Hos enim circuitu, qui fallerent hostem, in
 summum iugum placebat euadere. Petra non
 vt pleræque modicis ac mollibus cliuis in subli-
 me fastigium crescit, sed in metæ maximæ mo-
 10 dum erecta est: cuius ima spatiosiora sunt, al-
 tiora in arctius coeunt, summa in acutum ca-
 cumen exurgūt. Radices eius Indus amnis sub-
 it, præaltus vtrinque asperis ripis. Ab altera
 parte voragines eluuiæque præruptæ sunt: nec
 15 alia expugnandi patebat via, quam vt replerē-
 tur. Ad manum sylua erat, quam rex ita cædi
 iussit, vt nudi stipites iacerentur: quippe rami
 fronde vestiti impedissent ferentes. Ipse pri-
 mus truncam arborem iecit, clamorque exerci-
 20 tus index alacritatis secutus est, nullo detrectā-
 te munus quod rex occupasset. Intra septimum
 diem cauernas expleuerant, cum rex sagitta-
 rios & Agrianos iubet per ardua niti. Iuuenes
 que promptissimos ex sua cohorte xxx dele-
 25 git. Duces his dati sunt Charus & Alexander,
 quem rex nominis quod sibi cum eo commu-
 ne esset, admonuit. Ac primo, quia tam manife-
 stum periculum erat, ipsum regem discrimen
 subire non placuit. Sed vt signum tuba datum
 30 est, vir audaciæ promptæ conuersus ad corpo-
 ris custodes, sequi se iubet, primusque inuadit
 in rupem. Nec deinde quisquam Macedonum

substitit, relictiſque ſtationibus ſua ſponte re-
 gem ſequebantur. Multorum miſerabilis fuit ca-
 ſus, quos ex prærupta rupe lapſos amnis præ-
 terfluens hauſit. Trifte ſpectaculum etiam non
 5 periclitantibus: cum vero alieno exitio, quid iſ-
 piſis timendum foret, admoneretur. In metum
 miſericordia verſa, nõ extinctos, ſed ſemetipſos
 deſlebant. Et iam eo peruentum erat, vnde ſi-
 ne pernicie niſi victores redire non poſſent, in-
 10 gentia ſaxa in ſubeuntes prouoluentibus Bar-
 baris, qui perculſi inſtabili & lubrico gradu præ-
 cipites recidebant. Euaserant tamen Alexan-
 der & Charus, quos cum x x x delectis præmiſ-
 ſerat rex, & iam pugnare comminus cœperant.
 15 Sed cum ſuperne tela Barbari ingererent, sæ-
 pius ipſi feriebantur, quàm vulnerabant. Ergo
 Alexander & nominis ſui & promiſſi memor,
 dum acrius q̄ cautius dimicat, confoſſus vndi-
 que obruitur. Quem vt Charus iacentem con-
 20 ſpexit, ruere in hoſtem omnium præter vltio-
 nem immemor cœpit. Multoſque hafta, quod ſi-
 gladio interemit. Sed cum tot vnum inceſſe-
 rent manus, ſuper amici corpus procubuit ex-
 animis. Haud ſecus quàm par erat, promptiſſi-
 25 morum iuuenum cæterorumque militum inte-
 ritu commotus rex, ſignum receptui dedit. Sa-
 luti fuit, quod ſenſim & intrepidi ſe receperunt.
 Et Barbari hoſtem depulſiſſe contenti, non in-
 ſtitere cedentibus. Cæterum Alexander cū ſta-
 30 tuiſſet deſiſtere incepto, quippe nulla ſpes po-
 titidæ petræ offerebatur, tamen ſpeciẽ ostendit
 in obſidione perſeuerãtis. Nam & itinera obſi-

deri iussit, & tures admoueri, & fatigatis alios
 succedere. Cuius pertinacia cognita, Indi per bi
 duum quidem ac duas noctes cum ostentatio
 ne non fiducia modo, sed etiam victoria, epus
 5 lati sunt, tympana suo more pulsantes. Tertia
 vero nocte tympanorum quidem strepitus des
 fierat audiri: ceterum ex tota petra faces reful
 gebant, quas accenderant Barbari, ut tutior es
 set ipsis fuga obscura nocte per inuia saxa cure
 10 suris. Rex Balacro, qui specularetur, praemisso,
 cognoscit petram fuga Indorum esse desertam.
 Tum dato signo ut vniuersi conclamarent, in
 compositae fugientibus metum incussit. Multiq;
 (tanquam adesset hostis) per lubrica saxa, perq;
 15 inuias cotes praecipitati occiderunt. Plures ali
 qua membrorum parte mutilati, ab integris des
 ferti sunt. Rex locorum magis quam hostium
 victor, tamen magnae victoriae sacrificijs & cul
 tu deum satisfecit. Arae in petra locatae sunt Mi
 20 neruae Victoriaeque. Ducibus itineris, quos subire
 iusserat leuiter armatos, etsi promissis minora
 praestiterant, pretium cum fide redditum est.
 Petrae, regionisque ei adiunctae Sifocosto tutela
 permessa, inde processit Echolima: & cum an
 25 gustias itineris obsideri xx millibus armatorum
 ab Eryce quodam comperisset, grauius agmen
 exercitus Pœno ducendum modicis itineribus
 tradidit. Ipse praegressus, funditores ac sagitta
 rios deturbat: ijs qui obsiderant saltum, sequen
 30 tibus se copijs viam fecit. Inde siue odio ducis,
 siue gratiam victoris regis inituri, Erycem fu
 gientem adorti interemerunt, caputque eius atque

arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegauit exemplo. Hinc ad flumen Indū sextisdecimis castris peruenit, omniaq; (vt præceperat) ad traiiciendum præparata ab Ephestione reperit. Regnabat in ea regione Omphis, qui patri quoque fuerat auctor dedendi regnū Alexandro. Et post mortē parentis legatos miserat, qui cōsulerent eum, regnare se interim vellet, an priuatū opperiri eius aduentum. Permissisq; vt regnaret, non tamen ius datum vsurpare sustinuit. Is benigne quidē exceperat Ephestionem, gratuitum frumentū copijs eius admensus, non tamen ei occurrerat, ne fidem vllius nisi regis experiretur. Itaq; venienti obuiam cū armato exercitū egressus est, Elephāti quoq; per modica interfalla militum agmini immixti procul castellorū fecerant speciem. Ac primo Alexander non socium, sed hostem aduentare credebat. Iamque & ipse arma milites capere, & equites descendere in cornua iusserat, paratos ad pugnam. At Indus cognito Macedonum errore, iussis subsistere ceteris, ipse concitat equum quo vehebatur. Idem Alexander quoq; fecit: siue hostis, siue amicus occurreret, vel sua virtute, vel illius fide tutus, coiret, quod ex vtriusque vultu posset intelligi, amicis animis. Cæterum sine interprete non poterat conferri sermo. Itaque adhibito eo Barbarus occurrisse se dixit cum exercitu, totas imperij vires protinus traditurū, nec expectasse dum per nuncios daretur fides. Corpus suum & regnum permittere illi, quem sciret gloriæ militantem.

Nihil magis quàm famam timere perfidiæ. Læ-
 tus simplicitate Barbari rex, & dextrâ fidei suæ
 pignus dedit, & regnum restituit. **LVI** Elephā-
 ti erant, quos tradidit Alexandro, multaq; pe-
 5 cora eximæ magnitudinis, Tauros ad **III** mil-
 lia, pretiosum in ea regione, acceptumque ani-
 mis regnantium armentum. Quærenti Alexan-
 dro plures agricultores haberet an milites, cum
 duobus regibus bellanti sibi, maiore militum
 10 quàm agrestium manu opus esse respōdit. Ab-
 iasares & Porus erant. Sed in Poro eminebat
 authoritas. Vterque vltra Hydaspem amnem
 regnabat, & belli fortunam, quisquis arma infer-
 ret, experiri decreuerat. Omphis permittente
 15 Alexandro & regium insigne sumpsit, & more
 gentis suæ nomen, quod patris fuerat, Taxilem
 appellauere populares, sequente nomine impe-
 rium in quemcunq; transfret. Ergo cum per tri-
 duum hospitaliter Alexādrum accepisset, quarta
 20 to die & quantum frumenti copijs quas Ephe-
 stion duxit, præbitum a se esset ostendit. Et au-
 reas coronas ipsi amicisq; omnibus, præter hæc
 signati argenti **LXXX** talenta dono dedit. Qua
 benignitate eius Alexander mire lætus, & quæ
 25 is dederat remisit, & mille talenta ex præda
 quam vehebat, adiecit, multaque conuiualia ex
 auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis,
 xxx equos ex suis cum iisdem insignibus, queis
 assueuerant, cum ipsum veherent. Quæ libera-
 30 litas sicut Barbarum obstrinxerat, ita amicos
 ipsius vehementer offendit, E quibus Meleager
 super cœnam largiore vino vsus gratulari se

Alexandro dixit, quod saltem in India reperisset dignum talentis mille. Rex haud oblitus quam ægre tulisset, quod Clytum ob linguæ temeritatem occidisset, iram quidem tenuit, sed

5 dixit inuidos homines nihil aliud, quam ipsorum esse tormenta. Postero die legati Abiasaræ adire regem. omnia ditioni eius, ita ut mandatum erat, permittebant, firmataque inuicē fide remittuntur ad regem. Porū quoque nominis sui fama

10 ratus ad deditiōem posse compelli, misit ad eū Cleocharem, qui denunciaret ei ut stipendium penderet, & in primo finium suorum aditu occurreret regi. Porus alterum ex his facturū sese respondit, ut intrantī regnū suum præsto esset, sed

15 armatus. Iam Hydaspem Alexāder superare decreuerat, cum Barzenti defectiōnis Arachosij author vinctus, xxxque Elephāti simul capti perducuntur, opportunū aduersus Indos auxilium. quippe plus in beluis, quā in exercitu spei aut virium illis erat. Gamaxusque rex exiguæ partis

20 Indorum, qui Barzenti se coniunxerat, vinctus adductus est. Igitur transfuga & Regulo in custodiam, Elephantis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaspem peruenit. In cuius vltiore

25 ripa Porus cōfederat, transitu prohibiturus hostem. lxxxv elephantos obiecerat eximio corporum robore, vltraque eos currus ccc, & peditū xxx fere millia. In queis erant sagittarij (sicuti ante dictum est) grauioribus telis, quā ut apte excuti possent. Ipsum vehebat Elefantus super

30 ceteras beluas eminens, armaque auro & argento distincta corpus rare magnitudinis honestabat.

Par animus robori corporis, & quanta inter ru-
 des poterat esse sapientia. Macedonas non con-
 spectus hostium solum, sed etiã fluminis, quod
 transeūdum erat, magnitudo deterrebat. Qua
 5 tuor in latitudinem stadia diffusum, profundo
 alueo, & nusquam vada aperiente, speciem va-
 sti maris fecerat. Nec pro spatium aquarum late
 stagnantium impetum coercebat, sed quasi in
 arctum coeuntibus ripis & torrens & elisus fe-
 10 rebatur, occultaq; saxa inesse ostendebant plu-
 ribus locis vnde repercussæ. Terribilior erat fa-
 cies ripæ, quam equi viriq; compleuerant. Sta-
 bant ingentes vastorum corporum moles, & de
 industria iritatae horrendo stridore auras fati-
 15 gabat. Hinc hostis, hinc amnis capacia quidem
 bonæ spei pectora, & sæpe se experta, improvi-
 so tamen pauore percusserant: quippe instabi-
 les rates nec dirigi ad ripam, nec tutò applica-
 ri posse credebant. Erant in medio amne insulæ
 20 crebræ, in quas & Indi & Macedones nates le-
 uatis super capita armis transibant. Ibi leuia præ-
 lia conferebant, & vterq; rex parvæ rei discri-
 mine, summæ experiebatur euentum. Cæterum
 in Macedonum exercitu temeritate atq; auda-
 25 cia insignes fuere Symmachus & Nicanor, no-
 biles iuuenes, & perpetua partium foelicitate
 ad spernendum omne periculum accensi. Queis
 ducibus promptissimi iuuenum lanceis modo
 armati tranauere in Insulam, quam frequens ho-
 30 stis tenebat, multosq; Indorum nulla re magis
 quàm audacia armati interemerunt. Abire cum
 gloria poterant, si vnquã temeritas infœlix in-

ueniret modum. Sed dum superuenientes contemptim & superbe quoque expectant, circumuenti ab his qui occulti enatauerant, eminus obruti telis sunt. Qui effugerant hostem, aut

5 impetu amnis ablati sunt, aut verticibus impliciti. Eaque pugna multum fiduciam Pori erexit cuncta cernentis e ripa. Alexander inops consilij tandem ad fallendum hostem talem dolum intendit. Erat insula in flumine amplior ceteris, syluestris eadem, & tegendis insidijs apta.

10 Fossa quoque praeralta haud procul a ripa, quam tenebat ipse, non pedites modo, sed etiam cum equis viros poterat abscondere. Igitur ut a custodia huius opportunitatis oculos hostium auerteret,

15 Ptolemæum cum omnibus turmis obequitare iussit procul ab insula, & subinde Indos clamore terrere, quasi flumen tranaturus foret. Per complures dies Ptolemæus id fecit, eoque consilio Porum agmenque suum ei parti quam se petere simulabat, coegit advertere. Iam extra conspectum

20 hostis insula erat. Alexander in diuersa parte ripae statui suum tabernaculum iussit, assuetaque comitari ipsum cohortem ante id tabernaculum stare, & omnem apparatus regiae magnificentiae

25 hostium oculis de industria ostendi. Attalum & aequalem sibi, & haud disparem habitu oris & corporis, utique cum procul viseretur, veste regia exornat, praebiturum speciem ipsum regem illi ripae praesidere, nec agitare de transitu. Huius

30 consilij effectum primo morata tempestas est, mox adiuuit, incommoda quoque ad bonos euentus vertente fortuna. Traicere amnem cum

cæteris copijs in regionem insulæ (de qua ante dictum est) parabat, auerso hoste in eos qui cū Ptolemæo inferiorem obsederant ripam, cum procella imbrem vix sub tectis tolerabilem effudit. Obrutiq; milites nymbo in terram refugerunt, nauigijs ratibusq; desertis. Sed tumultuatum fremitus obstrepentibus ripis ab hoste non poterat audiri. Deinde momento temporis repressus est imber. Cæterum adeo spissæ intenderet se nubes, vt conderent lucem, vixq; colloquētium inter ipsos facies noscigaretur. Terruisset alium obducta nox cælo, cum ignoto amne nauigandum esset, forsitan hoste eam ipsam ripam, quam cæci atq; improvidi, & ex periculo gloriam accersentes petebāt, occupante. obscuritatem, quæ cæteros terrebatur, suam occasionē ratus, dato signo vt omnes silentio ascenderent in ratem, eam qua ipse vehebatur, primam iussit expelli. Vacua erat ab hostibus ripa quæ petebatur: quippe adhuc Porus Ptolemæū tantū intuebatur. Vna ergo nauis, quam petreæ fluctus illiserat hærente, cæteræ euadunt. Armaq; capere milites, & ire in ordinē iussit. Iamq; agmē in cornua diuisum ipse ducebat, cum Poro nunciatur armis virisq; ripam obtineri, & rerū adesse discrimen. Ac primo humani ingenij vitio spei suæ indulgens, Abiasarem belli focium, & ita conuenerat, aduentare credebat. Mox liquidiore luce aperiente hostem, c quadrigas & IIII millia equitum venienti agminī Porus obiecit. Dux erat copiarū, quas præmisit, Hages frater ipsius. Summa virium in curribus, senos viros

singuli uehebant, duos clypeatos, duos sagittarios ab utroque latere dispositos: ceteri aurigæ erant, haud sane inermes: quippe iacula complura, ubi comminus præliandum erat, omissis habenis in hostem ingerebant. Cæterum vix ullus usus huius auxiliij eo die fuit. Namque ut supra dictum est, imber violentius quam alias fusus campos lubricos & inequitabiles fecerat. Grauesque & propemodum immobiles currus illuue & voragine hærebant. Contra Alexander expedito ac leui agmine strenue inuectus est. Scythæ & Dacæ primi omnium inuasere Indos. Perdicam deinde cum equitibus in dexterum cornu hostium emisit. Iam undique pugna se mouerat, cum ij qui currus agebant, illud vltimum auxilium suorum rati, effusis habenis in medium discrimen ruere cœperunt. Anceps id malum utrisque erat. Nam & Macedonum pedites primo impetu obtuebantur, & per lubrica atque inuia immissi currus excutiebant eos a quibus regebantur. Aliorum turbati equi non in voragines modo lacunasque, sed etiam in amnem præcipitauerunt curricula. Pauci tamem hostium exacti penetrauerunt ad Porum acerrime pugnam cientem. Is ut dissipatos tota acie currus vagari sine rectoribus vidit, proximis amicorum distribuit Elephantos. Post eos posuerat pedites ac sagittarios, tympana pulsare solitos. Id pro cætu tubarum Indis erat, nec strepitu eorum mouebantur, olim ad notum sonum auribus mitigatis. Herculis simulacrum agmini peditem præferebatur. Id maximum erat bellantibus incitamentum, & deseruisse

gestantes militare flagitium habebatur. Capitis
 etiam sanxerant poenam ijs qui ex acie non re-
 tulissent, metu quem ex illo hoste quondam cō-
 ceperant, etiam in religionem venerationemq;
 5 conuerso. Macedonas non beluarum modo, sed
 etiam ipsius regis aspectus parumper inhibuit.
 Beluæ dispositæ inter armatos speciem turriū
 procul fecerant. Ipse Porus humanæ magnitu-
 10 tudini Pori adijcere videbatur belua qua vehe-
 batur, tantum inter cæteras eminens, quantum
 alijs ipse præstabat. Itaq; Alexander contem-
 platus & regem, & agmen Indorū, Tandem, in-
 quit, par animo meo periculum video. Cum be-
 15 stijs, simul & cū egregijs viris res est. Intuensq;
 Cœnon, Cū ego, inquit, Ptolemæo Perdicaq; &
 Ephestione comitatus in læuum hostium cornu
 impetum fecero, viderisq; me in medio ardore
 20 certaminis, ipse dexterum moue, & turbatis si-
 gna infer. Tu Antigone, & tu Leonate, & Tau-
 ron inuehemini in mediam aciem, & vrgebitis
 frontem. Hastæ nostræ prælongæ & validæ, nō
 alias magis quàm aduersus beluas rectoresque
 25 earum vsui esse poterunt. deturbate eos qui ve-
 huntur, & ipsas confodite. Anceps genus auxi-
 lij est, & in suos acrius furit. In hostē enim im-
 perio, in suos pauore agitur. Hæc elocutus, cō-
 citat equum primus. Iamq; (vt destinatū erat)
 inuaserat ordines hostium, cum Cœnus ingenti
 30 vi in læuum cornu inuehitur. Phalanx quoq; in
 mediam Indorum aciem vno impetu prorupit.
 At Porus quā equitem inuehi senserat, beluas

5 agi iussit. Sed tardum & pene immobile ani-
 mal equorum, velocitatem æquare non pote-
 rat. Nec sagittarum quidem vllus erat Barbaris
 vsus: quippe longæ & prægraves, nisi prius in
 10 terra statuerant, arcum haud satis apte & com-
 mode imponunt. Tum humo lubrica, & ob id
 impediēte conatum, molientes ictus, celerita-
 te hostium occupantur. Ergo spreto regis im-
 perio (quod fere fit) vbi turbatis acrius metus
 15 quàm dux imperare cœpit, totidem erant im-
 peratores, quot agmina errabant. Alius iungere
 aciem, alius diuidere, stare quidam, & nonnulli
 circumuehi terga hostium iuebant. Nihil in
 medium consulebatur. Porus tamen cum pau-
 20 cis, quibus metu potior fuerat pudor, colligere
 dispersos, obuius hosti ire pergit, Elephantosq;
 ante agmen suorum agi iubet. Magnum beluæ
 iniecere terrorem, insolitusque stridor nō equos
 modo, tam pauidum ad omnia animal, sed vi-
 25 ros quoq; ordinesque turbauerat. Iam fugæ cir-
 cumspiciebant locum pauloante victores, cum
 Alexander Agrianos & Thracas leuiter arma-
 tos, meliorem concursatione, quàm comminus
 militē, emisit in beluas. Ingentem ij vim telorū
 30 iniecere & Elephantis, & regentibus eos. Pha-
 lanx quoq; instare cōstanter territis cœpit. Sed
 quidam auidius persecuti beluas in semet irt-
 tauere vulneribus. Obtriti ergo pedibus earū,
 cæteris vt parcius instarent, fuere documētum.
 Præcipue terribilis illa facies erat, cum manu
 arma virosque corripere, & super se regenti-
 bus traderent. Anceps ergo pugna nūc sequens

tium, nunc fugientium Elephantos. In multū
 diei varium certamen extraxit, donec securibus
 (id nanque genus auxilij præparatum erat) pes
 des amputare cœperunt. Copidas vocant gla
 5 dios leuiter curuatos, falcibus similes, queis ap
 petebant beluarum manus. Nec quicquam in
 expertum non mortis modo, sed etiam in ipsa
 morte noui supplicij timor omittebat. Ergo Ele
 phanti vulneribus tandem fatigati suos impe
 10 tu sternunt: & qui rexerant eos, præcipitati in
 terram ab ipsis obterebantur. Itaque pecorum
 modo magis pauidi, quàm infestī, vltra aciem
 exigebantur, cum Porus destitutus a pluribus
 15 tela multo ante præparata in circūfusus ex Ele
 phanto suo cœpit ingerere, multisque eminus
 vulneratis expositus ipse ad ictus vndiq; pete
 batur. Nouem iam vulnera hinc tergo, illinc pes
 ctore exceperat, multoq; sanguine profuso lan
 guidis manibus magis elapsa, quàm excussa te
 20 la mittebat. Nec segnius belua instincta rabie,
 nondum saucia, inuehebatur ordinibus, donec
 rector beluæ regem conspexit fluentibus mem
 bris omiffisq; armis vix compotem mentis.
 Tum beluam in fugam concitat, sequente Alex
 25 xandro. Sed equus eius multis vulneribus con
 fessus deficientisque procubuit, posito magis re
 ge quàm effuso. Itaque dum equum mutat, tar
 dius insecutus est. Interim frater Taxilis regis
 Indorum præmissus ab Alexandro monere cœ
 30 pit Porum ne vltima experiri perseveraret, de
 deretque se victori. At ille, quanquam exhaustæ
 erant vires, deficiebatque sanguis, tamen ad nos

tam vocem excitatus, Agnosco, inquit, Taxilis
 fratrem imperij regnique sui proditorem. & te-
 lum quod vnum forte non effluxerat, contorsit
 in eum, quod per medium pectus penetrauit ad
 5 tergum. Hoc vltimo virtutis opere edito fuge-
 re acius coepit. Sed elephante quoque, qui mul-
 ta exceperat tela, deficiebat. Itaque sistit fugam,
 peditemque sequenti hosti obiecit. Iam Ale-
 xander consecutus erat, & pertinacia Porum co-
 10 gnita, verabatur resistens parci. Ergo vndique
 & in pedites, & in ipsum Porum tela congesta
 sunt, quibus tandem grauatus labi ex belua coepit.
 Indus qui Elephantum regebat, descendere
 15 eum ratus, more solito Elephantum procumbe-
 re iussit in genua: qui ut se submitit, caeteri quo-
 que (ita enim instituti erant) demisere corpora
 in terram. Ea res & Porum, & caeteros victori-
 bus tradidit. Rex spoliari corpus Porum, inter-
 emptum esse credens, iussit, & qui detraherent
 20 loricam vestemque, concurrere: cum belua do-
 minum tueri, & spoliantes coepit appetere, le-
 uatumque corpus eius rursus dorso suo impos-
 nere. Ergo telis vndique obruitur, confossoque
 eo in vehiculum Porus imponitur. Quem rex
 25 ut vidit alleuam oculos, non odio, sed misera-
 tione commotus, Quae malum, inquit, amentia
 te coegit, rerum mearum cognita fama, belli
 fortunam experiri, cum Taxilis esset in deditis
 clementiae meae tam propinquum tibi exem-
 30 plum? At ille, Quoniam, inquit, percontaris, re-
 spondebo ea libertate quam interrogando fecisti.
 Neminem me fortiorem esse censebam. Meas

enim noueram vires, nōdum expertus tuas. for-
 tiorem esse te, belli docuit euentus. Sed ne sic
 quidem parum foelix sum, secundus tibi. Rur-
 sus interrogatus quid ipse victorem statuere de-
 bere cēseret, Quod hic, inquit, dies tibi suadet:
 5 quo expertus es quā caduca foelicitas esset.
 Plus monendo profecit, quā si precatus esset:
 quippe magnitudinem animi eius interritam,
 ac ne fortuna quidem infractam, non misericor-
 10 dia modo, sed etiā honore excipere dignatus
 est. Aegrum curauit haud secus, quā si pro
 ipso pugnasset. Confirmatum contra spem o-
 mnium in amicorum numerum recepit. Mox
 donauit ampliore regno, quā tenuit. Nec fa-
 15 ne quicquam ingeniū eius solidius aut constan-
 tius habuit, quā admirationem veræ laudis &
 gloriae. Simplicius tamen famam æstimabat in
 hoste, quā in ciue: quippe a suis credebat ma-
 gnitudinem suam destrui posse. Eandem clario-
 20 rem fore, quo maiores fuissent, quos ipse uicisset.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Nonus.

- 5 **A**lexander tam memorabili victoria lætus, qua sibi Orientis fines apertos esse cēsebat, Soli victimis cæsis, milites quoq; quo prōptioribus animis reliqua belli munia obirent, pro cōcione laudatos docuit, quicquid Indis viriū
- 10 fuisset, illa dimicatione prostratū: cæteram opimam prædam fore, celebratasq; opes in ea regione eminere quam peterēt. Proinde iam vilia & obsoleta esse spolia de Persis gemmis, margaritisq; & auro atq; ebore Macedoniam Græ-
- 15 ciamque, non suas tantum domos repleturum. Auidi milites & pecuniæ & gloriæ, simul quia nunquam affirmatio eius sefellerat eos, pollicentur operam: dimissisque cum bona spe, navigia ædificari iubet, vt cum totam Asiam percurrissent, finem terrarum mare inuiseret. Multa materia naualis in proximis montibus erat, quam
- 20 cedere aggressi, magnitudinis inusitatæ repererunt.

re serpentes. Rhinocerotes quoq; rarū alibi an-
 mal, in iisdem montibus erant. Cæterū hoc no-
 men beluis eis inditum a Græcis, sermonis eius
 ignari, aliud lingua sua vsurpant. Rex duabus
 5 vrbibus conditis in vtracq; fluminis quod supe-
 rauerat, ripa, copiarum duces coronis, & mille
 aureis singulos donat. Cæteris quoq; pro por-
 tione aut gradu quem in amicitia obtinebant,
 aut nauatę operę honos habitus est. Abiasares,
 10 qui prius quā cū Poro dimicaretur, legatos ad
 Alexandrum miserat, rursus alios misit, pollicen-
 tes omnia facturū quæ imperasset, modo ne cog-
 eretur corpus suū dedere. Neq; enim aut sine
 regio imperio victurum, aut regnaturū esse ca-
 15 ptiuum. Cui Alexander nunciari iussit, si graua-
 retur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.
 Hinc Poro amneq; superato, ad interiora Indiæ
 processit. Syluę erāt prope in immensum spatiū
 diffuse, procerisq; & in eximiā alitudinem editis
 20 arboribus vmbrosæ. Pleriq; rami instar ingen-
 tium stipitū flexi in humū, rursus qua se curua-
 uerant, erigebātur, adeo vt species esset nō rami
 resurgentis, sed arboris ex sua radicę generatę.
 Cæli tēperies salubris: quippe & vim solis vm-
 25 brę leuant, & aquę largę manant e fontibus.
 Ceterum hic quoq; serpentium magna vis erat,
 squamis fulgorem auri reddentibus. Virus haud
 vllum magis noxium est: quippe morsum præ-
 sens mors sequebatur, donec ab incolis reme-
 30 dium oblatum est. Hinc per deserta ventum est
 ad flumen Hiarotim. Iunctum erat flumini ne-
 mus opacum arboribus alibi inusitatis, agre

stiumque pauonum multitudine frequens. Ca-
 stris inde motis, oppidum haud procul pos-
 tum corona capit, obsidibusque acceptis stipen-
 dium imponit. Ad magnam deinde (vt in ea
 5 regione) urbem peruenit, non muro solum, sed
 etiam palude munitam. Cæterum Barbari ve-
 hiculis inter se iunctis dimicaturi occurrerunt.
 Alijs tela, alijs hastæ, alijs secures erant. Tran-
 siliebantque in vehicula strenuo saltu, cum suc-
 10 currere laborantibus suis vellent. Ac primo in-
 solitum genus pugnae Macedonas terruit, cum
 eminus vulnerarentur. Deinde spreto tam in-
 condito auxilio, ab utroque latere vehiculis cir-
 cumfusi repugnantes fodere cœperunt. Et vin-
 15 cula, queis conferta erant, iussit incidere, quò fa-
 cilius singula circumuenirentur. Itaque VII.
 M. suorum amissis, in oppidum refugerunt. Pos-
 tero die scalis vndique ad motum muri occupan-
 tur. Paucis pernicitas salutis fuit, qui cognito
 20 urbis excidio paludem tranauere. In vicina op-
 pida ingentem intulere terrorem, inuictum ex-
 ercitus, & deorum profecto aduenisse memo-
 rantes. Alexander ad vastandam eam regionem
 Perdica cum expedita manu misso, partem co-
 25 piarum Eumeni tradit, vt is quoque Barbaros
 ad deditiõem compelleret. Ipse cæteros ad
 urbem validam, in quam aliarum quoque con-
 fugerant incolæ, duxit. Oppidani, missis qui res
 gem deprecarentur, nihilominus bellum para-
 30 bant. quippe orta seditiõ in diuersa consilia de-
 duxerat vulgum. Alij omnia deditiõne potio-
 ra, quidam nullam opem in ipsis esse ducebant.

Sed dum nihil in commune consulitur, qui de-
 ditioni imminebant, apertis portis hostem re-
 cipiunt. Alexander quanquam belli authoribus
 iure poterat irasci, tamē omnibus venia data, &
 5 obsidibus acceptis, ad proximā deinde urbem
 castra mouit. Obsides ducebantur ante agmen.
 Quos cū e muris agnouissent, vtpote gētis eius-
 dem, in colloquium conuocauerunt. Illi clemen-
 10 tiam regis, simulq; vim commemorādo, ad de-
 ditionem eos compulere. Cæterasq; vrbes simi-
 li modo deditas in fidem accepit. Hinc in regnū
 Sophitis peruentum est. Gens (vt Barbari cre-
 dunt) sapientia excellit, bonisq; moribus regis-
 15 tur. Genitos liberos, non parentum arbitrio tol-
 lunt, aluntq; sed eorum quibus spectandī infan-
 tum habitum cura mandata est. Si quos segnes
 aut aliqua membrorum parte inutiles notaue-
 runt, necari iubent. Nuptijs coeunt, non genere
 ac nobilitate coniunctis, sed electa corporum
 20 specie, quia eadem æstimatur in liberis. Hulus
 gentis oppidum, cui Alexander admouerat cop-
 pias, ab ipso Sophite obtinebatur. Clausæ erāt
 portæ, sed nulli in muris turribusque se armati
 ostenderant. Dubitabātq; Macedones deseruis-
 25 sent ne urbem incolæ, an fraude se occulerent:
 Cum subito patefacta porta rex Indus cū duo-
 bus adultis filijs occurrit, multum inter omnes
 Barbaros eminens corporis specie. Vestis erat
 auro purpuraq; distincta, quæ etiam crura vela-
 30 bat, aureis soleis inseruerat gēmas. Lacerti quo-
 que & brachia margaritis ornata erant. Pende-
 bāt ex auribus insignes colore & magnitudine

lapilli. Baculum aureum Berylli distinguebāt.
 Quo tradito precatus, vt sospes acciperet, se, li-
 berosque, & gentem suam dedit. Nobiles ad
 venādum canes in ea regione sunt. Latratu abs-
 5 tinere dicuntur cū videre feram, leonibus ma-
 xime infesti. Horum vim vt ostenderet Alexā-
 dro, in conspectu leonem eximię magnitudinis
 iussit emitti, & I I I I omnino admoueri canes,
 qui celeriter occupauerūt feram: cum ex ijs qui
 10 assueuerant talibus ministerijs, vnus canis leo-
 nī cum alijs inhærentis crus auellere, & quia
 non sequebatur, ferro amputare cœpit. Nec sic
 quidem pertinacia victa, rursus aliam partem
 secare institit, & inde non segnus inhærentem
 15 ferro subinde cædebat. Ille in vulnere feræ den-
 tes moribundus quoque infixerat. Tantā in illis
 animalibus ad venandum cupiditatem ingene-
 rasse naturam memorię proditum est. Equidem
 plura transcribo, quàm credo. Nam nec affirma-
 20 re sustineo de quibus dubito, nec subducere que
 cecepi. Relicto igitur Sophite in suo regno, ad
 fluuium Hypasin processit, Ephestione, qui di-
 uersam regionem subegerat, coniuncto. Phege-
 lis erat gētis proximæ rex, qui popularibus suis
 25 colere agros (vt assueuerant) iussis, Alexandro
 cum donis occurrit. Nihil quod imperaret de-
 trectans, biduum apud eum substitit. Rex ter-
 tio die anem superare decreuerat, transitu dif-
 ficilem, non spatio solum aquarum, sed etiam
 30 saxis impeditum. Percontatus igitur Phegela,
 quæ noscenda erant, x i dierū ultra flumen per
 vastas solitudines iter esse cognoscit. Excipere

- deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum. Vltiores ripas colere gentes Gāgaridas & Pharrasios, eorūq; regē esse Aggrammē, xx millibus equitum, ccq; peditū obsidentem vias.
- 5 Ad hæc quadrigarum 11 millia trahere, & præcipuum terrorem Elefantos, quos 111 millium numerum explere dicebat. Incredibilia regi omnia videbantur. Igitur Porum (nam cum eo erat) percōtatur, an vera essent quæ dicerentur.
- 10 Ille vires quidem gentis & regni haud falso iactari affirmat: cæterum qui regnaret, nō modo ignobilem esse, sed etiam vltimæ fortis: quippe patrem eius tonsorem vix diurno quæstu propulsantem famem, propter habitum haud indecorum cordi fuisse reginæ. Ab ea in propiore
- 15 eius qui tum regnasset, amicitia locum admotum. Interfecto eo per insidias, sub specie tutelæ liberūm eius inuasisse regnum, necatisq; pueris hunc qui nunc regnat, generasse, inuisum vilēq;
- 20 popularibus, magis paternæ fortunæ quàm suæ memorem. Affirmatio Pori multiplicem animo regis iniecerat curam. hostem beluasq; spernebat, situm locorum, & vim fluminū extimescebat. Relegatos in vltimum pene rerum humanarum persequi terminū, & eruere, arduum videbatur. Rursus avaritia gloriæ, & insatiabilis
- 25 cupido famæ nihil inuium, nihil remotum videri sinebat. Et interdum dubitabat, an Macedones tot emensi spatia terrarū, in acie & in castris senes facti, per obiecta flumina, per tot naturę obstantes difficultates secuturi essent. Abundantes onustosq; præda magis parta frui vel

le,quàm acquirenda fatigari. Non idem sibi & militibus animi esse. Se totius orbis imperium mente cõplexum,adhuc in operum suorum primordio stare.Militem labore defatigatum,proximum quencq; fructum finito tandem periculo expetere. Vicit ergo cupido rationem, & ad concionem vocatis militibus,ad hunc maxime modũ differuit. Non ignoro milites, multa quæ terrere vos possent, ab incolis Indiæ per hos dies de industria esse iactata. Sed nõ est improvisa vobis mentientium vanitas. Sic Cilicię fauces, sic Mesopotamiæ campos, Tigrim & Euphratem, quorum alterum vado transuimus, alterum ponte, terribilem fecerant Persæ. Nunq̃ ad liquidum fama perducitur. Omnia illa tradente maiora sunt vero. Nostra quoq; gloria cũ sit ex solido, plus tamen habet nominis quàm operis. modo quis belluas offerentes moenium speciem, quis Hydaspem amnem, quis cætera auditu maiora quã vero sustinere posse credebatur? Olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabulæ debellare potuissent. Cræditis ne Elephantorũ greges maiores esse, quàm vsquam armëtorum sunt, cum & rarum sit animal, nec facile capitur, multoque difficilius mitigetur? Atqui eadẽ vanitas copias peditum equitumq; numerauit. Nam flumẽ quo latius fusum est, hoc placidius stagnat: quippe angustis ripis coercita, & in angustio rem alueum elisa, torrentes aquas inuehunt. Contra statio alvei segnior cursus est. Præterea in ripa omne periculum est, vbi applicantes nauigia hostis expectat. Ita quantum

cunq; flumen interuenit, idem futurum discrimen est euadentium in terram. Sed omnia ista vera esse fingamus. Vtrum ne vos magnitudo beluarum, an multitudo hostium terret? Quod
 5 pertinet ad Elephantos, præsens habemus exemplum, in suos vehementius quàm in nos incurrerunt. Tam vasta corpora securibus falci-
 busq; mutilata sunt. Quid autem interest, totidem sint quot Porus habuit, an tria millia, cum
 10 vno aut altero vulneratis, cæteros in fugam declinari videmus? Deinde paucos quoq; incommode regunt. Congregata vero tot millia, ipsa se elidunt, vbi nec stare, nec fugere potuerint, inhabiles vastorum corporum moles. Equidem
 15 sic animalia ista contempsi, vt cum haberem, ipse nõ opposuerim, satis gnarus plus suis q̄ hostibus periculi inferre. Atenim equitum pedumque multitudo vos commouet; cum paucis enim pugnare soliti estis, & nunc primum in-
 20 conditam sustinebitis turbam. Testis aduersus multitudinem inuicti Macedonũ roboris Granicus amnis, & Cilicia inundata cruore Persarum, & Arbella, cuius campũ deuictorum a nobis ossibus strati sunt. Sero hostium legiones
 25 numerare cœpistis, postea quàm solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per Hellespontum nauigaremus, de paucitate nostra cogitandum fuit. Nunc nos Scythæ sequuntur, Bactriana auxilia præsto sunt, Dacæ Sogdianiq; inter
 30 nos militant. Nec tamen illi turbæ confido. Vestras manus intueor, vestram virtutem, rerum quas gesturus sum, vadem prædemque habeo.

- Quandiu vobiscum in acie stabo, nec mei, nec
 hostium exercitus meminero. Vos modo ani-
 mos mihi plenos alacritatis ac fiduciae adhibe-
 te. Non in limine operum laborumque nostrorum,
 5 sed in exitu stamus. Peruenimus ad solis ortum
 & Oceanum. nisi obstat ignauia, inde victores
 perdomito sine terrarum reuertemur in patriam.
 Nolite (quod pigri agricolae faciunt) maturos
 fructus per inertiam amittere e manibus. Ma-
 10 iora sunt periculis praemia. diues eadem & im-
 bellis est regio. Itaque non tam ad gloriam vos du-
 co, quam ad praedam. Digni estis, qui opes quas
 illud mare littoribus inuehit, referatis in patriam.
 Digni, qui nihil inexpertum, nihil metu omis-
 15 sum relinquatis. Per vos, gloriamque vestram, qua
 humanum fastigium exceditis, perque & mea in
 vos, & in me vestra merita, quibus inuicti con-
 tendimus, oro quaesoque, ne humanarum rerum
 terminos adeuntem alumnum comilitonemque
 20 vestrum, ne dicam regem, deseratis. Caetera vobis
 imperaui, hoc unum debiturus sum. Et is vos ro-
 go, qui nihil unquam vobis praecipui, quin primus
 me periculis obtulerim, qui saepe aciem clypeo
 meo texi, ne infregeritis in manibus meis pal-
 25 mam, qua Herculem Liberumque patrem, si inui-
 dia abfuerit, aequabo. Date hoc precibus meis,
 & tandem obstinatum silentium rumpite. Vbi
 est ille clamor alacritatis vestrae index? Vbi est
 ille meorum Macedonum vultus? Non agnosco
 30 vos milites, nec agnosci videor a vobis. Surdas
 iam dudum aures pulso. Auersos animos & in-
 fractos excitare conor. Cumque illi in terram de-

missis capitibus tacere perseverarent, Nescio
 quid, inquit, imprudens in vos deliqui, quod me
 ne intueri quidem vultis. In solitudine mihi vis
 deor esse. Nemo respondet, nemo saltem negat,
 5 quos alloquor. Quid autem postulo? vestra glo-
 riam & magnitudinem indicamus. Vbi sunt il-
 li, quorum certamen paulo ante vidi contendens
 tium qui potissimum vulnerati regis corpus ex-
 ciperent? Desertus, destitutus sum, hostibus de-
 10 ditus. Sed solus quoque ire perseverabo. Obijcite
 me fluminibus & beluis, & illis gentibus quarum
 nomina horretis. Inueniam qui desertum a vobis
 sequantur. Scythae Bactrianique erunt mecum,
 hostes paulo ante, nunc milites nostri. Mori praes-
 15 stat, quam precario imperatorem esse. Ite redue-
 ces domos, ite deserto rege ouantes. Ego hic a
 vobis desperatae victoriae aut honestae morti lo-
 cum inueniam. Nec sic quidem vili militum vox
 exprimi potuit. Expectabant ut duces principes
 20 pesque ad regem perferrent, vulneribus & con-
 tinuo labore militiae fatigatos non detrectare
 munia, sed sustinere non posse. Ceterum illi me-
 tu attoniti, in terram ora defixerant. Ergo pri-
 mo fremitus sua sponte, deinde gemitus quoque
 25 oritur. Paulatimque liberius dolor erigi coepit
 manantibus lachrymis: adeo ut rex, ira in misere-
 ricordiam versa, ne ipse quidem, quanquam cu-
 peret, temperare oculis potuerit. Tandem vni-
 uersa concione effusius flente, Poenus ausus est
 30 contantibus caeteris propius tribunal accede-
 re, significans se loqui velle. Quem ut videre mi-
 lites detrahentem galeam capiti (ita enim re-

- gem alloqui mos est) hortari coeperunt, vt causam exercitus ageret. Tum Pœnus, Dij prohibeant, inquit, a nobis impias mentes: & profecto prohibent. Idem animus est tuis, qui fuit
- 5 semper, ire iusseris, pugnare, periclitari, sanguine nostro commendare posteritati tuum nomen. Proinde si perseueras, inermes quoque & nudi, & exangues, vtcunque tibi cordi est, sequimur vel antecedim⁹. Sed si audire vis non fictas tuorum
- 10 militum voces rerum necessitate vltima expressas, præbe quæso propitias aures imperium atque auspiciam tuam constantissime secutis, & quocumque pergis, secuturis. Vicisti rex magnitudine rerum non hostes modo, sed etiam milites.
- 15 Quicquid mortalitas capere poterat, impleuimus. Emensis maria terrasque melius nobis quam incolis omnia nota sunt. Pene in vltimo mundi sine consistimus, in alium orbem paras ire, & Indiam quæris Indis quoque ignotam. Inter feras
- 20 serpentesque degentes eruere ex latebris & cubiculis suis expetis, vt plura quam sol videt, victoria lustres. Digna prorsus cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine iam est. In-
- 25 tuere corpora exanguia tot perfossa vulneribus, tot cicatricibus putrida. Iam tela hebetia sunt, iam arma deficiunt. Vestem Persicam induimus, quia domestica subuehi non potest. In externum degenerauimus cultum. Quoto cuius
- 30 que lorica est? quis equum habet? Iube quæri quam multos serui ipsorum persecuti sunt, quid cuique super sit ex præda. Omnium victores,

omniū inopes sumus. Nec luxuria laboramus,
 sed bello. Instrumenta belli consumpsimus. hūc
 tu pulcherrimum exercitum nudum obijcies.
 beluis? Quarum vt multitudinem augeāt de in-
 5 dustria Barbari, magnum tamē esse numerum
 etiam ex mēdacio intelligo. Quod si adhuc pe-
 netrare in Indiam certum est, regio a meridie
 minus vasta est. Qua subacta, licebit decurrere
 in illud mare, quod rebus humanis terminum
 10 voluit esse natura. Cur circuitu petis gloriam
 quę ad manum posita est? Hic quoque occurrit
 Oceanus. Nisi mauis errare, peruenimus quo tua
 fortuna ducit. Hęc tēcum quā sine te cum his
 loqui malui, non vti inirem circumstantis exer-
 15 citus gratiam, sed vt vocem loquentium potius
 q̄. vt gemitum murmurantium audires. Vt fi-
 nem orationi Pœnus imposuit, clamor vndiq̄
 cum ploratu oritur, regem, patrem, dominum,
 confusis appellantium vocibus. Iamque & alij
 20 duces, præcipueq̄ seniores, queis ob ætatē & ex-
 cusatio honestior erat, & authoritas maior, ea-
 dem precabantur. Ille nec castigare obstinatos,
 nec mitigare poterat iratos. Itaq̄ inops consilij
 desiluit e tribunali, claudiq̄ regiam iussit, omni-
 25 bus, præter assuetos, adire prohibitis. Biduū iræ
 datum est, tertio die processit e regia, qui x i i
 aras ex quadrato saxo monumētum expeditio-
 nis suę, munimenta quoq̄ castrorum iussit ex-
 tendi, cubiliaq̄ amplioris formę, quā pro cor-
 30 porum habitu relinqui, vt speciem omnium au-
 geret posteritati fallax miraculum præparans.
 Hinc repetens quę emensus erat, ad flumen

Acesinem locat castra. Ibi forte Pœnus morbo
 extinctus est, cuius morte ingemuit rex quidē,
 adiecit tamen propter paucos dies longā ora-
 tionem eum exorsum, tanquam solus Macedo-
 5 niam visurus esset. Iam in aqua classis, quā ædi-
 ficari iusserat, stabat. Inter hæc Memnon ex
 Thracia in supplementum equitum, v i millia,
 præter eos ab Harpelo peditum v i i millia ad-
 duxerat, armaq; x x v m. auxo & argēto cælata
 10 pertulerat, quæ distributis vetera cremari iussit
 sit mille nauigijs aditurus Oceanum. Discor-
 des & vetera odia retractantes Porum & Ta-
 xilem Indiæ reges firmata per affinitatem gra-
 tia reliquit in suis regnis, summo in ædificanda
 15 classe amborum studio vsus. Oppida quoq; duo
 condidit, quorum alterum Nicæam appellauit,
 alterum Bucephalon, equi quem amiserat, me-
 moriæ ac nomini dedicans urbem. Elephantis
 deinde & impedimentis terra sequi iussis, secū-
 20 do amne defluxit, quadraginta ferme stadia sin-
 gulis diebus procedens, vt opportunis locis ex-
 poni subinde copiæ possent. Peruentum erat in
 regionem. in qua Hydaspes amnis Acesini com-
 mittitur. hinc decurrit in fines Sobiorum. Hi
 25 de exercitu Herculis maiores suos esse comme-
 morāt, ægros relictos esse, cepisse sedem, quam
 ipsi obtinebant. Pelles ferarum pro veste, clauæ
 pro telo erant. Multaq; etiam cum Græci mores
 exoleuissent, stirpis ostendebant vestigia. Hinc
 30 extentione facta c c & l stadia processit. De-
 populatusq; regionem, oppidū caput eius Co-
 rona cepit. x l peditum millia gens in ripa flus

minum oppofuerat,quam amne superato in fu-
 gam compulit,inclufosq; mœnibus expugnat.
 Puberes interfecti sunt,cæteri venierunt. Alte-
 ram deinde vrbem expugnare adortus,magna
 5 que vi defendentium pulfus,multos Macedonũ
 amifit.Sed cum in obfidiõne perfeueraffer,op-
 pidani desperata falute ignem subiecere tectis,
 fe quoq; ac liberos coniugesq; incendio cremãt.
 Quod cum ipfi auferent,hostes extinguerent,
 10 noua forma pugnae erat. Delebant incolæ vr-
 bem,hostes extinguiebant: adeo etiam natura
 15 fura bellum in contrarium mutat.Aræ erat op-
 pidi intaéta,in qua præfidium dereliquit. Ipfe
 nauigio circũuectus eft arcem:quippe 111 flu-
 25 mina tota India præter Gangem maxima,mu-
 nimento arcis applicant vndas.A feptentrione
 Indus alluit,a meridie Acesines Hydafpi con-
 funditur. Cæterum amniũ coetus maritimis fi-
 miles fluctus mouent,multoq; ac turbido limo,
 20 quod aquarũ cõcurfũ subinde turbatur,iter qua
 meãt nauigijs,in tenuem alueum cogitur.Itaq;
 cum crebri fluctus fe inueherent,& nauiũ hinc
 proras,hinc latera pulfarent,subducere nautæ
 vela coeperunt.Sed ministeria eorũ hinc coetu,
 25 hinc prærapida celeritate fluminũ occupantur.
 In oculis duo maïora omnium nauigia fubmersa
 funt:leuïora,cum & ipfa nequirẽt regi,in ri-
 pam tamẽ innoxia expulfa funt.Ipfe rex in ra-
 pidiffimos vertices incidit. Quibus intorta na-
 30 uis obliqua,& gubernaculi impatiẽs agebatur.
 Iam veftem detraxerat corpori,proieéturus fe-
 met in flumen:amicisq; vt exciperent eum,haud

procul nabant. Apparebatq; anceps periculum
 tā nataturi,quā nauigare perseuerantis. Ergo
 ingenti certamine concitant remos, quantaque
 vis humana esse poterat, admota est, vt fluctus
 5 qui se inuehebant, euerberarentur. Findi crede-
 res vndas, & retro gurgites cedere. Quibus tan-
 dem nauis erepta, non tamen ripæ applicaba-
 tur, sed in proximum vadum illiditur. Cum a-
 mne bellum fuisse crederes. Ergo aris pro nume-
 10 ro fluminum positis, sacrificioq; facto, x x x sta-
 dia processit. Inde ventum est in regionē Oxy-
 dracarum Malorumq;, quos alias bellare inter
 se solitos, tunc periculi societas iunxerat. x x mil-
 lia iuniorum peditū in armis erant, præter hos
 15 equitum x m, dccccq; quadrigæ. At Macedo-
 nes qui omni discrimine iam defunctos se esse
 crediderant, posteaquam integrum bellum cum
 ferocissimis Indiæ gentibus superesse cognoue-
 rūt, improuiso metu territi, rursus seditiosis vo-
 20 cibus regem increpare cœperunt, Gangem a-
 mnem, & quæ ultra essent, coactos transmitters-
 re, non tamen finisse, sed mutasse bellum, indo-
 mitis gentibus se obiectos, vt sanguine suo ape-
 rirēt ei Oceanum. Trahi extra sydera & so-
 25 lem, cogique adire quæ mortalium oculis natu-
 ra subduxerat. Nouis identidē armis novos hos-
 tes existere. Quos vt omnes fundant, fugent-
 que, quod præmium ipsos manere? Caliginem
 ac tenebras, & perpetuā noctem profundo in-
 30 cubātem mari, repletum immanium beluarum
 gregibus fretum, immobiles vndas, in quibus
 emoriens natura defecerit. Rex non sua, sed mi-

litū sollicitudine anxius,concione aduocata do-
 cet imbelles esse,quos metuāt.Nihil deinde præ-
 ter has gētes obstare,quo minus terrarum spa-
 tia emensi ad finem simul mūdi laboremq; per-
 5 ueniant. Cessisse illis metuentibus Gangem,&
 multitudinē nationum,quæ vltra amnem es-
 sent,declinasse iter eo,vbi par gloria,minus pe-
 riculum esset. Iam prospicere se Oceanum. Iam
 perflare ad ipsos auram maris,ne inuiderent si-
 10 bi laudē quā peteret. Herculis & Liberi patris
 terminos transituros illos. Regi suo paruo im-
 pendio immortalitatem famæ daturus. Pate-
 rentur se ex India redire,nō fugere.Omnis mul-
 titudo & maxime militaris mobili impetu fer-
 15 tur. Ita seditionis non remedia quā principia
 maiora sunt.Nō alias tam alacer clamor ab ex-
 ercitu est redditus,iubentium duceret dijs secū-
 dis,& æquaret gloria,quos æmularetur. Lætus
 his acclamationibus,ad hostes protinus castra
 20 mouit. Validissimæ Indorum gentes erant, &
 bellum impigre parabant,ducemque ex natio-
 ne Sudracarum spectatę virtutis elegerant,qui
 sub radicibus mōtis castra posuit.Lateq; ignes,
 vt speciem multitudinis auget,ostendit, cla-
 25 more quoq;, ac sui moris vlulatu identidem ac-
 quiescentes Macedonas frustra terrere conatus.
 Iam lux apparebat,cū rex fiducia ac spei ple-
 nus alacres milites arma capere,& exire in aciē
 iubet.Sed(vt traditur)metu ne an seditione ob-
 30 orta inter ipsos,subito profugerūt Barbari.Cer-
 te auos montes & impeditos occupauerunt.
 Quorum agmen rex frustra persecutus, impe-

- dimenta cepit. Peruentum deinde est ad oppidum Sudracarum, in quod plerique confugerant, haud maiore fiducia mœnium quàm armorum. Iam admovebat rex, cū vates monere eum cœpit, ne committeret, aut certe differret obsidionem, vitæ eius periculum ostendi. Rex Demophonta (nāq; vates erat) intuēs, St quis, inquit, arti tuæ intentum, & exta spectantem sic interpolet, non dubitem quin incōmodus ac molestus videri tibi possit. Et cum ille ita prorsus futurum respondisset, Censes ne, inquit, tantas res, non pecudum fibras ante oculos habenti, vltimum esse maius impedimētum, quàm vatem superstitione captum? Nec diutius quàm respondit moratus, admoueri iubet scalas: cunctantibusque ceteris, euadit in murum, Angusta muri corona erat, non pinne sicut alibi fastigium eius distinxerant, sed perpetua lorica obducta trāsitum sepeferat. Itaq; rex herebat magis, q̄ stabat in margine, clypeo vndiq; incidentia tela propulsans. Nam vbiq; eminus ex turribus petebatur. Nec subire milites poterant, quia superne vi telorum obruebantur. Tandem magnitudinem telorum periculi pudor vicit: quippe cernebant cunctatione sua dedi hostibus regē. Sed festinando morabantur auxilia. Nam dum pro se quisq; certat euadere, onerare scalas, queis non sufficientibus deuoluti vnicam spem regis sefellerunt. Stabat enim in conspectu tanti exercitus velut in solitudine destitutus. Iamq; lassuam, qua clypeum ad ictus circumferebat, lassauerat, clamantibus amicis vt ad ipsos desiliret,

stabantq; excepturi, cū ille rem ausus est incre-
 dibilem atq; inauditā, multoq; magis ad famā
 temeritatis quā gloriā insignem. Nanque in
 urbem hostium plenam præcipiti saltu semet
 5 ipse immisit, cum vix sperare posset dimicantē
 certe & nō inultum esse moriturum: quippe an-
 tequam assurgeret, opprimi poterat, & capi vi-
 uis: sed forte ita librauerat corpus, vt se pedi-
 bus exciperet. Itaque stans inuit pugnam, & ne
 10 circuii posset, fortuna prouiderat. Vetusta ar-
 bor haud procul muro ramos multa fronde ves-
 stitos velut de industria regem protegētes ob-
 iecerat. huius spatioso stipiti corpus, ne circui-
 ri posset, applicuit, clypeo tela quæ ex aduerso
 15 ingerebantur, excipiens. Nam cum vnum pro-
 cul tot manus peterent, nemo tamen audebat
 propius accedere. Missilia ramis plura quā
 clypeo incidebāt. Pugnat pro rege primum
 celebrati nominis fama, deinde desperatio ma-
 20 gnum ad honeste moriēdum incitamentū. Sed
 cum subinde hostis afflueret, iam ingētem vim
 telorum exceperat clypeo, iam galeā saxa per-
 fregerāt, iam continuo labore grauiā genua suc-
 ciderant. Itaque contēptim & incaute qui pro-
 25 ximi steterant incurrerunt, e quibus duos gla-
 dio ita excepit, vt ante ipsum exanimis procū-
 berent. Nec cuiquam deinde propius incessendi
 eum animus fuit. Procul iacula sagittasq; mit-
 tebant. Ille ad omnes ictus expositus ægre iam
 30 exceptū poplitibus corpus tuebatur, donec In-
 dus duorum cubitorum sagittam (namq; Indis
 vt antea diximus, huius magnitudinis sagittæ

- erant) ita excussit, vt per thoracem paulum su-
per latus dexterum infingeret. Quo vulnere af-
flictus, magna vi sanguinis emicante remisit ara-
ma, moribundo similis, adeoq; resolutus, vt ne
5 ad vellendum quidem telum sufficeret dextra.
Itaque ad expoliandum corpus, qui vulnerauerat, alacer gaudio accurrit. Quē vt iniicere cor-
pori suo manus sensit, credo, vltimi dedecoris
indignitate cōmotus, linguē tem reuocauit ani-
10 mum, & nudum hostis latus subiecto mucrone
hausit. Iacebāt circa regem tria corpora, procul
stupentibus ceteris. Ille vt antequā vltimus spi-
ritus deficeret, dimicans iam extingueretur, cly-
peo se alleuare conatus est, & postea quā ad
15 connitendum nihil supererat virium, dextra im-
pendentes ramos complexus tentabat assurge-
re. Sed ne sic quidem potens corporis rursus in
genua procumbit, manu prouocans hostes, si
quis congregi auderet. Tandem Peucestes per
20 aliam oppidi partem deturbatis propugnatori-
bus muri vestigia persequens regi superuenit.
Quo conspecto Alexāder iam non vitæ suæ sed
mortis solatium superuenisse ratus, clypeo fati-
gatū corpus excepit. Subit inde Timeus, & pau-
25 lo post Leonatus, hinc Aristonus supuenit. Indi
quoq; cū intra moenia regem esse comperissent,
omissis cæteris illuc concurrerunt, vrgebantque
protegentes, ex quibus Timeus multis aduerso
corpore vulneribus acceptis, egregiaq; edita pu-
30 gna cecidit. Peucestes quoq; tribus iaculis cōfossus,
nō se tamē scuto, sed regē tuebāt. Leonatus
dum auide ruentes Barbaros submouet, ceruice

grauiter icta semianimis procubuit ante regis
 pedes. Iam Peucestes & vulneribus fatigatus sub-
 miserat clypeum. In Aristono spes vltima hæ-
 rebat. Hic quoque grauiter saucius tantam vim
 5 hostium vltra sustinere non poterat. Inter hæc
 ad Macedones regem cecidisse fama perlata est.
 Terruisset alios, quod illos incitauit. Namque pe-
 riculi omnes immemores, dolabris perfregere
 murum, & qua moliti erant aditum, irrupere in
 10 urbem, Indosque plures fugientes quam congre-
 di ausos ceciderunt. Non senibus, non foeminis,
 non infantibus parcitur. Quisquis occurrerat, ab
 illo vulneratum regem esse credebant. Tandemque
 internecone hostium iuste iræ parentatum est.
 15 Ptolemæum, qui postea regnauit, huic pugnae
 affuisse, author est Clytarchus, & Timagenes.
 Sed ipse scilicet gloriae suae non refragatus, ab-
 fuisse se missum in expeditionem, memoriam tra-
 didit. Tanta componētium vetusta rerum mo-
 20 numenta vel securitas, vel par huic vitium cre-
 dulus fuit. Rege in tabernaculum relato, medici
 lignum hastae corpori infixum, ita ne spiculum
 moueretur, abscindunt. Corpore deinde nuda-
 to, animaduertunt hamos inesse telo, nec aliter
 25 id sine pernicie corporis extrahi posse, quam ut
 secando vulnus auerent. Caeterum ne secantes pro-
 fluuium sanguinis occuparet, verebantur: quip-
 pe ingens relum adactum erat, & penetrasse in
 viscera videbatur. Critobolus inter medicos ar-
 30 tis eximia, sed in tanto periculo territus, amo-
 uere metuebat, ne in ipsius caput parum pro-
 sperae curationis recideret euentus. lachrymans

tem eū ac metuētem, & sollicitudine propemodum exanguem rex conspexerat. Quid? inquit, quod ve tempus expectas, & non quamprimū hoc dolore me saltem moriturum liberas? An ti
 5 mes ne reus sis, cum insanabile vulnus acceperim? At Critobolus tandem vel finito vel dissimulato metu, hortari eum cœpit, vt se cōtinens dum præberet, dum spiculum euelleret. Etiam leuem corporis motum noxium fore. Rex cum
 10 affirmasset nihil opus esse ijs qui semet cōtinent, sicut præceptum erat, sine motu præbuit corpus curæ. Igitur patefacto latius vulnere, & spiculo euulso, ingens vis sanguinis manare cœpit, linquiq; animo rex, & caligine oculis offusa
 15 veluti moribundus extendi. Cumq; profluuium medicamentis frustra inhiherent, clamor simul atq; ploratus amicorum oritur regem expirasse se credentium. Tandem constitit sanguis, paulatimq; animum recepit, & circūstātes cœpit
 20 agnoscere. Toto eo die, ac nocte que secuta est, armatus exercitus regiā obsedit, confessus omnes vnus spiritu viuere. Nec prius recesserūt, quā compertum est somno paulisper acquiescere. Hinc certiorē spem salutis eius in castra
 25 retulerunt. Rex septem diebus curato vulnere, necdum obducta cicatrice, cum audisset cōualuisse apud Barbaros famam mortis suæ, duobus nauigijs iunctis statui in medium vndique conspicuum tabernaculū iussit, ex quo se ostenderet perijisse credentibus. Conspectusq; ab incolis, spem hostium falso nuncio conceptam inhibuit. Secundo deinde amne defluxit aliquan-

tū interualli a cætera classe, præcipiens ne quies
 ori inualido adhuc necessaria, pulsū remorū im-
 pediretur. Quarto posteaq̄ nauigare cœperat
 die, peruenit in regionem desertā quidem ab in-
 5 colis, sed frumento & pecoribus abundantem.
 Placuit is locus & ad suam & ad militum re-
 quem. Mos erat principibus amicorum, & cus-
 todibus corporis excubare ante prætorīū, quo-
 ties regi aduersa valetudo incidisset. Hoc tum
 10 more quoq̄ seruato, vniuersi cubiculum eius in-
 trant. Ille sollicitus, ne quid noui afferrent, quia
 simul venerant, percontatur, num hostium re-
 cens nūciaretur aduentus. At Craterus, cui mā-
 datum erat vt amicorum preces perferret ad
 15 eum, Credis ne, inquit, aduentu magis hostiū,
 vt iam in vallo consisterent, q̄ cura salutis tuæ,
 vt nunc est tibi vilis, nos esse sollicitos? Quanta
 libet vis omnium gentium conspiret in nos, im-
 20 pleat armis virisq̄ totum orbem, classibus ma-
 ria consternat, inusitatas beluas inducat, tu nos
 præstabis inuictos. Sed quis deorū hoc Mace-
 doniæ columen ac sydus diuturnum fore polli-
 ceri potest? cum tam auide manifestis periculis
 25 offeras corpus, oblitus tot ciuium animas trahere
 te te in casum? Quis enim tibi superstes aut
 optat esse aut potest? Eo peruenimus, auspiciū
 atq̄ imperium secuti tuum, vnde nisi te reduce
 nulli ad penates suos iter est. Qui si adhuc de
 30 Persidis regno cum Dario dimicares, & si nemo
 vellet, tamen ne admirari quidem posset, tam
 præptæ esse te ad omne discrimen audaciæ. Nā
 vbi paria sunt periculum ac præmiū, & secun-

dis rebus amplior fructus est, & aduersis solati-
 um maius. Tuo vero capite ignobilem vicum
 ermi quis ferat, non tuorum modo militum, sed
 vilius etiam gentis Barbaræ, qui tuam magni-
 tudinem nouit? Horret animus cogitatione rei
 5 quam paulo ante vidimus. Eloqui timeo in victi
 corporis spolia inertissimas manus fuisse inie-
 cturas, nisi te interceptū misericors in nos fortu-
 na seruasset. Totidem proditores, totidē deser-
 10 tores sumus, quot te non potuimus persequi.
 Vniuersos licet milites ignominia notes, nemo
 recusabit luere, id quod ne admitteret, præsta-
 re non potuit. Patere nos quæso alio modo es-
 se viles tibi. Quocunque iusseris, ibimus. Obs-
 15 cura bella, & ignobiles pugnas nobis deposcis-
 mus. Temetipsum ad ea serua periculia, quæ ma-
 gnitudinem tuam capiunt. Cito gloria obsole-
 scit in sordidis, hostibus. Nec quicquā indignius
 est, quàm consumi eam, vbi non possit ostendi.
 20 Eadem fere Ptolemæus, & similia ijs cæteri.
 Iamque confusis vocibus flentes eum orabant,
 vt tandem ex satietate laudis modum faceret, ac
 salutis suæ, item publicæ parceret. Grata erat re-
 gi pietas amicorum. Itaque singulos familiaris
 25 amplexus cōsidere iubet, altiusque sermone repe-
 tito, Vobis quidem, inquit, o fidissimi pijsimis-
 que ciuium atque amicorum grates ago habeoque
 nō solum meo nomine, quod hodie salutem meam
 vestræ præponitis, sed quod a primordijs belli
 30 nullum erga me beneuolentiæ pignus atque indi-
 cium omisitistis: adeo vt cōfidendum sit, nunquā
 mihi vitam meam fuisse tam charam, quàm esse

cœpit, vt vobis diu frui possim. Cæterū non ea-
 dem est cogitatio eorū qui pro me mori optāt.
 Meam quidem hanc benevolentiam vestra vir-
 tute meruisse me iudico. Vos enim diuturnum
 5 fructum ex me, forsitan etiam perpetuum per-
 cipere cupitis. Ego me metior non ætatis spa-
 tio, sed gloriæ. Licuit paternis opibus contento
 intra Macedonia terminos per otium corporis
 expectare obscuram & ignobilem senectutem
 10 Quamquam ne pigri quidem sibi fata disponūt.
 » Sed vnicū bonum diuturnam vitam æstimā-
 » tes, sæpe acerba mors occupat. Verum ego, qui
 non annos meos, sed victorias numero, si mu-
 nera fortunæ bene computo, diu vixi. Orsus à
 15 Macedonia imperium, Græciam teneo. Thra-
 ciā, & Illyricos subegi. Triballis Medisque impe-
 rito. Asiam quā Helle spōto, quā rubro mari al-
 luitur, possideo. Iamq; haud procul absum a fi-
 ne mundi. Quem egressus, aliam naturam, aliū
 20 orbem aperire mihi statui. Ex Asia in Europæ
 terminos momento vnus horæ transiui. Victor
 vtriusq; regionis post nonum regni mei, post vis-
 cesimum atq; octauū ætatis annum videor ne
 vobis in excolenda gloria, cui me vni deuoui,
 25 posse cessare? Ego vero non deero, & vbi-
 cunque pugnabo, in Theatro terrarū orbis esse me cre-
 dam. Dabo nobilitatem ignobilibus locis. Ape-
 riam cunctis gentibus terras, quas natura lon-
 ge submouerat. In his operibus extingui mihi
 30 (si fors ita feret) pulchrum est. Ea stirpe sum ge-
 nitus, vt multa prius quàm longam vitam de-
 beam optare. Obsecro vos, cogitate nos perue-

nisse in terras quibus ob fœminæ virtutem celeberrimum nomen est. Quas urbes Semiramis condidit? quas genteis redegit in potestatem? quanta opera molita est? Nondum fœminam æquauimus gloria, & iam nos laudis satietas cepit? Dij faueant, maiora adhuc restât. Sed ita nostra erunt quæ nondû attigimus, si nihil paruum duxerimus in quo magnæ gloriæ locus est. Vos modo me ab intestina fraude, & domesticorum insidijs præstate securum. Belli Martisque discrimen impavidus subibo. Philippus in acie tutior, quàm in theatro fuit. hostiû manus sæpe vitauit, suorum effugere non valuit. Aliorum quoque regum exitus si reputaueritis, plus

5 res a suis, quàm ab hoste interemptos numerabitis. Cæterum quoniam olim rei agitæ in animo meo, nûc promendæ occasio oblata est, mihi maximus laborum atq; operû meorum erit fructus, si Olympias mater immortalitati consecretur, quandocunq; excesserit vita. Si licuerit ipse præstabo hoc. Si me præceperit fatum, vos mandasse mementote. Ac tum quidem amicos dimisit. Cæterum per complures dies ibi statura habuit. Hæc dum in India geruntur, Græci

10 milites nuper in colonias a rege deducti Carabactra, orta inter ipsos seditione defecerant, nõ tam Alexandro infensi, quàm metu supplicij: quippe occisis quibusdam populariû, qui validiosiores erant, arma spectare cœperunt. Et Bractriana arce, quæ quasi negligentius asseruata erat, occupata, Barbaros quoq; in societate defectionis impulerant. Athenodorus erat prin-

ceps eorū, qui regis quoq; nomen assumpserat,
 non tam imperij cupidine, quā in patriā re-
 uertendi cunctis qui authoritatem ipsius seque-
 bantur. Huic Bicon quidā nationis eius, sed ob
 5 æmulationem infestus, cōparauit insidias, inui-
 tatumq; ad epulas per Boxum quēdam Maces-
 rianū in conuiuio occidit. Postero die concione
 aduocata Bicō ultro insidiatū sibi Athenodorū
 plerisq; persuaferat. Sed alijs suspecta fraus erat
 10 Biconis, & paulatim in plures cōepit manare su-
 spicio. Itaque Græci milites arma capiunt, occi-
 suri Biconem, si daretur occasio. Cæteri princi-
 pes eorum iram multitudinis mitigauerunt.
 Præter spem suam Bicon præsentī periculo ere-
 15 pius, paulo post insidiat⁹ authoribus salutis sue
 est: cuius dolo cognito, & ipsum comprehendē-
 runt, & Boxum. Cæterum Boxū protinus pla-
 cuit interfici, Biconem etiam per cruciatum ne-
 cari. Iamq; corpori tormenta admouebantur,
 20 cum Græci milites, incertū ob quā causam, lym-
 phatis similes ad arma discurrunt: quorum fre-
 mitu exaudito, qui torquere Biconem iusserāt,
 omifere, veriti ne id facere tumultuantium vo-
 ciferatione prohiberentur. Ille, sicut nudatus
 25 erat, peruenit ad Græcos, & miserabilis facies
 supplicio destinati in diuersum animos repen-
 te mutauit, dimittiq; eum iusserunt. Hoc mo-
 do pœna bis liberatus, cum cæteris qui colo-
 nias a rege attributas reliquerūt, reuertit in pa-
 30 triam. Hæc circa Bactra & Scytharum termi-
 nos gesta. Interim regem duarum gentium (de
 quibus ante dictum est) c legati adeunt. Omnes

enrru vehebantur, eximia magnitudine corporum, decoro habitu: lineæ vestes intextæ auro, purpuraque distinctæ. Ei se dedere ipsos, vires agrosq; referebant, per tot ætates inuiolatâ libertatem, illius primû fidei ditioniq; permittuntur. Deos sibi deditiois authores, non metum: quippe intactis viribus iugû excipere. Rex con filio habito deditos in fidem accepit, stipendio, quod Arachosij vtracq; natio pensitabat, imposito. Præterea 11 millia & 20 equites imperat: & omnia obedienter a Barbaris facta. Inuitatis deinde ad epulas legatis gentium, regulisq; exornari conuiuium iussit. Centum aurei lecti modicis interuallis positi erant. Lectos circumderant aulaa purpura auroque fulgentia, quicquid aut apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas noua immutatione corruptum erat, confusis vtriusq; gentis vitijs, in illo conuiuio ostendens. Intererat epulis Dioxippus Atheniensis pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virum iam a rege pernotus & gratus. Inuidi maligniq; increpabât per seria & ludum, saginati corporis sequi inutilem beluam. Cum ipsi prælium inirent, oleo madentem præparare ventrê epulis. Eodem igitur in conuiuio Horratas Macedo iam temulentus exprobrare ei cœpit, & postulare vt si vir esset, postero die secum ferro decerneret. Regē tãdem vel de sua temeritate, vel de illius ignauia iudicaturum. Et a Dioxippo contemptim militarem eludete ferociam accepta conditio est. Ac postero die rex, cum etiam acrius certamen exposceret, quia deterrere non

poterat, destinata exequi passus est. Ingens hic
 militum, inter quos erant Græci qui Dioxippo
 studebant, conuenerat multitudo. Macedo ius-
 ta arma sumpserat, æreum clypeum, hastam
 5 quam Sarissam vocant, læua tenens, dextra lan-
 ceam, gladioq; cinctus velut cū pluribus simul
 dimicaturus. Dioxippus oleo nitens & corona-
 tus, læua puniceum amiculum, dextra validum
 nodosumq; stipitem præferbat. Ea ipsa res os
 10 mnium animos expectatione suspenderat: quip-
 pe armato congredi nudū, dementia, nō temeri-
 tas videbatur. Igitur Macedo haud dubius emi-
 nus interfici posse lanceā emisit, quam Dioxip-
 pus cum exigua corporis declinatione vitasset,
 15 antequam ille hastam trāsferret, in dextram ab-
 siluit, & stipite mediā eam fregit. Amisso vtro-
 que telo Macedo gladium cœperat stringere,
 quem occupatum cōplexu pedibus repēte sub-
 ductis Dioxippus arietavit in terram. Ereptoq;
 20 gladio, pedem super cervicem iacētis imposuit,
 stipitem intentans, elisurusq; eo victum, ni pro-
 hibitus esset a rege. Tristis spectaculi euentus
 non Macedonibus modo, sed etiam Alexandro
 fuit, maxime quia Barbari affuerant: quippe ce-
 25 lebratam Macedonū fortitudinem ad ludibriū
 recidisse verebatur. Hinc ad criminationem in-
 vidiorū adapertæ sunt aures regis. Et post pau-
 cos dies inter epulas aureum poculum ex com-
 posito subducitur. Ministrique quasi amisissent
 30 quod amouerant, regem adeūt. Sæpe minus est
 constantiæ in rubore, quàm in culpa. Coniectū
 oculorum, quibus vt fur destinabatur, Dioxip-

pus ferre non potuit. Et cum excessisset conui-
 uio, literis conscriptis quę regi redderentur, fe-
 ro se interemit. Grauius mortem eius tulit rex,
 existimans indignationis esse, non pœnitentię
 5 testem, utiq; postea quàm falso insimulatum eũ
 nimium inuidorum gaudium ostēdit. Indorum
 legati dimissi domos paucis post diebus cū do-
 nis reuertuntur. c c c erant equites, mille x x x
 currus, quos quadriugi equi ducebant. Lineę
 10 vestis aliquantũ, mille scuta Indica, & ferri can-
 didi valenta centum, leonesq; rarę magnitudi-
 nis, & Tigres, vtrunq; animal ad mansuetudinẽ
 domitum. Lacertarum quoq; ingentium pelles,
 & dorsa testudinum. Cratero deinde imperat
 15 rex, haud procul amne per quem erat ipse na-
 uigaturus, copias duceret. Eos autẽ qui comita-
 ri eũ solebant, imponit in naues, & in fines Mal-
 liorum secundo amne deuehitur. Inde Sabracas
 adiit validam Indię gentem, quę populi nõ re-
 20 gum imperio regebatur. v i millia peditũ habe-
 bant, equitum v i millia. has copias currus D se-
 quebantur. Tres duces spectatos virtute bellica
 elegerant. At qui in agris erant proximĩ flumi-
 ni (frequentes autem vicos maxime in ripa ha-
 25 bebant) vt videre totum amnem, quã prospici
 poterat, nauigijs cõstratum, & tot militum ar-
 ma fulgentia, territi noua facie, deorum exerci-
 tum, & alium Liberum patrem, celebre in illis
 gentibus nomen, aduētare credebant. Hinc mi-
 30 litum clamor, hinc remorũ pulsus, varięq; nau-
 tarum voces hortantium pavidas aures imple-
 uerant, Ergo vniuersi ad eos qui in armis erant,

- currunt, furere clamitantes cum dijs prælium
 inuituros. Nauigia non posse numerari, quæ inuis
 ctos ueherent. Tantūq; in exercitū suorum in
 tulere terroris, vt legatos mitterent gentem de
 dituros. His in fidem acceptis, ad alias deinde
 5 gentes quarto die peruenit. Nihil plus animi
 his fuit, quàm cæteris fuerat. Itaq; oppido ibi
 condito, quod Alexandriam appellari iusserat,
 fines eorū qui Musicani appellantur, intrauit.
- 10 Hic Desteriolem Satrapem, quem Caracamis
 dis præfecerat, iisdē arguentibus cognouit, mul
 taq; auare ac superbe fecisse conuictum interfici
 iussit. Oxatres prætor Bactrianorum non ab
 solutus modo, sed etiam iure amplioris imperij
 15 donatus est. Finibus Musicanis deinde in dedi
 tionem redactis, vrbi eorum imperiū imposuit.
 Inde Præstos & ipsam Indiæ gentem peruen
 tum est. Porticanus rex erat, qui se munitæ vr
 bi cū magna manu popularium incluserat. Hæc
 20 Alexander tertio die quàm coeperat obsidere,
 expugnauit. Et Porticanus cum in arcem con
 fugisset, legatos de conditione deditiois misit
 ad regem. Sed antequam adirent eum, duæ tur
 res cum ingenti fragore prociderant, per quarū
 25 ruinas Macedones euasere in arcem, qua capta
 Porticanus cum paucis repugnās occiditur. Di
 ruta igitur arce, & omnibus captiuis venunda
 tis, Sabi regis fines ingressus est. Multisq; oppi
 dis in fidem acceptis, validissimam gentis urbē
 30 cuniculo cepit. Barbaris simile monstri visum
 est, rudibus militarium operum: quippe in me
 dia ferme vrbe è terra existebant, nullo suffossi

specus antè vestigio facto. D C C C Indorū in ea
 regione cesa Clytarchus est author, multosq; ca
 ptiuos sub corona venisse. Rursus Muscani des
 fecerunt, ad quos opprimendos missus est Phy
 5 ton, qui captum principem gentis, eundemque
 defectionis authorem adduxit ad regem. Quo
 Alexander in crucem sublato, rursus animum in
 quo classem expectare se iusserat, repetit. Quarta
 10 to deinde die secundo amne peruenitur ad op
 pidum, quā iter in regnum erat Sami. Nuper
 se ille dediderat, sed oppidani detrectabant im
 perium, & clausurant portas. Quorum pauca
 tate contempta rex D Agrianos mœnia sub
 15 ire iusserat, & sensim recedentes elicere extra
 muros hostem, secuturum profecto si fugere
 eos crederet. Agriani (sicut imperatum erat)
 laceffito hoste, subito terga verterunt, quos Bar
 bari effuse sequentes, in alios, inter quos ipse
 20 rex erat, incidunt. Renouato ergo p̄l̄io, ex I I I
 millibus Barbarorum D cæsi sunt, mille capti,
 cæteri mœnibus vrbis inclusi. Sed non vt pri
 ma specie læta victoria, ita euentu quoque fuit:
 quippe Barbari veneno tinxerant gladios. Ita
 que faucij subinde expirabant. Nec causa tam
 25 strenuæ mortis excogitari poterat à medicis,
 cum etiam leues plagæ insanabiles essent. Bar
 bari autem sperauerant incautum & temera
 rium regem excipi posse. Et forte inter pr̄optis
 simos dimicās intactus euaserat. Præcipue Pro
 30 lemæus leuo humero leuiter quidem faucius, sed
 maiore periculo quàm vulnere affectus, regis
 sollicitudinem in se conuerterat. Sanguine con

iunctus erat, & quidam Philippo genitum esse
 credebant. Certe pellice eius ortum constabat.
 Idem corporis custos, præoptissimusq; bellator,
 & pacis artibus quàm militiæ maior & clarior,
 5 modico civiliq; cultu, liberális in primis, adituq;
 facilis, nihil ex fastu regio assumpserat. Ob hæc
 regi an popularibus charior esset, dubitari po-
 terat. Tum certe primum expertus suorum ani-
 mos, adeo vt fortunam in quam postea ascen-
 10 dit, in illo periculo Macedones ominati esse vi-
 deantur: quippe non leuior illis Ptolemæi fuit
 cura quàm regis, qui & prælio & solitudine
 fatigatus, cum Ptolemæo assideret, lectum in
 quo ipse acquiesceret, iussit inferri. In quem vt
 15 se recepit, protinus altior insecutus est somnus.
 Ex quo excitatus, per quietem vidisse se expo-
 nit speciem draconis oblatam herbam ferentis
 ore, quam veneni remedium esse monstrasset.
 Colorem quoque herbæ referebat, agniturum si
 20 quis reperisset, affirmans. Inuentamque deinde,
 quippe à multis erat requisita, vulneri imposuit.
 Protinusq; dolore finito, intra breue spatium ci-
 catrix quoq; obducta est. Barbaros vt prima
 spes fefellerat, se ipsos urbēq; dederunt. Hinc
 25 in proximam gentem Pathaliam peruentū est.
 Rex erat Mœris, qui vrbe deserta in montes
 profugerat. Itaque Alexander oppido potitur,
 agrosque populatur. Magnæ inde prædæ actæ
 sunt pecorum armentorumq;, magna vis reper-
 30 ta frumenti. Ducibus deinde sumptis annis pe-
 ritis defluxit ad insulā medio ferme alueo ena-
 tam. Ibi diutius subsistere coactus, quia duces

socordius asseruati profugerant, misit qui con-
 quirerēt alios: nec repertis peruicax cupido in-
 cessit visendi Oceanū, ad eūdiq; terminos mūdi
 sine regionis peritis, flumini ignoto caput suum
 5 totq; fortissimorum virorum salutem permitte-
 re. Nauigabant ergo omnium per quæ fereban-
 tur ignari. quantum inde abesset mare, quæ gē-
 tes colerent, quàm placidum amnis os, q̄ patiēs
 longarum nauū esset, anceps & cæca æstima-
 10 tio augurabatur. Vnum erat temeritatis sola-
 tium, perpetua fœlicitas. Iam cccc stadia pro-
 cesserant, cum gubernatores agnoscere ipsos au-
 ram maris, & haud procul videri sibi Oceanum
 abesse indicant regi. Lætus ille hortari nauticos
 15 cœpit, incumberent remis. Adesse finem omni-
 bus votis expetitur. Iam nihil gloriæ deesse, ni-
 hil obstare virtuti. Sine vilo Martis discrimine,
 sine sanguine orbem terræ ab illis capi. Nec na-
 turam quidem longius posse procedere. Breui
 20 incognita nisi immortalibus esse visuros. Pau-
 cos tamen nauigio emisit in ripam qui agrestes
 vagos exciperent, è quibus certiora nosci posse
 sperabat. Illi scrutati omnia tuguria, tandem la-
 tentes reperere. Qui interrogati quàm procul
 25 abesset mare, responderunt nullum ipsos mare
 ne fama quidem accepisse: cæterum tertio die
 perueniri posse ad aquam amaram, quæ corrū-
 peret dulcem. Intellectum est mare destinari ab
 ignaris naturæ eius. Itaq; ingenti alacritate nau-
 30 tici remigāt, & proximo quoq; die, quo propius
 spes admovebatur, crescebat ardor animorum.
 Tertio iam die mixtum flumini subibat mare,

leni adhuc æstu confundente dispare vndas.
 Tum aliam insulam medio amni sitam euecti paulo leuius, quia cursus æstu verberabatur, applicant classem, & ad com meatus petendos discursit securi casus eius qui superuenit ignaris.

5 Tertia ferme hora erat, cum stata vice Oceanus ex æstuâs inuehi cœpit, & retro flumen vrgeret. Quod primo coercitum, deinde vehementius pulsûm maiore impetu auersum agebatur, q̄ torrentia præcipiti alueo incurrit. Ignora

10 vulgo freti natura erat, monstraq; & iræ deûm indicia cernere videbantur, identidem intumescens mare, & in cãpos paulo ante siccos descendere superfusum. Iamq; leuatis nauigijs, & tota

15 classe dispersa, qui expositi erant, vndiq; ad naues trepidi & improuiso malo attoniti recurrunt. Sed in tumultu festinatio quoq; tarda est. Hi contis nauigia appellebant, hi dum remos aptari prohibebant, confederant. Quidam ena

20 uigare properâtes, sed non expectatis qui simul esse debebât, clauda & inhabilia nauigia lâguide moliebantur. Alia nauium inconsulte ruentes nō receperât, pariterq; & multitudo & paucitas festinantes morabantur. Clamor hinc ex

25 peccare, hinc ire iubentiû, dissonaq; voces nunquã idem ac vnum tendentiû, non oculorû modo vsûm, sed etiam aurium abstulerât. Ne in gubernatoribus quidem quicq; opis erat, quorum nec exaudiri vox a tumultuâtibus poterat, nec

30 imperium a territis incompositisq; seruari. Ergo collidi inter se naues, abstergeriq; inuicem remi, & alij aliorum nauigia vrgeret cœperunt.

Crederes non vnus exercitus classem vellet, sed
 duorum nauale inisse certamen. Incutiebantur
 puppibus proræ, premebantur a sequentibus
 qui antecedentes turbauerant. Iurgantium ira
 5 perueniebat etiam ad manus. Iamq̄ estus totos
 circa flumen campos inundauerat, tumulis dū
 taxat eminentibus velut insulis paruis, in quos
 plerique trepidi omissis nauigijs enare cœpe
 rūt. Dispersa classis partim in præalta aqua sta
 10 bat, qua subsederant valles, partim in vado hæ
 rebat, utcunq̄ inæquale terræ fastigium occu
 pauerant. Vnde cum subito nouus & pristino
 maior terror incutitur, reciprocate cœpit mas
 re, magno tractu aquis in suum fretum recur
 15 rentibus, reddebatq̄ terras paulo ante profun
 do salo merfas. Igitur destituta nauigia alia præ
 cipitantur in proras, alia in latera procumbūt.
 Strati erant campi sarcinis auulsarum tabula
 rum, remorūq̄ fragmentis. Miles nec egredi in
 20 terram, nec in naues subsistere audebat, identi
 dem præsentibus grauiora quæ sequeretur spes
 ctans. Vix quæ perpetiebātur, videre ipsos pos
 se credebant. in sicco naufragia, in amni mare.
 nec fines malorū, quippe æstum paulo post ma
 25 re relaturū, quo nauigia alleuarentur, ignari, fa
 mem & vltima sibiomet ominabātur. Beluę quo
 que fluctibus destitutæ terribiles vagabātur. Iā
 que nox appetebat, & regem quoq̄ desperatio
 salutis ægritudine affecerat: nō tamen inuictum
 30 animū curæ obruunt, quin tota nocte præside
 ret in speculis, equitesq̄ præmitteret ad os am
 nis, vt cū mare rursus exæstuarē sensissent, pro

cederent. Nauigta quoq; lacerata refici, & euersa
 fluctibus erigi iubet, paratosq; esse & intenos
 cum rursus mare terras inundasset. Tota ea
 nocte inter vigilias adhortationesq; cōsumpta,
 5 celeriter & equites ingenti cursu refugere, & se-
 cutus est estus. Qui primo aquis leni tractu subs-
 euntibus cœpit leuare nauigia, mox totis cam-
 pis inundans etiam impulit classem. Plausus
 que militum nauticorumq; insperatam salutem
 10 immodico celebrantium gaudio, littoribus ripis
 que resonabat. Vnde tātum redisset subito ma-
 re, quo pridie refugisset, quænam esset eiusdem
 elementi natura modo discors, modo imperio
 temporū obnoxia, mirabundū requirebant. Rex
 15 cum ex eo quod acciderat, coniectaret post so-
 lis ortum statutum tempus esse, ex media nocte
 vt æstum occuparet, cū paucis nauigijs secūdo
 amne defluxit. Euectusque os eius cccc stadia
 processit in mare. tandem voti sui compos, Præ-
 20 sidibus & maris & locorū dijs sacrificio facto,
 ad classem redijt. Hinc aduersum flumen subit
 classis, & alterodie appulsa est, haud procul la-
 cu falso, cuius ignota natura plerosq; deceptit te-
 mere ingressos aquam: quippe scabies corpora
 25 inuasit, & contagium morbi etiam in alios vul-
 gatum est. Oleum remedio fuit. Leonato deins-
 de præmisso vt puteos foderet, qua terrestri iti-
 nere ducturus exercitum videbatur, quippe sic-
 ca erat regio, ipse cum copijs substitit verum
 30 tempus expectans. Interim & vrbes plerasque
 condidit. Nearcho atq; Onesicrito nauticæ rei
 peritis imperauit, vt validissimas nauium dedus

cerent in Oceanū. Progressiq; quoad tutò possent naturam maris noscerent, vel eodem amne vel Euphrate subire eos posse, cum reuerti ad se vellent. Iamque mitigata hyeme, & nauibus
 5 quæ inutiles videbantur crematis, terra ducebat exercitum. Nonis castris in regionem Aboricon, inde totidem diebus in Cedrosiorum peruentum est. Liber hic populus concilio habito deditit se: nec quicquam deditis præter com
 10 meatus imperatum est. Quinto hinc die venit ad flumen, Barbarum incolæ appellant. Regio deserta, & aquarum inops excipit, quam emensus in Noritas transit. Ibi maiorē exercitus partem Ephestioni tradidit, leuem armaturam cū
 15 Ptolemæo Leonatoq; partitus est. Tria simul agmina populabantur Indos, magnæq; prædæ actæ sunt. Maritimos Ptolemæus, cæteros ipse rex, & ab alia parte Leonatus vrebant. In hac quoq; regione urbem condidit, deductique sunt
 20 in Amarachosios. Hinc peruenit ad maritimos Indos. desertam vastamq; regionem late tenēt: ac ne cum finitimis quidem vlllo commercij iure miscentur. Ipsa solitudo natura quoq; immittia efferauit ingenia. Prominent vngues nunq
 25 recisi. Comæ hirsutæ & intonsæ sunt. Tuguria cōchis, & cæteris purgamentis maris instruit. Ferarum pellibus tecti, piscibus sole duratis, & maiorum quoq; beluarum, quas fluctus eijcit, carne vescuntur. Consumptis igitur alimentis
 30 Macedones primo inopiam, deinde ad vltimū famem sentire cœperunt, radices palmarum (nanq; sola ea arbor gignitur) vbiq; rimantes.

Sed cum hæc quoq; alimenta defecerant, iumēta
 cædere aggressi, ne equis quidem abstinēbāt.
 & cum deessent quæ sarcinas veherēt, spolia de
 hostibus, propter quæ vltima orientis peragra-
 5 uerant, cremabāt incendio. Famē deinde pesti-
 lentia secuta est: quippe insalubrium ciborum
 noui succi, ad hoc itineris labor, & ægritudo
 animi vulgauerāt morbos, & nec manere sine
 clade, nec progredi poterant. Manentes fames,
 10 progressos acrior pestilentia vrgebat. Ergo stra-
 ti erant campi pene pluribus semiuiuis, quàm
 cadaueribus. Ac ne leuius quidē ægri sequi pos-
 terant, quippe agmen raptim agebatur, tantum
 singulis ad spem salutis ipsos proficere credens
 15 tibus, quantum itineris festinando præriperent.
 Igitur qui defecerant, notos ignotosque, vt alle-
 uarentur, orabant. Sed nec iumenta erant quib-
 us excipi possent, & miles vix arma portabat,
 imminentisq; etiam ipsius facies mali ante oculos
 20 erat. Ergo sæpius reuocati ne respicere quid-
 dem suos sustinebant, misericordia in formidinem
 versa. Illi relictī, deos testes, sacra commu-
 nia, regisq; implorabant opem. Cumq; frustra
 surdas aures fatigarent, in rabiem desperatione
 25 versi, parem suo exitum, similesq; ipsis amicos
 & contubernales precabantur. Rex dolore si-
 mul ac pudore anxius, quia causa tantæ cladis
 ipse esset, ad Phrataphernem Parthīnorum Sa-
 trapem misit, qui iuberet camelis cocta cibaria
 30 afferre. Alios finitimarum regionum præfectos
 certiores necessitatis suæ fecit. Nec cessatum est
 ab his. Itaque fame duntaxat vindicatus exer-

titus, tandem in Gedrosæ fines perducitur.
 Omnium rerum sola fertilis regio est, in qua sta-
 tua habuit, ut vexatos milites quiete firmaret.
 Hic Leonati literas accipit, conflixisse ipsum
 5 cum octo millibus peditum & quingentis equi-
 tibus Noritarum, prospero euentu. A Cratero
 quoque nuncius venit Ozinem & Zariaspem no-
 bileis Persas defectione molientes oppressos a
 se in vinculis esse. Præposito igitur regioni Si-
 10 burtio (nanque Memnon præfectus eius nuper
 interierat morbo) in Carmaniam ipse processit.
 Aspastis erat Satrapes gentis, suspectus res no-
 uare voluisse dum in India rex esset. Quem oc-
 currētem dissimulata ira comiter allocutus, dū
 15 exploraret quæ delata erant, in eodem honore
 habuit. Cum Indiæ præfecti (sicut imperatorem
 erat) equorum, iumentorum, iugaliumque vim
 ingentem ex omni quæ sub imperio erat regio-
 ne misissent, quibus deerant impedimenta, resti-
 20 tuit. Arma quoque ad pristinum resecta sunt cul-
 tum, quippe haud procul a Perside aberant, non
 pacata modo, sed etiam opulenta. Igitur (ut su-
 pra dictum est) æmulatus patris Liberi non glo-
 riam solum, quam ex illis gentibus deportauer-
 25 rat, sed etiam famam, siue illud triumphus fuit
 ab eo primum institutus, siue bacchantium lu-
 sus, statuit imitari, animo super humanum fasti-
 gium elato. Vicos, per quos iter erat, floribus
 coronisque sterni iubet: Liminibus ædium cras-
 30 teras vino repletos, & alia eximie magnitudi-
 nis vasa disponi: Vehicula deinde cōstrata, ut
 plures capere milites possent, in tabernaculos

- rum modum ornari, alia candidis velis, alia veste pretiosa. Primi ibant amici, & cohors regia varijs redimita floribus coronisq;. Alibi tubicinum cantus, alibi lyræ sonus audiebatur. Item
- 5 in vehiculis pro copia cuiusque adornatis comesabundus exercitus, armis, quæ maxime decora erant, circumpendentibus, ipsum cõiuasque currus vehebat, crateris aureis, eiusdemque materiæ ingētibus poculis prægrauis. Hoc modo per dies **v i i** bacchabū dum agmen incessit.
- 10 Parta præda, si quid victis saltem aduersus comesantes animi fuisset, mille hecule viri modo & sobrij **v i i** dierū crapula graues in suo triūpho capere potuerunt. Sed fortuna, quæ rebus
- 15 famam pretiumq; constituit, hic quoq; militiæ probrum vertit in gloriam, & præsens æras, & posteritas deinde mirata est per gentes nōdum satis domitas incessisse temulentos: Barbaris, quod temeritas erat, fiduciam esse credentibus.
- 20 Hunc apparatus carnifex sequebatur: quippe Satrapes Aspastis (de quo ante dictum est) interfici iussus est: adeo nec luxuriæ quicquam crudelitas, nec crudelitati luxuria obstat.

Q. CVRTII

DE REBVS GESTIS ALEXANDRI MAGNI

REGIS MACEDONVM,

Liber Decimus.

Isdem fere diebus Clean-
der & Sitalces, & cū Aga-
thone Eracon superueni-
unt, qui Parmenionē ius-
su regis occiderant, v mil-
lia peditum cū equitibus
mille. Sed & accusatores
eos è prouincia, cui præ-
fuerant, sequebantur, nec

- 5
10 tot facinora, quot admiserant, compensare pos-
terant cædis perquam gratæ regi ministerio:
quippe cum omnia prophana spoliassent, ne sa-
cris quidem abstinerāt, virginesq; & principes
15 fœminarū supra perpessæ corporum ludibria
deslebant. Inuisum Macedonum nomen aua-
ritia eorum ac libido Barbaris fecerat. Inter os-
20 mnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nos-
bilem virginem constupratam seruo suo pellic-
cem dederat. Pleriq; amicorum Alexandri non
tam criminum, quæ palam obijciebantur, atro-
citatem, quàm memoriam occisi per eos Par-
menionis, quod tacitum prodesse reis apud rex

gem poterat, intuebatur, læti recidisse iram in
 iræ ministros, nec ullam potētiam scelere quæ-
 sitam cuiquam esse diuturnā. Rex cognita cau-
 sa pronūciauit, ab accusatoribus vnū & id ma-
 10 ximum crimen esse præteritum, desperationem
 salutis suę. nunquā enim talia ausuros qui ipsum
 ex India sospitem aut optassent reuerti, aut cre-
 didissent reuersurum. Igitur hos quidē vinxit:
 DC. autem militum, qui sæuitiæ eorum ministri
 20 fuerāt, interfici iussit. Eodem die sumptum est
 suppliciū de his quoq; quos authores defectio-
 nis Persarum Craterus adduxerat. Haud multo
 post Nearchus & Onesicritus, quos longius in
 oceanum procedere iusserat, superueniunt. Nū-
 15 ciabant autem quædam audita, alia comperta,
 Insulam ostio amnis subiectam auro abundare,
 inopem equorum esse, singulos eos ab ijs qui
 ex continenti trajcere auderent, singulis talen-
 tis emi. Plenum esse beluarum mare, æstu secun-
 20 do eas ferri, magnarum nauium corpora æquā-
 tes, truci cantu deterritas sequi classē cum ma-
 gno æquoris strepitu, velut demersa nauigia
 subisse aquas. Cætera incolis crediderant. Inter
 quæ, rubrum mare non a colore vndarū, vt ple-
 25 rique crederent, sed ab Erythro rege appellari.
 Esse haud procul a continenti insulam palmis
 frequentibus consistam, & in medio fere nemo-
 re columnam eminere Erythri regis monumen-
 tum, literis gentis eius scriptam. Adijciebāt na-
 30 uigia quæ lixas mercatoresq; vexissent, famam
 auri secutis gubernatoribus, in insulā esse trans-
 missa, nec deinde ab his postea visa. Rex cogno-

scendi plura cupidine accensus, rursus eos terrā
 legere iubet, donec ad Euphratem appellerent
 classē, inde aduerso amne Babyloniam suble-
 turos. Ipse animo infinita complexus, statuerat
 5 omni ad orientem maritima regione perdomi-
 ta, ex Syria petere Africam, Carthagini infen-
 sus, inde Numidię solitudinibus peragratis cur-
 sum Gadis dirigere. ibi nanq; columnas Hercu-
 lis esse fama vulgauerat. Hispaniā deinde, quā
 10 Iberiam Græci a flumine Ibero vocabant, adire
 re, & præteruehi Alpes, Italięq; orā, vnde in Epi-
 rum breuis cursus est. Igitur Mesopotamię præ-
 toribus imperauit, materia in Libano mōte cæ-
 sa, deuectaq; ad urbem Syrię Capfagas, ingens
 15 tium carinas nauium ponere, septiremes omnes
 esse, deducique Babyloniam. Cypriorum regis
 bus imperatum, vt æs stupamq; & vela præbe-
 rent. Hæc agenti, Pori & Taxilis regum literæ
 traduntur, Abiasarem morbo, Philippum præ-
 20 sectum ipsius ex vulnere interiisse, oppressosque
 qui vulnerassent eū. Igitur Philippo substituit
 Eudemonem, dux erat Thracum. Abiasaris re-
 gnum filio eius attribuit. Ventum est deinde
 Pasargadas, Persica est gēs, cuius Satrapes Or-
 25 fines erat, nobilitate ac diuitijs iter omnes Bar-
 baros eminens. Genus ducebat a Cyro quon-
 dam rege Persarum. Opes & a maioribus tra-
 ditas habebat, & ipse longa imperij possessio-
 ne cumulauerat. Is regi cum omnis generis
 30 donis, non ipsi modo ea, sed etiam amicis eius
 daturus occurrit. Equorum domiti greges fe-
 quebantur, currusque argento & auro adorna-

ti, pretiosa supellex, nobiles gemmæ, aurea ma-
 gni ponderis vasa, vestesq; purpureæ, & signati
 argenti talenta IIII millia. Cæterum tanta be-
 nignitas Barbaro causa mortis fuit. Nam cum
 5 omnes amicos regis donis super ipsorum vota
 coluisset, Bagoë spadoni, qui Alexandrum ob-
 sequio corporis deuinxerat sibi, nullum honorē
 habuit. Admonitusq; a quibusdam quàm Ale-
 xandro cordi esset, respondit, amicos regis, non
 10 scorta se colere: nec moris esse Persis, mares du-
 cere, qui stupro effœminarētur. His auditis Spa-
 do potentiam flagitio & dedecore quæsitam, in
 caput nobilissimi & infantis exercuit. Nanque
 gentis eiusdē leuissimos falsis criminibus astru-
 15 xit, monitos tum demum ea deferre, cum ipse
 iussisset. Interim quoties sine arbitris erat, cre-
 dulas regis aures implebat, dissimulans causam
 iræ, quo grauior criminantis autoritas esset.
 Nondum suspectus erat Orsines, iam tamen vi-
 20 lior. Reus enim in secreto agebatur, latentis pe-
 riculi ignarus: & importunissimum scortum, ne
 in stupro quidem & dedecoris patiētia fraudis
 oblitum, quoties amorem regis in se accēderat,
 Orsinem modo auaritiæ, interdum etiam dese-
 25 ctionis arguebat. Iam matura erant in pernī-
 ciam innocētis mēdacia, & fatum, cuius ineuī-
 tabilis fors est, appetebat. Forte enim sepulchrū
 Cyri Alexander iussit aperiri, in quo erat con-
 ditum eius corpus, cui dare volebat inferias. au-
 30 ro argentoq; repletum esse crediderat: quippe
 ita fama Persæ vulgauerant. Sed præter cly-
 peum eius putrem, & arcus duos Scythicos, &

acinacem, nihil reperit. Cæterum corona aurea
 imposita amiculo cui assueuerat ipse, solium in
 quo corpus iacebat, velauit. miratus tanti nomi-
 nis regem, tantis præditū opibus, haud pretio-
 5 sius sepulchrū esse, quàm si fuisset e plebe. Pro-
 ximus erat lateri Spado, qui regē intuēs, Quid
 mirum, inquit, est inania sepulchra esse regum,
 cum satraparum domus aurum inde egestum
 capere nō possint: Quod ad me attinet, ipse hoc
 10 bustum antea nō videram: sed ex Dario ita ac-
 cepi, 111 millia talentū condita esse cū Cyro.
 Hinc illa benignitas in te, vt quod impune ha-
 bere nō poterat Orsines, donando etiam gratiā
 iniret. Cōcitauerat iā animū in iram, cū hi qui-
 15 bus negotiū idem dederat, superueniunt. Hinc
 Bagoas, hinc ab eo subornati falsis criminibus
 occupant aures. Anteq̃ accusari se suspicaretur
 Orsines, in vincula traditus est. Non contentus
 supplicio infontis Spado, ipse morituro manū
 20 iniecit. Quē Orsines intuens, Audierā, inquit, in
 Asia olim regnasse fœminas, hoc vero nouū est
 regnare castratum. Hic fuit exitus nobilissimi
 Persarū, nec infontis modo, sed eximie quoq̃ be-
 25 gnū affectasse suspectus occiditur. Cœperat esse
 præceps ad representāda supplicia, idem ad de-
 30 teriora credenda. Sic scilicet res secūdæ valent
 commutare naturam, & raro quisquā erga bo-
 na sua satis cautus est. Idem enim paulo ante
 Lyncestem Alexandrum delatum a duobus in-
 dicibus damnare non sustinuerat. Humiliores
 quoque reos contra suam voluntatem, quia cæ-

teris videbantur infontes, passus absolut, hostibus victis regnare dixerat. Ad vltimum a semet ipso degenerauit in quosdam, vt aduersus libidinem animi arbitrio scorti alijs regna daret, alijs adimeret vitam. Iisdem fere diebus literas
 5 a Coeno accepit de rebus in Europa & Asia gestis dum ipse Indiam subegit. Zopyro Thraciæ præpositus dum expeditionem in Getas faceret, tempestatibus procellisq; subito coortis cū toto exercitu oppressus erat. Qua cognita clade
 10 de Seuthesodyas populares suos ad defectionē compulerat, amissa propemodum Thracia. nec dum Græcia quidem.

FRAGMENTVM.

Igitur xxx nauibus Sunium transmittūt. pro
 5 mōtorium est Atticæ terre, vnde portum vrbs petere decreuerant. His cognitis rex Arpalō Atheniensibusq; iuxta infest⁹, classem parari iubet, Athenas protinus petiturus. Quod consiliū cum agitat, clam literę ei redduntur, Arpalū in
 20 trasse quidem Athenas, pecunia conciliasse sibi principum animos, mox concilio plebis habito iussū vrbe excedere, ad Græcos milites peruenisse, a quibus interceptū, & trucidatum a quodam viatore per insidias. his lætus in Europam
 25 traijciendū consilium omisit. Sed exules, præter eos qui ciuili sanguine aspersi erant, recipi ab omnibus Græcorum ciuitatibus queis pulsī erāt, iussit. Et Græci haud ausi imperiū aspernari, quanq̄ soluendarum legum id principium esse

censebant, bona quoque quæ extarent, restituere
 damnatis. Soli Athenienses non suæ modo, sed
 etiã reipublicæ vindices, colluionem hominũ,
 quia ægre ferebant, non regio imperio, sed legi-
 5 bus moribusque patrijs regi assueti, prohibere. igitur
 exules finibus eijciunt, omnia potius tolera-
 turi, quàm purgamenta quondã vrbs suæ, tunc
 etiã exilij, admitterent. Alexander senioribus
 militũ in patriam remissis, XIII millia peditum,
 10 & duo millia equitũ, quæ in Asia retineret, eligi
 iussit, existimans modico exercitu cõtinere pos-
 se Asiam, quia pluribus locis præsidia disposuis-
 set, nuperque conditas vrbes, quas colonis reple-
 set, res renouare cupientibus obstare. Cæterum
 15 prius quã fecerneret quos erat retenturus, edixit
 vt omnes milites æs alienum profiterentur. Gra-
 ue plerisque esse cõpererat. Et quanquã ipsorum
 luxu contractum erat, dissoluere tamen ipse de-
 creuerat. Illi tentari ipsos ratĩ, quo facilius ab
 20 integris sumptuosos discerneret, prolatando alti-
 quantum extraxerãt temporis. Et rex satis gna-
 rus professioni æris pudorem non contumaciã
 obstare, mensas totis castris poni iussit, & x mil-
 lia talentorum proferri. Tum demum fide fa-
 25 cta professio est. Nec amplius ex tanta pecunia
 quam c & xxx talenta superfuere. Adeo ille
 exercitus tot ditissimarum gætium victor, plus
 tamen victoriæ quàm prædæ deportauit ex A-
 sia. Cæterum vt cognitũ est alios mitti domũ,
 30 alios retineri, perpetuam eum regni sedem in
 Asia habiturum ratĩ, vecordes, & disciplinæ
 militaris immemores, seditiosis vocibus castra

cōplent, Regemq; ferocius quàm alias adorti,
 omnes simul missionem postulare cœperūt, de
 formia ora cicatricibus, caniciemque capitum
 ostentantes. Nec aut p̄fectorum castigatione,
 5 aut vererundia regis deterriti, tumultuoso cla
 more & militari violentia volentem loqui inhi
 bebant, palam professi, nusquam inde nisi in pa
 triam vestigium esse moturos. Tandem silen
 tio factō, magis quia motū esse credebāt, quàm
 10 quia ipsi moueri poterant, quidnā acturus esset,
 expectabant. Ille, Quid hæc, inquit, repens cons
 ternatio, & tam procax atq; effusa licentia des
 nunciat? Eloqui timeo, palam certe rupistis im
 perium, & precario rex sum, cui nō alloquendi,
 15 non noscendi monendiq; aut intuendi vos ius
 reliquistis. Equidem cum alios dimittere in pa
 triam, alios mecum paulo post deportare sta
 tueram, tam illos acclamantes video qui abitur
 ri sunt, quàm hos, cum quibus præmissos subse
 20 qui statui. Quid hoc est rei? Dispari in causa
 idem omnium clamor est. Peruelim scire, utrū
 qui discedunt, an qui retinentur, de me queran
 tur. Crederes vno ore omnes sustulisse clamorē.
 Ita pariter ex tota concione responsum est om
 25 nes queri. Tū ille, Non hercule, inquit, potest
 fieri, vt adducar querendi simul omnibus hanc
 causam esse, quam ostenditis, in qua maior pars
 exercitus nō est, vtpote cum plures dimiserim,
 quàm retenturus sum. Subest nimirū altius ma
 30 lum, quod omnes auertit a me. Quādo enim re
 gem vn̄uersus exercitus deseruit? Ne serui quis
 dem vno grege profugiūt dominos, sed est quis

dā in illis pudor a cæteris destitutos relinquentes. Verum ego tam furiosæ consternationis oblitus, remedia insanabilibus conor adhibere. Omnem Hercule spem, quam ex vobis conceperam, damno, nec ut cū militibus meis (iā enim esse desistis) sed ut cum ingratis (ut oportet) agere decreui. Secundis rebus, quæ circumfluunt, vos insanire cœpistis, obliti status eius quē beneficio exuistis meo. Digni Hercule qui in eodem consenescentis, quoniam facilius est vobis aduersam quàm secundam regere fortunā. En tādē Illyriorum paulo ante & Persarum tributarijs Asia, & tot gentium spolia fastidio sunt. Modo sub Philippo seminudis, amicula ex purpura sordent. Aurum & argentum oculi ferre non possunt. Ligna enim vasa desiderant, & ex cratibus scuta, rubiginemq; gladiatorum. Hoc cultu nitentes vos accepi, & D talenta æris alieni, cum omnis regia supellex haud amplius quàm L x talentorum sit, meorum operum fundamēta, quibus tamen absit inuidiā, imperium maximæ terrarum partis imposui. Asiæ ne peritæsum est? quæ vos gloria rerum gestarum dijs pares fecit? In Europam ire properatis rege deserto, cum pluribus vestrum defuturum viaticū fuerit, ni æs alienum luissem? Nempe in Asiatica præda nec pudet profundo ventre deuictarum gentium spolia circumferentes reuerti vel le ad liberos coniugesq; quibus pauci præmia victoriæ potestis ostendere. Nā cæterorū, dum etiam spei vestræ obuiam istis, arma quoq; pignori sunt. Bonis vero militibus cariturus sum,

pellicum suarum concubinis, quibus hoc solum
 ex tantis opibus superest, quod impenditur.
 Proinde fugientibus me pateat limites, faceffite
 hinc ocyus. Ego cū Persis abeuntiū terga tuta-
 5 bor. Neminē teneo, liberate oculos meos ingra-
 tissimi ciues. Læti vos excipient parentes libe-
 ricq; sine vestro rege redeuntes! Obuiā ibunt des-
 fertoribus trās fugisq; Triumphabo me hercu-
 le de fuga vestra, & vbi cunq; ero, expetam præ-
 10 nas, hos, cū quibus me relinquitis, colendo præ-
 ferendoq; vobis. Iam autem scietis & quantum
 sine rege valeat exercitus, & quid opis in me
 vno sit. Desiliuit deinde frēdens de tribunali,
 & in medium armentorū agmen se immisit, no-
 15 tatos quoq; qui ferocissime oblocuti erāt, singu-
 los manu corripuit: nec ausos repugnare XIII
 asseruandos custodibus corporis tradidit. Quis
 crederet sæuam paulo ante concionem obtor-
 puisse subito metu! & cum ad supplicium vide-
 20 ret trahi, nihil ausos grauiora quā cæteros!

FRAGMENTVM.

siue nominis, quod gentes quæ sub regibus sunt
 inter deos colunt, siue propria ipsius veneratio,
 siue fiducia tanta vi exercentis imperiū conter-
 25 ruit eos. Singulare certe ediderunt patientiæ ex-
 emplum. A deoq; non sunt accensi supplicio cō-
 militonū, cum sub noctem interfectos esse nos-
 sent, vt nihil omiserint, quod singuli magis obe-
 dienter ac pie facerent. Nam cum postero die
 30 prohibiti aditu venissent, Asiaticis modo mis-

Iltibus admissis, lugubrem totis castris edidere
 clamorem, denunciantes se protinus esse mori-
 tuos, si rex perseueraret irasci. At ille peruica-
 cis ad omnia quæ agitasset animi, peregrinorū
 5 militum concionem aduocari iubet, Macedonib-
 bus intra castra cohibitis: & cum frequentes co-
 issent, adhibito interprete talem orationem ha-
 buit. Cum ex Europa traicerem in Asiam, mul-
 tas nobiles gentes, magnam vim hominum im-
 10 perio meo me additurū esse sperabā. Nec dece-
 ptus sum quod de his credidī famæ. Sed ad illa
 hoc quoq; accessit, quod video fortes viros erga
 reges suos pietatis inuictæ. Luxu omnia fluere
 credideram, & nimia foelicitate mergi in volu-
 15 ptates. At hercule munia militiæ, hoc animorū
 corporumque robur æque impigre toleratis, &
 cum fortes viri sitis, non fortitudinem magis q̄
 fidem colitis. Hoc ego non nunc primum profiteor,
 sed olim scio. Itaq; & delectū e vobis iuniorū
 20 rum habui, & vos meorum militum corpori im-
 miscui. Idem habitus, eadem arma sunt vobis.
 Obsequium vero & patientia imperij lōge præ-
 stantior est, q̄ cæteris. Ergo ipse Oxatris Persæ
 filiam mecum in matrimonio iunxi, non dedi-
 25 gnatus ex captiua liberos tollere. Mox deinde
 cum stirpem generis mei latius propagare cu-
 perem, vxorem Darij filiam duxi. Proximis
 que amicorum author fui ex captiuis genera-
 di liberos, vt hoc sacro foedere omne discrimē
 30 victi & victoris excluderem. Proinde genitos
 esse vos mihi, nō ascitos milites credite. Asiæ &
 Europæ vnum atque idem regnum est. Maces-

donum vobis arma do. Inueteraui peregrinam
 nouitatem, & ciues mei estis & milites. Omnia
 eundem ducunt colorem. Nec Persis Macedo-
 num morem adumbare, nec Macedonibus Per-
 5 sas imitari indecorum est. Eiusdem iuris esse de-
 bent, qui sub eodem rege victuri sunt.

FRAGMENTVM.

Quousq; inquit, animo tuo etiã per supplicia,
 & quidẽ externi moris obsequeris? Milites tui,
 10 ciues tui incognita causa captiuis suis ducenti-
 bus trahuntur ad pœnam? Si mortem meruisse
 iudicas, saltem ministros supplicij muta. Ami-
 co animo, si veri patiens fuisset, admonebatur.
 Sed in rabiem ira peruenerat. Itaq; rursus, nam
 15 parumper quibus imperatum erat dubitauerãt,
 mergi in amnem, sicut vincti erant, iussit. Nec
 hoc quidem supplicium seditionem militũ mo-
 uit. Nanq; copiarum duces atq; amicos eius ma-
 nipuli adeunt, petentes vt si quos adhuc pristis
 20 na noxa iudicaret esse contactos, iuberet inter-
 fici. Offerre se corpora, trucidaret.

FRAGMENTVM.

Intuẽtibus lachrymẽ obortã prẽbuere speciem
 iam non regem, sed funus eius visentis exerci-
 25 tus. Mœror tamen circumstantium lectum emi-
 nebat, quos vt rex aspexit, Inuenietis, inquit, cũ
 excessero, dignum talibus viris regem. Incredĩ-
 bile dictu audituq; in eodẽ habitu corporis, in

quem se composuerat cum admissurus milites
 esset, durasse, donec a toto exercitu illo ad vlti-
 mum per salutatatus est: dimissoque vulgo, velut
 omni vitæ debito liberatus, fatigata mēbra re-
 5 iecit, propiusq; adire iussis amicis, nam & vox
 deficere iam cœperat, detractū annulum digi-
 to Perdica tradidit, adiectis mādatis, vt corpus
 suum ad Hammonem ferri iuberent. Quæren-
 tibusq; his, cui relinqueret regnum, respondit, ei
 10 qui esset optimus. Cæterum prouiderat iam ob
 id certamen magnos funebres ludos parari sibi.
 Rursus Perdica interrogante quando cælestes
 honores haberi sibi vellet, dixit tum velle cum
 ipsi foelices essent. Suprema hæc vox fuit regis,
 15 & paulo post extinguitur. Ac primò ploratu la-
 mentisque & planctibus tota regia personabat.
 Mox velut in vasta solitudine omnia tristi silen-
 tio muta torpebāt, ad cogitationes quid deinde
 futurum esset, dolore conuerso. Nobiles pueri
 20 custodiæ corporis eius assueti, nec doloris ma-
 gnitudine carere, nec se ipsos intra vestibulū re-
 giæ retinere potuerunt: vagique, & furentibus
 similes totam urbem luctu ac mœrore comple-
 uerant, nullis quæstibus omissis, quos in tali casu
 25 su dolor suggerit. Ergo qui extra regiam astite-
 rant Macedones pariter Barbariq; concurrunt,
 nec poterāt victi a victoribus in communi do-
 lore discerni. Persæ iustissimū ac mitissimū
 dominum, Macedones optimū ac fortissimū
 30 regem inuocantes, certamen quoddam mœoris
 edebant. Nec mœstorum solum, sed etiam
 indignantiū voces exaudiebantur, tam viridem

& in flore ætatis fortunæque, inuidia deum ere-
 ptum esse rebus humanis. Vigor eius & vultus
 educantis in prælium milites, obsidentis vrbes,
 euadētis in muros, fortes viros pro cōcione do-
 5 nantis occurrebant oculis. Tum Macedones di-
 uinos honores negasse ei pœnitebat, impioſque
 & ingratos fuiſſe ſe confitebantur, quòd aures
 eius debita appellatione fraudaffent. Et cū diu
 nunc in veneratione, nunc in deſiderio regis hæ-
 10 ſiſſent, in ipſos verſa miſeratio eſt. Macedonia
 profecti vltra Euphratem, medijs hoſtibus no-
 uum imperium aſpernantibus, deſtitutos ſe eſſe
 ſe cernebant: ſine certo regis hærede, ſine hære-
 de regni publicas vires ad ſe quencq; tracturum.
 15 Bella deinde ciuilia, quæ ſecuta ſunt, mentibus
 augurabantur. Iterum non de regno Aſiæ, ſed
 de rege ipſis ſanguinem eſſe fundendum. Nouis
 vulneribus veteres rumpendas cicatrices. Senes
 debiles modo petita miſſione a iuſto rege, nunc
 20 morituros pro potentia forſitan ſatellitæ alicui-
 uſ ignobilis. Haſ cogitationes voluētibus nox
 ſuperuenit, terroremque auxit. Milites in ar-
 mis vigilabant. Babylonij alius è muris, alius
 è culmine ſui quiſque teſti proſpectabāt, quaſi
 25 certiora viſuri. Nec quiſquam lumina audebat
 accendere. Et quia oculorum ceſſabat vſus, fre-
 mitus vocesque auribus captabant. Ac plerun-
 que vano metu territi, per obſcuras ſemitas ali-
 us alij occuſantes, inuicem ſuſpecti & ſoliciti
 30 ferebantur. Perſæ commiſſo more detonſis in
 lugubri veſte coniugibus ac liberis, non vt vi-
 ctorem & modo hoſtem, ſed vt gētis ſuæ iuſtis

finum regem vero desiderio lugebant. Assueti
 sub rege viuere, non alium qui imperaret ipsis
 digniorem fuisse confitebantur. Nec muris vr-
 bis luctus continebatur, sed proximam regio-
 5 nem ab ea, deinde magnam partem Asiæ cis
 Euphratem tanti mali fama peruaserat. Ad Da-
 rii quoque matrem celeriter perlata est. Abscissa
 ergo veste qua induta erat, lugubrem sumpsit,
 laceratisque crinibus humi corpus abiicit. Assi-
 10 debat ei altera ex neptibus, nuper amissum E-
 phestionem, cui nupserat, lugens, propriasque
 causas doloris in communi mœstitia retracta-
 bant. Sed omnium suorum mala Syfigambis vna
 capiebat. Illa suam, illa neptium vicem flebat.
 15 Recens dolor etiam præterita reuocauerat. Cre-
 deres modo amissum Darium, & pariter mi-
 seræ duorum filiorum exequias esse ducendas.
 Flebat mortuos simul viuosque. Quem enim
 puellarum acturum esse curam? quem alium fu-
 20 turum Alexandrum? Iterum esse se captas, ite-
 rum excidisse regno. Qui mortuo Dario ipsas
 tueretur, reperisse: qui post Alexandrum respici-
 ceret, utique non reperturas. Subibat inter hæc ani-
 mum, LXXX fratres suos eodē die ab Ocho sæ-
 25 uissimo regum trucidatos, adiectumque strag-
 tot filiorum patrem. E septem liberis, quos ge-
 nuisset ipsa, vnum superesse. Ipsum Darium flo-
 ruisse paulisper, ut crudelius posset extinguī. Ad
 vltimum dolori succumbit, obuolutoque capite
 30 assidētes genibus suis neptem nepotemque auer-
 sata, cibo pariter abstinuit & luce. Quinto post
 eaquam mori statuerat die extincta est. Ma-

- gnum profecto Alexandro indulgentiæ in eam,
 iustitiæq; in omnes captiuos documentum est
 mors huius : quæ cum sustinuisset post Dariûm
 viuere, Alexãdro esse superstes erubuit. Et Her-
 5 cule, iuste æstimantibus regem, liquet bona na-
 turæ eius fuisse, vitia vel fortunæ vel ætatis. Vis
 incredibilis animi, laboris patientia propemo-
 dum nimia. Fortitudo non inter reges modo
 excellens, sed inter illos quoq; quorum hæc sola
 10 virtus fuit. Liberalitas sæpe maiora tribuentis,
 quàm a dijs petuntur. Clemētia in deuictos. Tot
 regna aut reddita quibus ea dēpserat bello, aut
 dono data. Mortis, cuius metus cæteros exani-
 mat, perpetua contemptio. Gloriæ laudisq; vt
 15 iusto maior cupido, ita vt iuueni & in tantis ad-
 mittenda rebus. Iam pietas erga parentes, quo-
 rû Olympiada immortalitati consecrare decre-
 uerat, Philippum vltus erat. Iam in omnes fere
 amicos benignitas, erga milites benevolentia.
 20 Consilium par magnitudini animi, & quantam
 vix poterat ætas eius capere solertia. Modus im-
 modicarum cupiditatum veneris intra natura-
 le desiderium vsus. Nec vlla nisi ex permisso vo-
 luptas. Ingentes profecto dotes erant. Vitia for-
 25 tunæ, dijs æquare se, & cælestes honores accer-
 sere, & talia suadentibus oraculis credere, & de-
 dignantibus venerari ipsum, vehemētius quàm
 par esset irasci: in externum habitū mutare cor-
 poris cultum, imitari deuictarum gentium mo-
 30 res, quas ante victoriam spreuerat. Nam iracū-
 diam & cupidinem vini sicuti iuuenta iritaue-
 rat, ita senectus mitigare potuisset. Fatendum

est tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunæ, quam solus omnium mortaliū in potestate habuit. Quoties illum a morte reuocauit? quoties temere in pericula vectum perpetua foelicitate protexit? Vitæ quoq; finem eūdem illi quem gloriæ statuit. Expectauere eum fata, dum Oriente perdomito, aditoq; Oceano quicquid mortalitas capiebat, impleret. Huic regi duciq; successor querebatur. Sed maior moles erat, quàm vt vnus subire eam posset. Itaque nomen quoq; eius, & fama rerum in totum prope modum orbem reges ac regna diffudit. Clarissimique sunt habiti, qui etiam minimæ partit tantæ fortunæ adhæserunt. Cæterum Babylonē (inde enim diuertit oratio) corporis eius custodes in regiam principes amicorum, ducesq; copiarum aduocauere. secuta est militum turba cupientium scire in quem Alexādrī fortuna esset transitura. Multi duces frequentia militum exclusi regiam intrare non poterāt, cum præco, exceptis qui nominatim citarētur, adire prohiberet. Sed precarium spernebatur imperium, ac primū eiulatus ingens, ploratusq; renouatus est. Deinde futuri expectatio inhibitis lachrymis silentium fecit. Tunc Perdica regia sella in conspectū vulgi data, in qua diadema vestisq; Alexandri cum armis erant, anulum sibi pridie traditum a rege, in eadem sede posuit: quorum aspectu rursus abortę omnibus lachrymæ intergrauere luctū. Et Perdica, Ego quidem, inquit, anulum, quo ille regni atq; imperij vires obfigmare erat solitus, traditum ab ipso mihi, reddo

vobis. Cæterum quanq̄ nulla clades huic qua af-
 fekti sumus, par ab iratis dijs excogitari potest,
 tamen magnitudinem rerum quas egit inuēris
 bus, credere licet, tātum virum deos accommo-
 5 dasse rebus humanis, quarum sorte completa ci-
 to repeterent eum suæ stirpi. Proinde quoniam
 nihil aliud ex eo superest, q̄ quod semper ab im-
 mortalitate subducitur, corpori nominiq; quā-
 primum iusta soluamus, haud oblitī in qua vr-
 10 be, inter quos simus, quali rege ac præside spo-
 liati. Tractādum est cōmilitones, cogitandūq;
 vt victoriam pattam, inter hos de quibus parta
 est, obtinere possimus. Capite opus est. Hoc ne
 vno, an pluribus, in vestra potestate est. Illud
 15 scire debetis, militarem sine duce turbam, cor-
 pus esse sine spiritu. Sextus mēsis est ex quo Ro-
 xane prægnans est. Optamus vt marē enitatur:
 eius regnum dijs approbantibus futurū, quan-
 do adoleuerit. Interim a quibus regi velitis, de-
 20 stinate. Hæc Perdica. Tū Nearchus, Alexan-
 dri sanguinem ac stirpem regiæ maiestati cons-
 uenire, neminem ait posse mirari: cæterum ex-
 pectari nondum ortū regem, & qui iam sit, præ-
 teriri, nec animis Macedonum conuenire, nec
 25 tempori rerum. Esse ab Arsine filium regis: huic
 diadema dandū. Nulli placebat oratio. Itaque
 suo more hastis scuta quatiētes obstrepere per-
 feuerabant. Iamque prope ad seditionem perue-
 nerat, Nearchus peruicacius tuente sententiam.
 30 Tum Ptolemæus, Digna prorsus est soboles, in-
 quit, quæ Macedonum imperet genti, Roxanis
 vel Arsinae filius, cuius nomen quoque in Euro-

pa dicere pigebit, maiore ex parte captiuus. Cur
 Persas vicerimus, vt stirpi eorum fertuamus?
 Quod iusti illi reges Darius & Xerxes tot mila-
 lium agminibus, tantisque classibus nequicquam
 5 petiuerunt. Mea sententia hæc est, vt sede Alex-
 andri in regia posita, qui consilij eius adhibe-
 bantur, coeant quoties in commune consulto
 opus fuerit: eoque quod maior pars eorum de-
 creuerit, stetur. Duces præfectisque copiarum his
 10 pareant. Ptolemæo quidã, pauciores Perdicæ
 assentiebantur. Tum Aristonius orsus est dice-
 re, Alexandrum consultum cui relinqueret re-
 gnum, voluisse optimum deligi. Iudicatum au-
 tem ab ipso optimum Perdicam, cui annulum
 15 tradidisset. Nec enim vnũ eum assedis-
 si, sed circumferentem oculos, ex turba amico-
 rum delegisse cui traderet. Placere igitur sum-
 mam imperij ad Perdicam deferri. Nec dubitas
 uere quin vera censeret. Itaque vniuersi procedere
 20 in mediũ Perdicam, & regis annulum tollere iu-
 bebãt. Hærebat inter cupiditatẽ pudoremque, &
 quo modestius quod expetebat appeteret, per-
 uicacius oblaturus esse credebat. Itaque cunctatus,
 diuque quid ageret incertus, ad vltimum tamen
 25 recessit, & post eos qui steterant proximi, cõsti-
 tit. At Meleager vnus e ducibus confirmato ani-
 mo, quem Perdicæ cunctatio erexerat, Nec dijs si-
 uerint (inquit) vt Alexandri fortuna, tantique re-
 gni fastigiũ in istos humeros ruat: homines cer-
 30 te non ferent. Nihil dico de nobilioribus quã-
 hic est, sed de viris tantum, quibus inuitis ni-
 hil perpeti necesse est. Nec vero interest, Roxas

- nis filium, quodcumque genitus erit, an Perdica-
 cam regem habeatis, cum iste sub tutelae specie
 regnum occupaturus sit. Itaque nemo ei rex pla-
 cer, nisi qui nodum natus est. Et in tanta omni-
 5 festinatione, non iusta modo, sed etiam necessa-
 ria, exactos menses solus expectat, & iam diuis-
 nat marem esse coceptum, quem vos dubitatis
 paratum esse vel subdere. Si mediusfidius Ale-
 xander hunc nobis regem pro se reliquisset, id
 10 solum ex his quae imperasset, non faciendum esse
 se censerem. Quin igitur ad diripiendos thesau-
 ros discurretis? harum enim opum regiarum utique
 populus est heres. Haec elocutus per medios ar-
 matos erupit. Et qui abeuntiam viam dederant,
 15 ipsum ad praenunciatam praedam sequebantur.
 Iamque armatorum circa Meleagrum frequens glo-
 bus erat, in seditionem ac discordiam versa con-
 cione, cum quidam plerisque Macedonum igno-
 tus ex infima plebe, Quid opus est, inquit, ar-
 20 mis civilibus bello habentibus regem, quem quaeritis?
 Arithdeus Philippo genitus, Alexandri pau-
 lo ante regis frater, sacrorum caeremoniarumque
 consors modo, nunc solus heres, praeteritur a vo-
 bis. Quo merito suo? quid ve fecit, cur etiam
 25 gentium communi iure fraudetur? Si Alexandro
 similem quaeritis, nunquam reperietis. Si proximum,
 hic solus est. His auditis concio primo silen-
 tium velut iussa habuit. Conclamant deinde
 pariter Arithdeum vocandum esse, mortemque
 30 meritos, qui concionem sine eo habuissent. Tum
 Phiton plenus lachrymarum orditur dicere, Nunc
 vel maxime miserabilem esse Alexandrum, qui
 tam bonorum

tam bonorum ciuium militumq; fructu & pre-
 sentia fraudatus est. Nomen enim memoriam
 que regis sui tatum intuentes, ad cætera caliga-
 re eos. Haud ambigue in iuuenem cui regnũ de-
 5 stinabatur, impesa probra, quæ magis ipsi odiũ,
 quàm Arithdeo contẽptum attulerunt: quippe
 dum miserentur, etiam fauere cœperunt. Igitur
 nõ alium se, quàm eũ qui ad hanc spem genitus
 esset, regnare passures pertinaci acclamatione
 10 declarant, vocarique Arithdeum iubent. Quem
 Meleager infestus inuisusque Perdicæ strenue
 perducit in regiam, & milites Philippum con-
 salutatam regem appellant. Cæterum hæc vul-
 gi erat vox, principum alia sententia. E quibus
 15 Phiton consilium Perdicæ exequi cœpit, tuto-
 resq; destinat filio ex Roxane futuro Perdicam
 & Leonatum stirpe regia genitos: adiecit, vt in
 Europa Craterus & Antipater res administra-
 rent. Tum iusiurandum a singulis exactum, fu-
 20 turos in potestate regis geniti Alexandro. Me-
 leager haud iniuria metu supplicij territus cum
 suis secesserat. Rursus Philippũ trahens secum
 irrupit in regiam, clamitans suffragari reipu-
 blicæ de nouo rege paulo ante concepto: robur
 25 ætatis experirentur, modo stirpem Philippi, &
 filium, ac fratrem regum duorum sibimetipsis
 potissimum crederent. Nullum profundum ma-
 re, nullum vastum fretum & procellosum tan-
 30 tos ciet fluctus, quantos multitudo motus ha-
 bet, utiq; si noua & breui duratura libertate lu-
 xuriat. Pauci Perdicæ modo electo, plures Phi-
 lippo quàm sperauerat imperium dabant. Nec

- velle, nec nolle quicquid diu poterat, poenitebatque
 modo consilij, modo poenitentiae ipsius: ad ultimum
 tamen in stirpem regiam declinavere studij.
 Cesserat ex concione Arithdeus principum
 5 authoritate conterritus, & abeunte illo conticu-
 erat magis quam languerat militaris fauor. Itaque
 reuocatus, vestem fratris, eam ipsam quae in sella
 posita fuerat, induitur. Et Meleager thorace
 sumpto capit arma, nouique regis satelles sequitur.
 10 Phalanx hastis clypeos quatens, expleturam se sanguine
 illorum qui affectauerant nihil ad ipsos pertinens
 regnum, minabatur: in eadem domo familiarumque
 imperij vires remansuras esse gaudebant: hereditarium
 imperium stirpem regiam vendicaturam: assuetos se
 15 nomen ipsum colere venerarique, nec quenquam id capere nisi
 genitum ut regnaret. Igitur Perdica territus con-
 clauem in qua Alexandri corpus iacebat, assensu
 vari iubet. Deum cum ipso erant spectatae virtutis.
 20 Ptolemæus quoque se adiunxerat ei, puerorumque
 regia cohors. Ceterum haud difficulter a tot milibus
 armatorum claustra perfracta sunt. Et rex quoque
 irruperat stipatus satellitum turba, quorum princeps
 erat Meleager. Iratusque Perdica
 25 hos qui Alexandri corpus tueri vellent, seuocat: sed qui
 irruperant, eminus tela in ipsum iaciebant, multisque
 vulneratis, tandem seniores demptis galeis, quo
 facilius nosci possent, precari qui cum Perdica erant,
 30 regique & pluribus cederent. Primus Perdica arma
 deposuit, caeterique idem fecere. Meleagro deinde
 suadente ne a corpore Alexandri discedes

- rent, insidijs locum queri rati, diuersa regie parte ad Euphratem fugam intendunt. Equitatus, qui ex nobilissimis iuuenum constabat, Perdica & Leonatum frequens sequebatur, placebatque excedere vrbe, & tendere in campos. Sed Perdica ne pedites quidem secuturos ipsum desperabat. Itaque ne abducendo equites abruptisse a caetero exercitu videretur, in vrbe subsistit. At Meleager regem monere non destitit,
- 10 ius imperij Perdicæ morte sancendum esse, ne occupetur impotens animus rerum nouarum meminisse eum quid de rege meruisset. Neminem autem ei satis fidum esse, quem metuat. Rex patiebatur magis quam assentiebatur. Itaque
- 15 Meleager silentium pro imperio habuit. Misitque regis nomine, qui Perdicam accerferent. Iisdem mandatum ut occiderent, si venire dubitaret. Perdica nunciato satellitum aduentu, sedecim omnino pueris regie cohortis comitatus in limine domus suæ constitit, castigatosque, & Meleagri mancipia identidem appellans, sic animi vultusque constantia terruit, ut vix mentis comites fugerent. Perdica pueris equos iussit conscendere: & cum paucis amicorum ad Leonatum peruenit, iam firmiore praesidio vim propulsaturus, si quis inferret. Postero die indignares Macedonibus videbatur, Perdicam ad mortis periculum adductum, & Meleagri temeritatem armis ultum ire decreuerant. Atque ille
- 30 seditione prouisa, cum regem adisset, interrogare eum cepit, an Perdicam comprehendi ipse iussisset. Ille Meleagri instinctu se iussisse respō-

dit. Cæterum non debere tumultuari eos, Perdica
 enim viueret. Igitur concione dimissa Me-
 leager equitum maxime defectione perterritus,
 inopisque consilij, quippe in ipsum periculum
 5 reciderat, quod inimico paulo ante intenderat,
 triduum fere consumpsit incerta consilia vol-
 uendo. Et pristina quidem regiae species manebat.
 Nam & legati gentium regem adibant, &
 copiarum duces aderant, & vestibulum satellitum
 10 tes armatis compleuerant. Sed ingens sua sponte
 moestitia vltimae desperationis index erat,
 suspectisque inuicem non adire propius, non colloqui
 audebant, secretas cogitationes intra se quoque
 voluentes: & ex comparatione regis non
 15 ui desiderium excitabatur amissi. vbi ille esset,
 cuius imperium, cuius auspiciū secuti erant,
 requirebant. Destitutos se inter infestas indomi-
 tatasque gentes, expetituras tot cladum suarum
 poenas, quandocumque oblata esset occasio.
 20 His cogitationibus animos exedebant, cum annun-
 ciatur equites qui sub Perdica essent, occupatis
 circa Babyloniam campis, frumentum quod in urbem
 inuehebatur, retinuisse. Itaque inopia primum,
 deinde fames esse coepit. Et qui
 25 in vrbe erant, aut reconciliandam gratiam cum
 Perdica, aut armis certandum esse censebant. For-
 te ita acciderat, vt qui in agris erant, populatio-
 nem villarum vicorumque veriti confugerent in
 urbem, oppidani, cum ipsos alimenta deficerent,
 30 vrbe excederent, & vtrique generi tutior aliena
 sedes, quam sua videretur. Quorum consternationem
 Macedones veriti, in regiam coeunt,
 quaeque

queq; ipsorum sententia esset, exponunt. Placebat autem legatos ad equites mitti de finienda discordia, armisq; ponendis. Igitur a rege legatur Pafas Thessalus, & Amissus Megalopolitanus, & Perilaus, qui cū mādata regis edidissent, nō aliter posituros arma equites, q̄ si rex discordiæ authores dedidisset, tulere responsum. His renūciatis, sua sponte milites arma capiūt: quorū tumultu e regia Philippus excitus, Nihil, inquit, seditione est opus. Nam inter se certantiū prēmia, qui quieuerint occupabunt. Simul mentote rem esse cum ciuibus, quibus spem gratiæ cito abrumpere, ad bellum ciuile properantium est. Altera legatione an mitigari possint, experiamur, & credo nondum regis corpore sepulto ad pręstāda ei iusta omnes esse coituros. Quod ad me attinet, reddere hoc imperiū malo, q̄ exercere ciuium sanguine. Et si nulla alia concordiæ spes est, oro quæsoq; eligite potiorē.

20 Obortis deinde lachrymis diadema detrahit capiti, dextrā, qua id tenebat, protēdens, vt si quis se digniorem profiteretur, acciperet. Ingentem spem indolis ante eū diem fratris claritate suppressam, ea moderata excitauit oratio. Itaq; cū

25 cū instare cōperūt, vt quę agitasset, exequi vellet. Eisdem rursus legat petituos vt Meleagrū tertium ducem acciperent. Haud ægre id impetratum est. Nam & abducere Meleagrum Perdica a rege cupiebat, & vnum duobus imparem

30 futurum esse censebat. Igitur Meleagro cū phalange obuiam egresso, Perdica equitum turmas antecedens occurrit. Vtrunq; agmen mutua sa

lutatione facta coit, in perpetuū, vt arbi traban-
 tur, concordia & pace firmata. Sed iam fatis ad-
 mouebātur Macedonū genti bella ciuilia. Nam
 & insociabile est regnum, & a pluribus expetes-
 5 batur. Primum ergo collegere vires, deinde dis-
 sperferūt, & cum pluribus corpus quā capies-
 bat. onerassent, cætera membra deficere cœpe-
 runt. Quodq; imperiū sub vno stare potuisset,
 10 dū a pluribus sustinetur, ruit. Proinde iure me-
 ritocq; populus Romanus salutē se principi suo
 debere profitetur, cui noctis, quam pene supre-
 mā habuimus, nouum sydus illuxit. Huius her-
 cule, nō solis ortus lucē caliganti reddidit mun-
 do, cum sine suo capite discordia membra trepi-
 15 darent. Quot ille tum extinxit faces? quot con-
 didit gladios? quātam tempestatem subita sere-
 nitate discussit? Non ergo reuifescit solum, sed
 etiam floret imperium. Absit modo inuidia, ex-
 cipiet huius seculi tēpora eiusdē domus vtinam
 20 perpetua, certe diuturna posteritas. Cæterū vt
 ad ordinē a quo me cōtemplatio publicæ fœli-
 citatis auerterat, redeam, Perdica vnicam spem
 salutis suæ in Meleagri morte deponebat: vanū
 eūdem & infidū, celeriterq; res nouaturū, & sibi
 25 maxime infestum occupandū esse. Sed alta dis-
 simulatione consiliū premebat, vt opprimeret
 incautū. Ergo clam quosdam ex copijs quibus
 præerat, subornauit, vt quasi ignoraret ipse, con-
 quererētur palam Meleagrū æquatum esse Per-
 30 dica: quorū sermone Meleager ad se relato, fu-
 rens ira, Perdica quæ cōperisset exponit. Ille ve-
 lut noua re exterritus, admirari, queri, dolētiscq;

speciem ostentare ei cœpit. Ad vltimum conuenit, vt cōprehenderētur tam seditiosę vocis auctores. Agit Meleager gratias, amplexusq; Perdica, fidem eius in se ac beneuolētiam collaudat. Tum cōmuni consilio rationem opprimendī noxios ineunt. Placet exercitum patrio more lustrari: & probabilis causa videbatur præterita discordia. Macedonum reges ita lustrare soliti erant milites, vt discissæ canis viscera vltimo in campo, in quē deduceretur exercitus, ab vtraq; abijcerētur parte. Intra id spatiū armati omnes starēt, hinc milites, hinc equites, illinc phalanx. Itaq; eo die quem huic sacro destinauerant, rex cum equitibus Elephantisq; constiterat contra pedites quos Meleager præerat. Iam equestre agmen mouebatur, & pedites subita formidine ob recētem discordiam haud sane pacati quicquam expectantes, parumper addubitauere an in urbem subducerent copias: quippe pro equitibus planities erat. Cæterum veriti ne temere cōmilitonum fidem damnarent, substitere, præparatis ad dimicandū animis, si quis vim inferret. Iam agmina coibāt, paruumq; interuallum erat, quod aciem vtranq; diuideret. Itaq; rex cū vna ala obequitare peditibus cœpit, discordiæ auctores, quos tueri ipse debebat, instinctu Perdicię ad supplicia deposcēs, minabaturq; omnes turmas cum Elephantis inducturū se in recusantes. Stupebantq; improuiso malo pedites. Nec plus in ipso Meleagro erat aut cōsiliij aut animi. Tutissimū ex præsentibus videbatur, expectare potius, quàm mouere fortunā. Tum Perdica vt

- torpentes & obnoxios vidit, ccc fere qui Meles agrum erumpentem ex concione, quæ prima habita est post mortē Alexātri, secuti erant, a cæteris discretos, elephātis in conspectu totius exercitus obijcit, omnesq; beluarum pedibus obruti sunt, nec prohibēte Philippo, nec authore. Apparebatq; id modo p suo vindicaturū, quod approbasset euentus. Hoc bellorū ciuiliū Macedonibus & omen & principium fuit. Meles
- 10 ger fero intellecta fraude Perdica, tum quidem quia ipsius corpori vis non afferebatur, in agmine quietus stetit: at mox dānata spe salutis, cū eius nomine, quē ipse fecerat regē, in perniciem suam abeūteis videret inimicos, confugit in tē-
- 15 plum. Ac ne loci quidē religione defensus occiditur. Perdica perducto in vrbem exercitu cōciliū principū virorum habuit, in quo imperiū ita diuidi placuit, vt rex quidē summā eius obtineret, Satrapes Ptolemæus Aegypti & Africæ
- 20 gentium quæ in ditione erant. Laomedonti Syriā cū Phœnice data est. Philotē Cilicia destinata. Lyciam cum Pamphylia & maiore Phrygiā obtinere iussus Antigonus. In Cariā Cassander, Menander in Lydiam missi. Phrygiā minorem
- 25 Hellesponto adiunctam Leonati prouinciā esse iusserunt. Cappadocia Eumeni cū Paphlagonia cessit. Præceptum est vt regionem eam vsq; ad Trapezunta defenderet, bellū cum Arbate gereret. Solus hic detrectabat imperium. Phiton
- 30 Mediā, Leonnachus Thraciā, appositasq; Thraciæ pōticas gētes obtinere iussi. Qui Indiæ, quicq; Bactris & Sogdianis, cæterisq; aut Oceani aut

rubri maris accolis præerant, quibus quisq; finibus habuisset, imperij etiã ius obtineret. Decretum est vt Perdica cū rege esset, copijsq; præesset quæ regē sequebātur. Credidere quidã testamento Alexãdri distributas esse prouincias. Sed famã eius rei (quanq; ab authoribus tradita est) vanam fuisse cõperimus. Et quidẽ suas quisque opes diuisis imperij partibus tuebātur, quas ipsi fundauerant, si vnq; aduersus immodicas cupiditates terminus staret: quippe paulo ante regis ministri specie imperij alieni procurandi, singuli ingentia inuaferant regna, sublati certaminum causis, cū & omnes eiusdẽ gentis essent, & a cæteris sui quisq; imperij regione discreti. Sed difficile erat eo cõtentos esse, quod obtulerat occasio: quippe sordent prima, cum maiora quæq; sperantur. Itaq; omnibus expeditius videbatur augere regna, q̃ fuisset accipere. Septimus dies erat, ex quo corpus regis iacebat in solio, curis omniũ ad formãdum publicũ statum a tam solenni munere auersis. Et non alijs q̃ Mesopotamiã regionĩ feruidior æstus existit, adeo vt pleraq; animalia, quæ in nudo solo deprehẽdit, extinguat. Tantus est vapor solis & cæli, quo cuncta velut igne torrẽtur. Fontes aquarum & rari sunt, & incolentiũ fraude celãtur. Ipsi vsus patet, ignotus est aduenis. Vt tãdem curare corpus exanimũ amicis vacauit, nulla tabe, ne minimo quidẽ liuore corruptũ videre qui intrauerant. Vigor quoq; qui constat ex spiritu, nõ destituerat vultum. Itaq; Aegyptij Chaldeciq; iussi corpus suo more curare, primo nõ sunt ausi ad

- mouere velut spirāti manus. Deinde precati vt
 ius fasque esset mortalibus atrectare eum, pur-
 gauere corpus: repletumq; est odoribus. Aureū
 solium, & capiti adiecta fortunæ eius insignia.
- 5 Veneno necatum esse credidere, Pleriq; filium
 Antipatri inter ministros Iollam nomine pa-
 tris iussu dedisse. Sæpe certe audita erat vox Ale-
 xādri, Antipatrum regium affectare fastigium,
 maioremq; esse præfecti opibus, ac titulo Spar-
 10 tanæ victoriæ inflatum, omnia a se data asseren-
 tem sibi. Credebant etiam Craterum cum vete-
 rum militum manu ad interficiēdum eum mis-
 sum. Vim autem veneni quod in Macedonia gi-
 gnitur, talem esse, constat, vt ferrum quoq; exu-
 15 rat. vngula iumentis duntaxat patiens esse con-
 stat. Sucistygem appellant fontem, ex quo pe-
 stiferum virus emanat. Hoc per Cassandrū al-
 latum, traditumq; fratri Iollæ, & ab eo supreme
 regis potioni inditum. Hæc utcunq; sunt tradi-
 20 ta, eorum quos rumor asperserat mox potentia
 extinxit. Regnum enim Macedonię Antipater,
 & Gręciam quoq; inuasit. Soboles deinde exce-
 pit, interfectis omnibus quicunq; Alexandrum
 etiam longinqua cognatione contigerant. Cæ-
 terum corpus eius a Ptolemæo, cui Aegyptus
 25 Alexādriam translatum est, omniscq; memoriæ
 ac nomini honos habetur.

F I N I S.

1770

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Legatrea in p

